

Ajka város integrált településfejlesztési stratégiája

I. MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

KDOP-6.2.1/K-13-2014-0002

„Közép-Dunántúli Operatív Program – Fenntartható
településfejlesztés a kis- és középvárosokban – Integrált
Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Készült: a Belügyminisztérium megbízásából
a KDOP-6.2.1/K-13-2014-0002 sz. projekt keretében

Készítette: **KD-ITS KONZORCIUM**

Konzorciumvezető: ***Közép-Pannon Regionális Fejlesztési Zrt.***

A konzorcium tagjai:

- *Ex Ante Tanácsadó Iroda Kft.*
- *Lechner Lajos Tudásközpont Területi, Építésügyi, Örökségvédelmi és Informatikai Nonprofit Kft.*
- *MAPI Magyar Fejlesztési Iroda Zrt.*
- *PESTTERV Pest megyei Terület-, Település-, Környezet Tervező és Tanácsadó Kft.*
- *TRENECON COWI Tanácsadó és Tervező Kft.*
- *VÁROS-TEAMPANNON Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.*

TARTALOMJEGYZÉK

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	7
1 HELYZETFELTÁRO MUNKARÉSZ.....	12
1.1 Településhálózati összefüggések.....	12
1.2 Területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata.....	17
1.2.1 Kapcsolódás az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióhoz (OFTK)	17
1.2.2 Kapcsolódás Veszprém Megye Területfejlesztési Konceptiójához és Programjához	19
1.2.3 Kapcsolódás egyéb térségi fejlesztési koncepciókhoz, programokhoz.....	25
1.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata	28
1.4 A szomszédos települések hatályos szerkezeti terveinek Ajka Város fejlesztését befolyásoló megállapításai	30
1.5 Hatályos településfejlesztési döntések.....	31
1.5.1 A hatályos településfejlesztési koncepció és Integrált Városfejlesztési Stratégia megállapításai	31
1.5.2 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések.....	42
1.6 Településrendezési Tervi előzmények vizsgálata	42
1.6.1 Hatályban lévő településrendezési eszközök.....	42
1.6.2 Hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemei.....	42
1.7 A település társadalma	47
1.7.1 A település népességének főbb jellemzői.....	48
1.7.2 Térbeli, társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok	56
1.7.3 Települési identitást erősítő tényezők	58
1.8 A település humán infrastruktúrája	61
1.8.1 Humán közszolgáltatások.....	61
1.8.2 Esélyegyenlőség biztosítása	68
1.9 A település gazdasága.....	71
1.9.1 A település gazdasági súlya, szerepköre	71
1.9.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői	73
1.9.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fontosabb elképzelések.....	77
1.9.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők.....	80
1.9.5 Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat).....	84
1.9.6 Fejlesztési csomagok listája	84

1.10	Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz és intézményrendszere	85
1.10.1	Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program	85
1.10.2	Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere.....	89
1.10.3	Gazdaságfejlesztési tevékenység	90
1.10.4	Foglalkoztatáspolitiká.....	91
1.10.5	Lakás és helyiséggazdálkodás	92
1.10.6	Intézményfenntartás.....	92
1.10.7	Energiagazdálkodás.....	93
1.11	Településüzemeltetési szolgáltatások	93
1.12	Táji és természeti adottságok vizsgálata.....	95
1.12.1	Természeti adottságok.....	95
1.12.2	Tájhasználat, tájszerkezet	95
1.12.3	Védett, védendő táji és természeti értékek, területek	97
1.13	Zöldfelületi rendszer vizsgálata	100
1.13.1	A zöldfelületi rendszer elemei	100
1.13.2	A zöldfelületi rendszer (városi klíma) konfliktusai, problémái.....	102
1.14	Az épített környezet vizsgálata	103
1.14.1	A területfelhasználás vizsgálata	103
1.14.2	A telekstruktúra vizsgálata	112
1.14.3	Önkormányzati tulajdon kataszter.....	113
1.14.4	Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése	114
1.14.5	Az építmények vizsgálata	114
1.14.6	Az épített környezet értékei.....	119
1.14.7	Az épített környezet konfliktusai, problémái.....	121
1.15	Közlekedés.....	123
1.15.1	Hálózatok és hálózati kapcsolatok	123
1.15.2	Közúti közlekedés.....	124
1.15.3	Közösségi közlekedés	128
1.15.4	Kerékpáros és gyalogos közlekedés	130
1.15.5	Parkolás	131
1.16	Közművesítés.....	132
1.16.1	Víziközművek.....	132
1.16.2	Energia	135
1.16.3	Elektronikus hírközlés	139
1.17	Környezetvédelem	140

1.17.1 Talaj	142
1.17.2 Felszíni és felszín alatti vizek	145
1.17.3 Levegőtisztaság és védelme	147
1.17.4 Zaj, és rezgésterhelés	149
1.17.5 Sugárzás védelem.....	149
1.17.6 Hulladékkezelés.....	151
1.17.7 Vizuális környezetterhelés	153
1.17.8 Árvízvédelem.....	154
1.17.9 Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák.....	155
1.18 Katasztrófavédelem	156
1.18.1 Építésföldtani korlátok.....	156
1.18.2 Vízrajzi veszélyeztetettség	157
1.18.3 Egyéb katasztrófavédelmi tényezők	158
1.19 Ásványi nyersanyag lelőhely	159
1.20 Városi klíma.....	159
2 HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ.....	160
3 HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ	169
3.1 Helyzetelemzés eredményeinek értékelése	169
3.1.1 A folyamatok értékelése	169
3.1.2 A város és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése	171
3.1.3 A településfejlesztés és rendezés kapcsolata	174
3.2 Problématérkép / Értéktérkép	175
3.3 Eltérő jellemzőkkel rendelkező városrészek	175
3.3.1 A városrészek kijelölése	175
3.3.2 Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek	186
3.3.3 Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek	187
4 MELLÉKLETEK	188
4.1 Problématérkép és értéktérkép	188

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A készülő Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS) középtávra (a 2014-2020 közötti időszakra) határozza meg a város fejlesztésének főbb irányait és konkrét lépéseit az önkormányzat által jóváhagyott hosszú távú településfejlesztési koncepció alapján.

Ajka Város Integrált Városfejlesztési Stratégiáját (IVS) – amely lényegében az ITS elődjének tekinthető – 2008-ban hagyta jóvá, majd 2010-ben a „Belváros patakpart” akcióterülettel egészítette ki a város önkormányzatának képviselő testülete. A Kormány 2012-ben rendeletet alkotott a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint az egyes településrendezési sajátos jogintézményekről (314/2012. (XI. 8.) Korm. rend.). A rendelet szerint az Integrált Településfejlesztési Stratégia tartalmi követelményrendszerének megváltozása, valamint az időközben bekövetkezett társadalmi-gazdasági változások, indokoltá teszik a 2008-as stratégia felülvizsgálatát és aktualizálását.

A 2014-2020-as Uniós Költségvetési Ciklus forrásaihoz való hozzáférés érdekében olyan középtávú stratégia kidolgozása szükséges, amely összehangolja a város aktuális helyzetéből és adottságaiból következő helyi elvárásokat és célkitűzéseket az Unió által meghatározott tematikus célkitűzésekkel és beruházási prioritásokkal.

A stratégia készítését megalapozó helyzetfeltáró munkarészben vizsgált tényezőkre vonatkozó főbb megállapítások (helyzetelemzés) az alábbiak:

A város társadalma

Ajkára a lakosság szám csökkenése jellemző, 2013-ban az állandó lakónépesség száma 30.000 fő alá került. 2010-től Ajka népességének természetes fogyása nagyobb, mint Magyarországé vagy a Veszprém megyei járásközpontoké. Ez a város népességszámának alakulását tekintve riasztó tendenciára utal.

A 0-14 évesek aránya 2000-ben még megközelítette az országos átlagot. Az „olló” azonban fokozatosan kinyílt, és 2013-ban Ajka állandó lakónépességének csak 11,6%-át alkották a 0-14 évesek (országos szinten ez az arány 2013-ban 14,3% volt). A 60-x évesek aránya viszont jelentősen megugrott a vizsgált időszakban, 2013-ra 25,3%-ra emelkedett a korcsoport aránya az ajkai állandó lakosság körében (országos arány: 23,8%). A csökkenő népesség nagymértékben az elöregedésből, az idősek felé eltolódó korstruktúrából fakadó természetes fogyás következménye.

Ajka vándorlási egyenlege is jellemzően negatív 2000 óta, de az elvándorlás közel sem olyan mértékű, mint ami az ország elmaradottabb régióira jellemző.

A lakosság képzettségi szintjéről elmondható, hogy a város gazdasági profiljából, illetve munkaerő-piaci kínálatából adódóan relatíve magas a kevésbé kvalifikált rétegek aránya.

A regisztrált munkanélküliek aránya a 2008-2010-es években a megelőző időszak kétszeresére emelkedett a gazdasági válság következtében, de napjainkra ismét alacsony munkanélküliségi ráta jellemzi a várost. A naponta ingázó (eljáró) foglalkoztatottak aránya kb. 18%, kijelenthető, hogy a foglalkoztatottak nagy része helyben dolgozik.

Városi életminőség szempontjából Ajka összességében kedvező körülményeket biztosít az itt lakóknak. Az elmúlt években a városvezetés tudatosan törekedett a rekreációs lehetőségek fejlesztésére, a közösségi és kulturális programkínálat növelésére, a városi és városrészi identitás erősítésére a civilek és a közművelődési intézmények bevonásával.

Ajka városrészei társadalmi-gazdasági szempontból változatos képet mutatnak, hiszen a város több település összevonásával jött létre, mely településrészek részben megőrizték önálló karakterüket, részben pedig a város tudatos törekvése intézményeik, városközpontjaik, valamint a helyi identitásuk újraépítése.

Ajka gazdasági súlya, szerepköre

A mezőgazdaság és a város gazdaságát évtizedekig meghatározó bányászati és alumíniumipari szektor dominanciája egyértelműen háttérbe szorult, az ágazati struktúra a „C Feldolgozóiparra” koncentrálódik. A 2010-es esztendőben történt „Vörösiszap-katasztrófa” a szocialista iparági struktúra és kultúra örökségét magán viselő térség gazdasági stabilitását megingatta, fejlődését a katasztrófa infrastrukturális és erkölcsi hatása gátolja.

Veszprém megye 2013-ban elfogadott Területfejlesztési Konceptiójában rögzítettek szerint a járás kiemelt gazdaságfejlesztési szerepet tölt be; a megye Várpalota – Veszprém – Ajka gazdasági és innovációs tengelye, a Balaton térségével párhuzamosan, a térségi gazdaságfejlesztés és a tudásipar meghatározó célterülete.

A járásközpont fent említett gazdasági szerepe Veszprém Megye Területfejlesztési Programjában is megjelenik, elsősorban „A térségi és a helyi gazdaság fejlesztése, foglalkoztatás bővítése a megye hagyományos foglalkoztató központjaiban illetve vidéki térségeiben” prioritáshoz kapcsolódóan. A tervdokumentumban rögzítettek alapján „kiemelt fontossággal bír a Székesfehérvár - Várpalota - Veszprém - Ajka ipari- és innovációs tengely erősítése.” Ajka a 2014-2020-as fejlesztési ciklusban az innovációs potenciál erősítésére, a magas hozzáadott értéket adó ágazatok fejlesztésére kívánja helyezni a hangsúlyt. E célok elérését szolgáló fejlesztések elsősorban a térség meglévő ipari tradícióira építenek, kiegészítő jelleggel a turisztikai vonzerő kiaknázására törekuszenek - a hozzáadott érték, a fizikai- és humántőke növelése, mint versenyképesség-növelő tényezők figyelembe vétele mellett.

Ajka jelenlegi iparági fókuszterületei elsősorban:

- Járműipari gyártmányok és alkatrészek gyártása
- Mechatronikai, elektronikai- és elektromechanikai szerelés
- Fémalapanyag gyártás, fémfeldolgozás
- Üveg-, üvegtermék gyártás

A település vállalkozói/gazdasági megközelítésű beruházásait tekintve a 2014-es esztendő kiemelkedő volt Ajka város nagyvállalatainak életében - a városi vállalkozások több mint 10 milliárd forintot fordítottak kiemelkedő beruházásaik befejezésére, a korábban megkezdettek folytatására, illetve új beruházások elindítására.

A gazdasági szerkezetváltás érdemi megvalósulását ugyanakkor több tényező is nehezíti Ajkán: a meglévő ipari területek fejlesztésre szorulnak, az innováció-orientált megújulást hatékonyan támogató inkubátorház/innovációs és szolgáltató központ nem áll rendelkezésre, valamint a meglévő és különféle lehetőségeket kínáló barnamezős területek kiaknázatlanok.

A város humán infrastruktúrája

Ajka a térség oktatási központja, a környékbeli településekről közel 1500 általános- és középiskolás diák utazik be naponta. Az óvodai és iskolai férőhelyek száma összességében több mint a beiratkozók száma.

A bölcsődei és óvodai kapacitás teljes körűen ellátja az igényeket, jelentős férőhely-növelési fejlesztések voltak az elmúlt években. A település általános iskoláit – kivéve az egyházi intézményt – 2013. január 1-től a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ működteti, de az üzemeltetési feladatok (karbantartás, javítás) nem kerültek átadásra, azokat továbbra is az Önkormányzat látja el a Városi Intézményeket Működtető Szervezete révén. A városban működő középiskolák a Bródy Imre Gimnázium (KLIK), a Fekete István- Vörösmarty Mihály Gimnázium és Általános Iskola (KLIK), a Szent-Györgyi Albert Szakközépiskola és Szakiskola (alapítványi), valamint az Ajkai Szakképző Iskola (HIT Gyülekezete), amely a Bánki Donát és a Bercsényi Miklós intézményegységgel működik. Ez utóbbi két intézmény rendkívül széles képzési profillal rendelkezik.

Ajka Város Önkormányzata gondoskodik az egészségügyi alapellátás megszervezéséről. Ezen szolgáltatások nagy része az Egészségügyi Alapellátási Intézményben érhető el. A városban a legjelentősebb egészségügyi szakellátást nyújtó intézmény a Magyar Imre Kórház.

A szociális közszolgáltatások ellátásáért főként két intézmény, a Szociális Szolgáltató és Gondozási Központ, valamint Térségi Családsegítő és Gyermejkölési Szolgálat felelős. Komplex, egymásra épülő szolgáltatási kínálattal rendelkeznek; gyermekeknek, családoknak, pszichiátriai betegeknek, fogyatékkal élőknek, hajléktalanoknak és időseknek nyújtva színvonalas szolgáltatásokat.

A város kulturális életének központja a megújult Nagy László Városi Könyvtár és Szabadidő Központ. Ajka, „az iparból született város”, jellegéből adódóan számos ipartörténeti emlékhellyel büszkélkedik.

Ajka Város Önkormányzata esélyegyenlőségi programmal rendelkezik, mely 2013-ban került elfogadásra. Ennek fő célkitűzése az előforduló lakhatási szegregáció és oktatási kirekesztődés felszámolása, a hátrányos helyzetű csoportok képzettségi és foglalkoztatottsági szintjének növelése, azon okból, hogy az itt élők minél nagyobb eséllyel lehessenek jelen a szabad munkaerőpiacon. Emellett elő kívánják segíteni a közszolgáltatásokhoz, egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés megteremtését.

Az önkormányzat gazdálkodása, településüzemeltetés

Ajka Város Önkormányzatának gazdálkodása kiegyensúlyozott, jelentős mértékű helyi adóbevéttel. A 2013. évi költségvetés főösszege a zárszámadás alapján 5.331.399 eFt. Az éves költségvetések bevételi oldalának legnagyobb részét a saját bevételek, ezen belül is a helyi adók teszik ki (45,3%). Ajka Város Önkormányzata által kivetett helyi adók: az építményadó, a magánszemélyek kommunális adója, az iparüzési adó és a telekadó.

A gazdaságfejlesztés és munkahelyteremtés érdekében az Önkormányzat 2015-ben elindította az „Egymásért vagyunk” programot, melynek keretében vissza nem térítendő támogatásokkal ösztönzik a vállalkozásokat szakképzettséget igénylő munkahelyek létrehozására.

A településfejlesztés terén az Önkormányzat kiemelt célja a fenntartható, energia hatékony fejlesztések támogatása.

A településüzemeltetési szolgáltatások ellátását egyfelől az Ajkai Közös Önkormányzati Hivatal illetékes szervezeti egysége, másfelől külső cégek végzik. Külső cégek végzik – többek közt – a köztisztasági, parkfenntartási, hulladékgazdálkodási, temetőüzemeltetési, víz- és szennyvíz-szolgáltatási, közvilágítási, távhő-szolgáltatási feladatokat.

A több településen is szolgáltató Bakonykarszt Zrt-t kivéve a településüzemeltetésbe bevont cégeknél többségi tulajdonban van az Önkormányzat – így garantálva a közszolgáltatások színvonalát és megbízhatóságát.

A település jellemzői, sajátosságai

Ajka környezeti adottságai, környezeti állapota és infrastrukturális ellátottsága tekintetében több erősséget és gyengeséget egyaránt feltárt a megalapozó munkarész.

A fejlesztési program keretében kihasználható adottságok – *erőségek* - között kiemelkedő jelentőségű a város előnyös gazdaság- és közlekedés-földrajzi fekvése; teljes körű közművesítettsége, a zöldterületek jelentős aránya a sűrűn lakott belső városrészben, a

kiépült kerékpárút hálózat a város területén, valamint a lakásállomány többségének megvalósult korszerűsítése a panelprogram keretében. *Gyengeség* ugyanakkor az egyes külső városrészek központhiánya, a belvárost elkerülő út hiánya, a még rekultiválatlan vörösiszap és bányaterületek, a zaj- és levegőszennyezettség az átmenő tehergépjármű forgalom, valamint az erőmű üzemelése miatt, továbbá a mederrendezés hiánya a városközponti részen.

Ugyanakkor számos lehetőségre és veszélyre is felhívja a figyelmet a helyzetfeltáró munkarész. A *lehetőségek* elsősorban a város munkaerőpiaci és oktatási pozíciójának erősítésével, az Ipari Park jelentős (és bővíthető) szabad területeivel, a K+F+I tevékenységek támogatásával, az energiahatékonyság és megújuló energia használatának elterjesztésével, a 8-as út korszerűsítésével és az elkerülő szakasz megépítésével, a városrehabilitációs programok EU-s támogatásának és a vörösiszap katasztrófa sújtotta térség számára ígért kormányzati támogatásnak a kihasználásával ragadhatók meg.

Veszélyt jelent azonban a város népességének előregedése, valamint a leszakadó népesség arányának növekedése egyfelől, a képzett és mobil fiatalok elvándorlása, másfelől. Az önkormányzat gazdálkodása szempontjából veszélyt jelent, ha a város elveszíti önállóságát a közszolgáltatások biztosítása terén, illetve ha a bevételi és kiadási egyensúly megbomlik. A város lendületes fejlődését veszélyezteti a központi források bizonytalansága.

1 HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ

1.1 TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK

Ajka a Közép-Dunántúl meghatározó jelentőségű városa, a nevét viselő 36 764 fős járás központja. A város a Bakony északi és déli vonulatát kettéosztó törésvonal mentén, a 8-as főúttól délre terül el. A főút forgalma a jelenlegi és közeljövőben – többek között az osztrák oldalon - várható fejlesztések eredményeként várhatóan tovább erősödik, fokozatosan európai jelentőségű tranzitfolyosóvá növi ki magát. Ajka vasúti kapcsolatát, a Bakonyt hosszában átszelő 20-as számú, Budapest-Székesfehérvár-Szombathely villamosított vasútvonal biztosítja. A vasútvonal jelenleg is a transzeurópai közlekedési főhálózat (TEN-T Core network) „Mediterrán” fantázianevű folyosójának részét képezi. Jelentőségének megfelelően a Székesfehérvár-Boba közötti, jelenleg egyvágányú szakasz a 2014-2020 közötti ciklusban korszerűsítésre, bővítésre kerül.

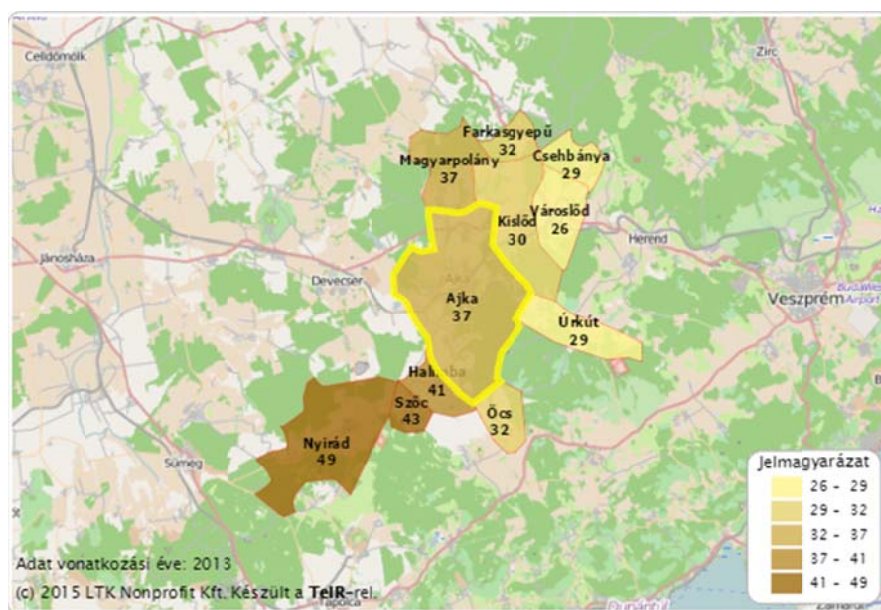
A város megyeszékhelytől (Veszprém) való közúti távolsága 37 kilométer; a Balatontól – annak egyik legkiemelkedőbb településétől, Balatonfüredtől – csupán 40 kilométer választja el, jelentős turisztikai bevétellel mégsem rendelkezik. A dunántúli településhálózatban legközelebb fekvő hasonló súlyú, de nagyobb lélekszámú várostól, Pápától 41 kilométerre helyezkedik el, így teljes körűen biztosított intézményi funkcióinak köszönhetően kiemelt térségközponti szereppel bír.

Város neve	Lakónépessége (2013)	Közúti távolsága Ajkától
Pápa	31 528	41 km
Mosonmagyaróvár	32 092	117 km
Zalaegerszeg	59 618	93 km
Sopron	60 528	118 km
Veszprém	60 876	37 km
Tatabánya	67 406	132 km
Szombathely	77 547	89 km
Székesfehérvár	99 247	79 km
Győr	128 567	84 km

Ajka város pozíciója a Dunántúl hasonló és jelentősebb lélekszámú településéhez viszonyítva (Forrás: KSH, 2013)

A térségközponti szerepet erősíti az autóbusz-közlekedésben betöltött csomóponti helyzete, a több megyei Volán-társaság összevonásával, a közelmúltban kialakított Északnyugat-magyarországi Közlekedési Központ közel kétszáz járata áll meg a városban.

A megyeszékhelyig a leggyorsabb útvonalon 37 km-t kell utazni, a legközelebbi autópálya-csomópont (M7) 63 kilométernyire található. A Budapestre vezető leggyorsabb közúti útvonal hossza 160 kilométer, a legközelebbi határátkelőhely (Hieligenkreutz) megközelítőleg 112 kilométernyire található.

Idő szerinti optimalizálás esetén a leggyorsabb út hossza kilométerben a megyeszékhelyig az Ajkai járás településeiről (km)

Ajka kiváló kelet-nyugat irányú feltártságával ellentétben az észak-dél irányú közlekedési kapcsolatai másodrendűnek nevezhetők. Vasútvonal e főirányban nem keresztezi. A leromlott állapotú, és sok esetben települések belterületén áthaladó 83-as út felújítása hosszú évek óta húzódik, ígéretes fejlemény ugyanakkor, hogy az út M1-Pápa közötti, települések elkerülésével történő rekonstrukciója az Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program (IKOP) 4. prioritási tengelyében nevesített projekt.

Délkelet, illetve délnyugati irányokban csak térségi jelentőségű mellékutak vezetnek Ajka–Öcs–Pula, illetve Ajka–Szőc–Nyírád felé. Ez nehézséget okoz az igazgatásszervezésben, továbbá az Országos jelentőségű idegenforgalmi desztinációk (Balaton, Művészetek völgye) megközelítését és kiszolgálását jelentősen rontja. A városon két térségi jelentőségű (Ganna–Ajka–Taliándörög–Kapolcs, valamint Ajka–Úrkút–Nagyvázsony–Vászoly–Balatonszőlős–Balatonfüred–Tihany [komp]) továbbá egy helyi jelentőségű kerékpárút halad keresztül (Ajka–Halimba–Nyírád–Zalahaláp–Tapolca úti célokkal).

A város „szoft” kapcsolatrendszerének meghatározó elemei az évtizedes múltra visszatekintő testvérvárosi viszonyok. A négy különböző országban található testvértelepülésekkel eltérő célú és eredményű együttműködések születtek:

Weiz (Ausztria): Az ipartörténet kezelésével összefüggő tapasztalatcsere; oktatási, diákcsera és kulturális programok

Unna (Németország): Kulturális, oktatási, diákcsera programok, közös pályázatok önszerveződő közösségek között, gazdasági kérdésekben való tapasztalatcsere a Ruhr-vidéki településsel.

Székelykeresztúr (Románia): A székely várossal évente több alkalommal személyes találkozások és hetente-havonta információcsere a kultúra területén.

Rovaniemi (Finnország): Ipari-, gazdasági és termékfejlesztéssel összefüggő tapasztalatcsere; oktatási, diákcsera és kulturális programok

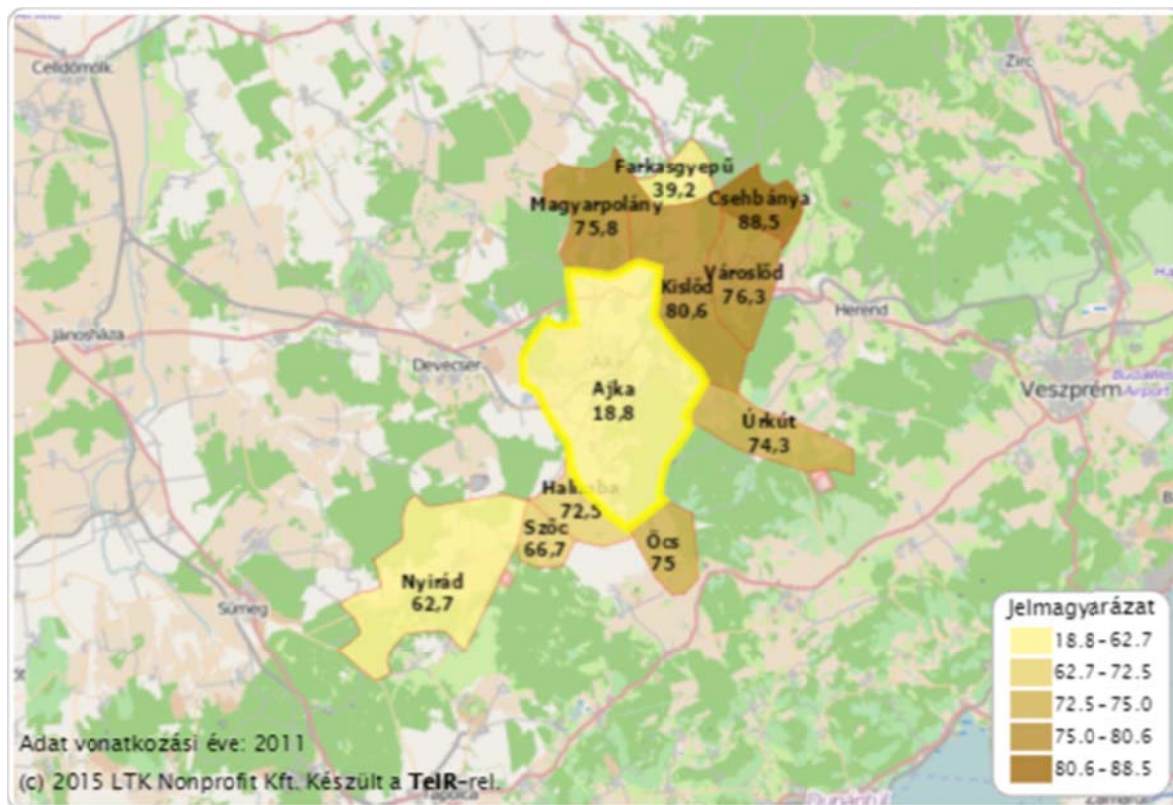
A megyében harmadik legnépesebb Ajka a 11 településből álló járásban egyedülként rendelkezik városi címmel. A teljes járási lakosság 74, 9%-a él a városban, a fennmaradó 25,1% Öcs, Csehbánya, Szóc, Halimba, Magyarpolány, Kislőd, Városlőd, Nyirád és Úrkút közigazgatási területén belül él. E települések közül egyedül Úrkút népessége haladja meg a tényleges autonóm működéshez szükséges 2000 főt. Mi több, Öcs, Csehbánya, Szóc lakossága még az 500 főt sem éri el.

Település neve	Jogállása	Területe (ha)	Lakónépessége (2013)
Ajka	járásszékhely város	95,05	29 048
Csehbánya	község	12,83	289
Farkasgyepű	község	10,05	368
Halimba	község	12,62	1 142
Kislőd	község	38,18	1 208
Magyarpolány	község	26,97	1 170
Nyirád	község	61,36	1 911
Öcs	község	13,70	194
Szóc	község	7,55	424
Úrkút	község	20,13	2 057
Városlőd	község	95,05	1 343

Az Ajkai járás települései. Az adatok forrása: KSH, 2014

A 2008-ban elkészült települési IVS is megállapítja, hogy Ajka semmiféle települési funkcióhiánnyal nem kényszerül szembenézni. Továbbra is jelentős - térségi, de több esetben nemzetközi jelentőségű - szereplőkkel rendelkezik az autóipar, a kiskereskedelem, az üvegáru-gyártás, az energiaipar, a logisztika és közlekedés területén. Önálló szükségletein túlmutatóan, várostérségi igényeket is képes kielégíteni az oktatás és nevelés, az egészségügyi ellátás, a közművelődés, az ivóvízellátás és szennyíz-tisztítás, kommunális hulladék-elhelyezés és ártalmatlanítás, valamint közigazgatás területein egyaránt. Az egyetlen jelentősebb, az IVS elkészítése óta jelentős változáson átesett szereplő a timföldgyártás és a veszélyes hulladéklerakás és ártalmatlanítás területén nemzetközi, illetve regionális jelentőségűként feltüntetett MAL Zrt. A vállalat sorsa jelenleg bizonytalan, és ennek a bizonytalanságnak csak egyik részét képezi a 2010-ben bekövetkezett katasztrófa következményeinek viselése, másik, talán még jelentősebb tényező az egykori termelési tevékenység szükségtelenné válása. A fenntartható térségi termelési profil kialakításának kényszere várhatóan - a helyi dezindusztrializáció következő fejezeteként - a történelem lapjaira helyezi a fent említett tevékenységeket.

Ajka térségi szolgáltatási szerepe megkérdőjelezhetetlenül kiemelkedő. Mindezek mellett a munkavállalók napi ingázási mintázatai is arról tanúskodnak, hogy a járáson belül továbbra is a város kínálja a munkalehetőségek zömét. Bár 2001 és 2011 között a járásban mindenhol közel arányosan, megközelítőleg két százalékkal nőtt a napi ingázók száma, továbbra is toronymagasan Ajka kínálja a legtöbb munkalehetőséget helyben: a járásközpontban mindössze 18,8 százalék azoknak a száma, akik napi rendszerességgel más településre járnak dolgozni. A város tehát egyértelműen inkább ingázási célpontként szolgál, melynek súlyát különösen jelentőssé teszi, ha figyelembe vesszük, hogy a közeli járásközpontban, Devecseren élő munkavállalók 50,7%-a is máshol talált munkát – vélhetően jelentős számban éppen Ajkán.

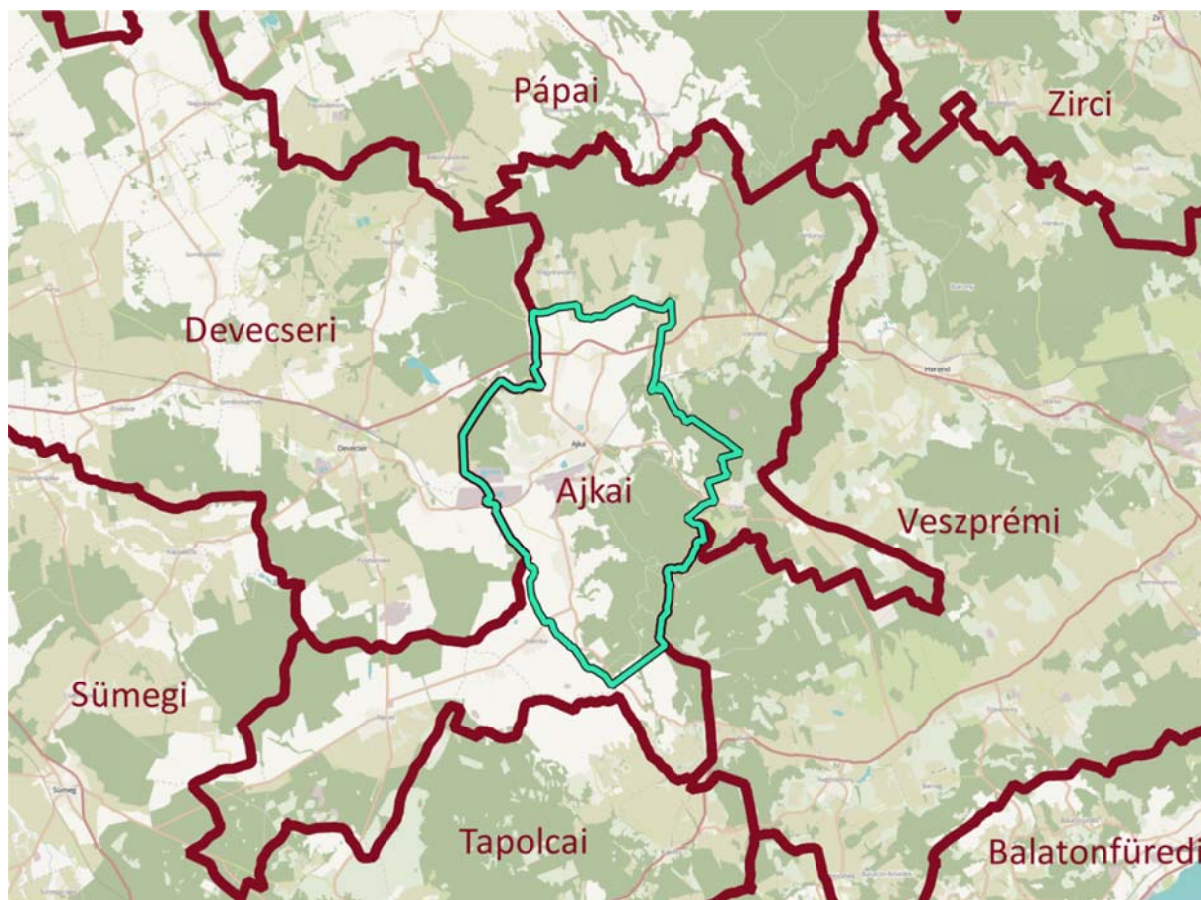

Naponta ingázó (eljáró) foglalkoztatottak aránya (%) –Forrás: Népszámlálás 2011

Az 1996-ban létrehozott Új Atlantisz Térségi Fejlesztési Társulás egykor 43 taggal rendelkezett. 2004-ben megalakult az Új Atlantisz Többcélú Kistérségi Társulás, de már 39 taggal, a kistérségi határt követve. Az Új Atlantisz Térségi Fejlesztési Társulás ezután érdemben már nem működött. Az Új Atlantisz Többcélú Kistérségi Társulás 2013 június 30.-án szűnt meg. A kistérségi határok 2011-es átrendezését követően 12 taggal rendelkezett az Ajkai kistérség. Az Ajkai járásba 11 település került, az Ajkai kistérség részét képező Bakonypölöske ugyanakkor a Pápai járáshoz került.

A településhálózati összefüggéseknél nem mehetünk el szó nélkül a jelenlegi járáslehatárolás és a települési funkciók térbeli mintái között feszülő ellentétek mellett. A 2011-ben létrehozott Devecseri kistérség, majd később Devecseri járás - bár célja szerint értelmezhető könnyebbiséget kívánt kínálni az olyan, Ajkától „messze” nyugatra fekvő településeknek, mint Adorjánháza - jelentős részt harapott ki Ajka város közvetlen funkcionális vonzáskörzetéből. Ennek az intézkedésnek köszönhetően például a saját általános iskolával nem rendelkező Kolontár gyermekei immáron nem saját járásközpontjuk, hanem Ajka oktatási intézményeibe járnak. Érdeemes ugyanakkor óvatosan közelíteni a kérdéshez,

ugyanis a más településről bejáró általános iskolások aránya Ajkán ennek ellenére is csak az országos átlagtól egy százalékkal elmaradó 13,5% volt 2013-ban, míg Devecseren 32,5%. Mindazonáltal, ha a járási határok felülvizsgálata nem is, az önkéntes társulási formációk megújítása középtávú feladatként kiemelten javasolható.

Az Ajkai és Devecseri járás térbeli viszonya. Forrás: Saját szerkesztés, OpenStreetMap alapadatok felhasználásával.

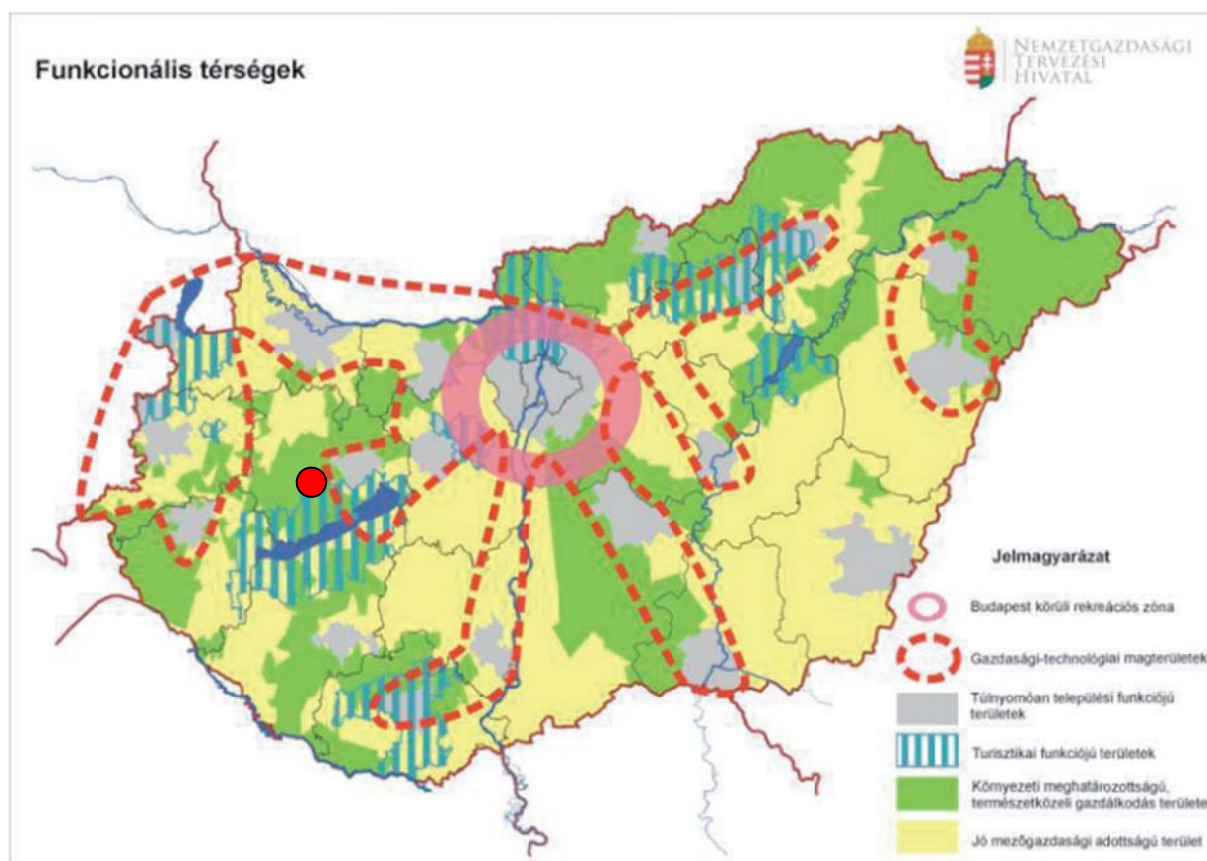
	Ajka	Devecser
Lakónépeség	29 048 fő	4 387 fő
Járásához tartozó települések száma	1 város, 10 község	1 város, 27 község
Járásának lakónépesége (2013. jan 1.)	39 154 fő	14 948 fő
Gazdaság	Kb. 1700 működő vállalkozás, ebből 10 nagyvállalat	Kb. 200 működő vállalkozás, ebből két középvállalat
Egészségügy	kórház, mentőállomás, járóbeteg-szakellátás	járóbeteg-szakellátás
Oktatás	két gimnázium, két szakközépiskola	egy szakképző iskola
Kulturális szolgáltatások	könyvtár, művelődési ház	könyvtár, művelődési ház
Szociális szolgáltatások	bentlakásos idősek otthona, hajléktalan ellátás, átmeneti szállás	idősek otthona
Rendvédelem	rendőrkapitányság	rendőrőrs
Tűzoltóság	tűzoltóállomás van	tűzoltóállomás nincs

Ajka és a szomszédos járásszékhely, Devecser főbb jellemzőinek összehasonlítása.

1.2 TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

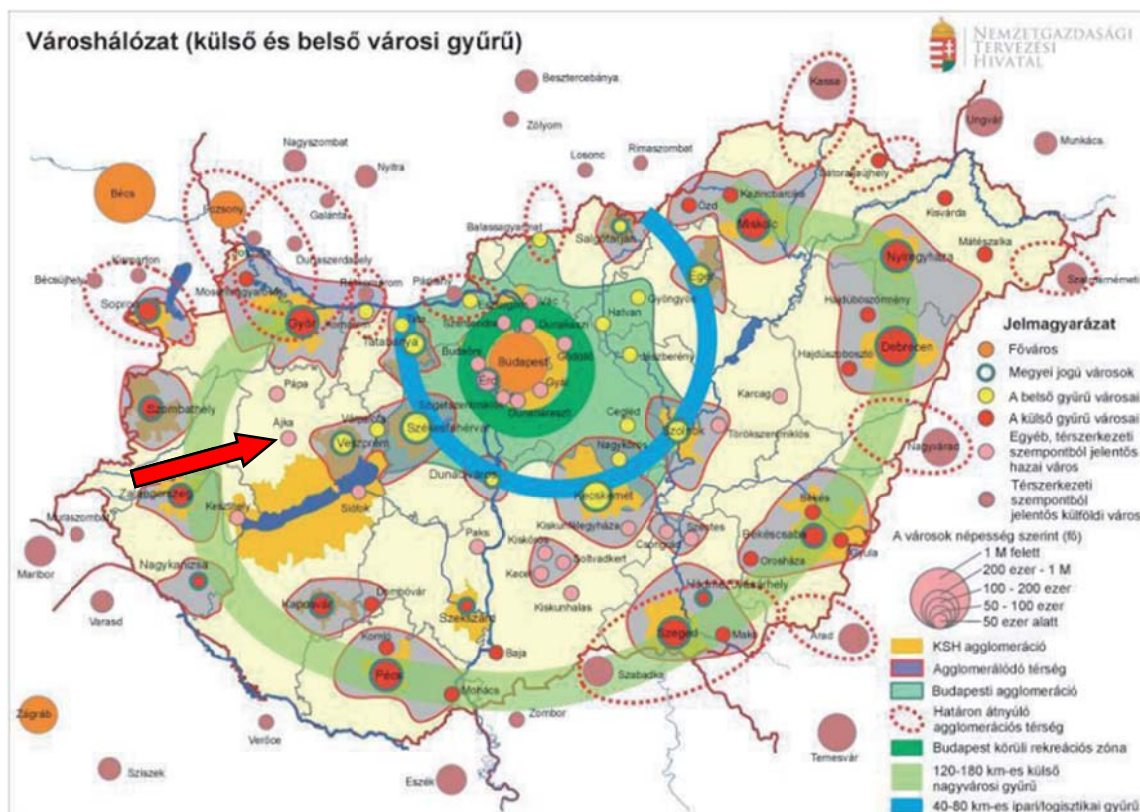
1.2.1 Kapcsolódás az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Kon koncepcióhoz (OFTK)

A 1/2014. (I. 3.) OGY határozattal elfogadott Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Kon koncepció célja az ország kiegyensúlyozott társadalmi, gazdasági és területi fejlődésének előmozdítása, valamint környezetminőségének javítása a 2030-ig terjedő időtávlatban. A dokumentum szöveges munkarészeiben nem nevesíti Ajkát, vagy az Ajkai járást. A funkcionális térségek lehatárolását bemutató ábrán az Ajkai járás már éppen kimarad a gazdasági-technológiai magterületnek nevezett formációból. A járás egésze a környezeti meghatározottságú, természetközeli gazdálkodás területeihez került sorolásra, az egyéb térségek közül csak a Balatoni Kiemelt Üdülőövezet, mint Turisztikai funkciójú terület érinti a járás – egészen pontosan Őcs – területét.

Ajka funkcionális térségeihez viszonyított pozíciója az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Kon koncepció szerint. Forrás: OFTK (2014)

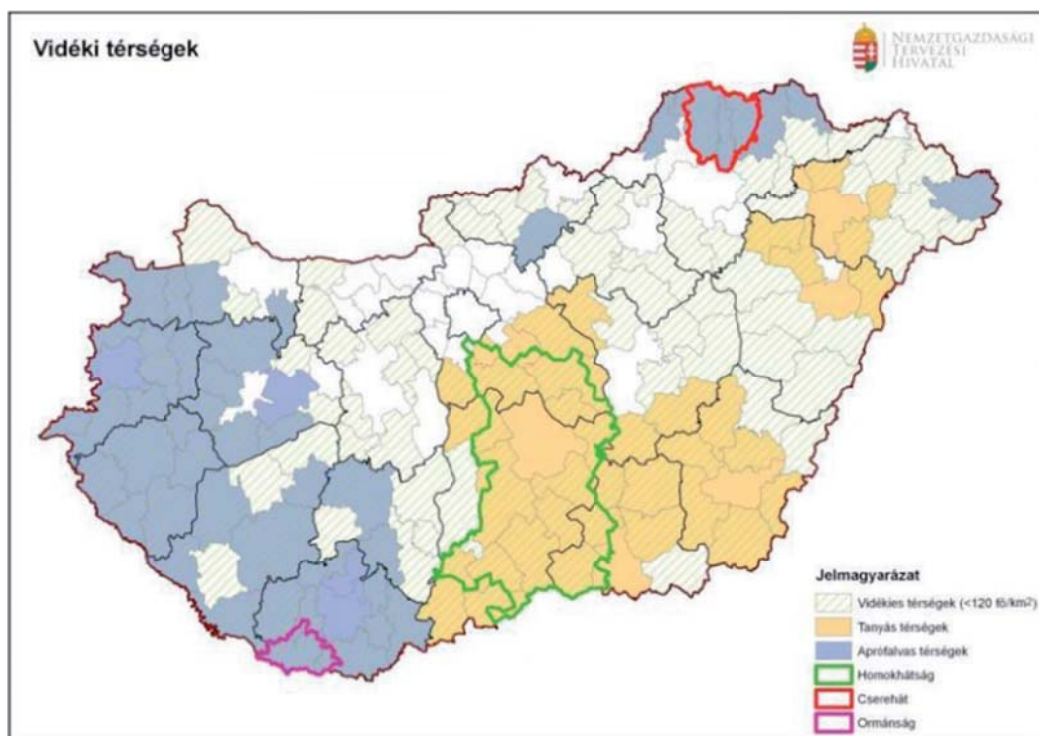
A járás és központja megközelítőleg középúton helyezkedik el a Tata-Tatabánya-Székesfehérvár-Dunaújváros-Kecskemét-Szolnok-Eger-Salgótarján ívben felrajzolható belső ipari-logisztikai városi gyűrű, valamint a Budapesttől légvonalban 120-180 kilométerre húzódó külső városgyűrű között. Ajka egyéb, térszerkezeti szempontból jelentős városként került ábrázolásra, ugyanakkor nem képezi agglomerálódó térség, vagy KSH agglomeráció részét.

A közlekedési hálózatok térszerkezeti ábráján a 2030-ig tervezett gyorsforgalmi utak között, másodlagos jelentőségű térszerkezeti vonalat alkotva került ábrázolásra az Ajka közigazgatási területét is érintő 8-as jelű főút. Az ajkai járás tágabban értelmezett környezetében csak az M7 autópálya került elsődleges jelentőségű térszerkezeti vonalként feltüntetésre.

Az OFTK helyzetértékelése szerint az Ajkai járás alacsony népsűrűségi, beépítettségi és természetközeli környezetének aránya és környezetállapot mutatói alapján, nem tekinthető vidékies térség részének. Bár több 500 fő alatti települést is magába foglal, a környező járásokkal ellentétben az Ajkai járás nem tekinthető aprófalvas térségnek.

1.2.2 Kapcsolódás Veszprém Megye Területfejlesztési Koncepciójához és Programjához

A 2014-2020-as fejlesztési ciklus egyik új eszközeként került bevezetésre a Terület- és településfejlesztési Operatív Program (TOP) mely a Magyarországon több tényező által is indokolt területileg decentralizált fejlesztések tervezésének és megvalósításának fő kereteit biztosítja. A TOP lehetőséget biztosít arra, hogy valamennyi, kevésbé fejlett (az egy főre jutó GDP EU-átlagának kevesebb mint 75%-ával rendelkező) régióhoz tartozó megye, illetve annak sajátos térségei és települései, megtalálják és erősítsék azokat a fejlődési elemeket, amelyekkel potenciáljaik, erőforrásaik kibontakoztathatók és aktivizálhatók.

A TOP elsődleges célja a térségi gazdaságfejlesztés, ezáltal a foglalkoztatás növelése. A TOP beavatkozásai integrált területi program (ITP) keretében valósulnak meg, amelyek a megyék és megyei jogú városok számára dedikált TOP forráskeretekkel tervezhetők. A Veszprém megye részére elkülönített TOP forrás nagysága 38 603 604 816 forint, az ITP-tervezés folyamán az Irányító Hatóság által kért 150%-os túlertervezési lehetőség alapján a Veszprém megyei integrált területi program 57 905 407 224 forintos forráskeretre tervezett.

A Veszprém megyei ITP gazdaságfejlesztési és településfejlesztési részprogramjainak 1.0-ás verziója 2014 októberében készült el, ezt azonban két megelőző fázis készítette elő, a Koncepció és a Területfejlesztési Program (Stratégiai és Operatív Program) kidolgozása. A mindhárom dokumentum

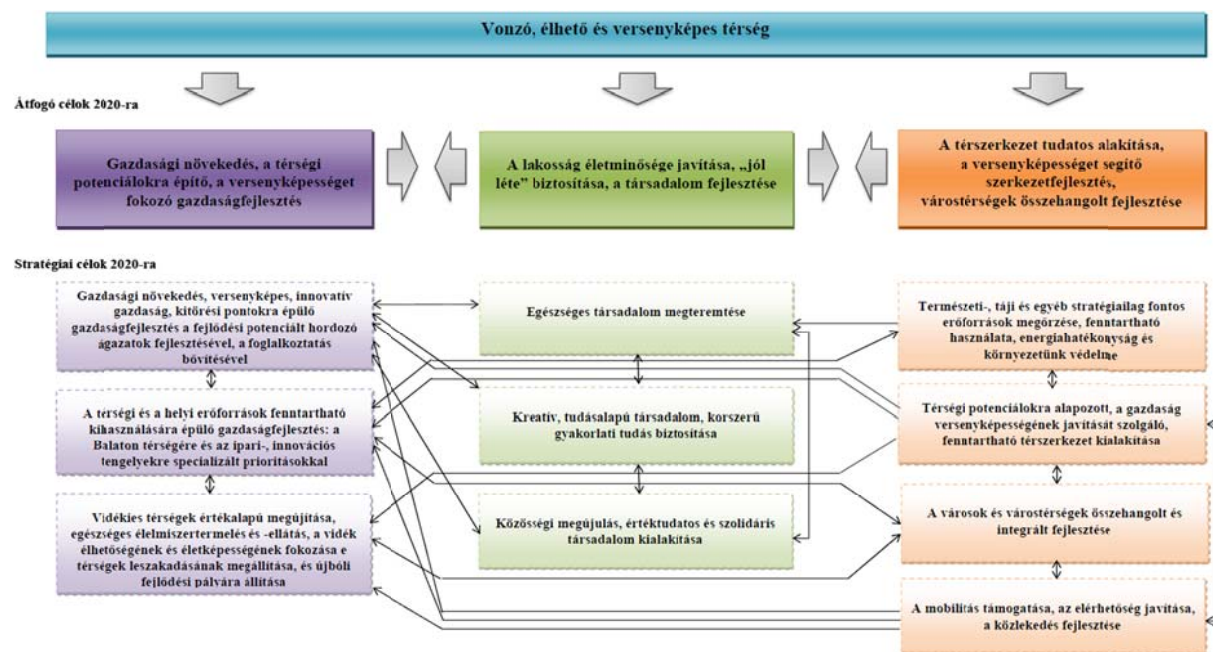
által kiindulási pontnak tekintett, Veszprém megyei 2030-as időhorizontú jövőkép a „Vonzó, élhető és versenyképes térség” mottóban foglalható össze:

„A Dunántúl szívében fekvő, ezerarcú természeti környezettel rendelkező, tradícióit gondoskodva őrző Veszprém megye egészséges társadalmának alkotó munkaerejével, tudásával, innovációra való nyitottságával, feltörekvő gazdaságával vonzó, élhető és versenyképes térség.”¹

A 2012. szeptember és 2013. február között elkészült, széles körű egyeztetést és átdolgozást követően 62/2013 (XII. 19) MÖK Határozat mellékleteként 2013 decemberében elfogadott Megyei területfejlesztési Konceptió az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióval (Nemzeti fejlesztés 2030) összhangban három átfogó célt határozott meg:

- I. Gazdasági növekedés, a térségi potenciálokra építő, a versenyképességet fokozó gazdaságfejlesztés
- II. A lakosság életminőségének javítása, „jól létének” biztosítása, a társadalom fejlesztése
- III. A térszerkezet tudatos alakítása, versenyképességet segítő szerkezetfejlesztés, a várostérségek összehangolt fejlesztése

A három átfogó cél elérése érdekében átfogó célonként 3-4, összesen tíz darab 2020-ra elérendő stratégiai cél került meghatározásra.

A Veszprém Megyei Területfejlesztési Konceptió célrendszere. Forrás: Veszprém Megyei TFK, 2013.

Ajka szempontjából kiemelt jelentőséggel bír, hogy a koncepció Veszprém megye jövőképének részletes ismertetése során a várost a „(Székesfehérvár) Várpalota - Veszprém - Ajka gazdasági és innovációs tengely” részeként nevesíti. E fejlesztési tengely a terv víziója szerint a térségi gazdaságfejlesztés és a tudásipar meghatározó célterületévé válik – e térszerkezeti formáció megerősítése a későbbiekben részleteiben is ismertetett Integrált Területi Program szerint is kiemelt jelentőségű feladat, mely Fejér és Veszprém megye, illetve az érintett megyei jogú városok szoros, összehangolt együttműködését igényli.

¹ Veszprém Megyei Területfejlesztési Konceptiója, 2013; 11. oldal.

A Veszprém Megyei Területfejlesztési Koncepcióban foglalt közép- és hosszú távú célkitűzésekhez szervesen kapcsolódó tartalommal került kidolgozásra közös dokumentum formájában a megye stratégiai és operatív programja a 2014-es év folyamán. A Megyei Közgyűlés 47/2014. (IX.25.) számú határozatával 2014. szeptember 25-én elfogadott dokumentumban a megyei települések településfejlesztési igényeinek és javaslatainak figyelembevételével kijelölésre kerültek a fő gazdaságfejlesztési irányok, terület- és településfejlesztési programcéllok. A stratégiai és operatív programot egy dokumentumban, integráltan tartalmazó terv stratégiai célkitűzéseit négy prioritástengely mentén rendszerezi:

- 1. Prioritástengely: A térségi és a helyi gazdaság fejlesztése, a foglalkoztatás bővítése a megye hagyományos foglalkoztató központjaiban, illetve vidéki térségeiben*
- 2. Prioritástengely: A sajátos területi - természeti erőforrás, agroökológiai és turisztikai - potenciálok kiaknázása, fenntartható erőforrás gazdálkodás*
- 3. Prioritástengely: A mobilitás támogatása, az elérhetőség javítása, a helyi és térségi közlekedési infrastruktúra fejlesztése*
- 4. Prioritástengely: A lakosság életminőségének javítása, a diszkrimináció mentesség, valamint a közösségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés esélyegyenlőségének biztosításával. A helyi közösségek fejlesztése.*

E célrendszer több körös társadalmi egyeztetés eredményeként állt elő, ennek megfelelően a stratégiai célkitűzéseket operatív fejlesztési tartalommal, beavatkozásokkal feltöltő projektek számba vétele és kiválasztása is egy két körben lebonyolított járási projektgyűjtési folyamat részeként valósult meg. A projektgyűjtés és –kiválasztás eredményeit, az EU 2020 stratégia céljaihoz, valamint az EU 11 tematikus céljainak beruházási prioritásaihoz egyaránt illeszkedő kulcsprojekteket is nevesítő Veszprém megyei Integrált Területi Program (ITP) 1.0-ás verziója 2014. októberére készült el. A Veszprém megyei ITP-ben meghatározott első nagy projektcsoporthoz, a gazdaságfejlesztési projektcsomagokat tartalmazó részprogram a megyei területfejlesztési koncepció „*Gazdasági növekedés, a térségi potenciálokra építő, a versenyképességet fokozó gazdaságfejlesztés*” átfogó cél, valamint az ahhoz kapcsolódó stratégiai célok előmozdítását szolgálják. A megyei integrált területi program településfejlesztési részprogramjában rendszerezett, összevont projektcsomagok elsődlegesen a TFK-ban „*Természeti- táji, és egyéb stratégiaiul fontos erőforrások megőrzése, fenntartható használata, energiahatékonyság és környezetünk védelme*”, a „*Mobilitás támogatása, az elérhetőség javítása, a közlekedés fejlesztése*” az „*Egészséges társadalom megteremtése*”, továbbá a „*Közösségi megújulás, értéktudatos és szolidáris társadalom kialakítása*” címetek viselő stratégiai célok elérésére irányulnak.

A stratégiai és operatív program alapjain építkező ITP a tíz Veszprém megyei járásból beérkezett projektlisták alapján 490 TOP finanszírozású projektet rendszerez, melyek közül 116 az ITP-programozás gazdaságfejlesztési-, míg 374 a településfejlesztési fő célkitűzését kívánják előmozdítani. E rendkívül nagy számú projektet 27, illetve 44 projektcsomagban rendszerezték a tervezők, mely projektcsomagok mindegyike tartalmazott olyan kulcsprojekteket, melyek megvalósulása a projektcsomag egésze szempontjából létfontosságúnak tekinthető. A könnyebb követhetőség érdekében – az ITP tervezést felügyelő Irányító Hatóság elvárásával összhangban – megtörtént e projektcsomagok további csoportosítása, így 4-4 darab előzetes megvalósíthatósági tanulmány szinten kidolgozott gazdaságfejlesztési és településfejlesztési projektcsomag kialakítására került sor. Az Gazdaságfejlesztési és a Településfejlesztési részprogramok a következő összevont projektcsomagokból kerültek felépítésre:

A GAZDASÁGFEJLESZTÉSI RÉSZPROGRAM ÖSSZEVONT PROJEKTCSOMAGJAI	
G I.	Foglalkoztatás, ipar, KKV-k
G II.	Mezőgazdaság, helyi termékek és piacok
G III.	Természeti erőforrások, megújuló energia, közlekedési és kommunális infrastruktúra, egészséges környezet
G IV.	Kultúra, turisztikai fejlesztések, rekreáció, egészséges életmód
A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI RÉSZPROGRAM ÖSSZEVONT PROJEKTCSOMAGJAI	
T I.	Természeti erőforrások, természet-, táj-, és környezetvédelem
T II.	Identitás, kultúra, turizmus, épített örökség védelme
T III.	Mobilitás, közlekedési infrastruktúra
T IV.	Oktatás, nevelés, szociális és egészségügyi szolgáltatások

A megyei ITP gazdaságfejlesztési projektcsomagjai közül (27 darab) 19 olyan került megfogalmazásra, mely esetében Ajka érintettsége egyértelmű. A releváns projektcsomagok a következő táblázatban világoskék színnel kerültek kiemelésre:

GAZDASÁGFEJLESZTÉSI PROJEKTCSOMAGOK	
PROJEKTCSOMAG 1: Inkubátorházak létrejöttének és szolgáltatásainak támogatása a foglalkoztatási központokban, a megye várostérségi központjaiban a mikro- és kis- vállalkozások megerősödésének elősegítése érdekében	G1
PROJEKTCSOMAG 2: Ipari Parkok és ipari területek fejlesztése, a parkok által nyújtott szolgáltatások bővítése	G1
PROJEKTCSOMAG 3: Beszállítói válás segítése, ösztönzése a megye kis- és közepes vállalkozásai számára	G1
PROJEKTCSOMAG 4: KKV-k innovatív fejlesztéseinek ösztönzése	G1
PROJEKTCSOMAG 5: Helyi foglalkoztatási tervek, „foglalkoztatási paktumok” létrehozása, működtetése	G1
PROJEKTCSOMAG 6: Önfoglalkoztatás támogatása a mezőgazdaságban, családi gazdaságok és a középbirtokok élénkítése	G2
PROJEKTCSOMAG 7: Helyi kézműves termékek és művészeti alkotások létrehozásának és marketingjének támogatása	G2
PROJEKTCSOMAG 8: Mezőgazdasági termelés - felvásárlás - feldolgozás kapcsolatrendszer létrehozásának, bővítésének ösztönzése, helyi és térségi rendszerek kialakításának támogatása, különösen a turizmushoz kapcsolódó termékfejlesztés és értékesítés, helyi oktatási-nevelési vagy szociális intézmények számára alapanyagok, élelmiszerek biztosítása területén.	G2
PROJEKTCSOMAG 9: Termelői piacok, termelői polcok létrehozása	G2
PROJEKTCSOMAG 10: Helyi termékekhez kapcsolódó tudatosítás, fogyasztás, ösztönzés, marketing tevékenység	G2
PROJEKTCSOMAG 11: Ásványvíz, mint térségi jellegzetes természeti érték (és fogyasztható egészséges ivóvíz) védelme és kihasználása, az erre épülő vertikum erősítése	G3
PROJEKTCSOMAG 12: A keletkező kommunális szennyvíz ártalmatlanítás, - szennyvízkezelés megoldása	G3
PROJEKTCSOMAG 13: A szén alapú energiatermelés lehetőségének megtartása	G3
PROJEKTCSOMAG 14: Megújuló forrásból származó energia termelése (szél, nap, biomassza), az épületállomány energiafelhasználásának csökkentése, klímabarát építészeti megoldások előnyben részesítésének támogatása	G3
PROJEKTCSOMAG 15: A kultúra (ezen belül kiemelten a helyi kultúra) szerepének erősítése a turisztikai kínálat bővítésében, strandfejlesztés, vár és múzeum fejlesztés	G4
PROJEKTCSOMAG 16: Kulturális negyed, állatkert fejlesztés, speciális funkciójú turisztikai helyszínek fejlesztése	G4

PROJEKTCOMAG 17: A speciális helyi és térségi termékek előállításának, helyi termékáncba való integrálásának támogatása	G2
PROJEKTCOMAG 18: tematikus utak kialakításának ösztönzése illetve szervezésének segítése, háttér infrastruktúra fejlesztése, információs pontok és közös programok szervezése. A közösségi közlekedési megállóhelyek megközelíthetőségének javítása, a vendégfogadásra alkalmas települési környezet kialakítása.	G3
PROJEKTCOMAG 19: Települési elkerülő szakaszok építése	G3
PROJEKTCOMAG 20: A településeken belül közlekedő lakosok biztonságának növelése érdekében szükséges forgalomtechnikai megoldások kialakítása	G3
PROJEKTCOMAG 21: Jövedelemtől és életkortól függetlenül használható mozgásra, egészséges életmódra és kreativitásra ösztönző, programok és létesítmények fejlesztése kialakítása	G4
PROJEKTCOMAG 22: Az egykori, de mára felhagyott ipari, honvédelmi terület igénybevételekből származó tájsebek rehabilitációja	G3
PROJEKTCOMAG 23: A megye határain túlnyúló - országos és nagytérségi szerepű - egészségügyi szolgáltatások megőrzése és fejlesztése	G4
PROJEKTCOMAG 24: Speciális készségek és tudások oktatása (pl.: vállalkozóvá válás, szaknyelvi kompetenciák, egyéni tudásmenedzsment, kultúraközi kommunikációs készségek, kollaborációs készségek és módszerek, problémamegoldó képességeik, általános és kurrens IKT ismeretek stb.) az Egyetemen és közép és szakiskolákban	G1
PROJEKTCOMAG 25: Jelentős helyi értéket képviselő felhagyott katonai és ipari létesítmények környezetének helyreállítása, hasznosításra való alkalmassá tétele.	G3
PROJEKTCOMAG 26: A kulturális szolgáltatásokhoz és a közművelődés lehetőségeihez való hozzáférés támogatása, a területi különbségek csökkentése érdekében a kulturális szolgáltatások fejlesztése, a kulturális javakhoz és értékekhez való hozzáférés javítása.	G4
PROJEKTCOMAG 27: A sportlétesítmények korszerűsítése és közösségi szabadidős használtra történő megnyitása, Nemzetközi versenyek támogatása a megye sikeres sportágaiban.	G4

A Veszprém Megyei ITP Gazdaságfejlesztési Projektcsomagjai, az ajkai középtávú fejlesztési célok szempontjából releváns projektcsomagok kiemelésével.

Az integrált területi program 44, településfejlesztésre irányuló összevont projektcsomagjából Ajka város középtávú fejlesztési céljai szempontjából 39 rendelkezik részleges, vagy teljes körű tematikus relevanciával. A járasszékhely érintettségét mutató projektcsomagok az alábbi táblázatban kerültek kiemelésre:

TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI PROJEKTCOMAGOK	
PROJEKTCOMAG 1. A térségileg kiemelkedő karsztvíz bázis védelme, (karsztvízszint emelkedés, karsztvízkészlet-gazdálkodás,) természetvédelmi, környezetvédelmi, vízrendezési - és vízkárelhárítási feladatok	T1
PROJEKTCOMAG 2: Felszíni vízkészletek fenntartható, szabályozott és összehangolt használata, a megfelelő vízgazdálkodás biztosítása	T1
PROJEKTCOMAG 3: Biomassza hasznosítása	T1
PROJEKTCOMAG 4: Biogáz hasznosítása	T1
PROJEKTCOMAG 5: A Balaton, vizes élőhelyek és egyéb természeti területek ökológiai és kémiai állapotának megóvása és további javítása, a Balaton part terhelésének korlátozása, a nádasok védelme, a térség élő és élettelen természeti értékeinek megőrzése	T1
PROJEKTCOMAG 6: A Balaton-felvidék aktív tájképvédelme, a természetvédelemre, táji adottságokra épülő gazdálkodási módok kialakítása, fejlesztése	T1
PROJEKTCOMAG 7: A különleges táji- és kultúrtörténeti értékekkel, egyediséggel bíró kultúrtájak - azok között is kiemelten a borvidékek: - táji és kulturális jellegzetességeinek megőrzése	T1
PROJEKTCOMAG 8: A térség további beépítésének megakadályozása, tájrehabilitáció, a tájsebek kezelése, az eróziós és deflációs hatások mérséklése (magas-part és pincevédelem)	T1
PROJEKTCOMAG 9: Csapadékvíz elvezető rendszerek kiépítése	T1
PROJEKTCOMAG 10: Megújuló forrásból származó energia termelése (szél, nap, biomassza), az épületállomány energiafelhasználásának csökkentése, klímabarát építészeti megoldások előnyben részesítésének támogatása.	T1
PROJEKTCOMAG 11: Helyi szabályozások, adók, pénzügyi ösztönzők és beruházások alkalmazása a városi klímavédelem érdekében.	T1
PROJEKTCOMAG 12: A kultúra (ezen belül kiemelten a helyi kultúra) szerepének erősítése a turisztikai kínálat bővítésében	T2

PROJEKTC SOMAG 13: Kulturális negyed, állatkert fejlesztés, speciális funkciójú turisztikai helyszínek fejlesztése	T2
PROJEKTC SOMAG 14: A falusi turizmus igényes szálláshelyeinek bővítése; a meglévő szálláshelyek vonatkozásában a szolgáltatás minőségének javítását szolgáló fejlesztések támogatása; az egyházi, lovas, vadász, horgász, csillagászati és geo-turizmus infrastrukturális feltételeinek javítása, a jelzett gyalogutak (turistautak) hálózatának bővítése	T2
PROJEKTC SOMAG 15: a balatoni regionális szerepkörű kerékpárút hálózatra ráhordó térségi kerékpárút hálózat fejlesztése, a kerékpáros turizmust segítő szolgáltató infrastruktúra fejlesztésével	T3
PROJEKTC SOMAG 16: tematikus utak kialakításának ösztönzése illetve szervezésének segítése, háttér infrastruktúra fejlesztése, információs pontok és közös programok szervezése. A közösségi közlekedési megállóhelyek megközelíthetőségének javítása, a vendégfogadásra alkalmas települési környezet kialakítása.	T3
PROJEKTC SOMAG 17: kerékpáros közlekedés feltételeinek javítása	T3
PROJEKTC SOMAG 18: kerékpárút hálózat kialakítása és a meglévő kerékpárút hálózat további fejlesztése, a balesetmentes közlekedés feltételeinek megteremtése	T3
PROJEKTC SOMAG 19: közösségi közlekedés biztosítása, települések közötti munkahelyi buszok, iskolabuszok indítása, új városi buszok	T3
PROJEKTC SOMAG 20 : Fenntartható mobilitás (ÖK, ICS, CSP)	T3
PROJEKTC SOMAG 21: Intermodalitás javítása: vasúti, közúti és egyéni közlekedési módok közötti módváltások megkönnyítése, szükség szerint közlekedési hálózatok átszervezése, integrált közlekedési csomópontok létrehozása	T3
PROJEKTC SOMAG 22: Kerékpártárolók kialakítása	T3
PROJEKTC SOMAG 23: Közlekedésszervezési megoldások, a városi közlekedés hatékonyságának javítása érdekében	T3
PROJEKTC SOMAG 24: Járás települései közötti kerékpárúthálózat fejlesztése	T3
PROJEKTC SOMAG 25: A településeken belül közlekedő lakosok biztonságának növelése érdekében szükséges forgalomtechnikai megoldások kialakítása	T3
PROJEKTC SOMAG 26. Új és jobb minőségű szolgáltatások biztosítása az idősödő népesség számára	T4
PROJEKTC SOMAG 27: Közösségfejlesztő kulturális és társadalmi programok megvalósítása (térségi identitás)	T2
PROJEKTC SOMAG 28. Gyermekjóléti és családokat érintő oktatási, szociális és egészségügyi szolgáltatások biztosítása megfelelő minőségben, kapacitásokkal és elérhető módon (pl.. kapacitásbővítés, tornaterem korszerűsítés, felújítás)	T4
PROJEKTC SOMAG 29: A város és vonzáskörzetének szereplői közötti együttműködés fokozása	T2
PROJEKTC SOMAG 30: Partner központú közigazgatás fejlesztése	T2
PROJEKTC SOMAG 31: Kulturális örökség komplex védelme és hasznosításának elősegítése, épület-felújítások, energetikai fejlesztések	T2
PROJEKTC SOMAG 32: Szabadterületek és zöldfelületek hálózatba szervezése (zöld gyűrű) és minőségi bővítése- a helyi adottságoknak megfelelően a városkörnyéki területeken egységes, rendszerszerűen kezelt rekreációs, ökológiai, tájésközzel jellemzőkkel	T1
PROJEKTC SOMAG 33. A városban található központi szolgáltatások hozzáférhetőségének biztosítása	T4
PROJEKTC SOMAG 34. Jövedelemtől és életkortól függetlenül használható mozgásra, egészséges életmódra és kreativitásra ösztönző, programok és létesítmények fejlesztése kialakítása	T4
PROJEKTC SOMAG 35. A helyszínek óvodai, bölcsődei feltételeinek kialakítására, szolgáltatások fejlesztése. Egészséges óvodai, bölcsődei környezet megteremtése (egészséges ivóvíz, megfelelő szanitáció és higiéné, egészséges beltéri levegő). Az épületek fizikai állapotának javítása.	T4
PROJEKTC SOMAG 36. Családi napközi helyszínek komplex fejlesztése	T4
PROJEKTC SOMAG 37. Az alapellátás és a járóbeteg ellátás összehangolt fejlesztése (a Semmelweis Tervben megfogalmazott célkitűzések megvalósítására) a térségi és települési sajátosságok figyelembevételével, Az egészségügyi ellátórendszer további fejlődésének elősegítése, a strukturális átalakítása pozitív eredményeinek stabilizálása, a kialakuló betegút-szervezést támogató intézményrendszer erősítése.	T4
PROJEKTC SOMAG 38. Oktatási intézmények fejlesztése	T4
PROJEKTC SOMAG 39. Speciális készségek és tudások oktatása (pl. vállalkozóvá válás, szaknyelvi kompetenciák, egyéni tudásmenedzsment, kultúraközi kommunikációs készségek, kollaborációs készségek és módszerek, problémamegoldó képességeik, általános és kurrens IKT ismeretek stb.) az Egyetemen és közép és szakiskolákban	T4

PROJEKTCSOMAG 40: A szociálpolitika hatékonyságának javítása a felnőtteket és a gyerekes családokat szükségleteik szerint erősítő, szociálpolitikai szolgáltatások rendszerének létrehozása. Szociális szolgáltatások és intézmények infrastruktúra fejlesztése.	T4
PROJEKTCSOMAG 41: A gazdag helyi-, térségi- és nemzeti tudat, önbecsülés és összetartozás erősítése a közösségi művelődés eszközeivel.	T2
PROJEKTCSOMAG 42: A turizmusba bekapcsolódni képes épített örökségi helyszínek bővítése és érték kibontakoztató helyreállítása, a kulturális örökségvédelem beépítése a megye várostérségei fejlesztési terveibe.	T2
PROJEKTCSOMAG 43: A kulturális szolgáltatásokhoz és a közművelődés lehetőségeihez való hozzáférés támogatása, a területi különbségek csökkentése érdekében a kulturális szolgáltatások fejlesztése, a kulturális javakhoz és értékekhez való hozzáférés javítása.	T2
PROJEKTCSOMAG 44: Jelentős helyi értéket képviselő felhagyott katonai és ipari létesítmények környezetének helyreállítása, hasznosítására való alkalmassá tétele.	T2

A Veszprém Megyei ITP Településfejlesztési Projektcsomagjai, az ajkai középtávú fejlesztési célok szempontjából releváns projektcsomagok kiemelésével.

Az ITP szöveges leírásában külön is nevesítésre kerültek Ajka iparfejlesztését szolgáló, kulcsprojektként kiemelt fontosságú – tehát elmaradásuk esetén az egész projektcsomag létét veszélyeztető - tevékenységek, melyek a „G1 - Foglalkoztatás, ipar, KKV-k” összevont projektcsomagban kaptak helyet. Az összevont projektcsomag 1., 2., 4., és 5. jelű projektcsomagjainak² kulcsprojektjei ugyanis Ajka, Veszprém és Nemesvámos iparfejlesztésére koncentrálnak nagyobb összegű beruházások keretében. Az ITP megállapítja, hogy a Gazdaságfejlesztési részprogramban két olyan ajkai projekt is befoglalásra került, melyek megfelelő források rendelkezésre állása esetén akár azonnal elindíthatóak. Ezek közül az integrált területi program egyet nevesít, a G III. kódú, „Természeti erőforrások, megújuló energia, közlekedési és kommunális infrastruktúra, egészséges környezet” címmel ellátott összevont projektcsomagba sorolt, az ajkai ipari park szennyvízkezelésének korszerűsítésére vonatkozó fejlesztési projektet.

1.2.3 Kapcsolódás egyéb térségi fejlesztési koncepciókhoz, programokhoz

A megyei szintű ágazati tervek közül az IVS kidolgozását követően került kidolgozásra és elfogadásra, Veszprém Megye Környezetvédelmi Programja (2011-2016) 2010 decemberében. A megyei Környezetvédelmi Program környezeti jövőképét hét alapelv (fenntarthatóság; megelőzés; elővigyázatosság; óvatosság; felelősség; partnerség; ökológiai szemlélet) mentén a következőképpen határozta meg:

„A megye a környezeti állapot fenntartásával és javításával megőrzi természeti, ökológiai értékeit a jelen és a jövő nemzedékek számára, a természeti erőforrásokat takarékosan, célszerűen használja fel, hosszútávon biztosítja az emberek életminőségének javítását, a komfortérzet fokozását, és a biológiai sokféleség megőrzését. Környezeti értékeinek számbavételével, azok folyamatos megóvásával, a védett és védelemre méltó természeti értékek megóvására, fejlesztésére törekszik. Kiemelten foglalkozik az épített környezet, táji értékek megőrzésével, mindent elkövet annak

² 1. projektcsomag: Inkubátorházak létrejöttének és szolgáltatásainak támogatása a foglalkoztatási központokban, a megye várostérségi központjaiban a mikro- és kis- vállalkozások megerősödésének elősegítése érdekében

2. projektcsomag: Ipari Parkok és ipari területek fejlesztése, a parkok által nyújtott szolgáltatások bővítése

4. projektcsomag: KKV-k innovatív fejlesztéseinek ösztönzése

5. projektcsomag: Helyi foglalkoztatási tervek, „foglalkoztatási paktumok” létrehozása, működtetése

érdekében, hogy a megye környezeti állapotot befolyásoló tényezők kedvezőtlen hatását minimalizálja. Erősíti a környezeti tudatot a megye lakosságában, tudatosítja értékeit a megyébe látogatókkal.”³

A jövőkép részeként a megye környezeti karakterét rendezett települések, esztétikus közterületek, gondozott táj, a természeti értékek megőrzését és védelmét, továbbá fejlesztését szem előtt tartó területfejlesztés jellemzik, általánossá válik a helyi értékek feltárása, megbecsülése, az egészséges életmód és a hosszú élet, a környezeti tudatosság, valamint biztosításra kerülnek a vonzó turisztikai miliő hosszú távon is fenntartható lehetőségei.

A környezetvédelmi program három időtávra (ebben az értelmezésben a rövidtáv: 1-2 év; középtáv: 3-4 év, hosszú táv: 5-6 év) különböző stratégiai célokat határoz meg:

RÖVIDTÁVÚ CÉLOK (1-2 ÉV)	KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK (3-4 ÉV)	HOSSZÚ TÁVÚ CÉLOK (5-6 ÉV)
Természeti környezeti célok	Természeti környezeti célok:	Természeti környezeti célok
T.1.1. Táj értékek megőrzése, fejlesztése	T.2.1. Vizes élőhelyek fenntartása	T.3.1. Regionális természeti kapcsolatok bővítése
T.1.2. Élőhely rekonstrukció	T.2.2. Helyi védettségű természeti területek növelése	T.3.2. Öko- és „szelíd” turizmus fejlesztése
T.1.3. Természet-megőrzési stratégia fejlesztése		
T.1.4. Zöldfelületek állapotfenntartása		
T.1.5. Kistérségi természeti kapcsolatok bővítése		
Környezetvédelmi fejlesztési célok	Környezetvédelmi fejlesztési célok	Környezetvédelmi fejlesztési célok
K.1.1. Szennyvízcsatornázás folytatása, csatornarendszer felújítása, szennyvíztisztítás fejlesztése	K.2.1. Ivóvíz hálózat korszerűsítése	K.3.1. Korszerű hulladékgazdálkodási rendszer teljes körűvé tétele
K.1.2. Csapadékvíz elvezető csatornarendszer fejlesztése és korszerűsítése	K.2.2. Lakossági hulladék veszélyes hulladék tartalmának csökkentése	
K.1.3. Vízbázis védelem	K.2.3. Lerakásra kerülő lakossági hulladék szervesanyag tartalmának csökkentése	
K.1.4. Korszerű hulladékgazdálkodási rendszer fejlesztése Veszprém Megye Környezetvédelmi Programja 2011-2016 PROGRESSIO Mérnöki Iroda Kft. 1125 Budapest, Galgóczy köz 6/C 128	K.2.4. Folyékony hulladék mennyiségének csökkentése	
K.1.5. Útfejlesztés, útkorszerűsítés	K.2.5. Belső gyűjtő utak tehermentesítése	
K.1.6. Közlekedési zajterhelés csökkentése	K.2.6. Megújuló energiaforrások használatának elterjesztése	
K.1.7. Lokális levegőminőség javítása	K.2.7. Környezetbiztonság javítására tett fejlesztések	
K.1.8. Talajvédelem		
K.1.9. Radiológiai felmérések		
K.1.10. Környezetbiztonság javítására tett fejlesztések		
Épített környezet védelmi célok	Épített környezet védelmi célok	
E.1.1. Helyi értékek megőrzése	E.2.1. Műemléki értékek felújítása	

³ Forrás: Veszprém Megye Környezetvédelmi Programja 2011-2016 (2010); 126. oldal.

Környezetvédelmi szabályozási célok		Környezetvédelmi szabályozási célok
Sz.1.1. Helyi környezeti állapot összehangolt, folyamatos szabályozása		Sz.3.1. A települések belterületét érintő közlekedés struktúrájának és szokásainak átalakítása
Sz.1.2. A környezetvédelmi szabályozások előírásainak kikényszerítése		
Környezeti tudatformálási célok		
TU.1.1. Környezeti és egészségügyi állapotra vonatkozó adatok megismerése és megismertetése		

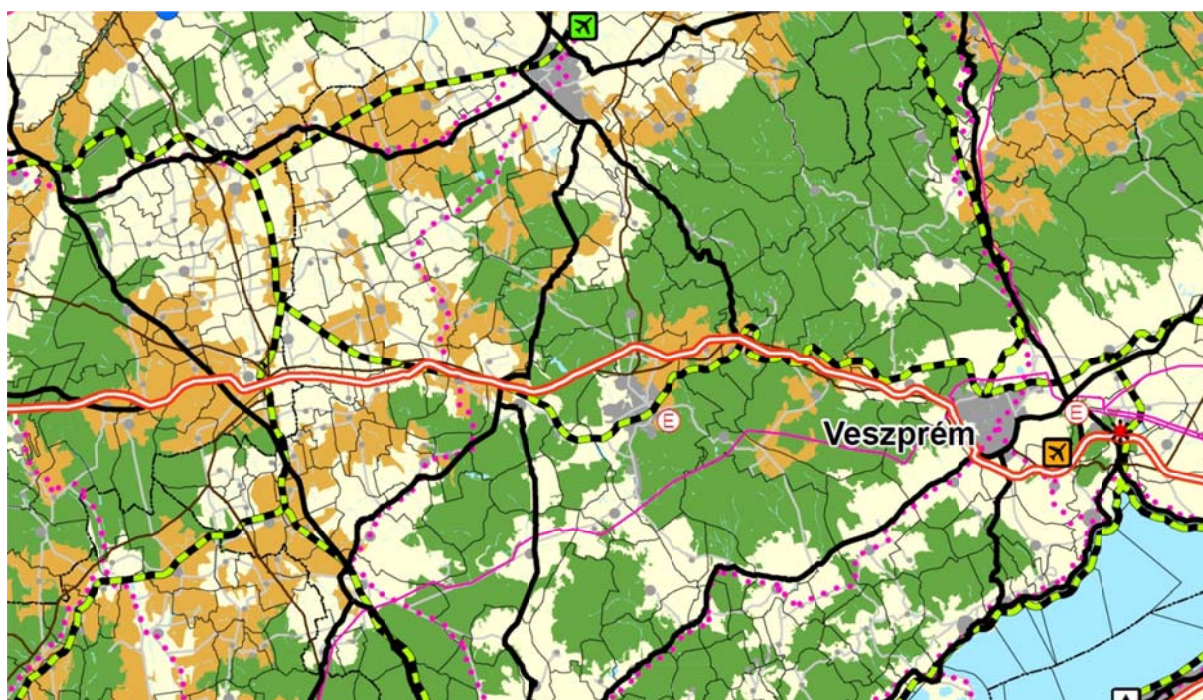
2004. július 21-én tartotta alakuló ülését az eredetileg 39 települést integráló Új Atlantisz Többcélú Kistérségi Társulás. A nyilvánosan hozzáférhető információk és a TEIR Kistérségi Információs Modulja alapján megállapítható, hogy IVS elkészültét, és a 2011-ben átalakított kistérségi felosztást követően újabb kistérségi fejlesztési koncepciók, programok nem készültek. Az ezt megelőző időszakban 5 ilyen típusú dokumentum készült, melyeket a következő táblázatban foglaltunk össze.

Dokumentum címe	Terv típusa, tárgyköre	Elfogadásának éve
<i>Közüktatási Kistérségi Intézkedési Terv</i>	<i>program, oktatás</i>	<i>2008</i>
<i>Közüktatási Esélyegyenlőségi Program</i>	<i>program, oktatás</i>	<i>2008</i>
<i>Ajkai Kistérség Turizmusfejlesztési Programja</i>	<i>program, turizmus</i>	<i>2006</i>
<i>Ajkai Kistérség Turizmusfejlesztési Koncepciója</i>	<i>koncepció, turizmus</i>	<i>2006</i>
<i>Ajkai Kistérség Agrárstruktúra és Vidékfejlesztési Programja</i>	<i>program, agrárstruktúra- és vidékfejlesztés</i>	<i>2005</i>

Összefoglalóan kijelenthető, hogy kistérségi dokumentumok napjainkra jellemzően elavultak, naprakészségüket elvesztették, ugyanakkor több esetben ma is releváns megállapításokat tesznek. Ilyenek többek között a turisztikai infrastruktúrában tapasztalható hiányosságok felszámolását célzó megállapítások, a közös intézményfenntartás igénye, a funkciók decentralizációja, valamint a térségi együttműködést elősegítő párbeszéd fejlesztésére továbbá a természeti erőforrások megőrzésére tett javaslatok is.

1.3 A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

Ajka területére az Országos Területrendezési Terv (OTrT) és a Veszprém Megyei Területrendezési Terv (VTrT) előírásait kell figyelembe venni. Az OTrT 2013-as módosítása egyes övezeteket megszüntetett, illetve újakat vezetett be, bizonyos műszaki infrastruktúra elemeket módosított. Az OTrT átmeneti rendelkezéseinek megfelelően a megszüntetett övezeteket már nem kell figyelembe venni a tervezés során. Az ITS szempontjából elsősorban a térségi szerkezeti tervlap elhatározásait célszerű figyelembe venni, hiszen az övezeti rendszer inkább korlátozó, védelmi jellegű, a rendezéssel függ össze.

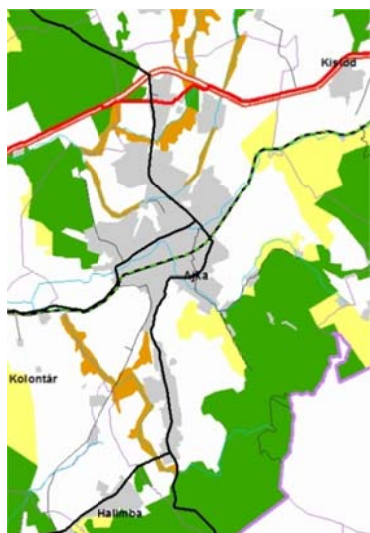

Részlet az OTrT-ből (Forrás: OTrT)

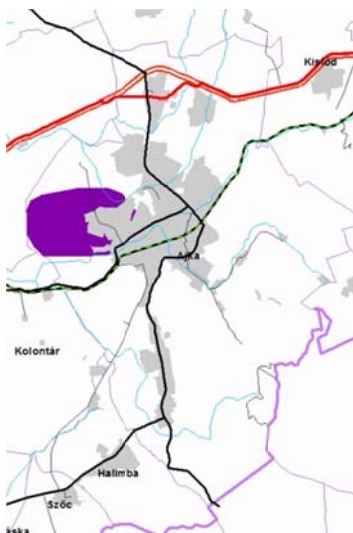
A módosított OTrT továbbra is a 8. sz. főút gyorsforgalmi úttá történő átépítését határozza meg. A Pápa-Devecser-Tapolca észak-déli irányú új főúti kapcsolat továbbra is be van tervezve Ajka térségében, de új közúti kapcsolatként bekerült a tervbe a Devecser-Sümeg tervezett főút. Ebből következően Ajka térségében jelentős közlekedési csomópont alakulhat ki, amennyiben a szükséges fejlesztéseket elvégzik. A területrendezési terv nagyarányú erdőgazdasági térséget, és kevesebb mezőgazdasági térséget jelölt ki a terület természeti adottságainak megfelelően. A területrendezési terv továbbra is biztosítja a területet a Bakonyi Erőműnek.

Ajka közigazgatási területét a következő térségi övezetek érintik (a hatályos jogszabályok alapján): magterület, ökológiai folyosó területe, pufferterület, kiváló termőhelyi adottságú erdőterület, erdőtelepítésre alkalmas terület, térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület, ásványi nyersanyagvagyon-terület, földtani veszélyforrás, kiemelt fontosságú honvédelmi terület, honvédelmi terület övezete. Az OTrT két új övezetet vezetett be: az országos vízminőség-védelmi terület, valamint a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezetét. Az ITS

szempontjából jelentős övezetek kivágatait külön is ábrázoljuk. Az energiagazdálkodás szempontjából fontos, hogy a megyei területrendezési terv Ajka közigazgatási területén meghatározta azokat a területeket is, melyek szélerőmű elhelyezésére vizsgálat alá vonhatók.

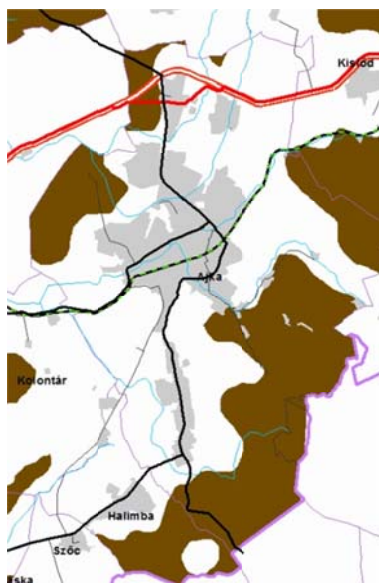
*Országos ökológiai hálózat
(Forrás: TeIR)*

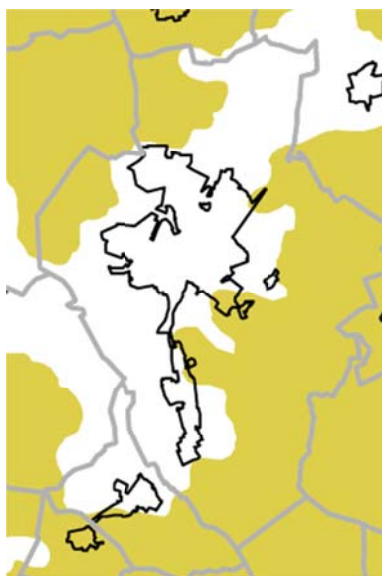
*Térségi komplex tájrehabilitációt
igénylő terület (Forrás: TeIR)*

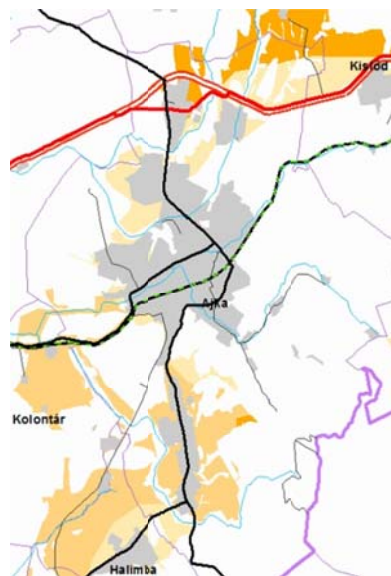
*Kiváló termőhelyi adottságú
erdőterület övezete (sötétzöld),
erdőtelepítésre alkalmas terület
övezete (világoszöld) (Forrás: TeIR)*

*Térségi jelentőségű tájképvédelmi
terület övezete (Forrás: TeIR)*

*Tájképi szempontból kiemelt
jelentőségű terület (Forrás:
Térport)*

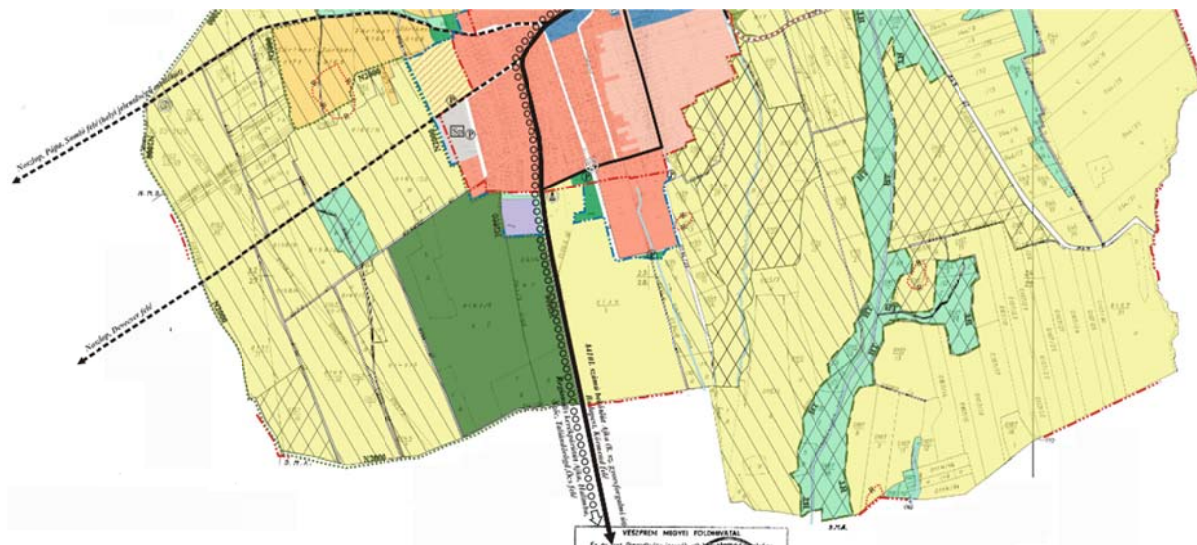
*Szélerőmű elhelyezésére vizsgálat
alá vonható terület (Forrás: TeIR)*

1.4 A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS SZERKEZETI TERVEINEK AJKA VÁROS FEJLESZTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI

Devecser: a két város erdőterülettel és mezőgazdasági területtel határos. Ajka város Ipari Park bővítési területének devecseri oldalán mezőgazdasági terület van kijelölve. A 8. sz. főút és a tervezett 8. sz. autópályát nyomvonala a két város tervében összhangban van. A devecseri szabályozási tervben utóbbi nyomvonal csak védőtávolsággal van kijelölve. A 8401. j. összekötő út és a térségi kerékpárút mindkét tervben azonos nyomvonallal kapcsolódik. Egyéb fejlesztést befolyásoló tervi elem nem található a devecseri rendezési tervben.

Kolontár: a község, mely a legnagyobb veszteséget szenvedte el a vörösiszap katasztrófa által, legnagyobb terjedelemben a vörösiszap zagykazettáknál szomszédos Ajka városával, ezért fontos a két település együttműködése a jó környezetvédelmi állapot elérése érdekében. Ezen kívül a Lőrinczi-víztározó területe mindkét településen megtalálható. Egyéb tervi elem nincs a kolontári tervben.

Magyarpolány: a két település elsősorban erdőterülettel és mezőgazdasági területtel határos egymással. A 84101. j. bekötő út és a térségi kerékpárút mindkét tervben azonos nyomvonallal kapcsolódik.

Magyarpolány község hatályos településszerkezeti terv részlet (2004.) Város-Teampannon Kft.

Kislőd: a két település elsősorban erdőterülettel és mezőgazdasági területtel határos egymással. A 8. sz. főút és a tervezett 8. sz. autópályát nyomvonala a két település tervében összhangban van. Egyéb fejlesztést befolyásoló tervi elem nem található a kislődi rendezési tervben.

Úrkút: az úrkúti településszerkezeti tervben szerepel egy térségi kerékpárút a 7308. j. bakonygyepesi összekötő út mentén, valamint a Natura 2000 erdőterületnél egy térségi jelentőségű kerékpár- és turistaút. Az úrkúti bánya területe tervezett ipari gazdasági terület, melynek északi része Ajka város területén található, ugyancsak ipari gazdasági területként. Ezen a gazdasági területen az összhang megvan.

Nagyvázsony: a két település csak a nagy kiterjedésű Natura2000 védettségű erdőterülettel határos, ahol nincs fejlesztési érdek.

Öcs: a két település csak a nagy kiterjedésű Natura2000 védettségű erdőterülettel határos, ahol nincs fejlesztési érdek.

Halimba: elsősorban általános mezőgazdasági területtel határos a két település, ahol fejlesztési igény egyik településen sincs jelölve. Az ajkai tervben feltüntetett Halimbára vezető gyűjtőút nyomvonalak, melyek a korábbi vasútterületen és a bauxitos úton kerültek kijelölésre, a halimbai tervben nem szerepelnek.

Úrkút község hatályos településszerkezeti terv részlet (2004.) Virányi Építész Stúdió Kft.-Pagony Kft.

1.5 HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK

1.5.1 A hatályos településfejlesztési koncepció és Integrált Városfejlesztési Stratégia megállapításai

A hatályos településfejlesztési koncepció megállapításai

A 2003-ban készült, Ajka Város Önkormányzatának 134/2003 (VII. 08.) Kt. határozatával elfogadott településfejlesztési koncepció öt, a kiegyensúlyozott és dinamikus fejlődés elérését elősegítő elvet határozott meg:

- A piacgazdaság minél szélesebb körű alkalmazása: piaci értéken történő mérés bevezetése az önkormányzat gazdálkodásában.
- A város térségi szerepének megerősítése és a térségben betöltött gazdasági, foglalkoztatási szerepkör továbbfejlesztése.
- Az önkormányzat és a hozzá tartozó intézmények szakmai színvonalának, a városért dolgozó szakemberek szerepének megerősítése. Új szakmai szervezetek, társaságok, új formátumok létrehozása: pályázatkezelő centrum, stratégiai iroda vagy fejlesztési társaság
- A város és a településrészek épített környezetének összehangolt fejlesztése, a lakossági szolgáltatások színvonalának és területi kiegyensúlyozottságának fejlesztése.

- A szociális biztonság megalapozása: Az ajkaiak szociális biztonságát már megszületéskor kívánja segíteni az önkormányzat. Az „Útravaló” című program az ajkai kisgyermek, fiatal, felnőtt és később nyugdíjas ember életpályáját követi segítő szándékkal.

A dokumentum három lehetséges forgatókönyvet gondolt végig:

- I. Az átgondolt fejlődés jövőképe
- II. A mérsékelt fejlődés jövőképe - szuburbán fejlődés megerősödése
- III. A stagnálás, leszakadás jövőképe.

Értelemszerűen az első pontban nevesített forgatókönyv megvalósulása tekinthető kívánatosnak, ennek elérése érdekében az ajkai településfejlesztési koncepció öt fejlesztési prioritást határozott meg:

1. A városi életkörülmények javítása: a lakáskörülmények és a környezeti feltételek javítása, a panelos részek és környezetük megújítása, infrastrukturális hiányok enyhítése.
2. A szociális biztonság megalapozása, hogy a város lakossága a születéstől a kisgyermek, fiatal, majd felnőtt és később nyugdíjas életének minden egyes szakaszában érezze a városhoz való tartozást. (Útravaló program)
3. Megfelelő szolgáltatási hálózat kiépítése és az oktatási rendszer bővítése térségspecifikus szakképzési lehetőségekkel. Az egészségügyi és oktatási, hivatali hálózat racionális átszervezése, technikai és szakmai színvonalának emelése (térségi szervező szerep erősítése)
4. A munkahelyteremtő beruházások, a külső tőke bevonásának ösztönzése, mely elősegíti az ipari szerkezetváltást, és innovációt: vállalkozások letelepedését szolgáló támogatások és politika érvényesítése.
5. A térségi integráció fejlesztése: a regionális elérhetőség javítása, a kistérség települései közötti kapcsolat, kooperáció javítása. Európai Unió által biztosított források térségi pályázatokkal való megszerzése.

A város sajátos helyi adottságainak, meghatározó területi folyamatainak, a városvezetés fejlesztési szándékainak megfelelően, valamint a térségi együttműködés közös céljaival összhangban a város középtávú fejlődése szempontjából kulcsfontosságú projektek három csoportba kerültek besorolásra:

1. A város értékeinek megújítása – Az önkormányzat városműködés javítására irányuló projektjei	2. Ajka és térségének egészét befolyásoló – Az önkormányzat együttműködésével, támogatásával megvalósítandó projektek	3. Helyi, egyedi fejlesztések - Az önkormányzat által támogatott kapcsolódó programok
<ul style="list-style-type: none"> • A város arculatának javítása • Városrészenkénti új lakásépítési területek kijelölése • A szociális biztonság megalapozása (Útravaló című program előkészítése megindítása) • Szociális lakásépítés előkészítése és megindítása • Nyugdíjasház építés és idősgondozási program előkészítése és megindítása • Iskolarendszer működtetése, fenntartása, 	<ul style="list-style-type: none"> • Térségi kereskedelmi központ létrehozása • Ipari Park betelepítése, szolgáltatások fejlesztése • Vállalkozás ösztönző programok segítése • Technológiai centrum létrehozása az Ipari Parkba betelepülni nem tudó és az inkubátorházban működő, önállóan tőkeszegény vállalkozások erősítésére 	<ul style="list-style-type: none"> • Környezetvédelmi programok kidolgozása, megvalósítása (MAL Rt, Bakonyi Erőmű Rt, Ajka Kristály Kft) • Vásárcsarnok felújítása (Polus Coop Rt) • Hőerőmű átalakítása (Bakonyi Erőmű Rt - Magyar Állam) • Bányarekultivációk

1. A város értékeinek megújítása – Az önkormányzat városműködés javítására irányuló projektjei	2. Ajka és térségének egészét befolyásoló – Az önkormányzat együttműködésével, támogatásával megvalósítandó projektek	3. Helyi, egyedi fejlesztések - Az önkormányzat által támogatott kapcsolódó programok
<p>hosszú távú programjának kidolgozása</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lakótelepi épületek felújítási programjának elindítása és a hozzá tartozó területek megújítása • Városközpont megújítása • Városi strand és uszoda megújítása • Városi művelődési ház és könyvtár felújítása • Egészség javító program kidolgozása • A padragkúti városrész csatornázása, a város különböző részein megtalálható csatornázatlan szórványterületek közművel történő ellátása • A város valamennyi közútjának szilárd burkolattal való ellátása, a rossz állapotú, szilárd burkolatú utak felújítása • Kerékpárúthálózat továbbfejlesztése a településrészek között és a környező települések irányába • Az önkormányzati hivatalban az elektronikus ügyintézéshez szükséges szervezeti kultúra kialakítása 	<ul style="list-style-type: none"> • További gazdasági területek kialakítása a kis- és középvállalkozók számára • Európai Unió pályázatokban való koordinatív részvétel programja • Parkerdő megújítása • Erdészeti program 	<p>(Bakonyi Erőmű Rt – Magyar Állam)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bányamúzeum létesítése • Szélergia hasznosítás magánvállalkozó bevonásával • Vízi sportcentrum kialakítása magánvállalkozó bevonásával

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia megállapításai

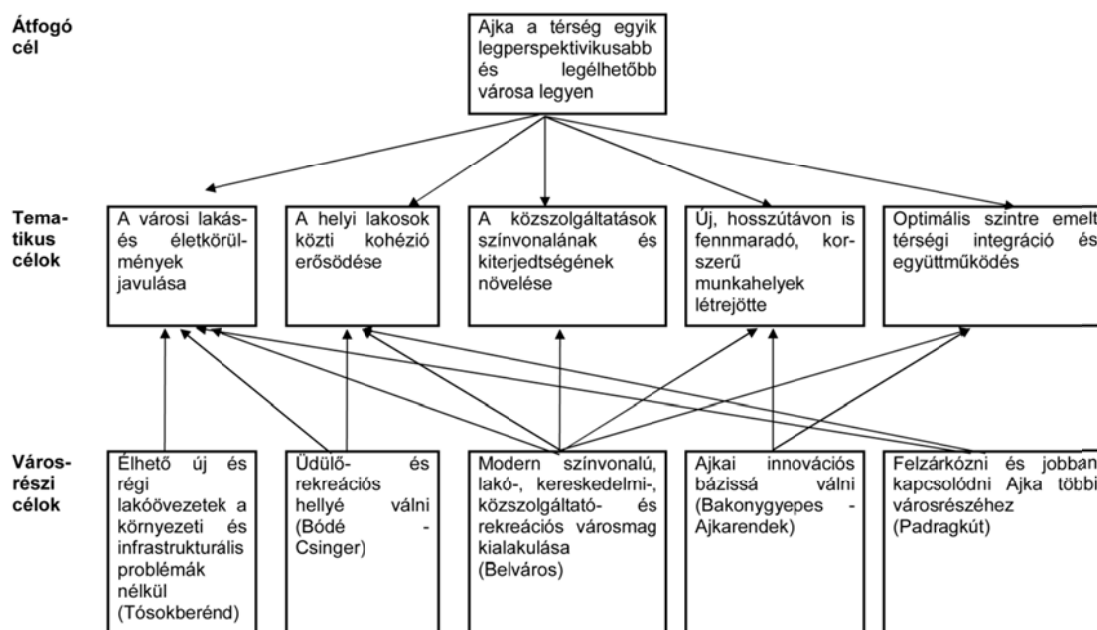
Ajka város hatályos Integrált Városfejlesztési Stratégiája 2008-ban készül el. 2010 júniusában a városközponti akcióterületek lehatárolása módosult, de a stratégia célrendszere és alapvető szerkezete változatlan maradt. A dokumentum a Közép-Pannon Regionális Fejlesztési Zrt. és az EX ANTE Tanácsadó Iroda közreműködésével készült.

A 2008-as IVS egy rendkívül racionális **átfogó célt határozott meg: Ajka a térség egyik legperspektivikusabb és legélhetőbb városa legyen.** A cél definiálásának helyességét jelzi, hogy e mottó napjainkban is megőrizte aktualitását.

A dokumentum a következőképpen fogalmaz az átfogó cél kifejtése során: „A Város átfogó célja a Város értékeinek fenntartható kiaknázása, fejlesztése, lakó-, foglalkoztatási-, gazdasági- és infrastrukturális környezetének a jobbítása. Ezáltal és más, nem fejlesztési típusú eszközökkel olyan innovatív, hosszú távon is versenyképes ipar- és szolgáltató ágakat képviselő cégek Ajkára vonzása és ott tartása, amelyek stabil foglalkoztatást és jólétet biztosítanak a helyi foglalkoztatottak számára. Ezt kiszolgáló megfelelő képzési kínálat biztosítása mind a köz-, mind a felnőttoktatásban. Olyan helyi rekreációs lehetőségek és közszolgáltatási funkciók létrehozása és működtetése, amelyek mind a helyi lakosok, mind a turisták, mind a befektetők számára vonzó helyé teszik Ajkát.” (IVS, 2008, 204. oldal)

Az átfogó célon keresztül **az IVS jövőképe szerint a város a megye egyik vezető ipari-, szórakoztató-turisztikai- és energetikai centrumává válik.** Az itt élők anyagi helyzete stabilizálódik, személyi jövedelemadó-alapjuk eléri az országos átlag 120%-át. Ajka térségközponti szerepe kiteljesedik, teljes körű szolgáltató- és kulturális központként funkcionál a kistérség környező települései számára, melyeket mezőgazdasági és energetikai terményeivel is ellát. Megtörténik az ipari használat következtében degradált területek elsődlegesen közösségi- és rekreációs célú rekultivációja. A vonzó lakóköörülmények és a magas életszínvonal eredményeként a kedvezőtlen demográfiai folyamatok (előregedés, népességfogyás) megfordulnak.

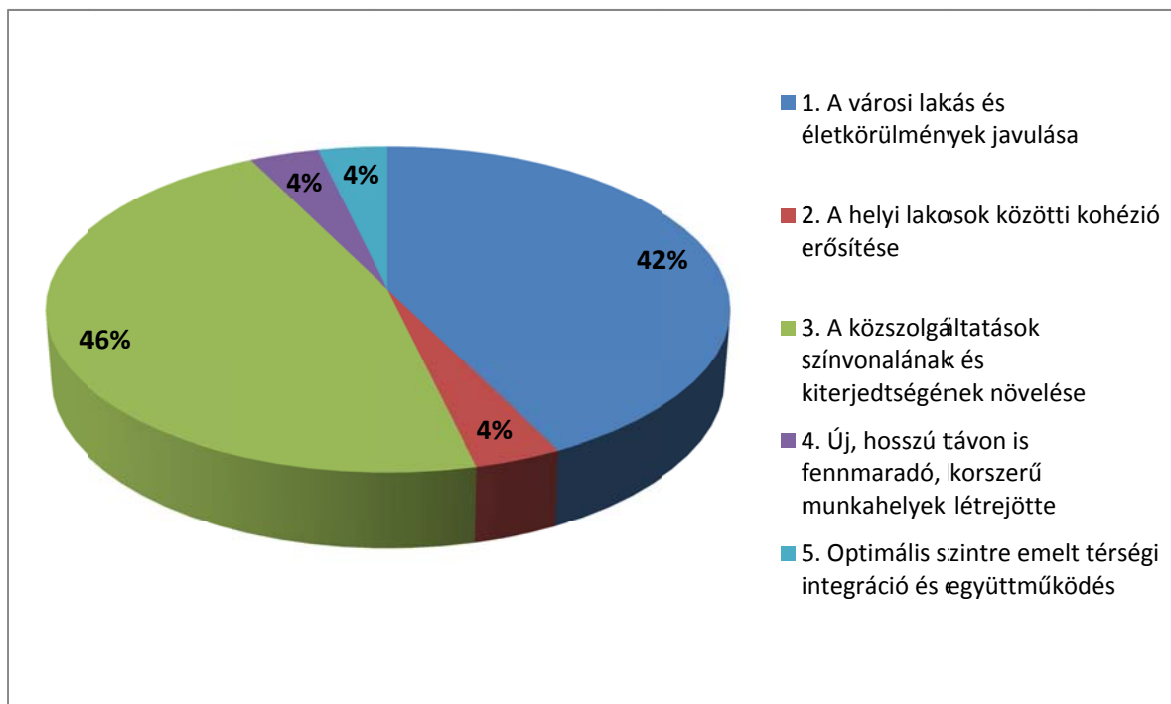
Az IVS célrendszere **az átfogó célt öt tematikus célban bontja ki.** Az öt tematikus célhoz kerültek hozzárendelésre a jelenlegi és tervezett helyi profiloknak és kihívásoknak megfelelő **városrészi** (Tósokberénd, Bódé és Csinger, Belváros, Bakonygyepes és Ajkarendek, Padragkút) **célok.**

A tematikus célok meghatározása erőteljes kontinuitást mutat a koncepcióban meghatározott öt prioritással:

Az ajkai településfejlesztési koncepció prioritásai	Az IVS tematikus céljai
1. A városi életkörülmények javítása.	1. A városi lakás és életkörülmények javulása
2. A szociális biztonság megalapozása	2. A helyi lakosok közötti kohézió erősítése
3. Megfelelő szolgáltatási hálózat kiépítése és az oktatási rendszer bővítése térségspecifikus szakképzési lehetőségekkel	3. A közszolgáltatások színvonalának és kiterjedtségének növelése
4. Munkahelyteremtő beruházások, a külső tőke bevonásának ösztönzése.	4. Új, hosszú távon is fennmaradó, korszerű munkahelyek létrejötte
5. A térségi integráció fejlesztése	5. Optimális szintre emelt térségi integráció és együttműködés

Megállapítható, hogy az IVS elfogadását követően megvalósított fejlesztési projektek különböző mértékben voltak képesek hozzájárulni az egyes célterületeken elérendő előrelépéshez. Pusztán kvantitatív módon értékelve a fejlesztési projektek összetételét, elmondható, hogy a városi lakás és életkörülmények javulását huszonhárom, a helyi lakosok közötti kohézió erősítését kettő, a közszolgáltatások színvonalának és kiterjedtségének növelését huszonöt, új, hosszú távon is fennmaradó, korszerű munkahelyek létrejöttét kettő, míg az optimális szintre emelt térségi integrációt és együttműködést szintén két projekt szolgálta. (A vállalkozások fejlesztései nincsenek benne ebben az összesítésben, pedig a klaszter támogatásán keresztül a város is hozzájárult a vállalkozások sikeres pályázataihoz.)

Ajka város fejlesztéseinek megoszlása az IVS tematikus céljai szerint a dokumentum elkészültét követő időszakban (2008-2015 között)

Az előző programozási ciklusban a következő fejlesztések valósultak meg:

Pályázat címe	Benyújtásá-nak éve	Meg-valósulás éve	Pályázat kiírója	Pályázott összeg	Pályázati önrész	Támogatás	Önrész
A sürgősségi ellátás korszerűsítése az ajkai Kórházban II. forduló	2009	2010-2011	TIOP-2.2.2/08/2F	419 532 865	46 614 763	400 641 871	44 515 763
Ajka- Domb utca burkolat-megerősítése	2008	2008	KDRFU Szilárd burk. útfelújítás	9 107 604	9 107 604	9 107 604	9 107 604
Ajka- Liliom utca burkolat-megerősítése	2008	2008	KDRFU Szilárd burk. útfelújítás	8 974 173	8 974 173	8 974 173	8 974 173
Ajka város, Belváros I. akcióterület rehabilitációja	2008	2009-2011	KDOP-2007-3.2.1.	817 561 964	201 620 452	803 770 811	199 705 480

Pályázat címe	Benyújtás- nak éve	Meg- valósulás éve	Pályázat kiírója	Pályázott összeg	Pályázati önrész	Támogatás	Önrész
Ajka Városi Bölcsőde kapacitásbővítő fejlesztése	2009	2 011	KDOP-2009-5.2.2/A	79 878 416	8 875 379	79 609 855	8 845 579
Ajka, Béke utca- Téglagyári utca fejlesztése	2012	2 013	EU	165 660 899	18 406 767	155 601 643	17 289 073
Ajka, Gyár utca csomópont - Bartók Béla utca felújítása	2007	2008	KDOP-2007-4.1.2/b	180 641 745	77 417 891	180 641 745	77 417 891
Ajka, Megújuló múzeum	2012	2013-2014	TIOP-1.2.2-11 /1	45 347 336	0	44 450 436	0
Ajkai Fekete István - Vörösmarty Mihály Általános Iskola, Gimnázium és Szakközépiskola felújítására és bővítése	2007	2009	KDRFU	243 633 096	27 070 344	239 884 510	26 653 834
Ajkai Idősek Gondozóházának akadálymentesítése	2007	2008	KDOP-5.3.2.-2007	9 644 400	1 071 600	9 644 400	1 071 600
Ajka-Parkerdő felvezető út felújítása	2009	2010	TEKI	19 981 366	13 885 356	19 981 366	13 885 356
Digitális iskola Vörösmarty Iskola	2009	2009-2010	HEFOP 3.1.3/B-09/3	8 928 225	0	8 928 225	0
Épületenergetikai fejlesztések és közvilágítás korszerűsítése - Kórház	2010	2 012	KEOP-2009-5.3.0/A	499 500 000	166 500 000	499 500 000	166 500 000
Érdekeltségnövelő pály.	2011	2 011	OKM	1 226 000	1 500 000	575 000	288 000
Érdekeltségnövelő pály.	2012	2 012	OKM	974 090	974 090	658 000	974 090
Érdekeltségnövelő pály.	2012	2 012	OKM	900 000	0	900 000	0
Gépjármű-fecskendő beszerzése	2007	2009	ÖTM	72 000 000	17 000 000	72 000 000	17 000 000
Hatékony energiafelhasználás az ajkai közoktatási intézményekben	2009	2012	KEOP-2009-5.3.0/A	133 520 556	44 028 653	133 520 556	44 028 653
Iparosított Technológiával épített lakóépületek energiatakarékos felújításának támogatása	2008	2009-2012	Panel-program	310 048 249	310 048 249	287 766 106	287 769 404
Iparosított Technológiával épített lakóépületek energiatakarékos felújításának támogatása	2009	2010	Panel-program	89 149 094	115 061 301	89 149 094	115 061 301
Iparosított Technológiával épület lakóépületek energiatakarékos felújításának támogatása	2008	2009-2012	Panel-program	310 048 249	310 048 249	287 766 106	287 769 404
Iparosított Technológiával épület lakóépületek energiatakarékos felújításának támogatása	2009	2010	Panel-program	89 149 094	115 061 301	89 149 094	115 061 301
Könnyű műszaki mentő gépjármű	2005	2008	BM	40 000 000	10 000 000	39 200 000	9 000 000
Könyvtári érdekeltségnövelő állománygyarapodása	2013	2 013	MÁK	6 273 000	0	1 122 000	0
Könyvtári érdekeltségnövelő állománygyarapodása	2014	2014	MÁK	5 360 000	0	1 406 000	0
Közművelődési érdekeltségnövelő	2013	2 013	MÁK	1 500 000	1 500 000	679 000	340 000
Közművelődési érdekeltségnövelő	2014	2014	MÁK	1 500 000	1 500 000	469 000	469 000
Padragi iskola felújítása	2010	2010	1/2010. ÖM rendelet	19 956 489	4 989 123	11 000 000	5 377 490

Pályázat címe	Benyújtásá -nak éve	Meg- valósulás éve	Pályázat kiírója	Pályázott összeg	Pályázati önrész	Támogatás	Önrész
Pályázat tűzoltóság technikai eszközeinek fejlesztésére, felújítására (gépjármű-fecskendő)	2010	2010	Katasztrófa- védelem	72 000 000	18 000 000	63 151 516	15 787 879
Sport utca és Újélet utca közötti közbelterületi közút burkolat-megerősítő felújítása	2009	2010	TEÚT	5 083 716	5 083 716	5 083 716	5 083 716
Struktúráváltoztatást támogató infrastruktúrafejlesztés a fekvőbeteg-szakellátásban - Kórház	2010	2012	TIOP- 2.2.4/09/1	1 499 400 000	166 600 000	1 498 618 673	166 513 186
Székhely óvoda felújítása Bölcsődék és közoktatási intézmények infrastrukturális fejlesztése	2009	2009	8/2009 es ÖM rendelet	56 202 110	14 050 527	10 000 000	4 050 527

Az IVS tematikus céljaihoz közvetlenül nem kapcsolható fejlesztések között fontos megemlíteni „szoft” jellegű, társadalmi célú és a készségek fejlesztésére irányuló pályázatokat. A város az IVS elkészültét követően tizenhét TÁMOP finanszírozású pályázaton is támogatást nyert. Hasonló, horizontális célokat szolgáló fejlesztésnek tekinthető az a hét projekt, melyre pályázati kiválasztás mellett közvetlen európai uniós finanszírozást nyertek ajkai intézmények – így a Bródy Imre Gimnázium, Szakközépiskola és AMI, a Fekete István - Vörösmarty Mihály Általános Iskola, Gimnázium és Szakközépiskola, valamint az Ajka Városi Óvoda. A térségi kohéziót szolgálta a 775 és 519 millió forint értékben megvalósult két közútfejlesztési projekt, a 7309. jelű Ajka-Pulai összekötő út, és a 73129 jelű összekötőút fejlesztése.

Általánosságban megállapítható, hogy a koncepcióban foglalt elvek, és az IVS-ben továbbvitt prioritások ma is érvényes kihívásokra reflektálnak. Bár több területen történt jelentős előrelépés, mint azt a fejlesztési projektek előző áttekintése is szemlélteti, a 2003-ban meghatározott kulcsfontosságú tevékenységek köre napjainkig megőrizte aktualitását. Az IVS lezárását követő időszak ugyanis olyan fejleményeket hozott magával, melyek pont az IVS-ben meghatározott érzékeny-problematikus területeken fejtették ki kedvezőtlen hatásukat. Napjaink kihívásai jelentős mértékű kontinuitást mutatnak az IVS alapvetően helytálló megállapításaira alapozott célterület meghatározásokkal, ugyanakkor vélhetően felülvizsgálatra, megújításra szorul az alkalmazandó eszközök köre.

Ajka felülvizsgált integrált stratégiájának a meghatározó trendekhez (folyamatosan csökkenő, elöregedő népesség) és az egyszeri, de jelentős változásokat hozó, sokszerű események (vörösiszap-katasztrófa, a kistérségi határok módosítása) átgyűrűző hatásaihoz is alkalmazkodnia kell. A 2010-ben bekövetkezett vörösiszap-katasztrófa – a közismert környezeti károkon túlmenően – egyszerre vezetett a helyi gazdaság meghatározó szereplőjének és foglalkoztatójának, a MAL Magyar Alumínium Termelő és Kereskedelmi Zrt. csődjéhez, valamint súlyos feszültségeket okozott a város térségi kapcsolatrendszerében is.

A gazdasági válságból való kilábalás lassú folyamata továbbra is nehéz feladatok sora elé állítja a várost, a kihívást tovább nehezíti, hogy az információs társadalom irányába történő globális

orientáció, a tudásalapú világgazdaság gyorsulása, már középtávon is a „jövőálló” készségek és munkahelyek megteremtését követeli meg.

Városrészi sajátosságok

Ajka sajátosan összetett és sokszínű településszerkezete tipikusan vidéki sajátosságokat hordozó városrészeket is magába foglal. E településrészek, valamint a várossal szervesen kapcsolódó, eltérő szintű, de kölcsönös egymásrataltsági viszonyban lévő környező települések már a 2014-2020-as programozási ciklus ideje alatt is kénytelenek lesznek szembenézni a vidéki térségekben jelentkező demográfiai zsugorodás jelenségével. A város térségi integrációra, együttműködésre irányuló erőfeszítéseinek ezért az önellátás, vidéki gazdálkodás stratégiai elemeit is szükséges magába foglalnia.

Bár a KSH adatszolgáltatása alapján kijelenthető, hogy statisztikai hivatal által alkalmazott kritériumrendszer alapján szegregátum továbbra sincs Ajkán – ez azonban koránt sem jelenti azt, hogy nincsenek lappangó, hathatós beavatkozásokat megkövetelő társadalmi feszültségek a városban és térségében. A megállapítás, hogy a városban nincs sem időskorúakat, hátrányos helyzetűeket, vagy egy etnikumot koncentráló szegregátum, csak bizonyos korlátozások mellett tekinthető igaznak: a szélsőségesen rossz életfeltételek mellett élők száma egy helyszínen sem haladja meg az 50 főt, ami a szegregátum lehatárolásának módszertani alapfeltétele. Ugyanakkor az IVS már 2009-ben is szegregátum gyanús területeket nevezett meg (Kossuth-Kohász–Ifjúság utcai tízemeletes panellakások; Kosztolányi Dezső–Ifjúság-Móra Ferenc-Móricz Zsigmond utca határolta téglalapítású lakótömbök; Vájár utcai és Dózsa György utca menti lakóházak, valamint a Bartók Béla utca-Köztársaság utca által határolt lakótömb [Bódé-Csinger]) a város területén. AZ is egyértelműen kijelenthető, hogy a gazdasági világválság az általános tendenciáknak megfelelően itt is a legrosszabb helyzetben élőket érintette legérzékenyebben.

Kapcsolódó tematikus cél	Pályázat megnevezése	Pályázat kiírója	Benyújtás ideje	Támogatás (Ft)	Önrész (Ft)	Projekt megvalósulása
A városi lakás és életkörülmények javulása	Ajka, Gyár utca csomópont - Bartók Béla utca felújítása	KDOP-2007-4.1.2/b	2007	180 641 745	77 417 891	2008
	Hagyományos technológiával épült lakóépületek energia-megtakarítást eredményező korszerűsítése	Panelprogram	2008	22 141 402	54 881 355	2009
	Iparosított Technológiával épület lakóépületek energiatakarékos felújításának támogatása	Panelprogram	2008	310 048 249	310 048 249	2009-2012
	Ajka- Váci M. utca burkolatmegerősítése	KDRFU Szilárd burk útfelújítás	2008	6 013 221	6 013 221	2008
	Ajka- Liliom utca burkolatmegerősítése	KDRFU Szilárd burk útfelújítás	2008	8 974 173	8 974 173	2008
	Ajka- Domb utca burkolatmegerősítése	KDRFU Szilárd burk útfelújítás	2008	9 107 604	9 107 604	2008
	Ajka, Pulai út melletti kerékpárút építése	KDRFU	2008	150 000 000	44 205 110	2009
	Hagyományos technológiával épült lakóépületek energia-megtakarítást eredményező korszerűsítése	Panelprogram	2009	0	3 000 000	2010
	Ajka város, Belváros I. akcióterület rehabilitációja	KDOP-2007-3.2.1.	2008	817 964 561	201 620 452	2009-2011
	Ajkai játszóterek felújítása	CÉDE	2009	12 304 628	4 101 543	2009
	Ajka-Parkerdő felvezető út felújítása	TEKI	2009	19 981 366	13 885 356	2010
	Tájékoztatást segítő információs rendszer fejlesztése Ajkán	TEKI	2009	5 925 000	1 975 000	2010
	A Zöldfa utca belterületi közút burkolat-megerősítő felújítása	TEÚT	2009	3 641 393	3 641 393	2010
	Sport utca és Újélet utca közötti közbelterületi közút bukola-megerősítő felújítása	TEÚT	2009	5 083 716	5 083 716	2010
	Madách Imre utca belterületi közút bukola-megerősítő felújítása	TEÚT	2009	7 551 165	7 551 165	2010
	Két keréken az egészségért	Kerékpárút KDOP 4.2.2.	2009	125 885 135	22 082 803	2010
	Iparosított Technológiával épület lakóépületek energiatakarékos felújításának támogatása	Panelprogram	2009	89 149 094	115 061 301	2010

Kapcsolódó tematikus cél	Pályázat megnevezése	Pályázat kiírója	Benyújtás ideje	Támogatás (Ft)	Önrész (Ft)	Projekt megvalósulása
	Öko-program	Panelprogram	2009	55 146 842	65 674 856	2010
	Hatékony energiafelhasználás az ajkai közoktatási intézményekben	KEOP-2009-5.3.0/A	2009	133 556 520	44 028 653	2012
	Ajka, Béke utca- Téglagyári utca fejlesztése	EU	2012	155 643 601	17 289 073	2013
	Bringázz biztonsággal!	KDOP-4.2.2-11	2011	96 425 565	10 713 952	2013
	Ajka Bányásztelepi házak építésének 60. évfordulójára köztéri műalkotás készítése	NKA	2013	4 000 000	2 000 000	2014
	AJKAI TÁVHŐRENDSZER Szolgáltatói hőközpontok szétválasztása, primer távvezeték korszerűsítése	KEOP 5.4.0/12	2012	73370538	0	2013
A helyi lakosok közötti kohézió erősítése	Első munkahely garancia	VP M. Kormhiv.	2012	514 350	0	2012
	TÁMOP 1.1.2. Decentralizált program a hátrányos helyzetűek foglalkoztatásáért	EU VP M. Kormhiv.	2011	3 393 000	2 550 600	2012
A közszolgáltatások színvonalának és kiterjedtségének növelése	Könnyű műszaki mentő gépjármű	BM	2005	40 000 000	10 000 000	2008
	Ajkai Idősek Gondozóházának akadálymentesítésére	KDOP-5.3.2.-2007	2007	9 644 400	1 071 600	2008
	Ajkai Fekete István - Vörösmarty Mihály Általános Iskola, Gimnázium és Szakközépiskola felújítására és bővítése	KDRFU	2007	243 096 633	27 070 344	2009
	Gépjárműfecskendő beszerzése	ÖTM	2007	72 000 000	17 000 000	2009
	Székhely óvoda felújítása Bölcsődék és közoktatási intézmények infrastrukturális fejlesztése	8/2009 es ÖM rendelet	2009	56 202 110	14 050 527	2009
	Digitális iskola Vörösmarty Iskola	HEFOP 3.1.3/B-09/3	2009	8 928 225	0	2009-2010
	A sürgősségi ellátás korszerűsítése az ajkai Kórházban II. forduló	TIOP-2.2.2/08/2F	2009	400 871 641	44 515 763	2010-2011
	Padragi iskola felújítása	1/2010. ÖM rendelet	2010	11 000 000	5 377 490	2010
	Közösségi közlekedés fejlesztése	KDOP-2009-4.2.3	2010	9 065 026	1 471 054	2012
	Pályázat tűzoltóság technikai eszközeinek fejlesztésére, felújítására (gépjárműfecskendő)	Katasztrófavédelem	2010	63 151 516	15 787 879	2010
	Pályázat tűzoltóság technikai eszközeinek fejlesztésére, felújítására (vizszállító gépjármű)	Katasztrófavédelem	2010	63 392 790	15 848 210	2011

Kapcsolódó tematikus cél	Pályázat megnevezése	Pályázat kiírója	Benyújtás ideje	Támogatás (Ft)	Önrész (Ft)	Projekt megvalósulása
	A pedagógiai módszertani reformot támogató informatikai infrastruktúra fejlesztése- Laptop	TIOP- 1.1.1/09/1	2010	36 421 250	0	2010
	pedagógiai módszertani reformot támogató informatikai fejlesztés	TIOP-1.1.1/07/1	2010	80 118 500	0	2010
	Ajka Városi Bölcsőde kapacitásbővítő fejlesztése	KDOP-2009-5.2.2/A	2009	79 609 855	8 845 579	2 011
	Struktúraváltoztatást támogató infrastruktúrafejlesztés a fekvőbeteg-szakellátásban - Kórház	TIOP-2.2.4/09/1	2010	1 498 618 673	166 513 186	2 012
	Épületenergetikai fejlesztések és közvilágítás korszerűsítése - Kórház	KEOP-2009-5.3.0/A	2010	499 500 000	166 500 000	2 012
	Érdekeltségnövelő pályázat	OKM	2011	575 000	288 000	2 011
	Érdekeltségnövelő pályázat	OKM	2012	658 000	974 090	2 012
	Érdekeltségnövelő pályázat	OKM	2012	900 000	0	2 012
	Közüoktatási intézmények szerepbővítése	TÁMOP-3.2.1.A-11/2	2012	13 883 500	0	2 014
	Közművelődési érdekeltségnövelő	MÁK	2013	679 000	340 000	2 013
	Könyvtári érdekeltségnövelő állománygyarapodása	MÁK	2013	1 122 000	0	2 013
	Ajka, Megújuló múzeum	TIOP-1.2.2-11 /1	2012	44 450 436	0	2013-2014
	Közművelődési érdekeltségnövelő	MÁK	2014	469 000	469 000	2014
	Könyvtári érdekeltségnövelő állománygyarapodása	MÁK	2014	1 406 000	0	2014
Új, hosszú távon is fennmaradó, korszerű munkahelyek létrejötte	TÁMOP 1.1.2. Decentralizált program a hátrányos helyzetűek foglalkoztatásért	EU VP M. Kormhiv.	2011	3 393 000	2 550 600	2011
	Foglalkoztatás bővítését és munkatapasztalat szerzést támogató program	TÁMOP-1.1.2-11/1-2012-0001	2014	2 160 285	1 087 984	2014
Optimális szintre emelt térségi integráció és együttműködés	„Ora et Labora! Imádkozzál és dolgozzál!” Ajka, Kislőd, Halimba, Csehbánya, Magyarpolány	KDOP-2007-2.1.1/C	2008	219 882 699	38 802 829	2010
	Esélyt a munkára! az Ajka Térségi Foglalkoztatási Partnerség programja az alacsony foglalkoztatási eséllyel rendelkezők munkaerőpiacra segítése érdekében.	TÁMOP 1.4.5-12/1	2012	49 990 000	0	2013-2014

Ajka város az IVS tematikus céljaihoz kapcsolható fejlesztései a dokumentum elkészültét követő időszakban (2008-2015 között)

1.5.2 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések

Ajka város nem élt az önkormányzat településrendezési szerződések kínálata lehetőségekkel, így ilyen szerződés jelenleg nincs hatályban.

1.6 TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEK VIZSGÁLATA

1.6.1 Hatályban lévő településrendezési eszközök

Ajka Város Településszerkezeti Tervét (továbbiakban TSZT) és annak leírását Ajka Város Önkormányzat Képviselő-testülete 202/2000. (XI.29.) sz. határozattal fogadta el. A szerkezeti terv először 2001-ben, majd 2015-ig folyamatosan az önkormányzati és egyéb fejlesztési szándékok alapján módosításra került.

Ajka Képviselő-testülete 11/2001. (VII.2.) sz. rendeletével fogadta el Ajka Város Helyi Építési Szabályzatát (HÉSZ) és a szabályozási tervét. Ezután 2002-től folyamatosan történtek részletes szabályozások egy-egy részterületre, vagy több részterületre történtek településrendezési tervmódosítások, legutóbb 2014-2015-ben. Ezek a szabályozási tervi és előírás módosítások nem önálló rendeletként, hanem ezen egységes szabályzatba beépülve, rendelet-módosításként kerültek elfogadásra.

A településszerkezeti és szabályozási tervek, valamint a vonatkozó (beépített) módosítások megtalálhatók a város honlapján, a következő címen: http://ajka2.ajka.hu/?page_id=91.

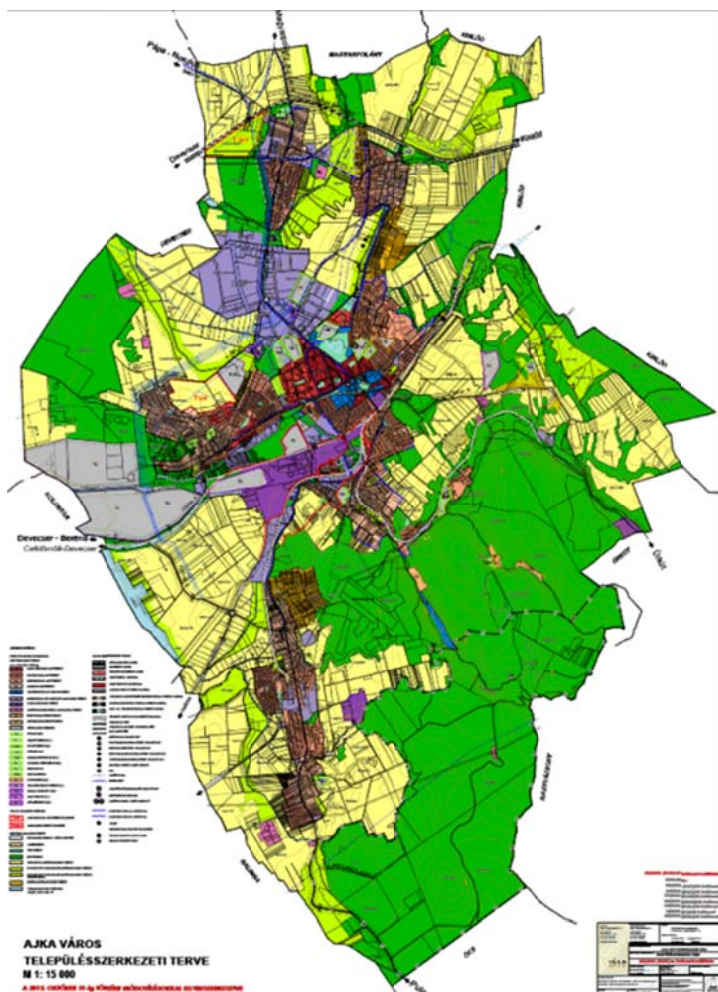
Mivel Ajka településrendezési eszközei és módosításai a városfejlesztési koncepciójával és integrált városfejlesztési stratégiájával összhangban készültek, ezért megfelelő alapot biztosítanak a városfejlesztési akciók megvalósításához. A szerkezeti terv nagy gondot fordít a város egyedi adottságainak, értékeinek (mind a táji, mind az épített környezeti értékek) gondos kezelésére, megővésére az egyedi területfelhasználási kategóriák és előírások alkalmazásával.

1.6.2 Hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemei

A településszerkezeti terv – összhangban az országos és a térségi, kistérségi szintű tervekkel – hosszú távra meghatározza Ajka fejlődésének térbeli irányait, lehetőségeit, korlátait, kialakítja a településszerkezet fejlesztésének újabb elemeit.

A Szerkezeti Terv igaz, hogy megelőzte az Ajka Képviselő-testületének 134/2003. (VII. 08.) Kt. határozattal elfogadott Településfejlesztési Koncepcióját, ugyanakkor az abban rögzített távlati fejlesztési elképzeléseket tartalmazza, mivel már a 90-es években is készült egy városfejlesztési program, melyben a fő irányvonalakat már lefektette a város.

A hatályos szerkezeti terv tartalmazza az országos és térségi jelentőségű közlekedési és közműhálózati elemek területbiztosítását. Az Országos Ökológiai Hálózat Ajka területét érintő elemeit (természetvédelmi területek, NATURA 2000 élőhely-védelmi illetve madárvédelmi területek). A regionális hulladékgazdálkodási program a szerkezeti terv kidolgozása után került elfogadásra, így

azzal még nincs teljesen összhangban a terv. A régi hulladéklerakó területe a tervben továbbra is hulladéklerakó besorolásban van, miközben a lerakás már megszűnt. A terv különleges területet jelölt ki a szabadidő és rekreációs területek részére a város nyugati részén.

A hatályos szerkezeti terv biztosítja a hatáskörébe tartozó feltételeket a város ipari jellegének megőrzéséhez, de csak a környezetbarát átalakulásához szükséges mértékben, a természeti értékek és erőforrások fenntartható használatát, a természeti értékek hasznosítását szolgáló tájrehabilitációt szem előtt tartva. Bőkezűen jelöl ki új beépítésre szánt területeket szinte az összes városrészben, a népességmegtartó képesség növelése, a munkaerőpiaci pozíció javítása érdekében. Területet

biztosít a szabadidős, rekreációs és üdülőtérületek kialakítására, biztosítja a bővítés lehetőségét a város

intézményei és az ipari park számára. Kiemelten foglalkozik a terv a közlekedési kapcsolathányok megszüntetésével (összekötő utak, elkerülők, csomópontok), a városi és térségi kerékpározás lehetőségével, és a városszerkezeti konfliktusok kezelésével (barnamező, zagytározó, volt zártkertek, bezárt bányák, meddőhányók, városszerkezeti jelentős csomópontok). A fejlesztési területkínálat és a konfliktusok megoldása egyúttal Ajka központi szerepének erősítését szolgálja.

A településszerkezeti tervben kijelölt területfelhasználási egységek összefoglalása:

- **Lakóterületek:** a legnagyobb beépített területi egység. Nagyvárosias lakóterületek a 4 emeletes és nagyobb magasságú úszótelkes lakótelepek, melyek kialakulnak tekinthetők, bővítésük nem indokolt. Kisvárosias lakóterületek a sűrűbb beépítésű 2-3-4 emeletes társasházak, sorházak területei, melyek ugyancsak beállt környezetű lakóépületek, fejlesztésük nem várható. Ajka központi városrészén kívüli városrészek, és a városhoz csatolt falvak nagy része kertvárosias lakóterület és falusias lakóterület, utóbbiak elsősorban a városszéli nagyobb telkekkel rendelkező gazdálkodásra is alkalmas területek (Tósokberénd, Padragkút, Bódé, Csinger, Ajkarendek, Bakonygyepes).
- **Településközpont vegyes területek:** Ajka mai központi része, kibővítve a központtól keletre fekvő – intézményekkel sűrűn ellátott – lakótelepekkel. Vegyes területek továbbá a

Városliget tömbjében található szolgáltató funkciójú ingatlanok is (kemping, áruház, tervezett vegyes terület).

- **Gazdasági területek:** Ajka, mint iparváros, nagy kiterjedésű összefüggő gazdasági területekkel rendelkezik. Ipari gazdasági területek a padragi bányászatok területei, valamint a nagy múltú ipari üzemek, mint a hőerőmű, a timföldgyár, a szénosztályozó és az üveggyár területe. A város északi részén található nagy kiterjedésű (160 hektár) Ipari Park kereskedelmi-szolgáltató gazdasági terület besorolása. Az ipari park és a város központi területe, valamint Bakonygyepes között, továbbá a vasút és a lakóterületek között, több kisebb-nagyobb gazdasági terület található. Mindegyik városrészben található gazdasági terület, meglévő vagy már felhagyott telephelyeken, lakóterületek között. A meglévő gazdasági területek jellemzően a főutak mentén, az ipari parknál és a csomópontokban helyezkednek el, de a Téglagyári úton is működik egy orvosi műszergyártó vállalat. Ezen túl van mezőgazdasági üzemi terület is, a külterületi gazdálkodók, majorok területén.
- **Üdülőtérületek:** üdülőházas üdülőtérület a Csingervölgyi Parkerdőben lévő szabadidőközpont területe, az étterem és vállalati üdülőházak térségének turisztikai célú fejlesztése céljából. Hétvégi házas terület a Viktorteleptől délre (volt Jókai bánya) kijelölt egyelőre beépítetlen terület.
- **Különleges területek:** hatásuk alapján két – egymástól lényegesen eltérő – csoportba sorolhatók. Az egyik csoportot a zöldfelületi jellegű intézmények (strand, sporttelep, temető, kórház, erdei iskola, oktatási centrum, bányamúzeum), a másik csoportot a városüzemeltetés védőtávolságot igénylő, környezetszennyező létesítményei (zagyártározó, szennyvíztisztító telep, hulladéklerakó) alkotják. Ezen kívül kisebb területek, mint a közmű és sorkarászok területei is különleges terület besorolásúak. A szabadidő központ és a külterületi oktatási centrum (tervezett szélérőmű parkhoz kapcsolódóan) beépítetlen tervezett területek.
- **Tartalék területek:** Lakóterület Tósokberénden van kijelölve 45 hektáron. Gazdasági terület Bakonygyepesről nyugatra van kijelölve 37,5 hektáron. Utóbbi területet az ökológiai hálózattal való érintettség miatt valószínűleg máshol kell kijelölni, pl. az ipari parkhoz közel.
- **Külterületek:** jellemzően **mezőgazdasági és erdőterületek**, általános és korlátozott használatú területre tagolódva. A Lőrintei-tónál (halastó), vízfolyások mentén és a védett területeken, a rosszabb minőségi szántókon, gyepterületeken, valamint a távlati fejlesztési területeken korlátozott használatú mezőgazdasági területfelhasználás került kijelölésre. Külterületi lakott terület a volt Élmunkás lakótelep, most Pálmajor néven ismert területe az úrkúti út mellett, a hulladéklerakóval szemben, mezőgazdasági üzemi terület besorolása.

A 2000-ben jóváhagyott szerkezeti terv leírásában a jelentősebb szerkezetalkító tényezők:

- a város stratégiai területei közé tartozik az újonnan kijelölt pufferzóna, a rekultivációs területek, fejlesztési területek és új közlekedési kapcsolatok (Ajka-rendek és északi iparterület között, Vörös út, Babucska lakóterület)
- A pufferzóna már a 96-os ÁRT által meghatározott városszerkezeti elem, mely az ipari hulladéktelep rekultiválását kiegészítő elem, melynek rendeltetése területvédelem, (rejtett védőtávolság) és átmenet biztosítása a környezetet terhelő létesítmények, illetve szennyzet területek és a lakó, intézményi funkciójú övezetek között. A területre vonatkozóan differenciált, de korlátozott használatot rendel el. A teljes terület részletes funkcióváltási

tervének elkészítését javasolta. Javasolja, hogy a több ütemben készülő terv a gazdasági-szociológiai elemekre épüljön föl. A funkcióváltásra kijelölt lakótömbök területein a telkek összevonásával, a meglévő épületek hasznosításával vegyes ipari - raktárterület alakítandó ki. Eddig még nem készült el a komplex terv.

- rekultivációs területek: 350 hektárt meghaladó bel- és külterületi hulladéktárolók, felhagyott zagytározók
- 8. sz. főút elkerülő szakasza
- Ipari Park
- Zöldfelületi rendszer fejlesztése: északi ökológiai zóna

2000 után történt nagyobb szerkezetalakító változások:

- szabadidő központ területének kijelölése
- oktatási centrum és szélerőmű-park kijelölése
- városligeti strand északi irányú bővítése
- ipari park északi irányú bővítése
- Körtvélyes gazdasági terület kijelölése (ezzel az ipari park és a várostest összenőtt)
- Szőlőhegyi lakóterület bővítése északi irányba, melynek egy részére még nem készült szabályozási terv
- Bódé lakóterületbővítés
- Ajkarendek lakóterületbővítés (volt zártkertek)
- Téglagyári úti lakóterületbővítés
- Bakonygyepes nyugati területének lakóterületi fejlesztése
- városligeti zöldterületek lakóterületi és vegyes területi átsorolása
- Parkerdő üdülőterületének bővítése
- Ármin bánya területének különleges bányamúzeum átsorolása
- padragkúti meddőhányó erdőterületbe sorolása
- bányaterületek ipari gazdasági területbe sorolása

Fejlesztési területek:

- Lakóterület: kb. 100 hektár (1300 új lakás) 15-20 évre fedezi az igényeket + 45,5 hektár tartalék lakóterület Tósokberénd északi részén
- Gazdasági terület: 245 hektár új iparterület vegyes és környezetbarát ipar számára+37,5 ha tartalékterület Bakonygyepesnél
- Temető bővítések: Ajkarendeki, Bakonygyepesi, Ajkai köztemető, Tósokberéndi temető, a Bódé és Padragi temetők területénél.

Átstrukturálás környezetvédelmi okokból: Lakófunkció megszüntetését tartalmazza a terv a lakók egészségének védelmében: Tósokberénd déli részén és Bódé (Dózsa Gy. u.) északi részén.

Hatályos településszerkezeti terv, IVS megvalósult elemei

Általánosságban elmondható, hogy a távlati célok és fejlesztések az elmúlt 15 évben csak részben valósultak meg. A Településfejlesztési Konceptió és az IVS által megfogalmazott fejlesztési célok a Településszerkezeti tervben megjelentek, de annak elfogadása óta elsősorban a már kialakult területeken belül történtek fejlesztések (felújítások, rehabilitált közterületek, csomópontok átépítése). Az új beépítésre szánt területek közül a bakonygyepesi, padragkúti, szőlőhegyi

lakóterületek, a kisebb kiterjedésű Bódé, Csinger, Nagy-Peres dűlő lakóterületei, valamint Bakonygyepes nyugati oldalán kijelölt gazdasági területek még nem épültek be, és a kiszabályozott úthálózat és telekstruktúra sem valósult meg ezeken a beépítetlen ingatlanokon.

Megvalósult fejlesztések:

- Új Atlantisz Ipari Park (ma: Főnix Ipari Park) kiépítése és betelepítése, bővítése
- több bevásárló központ épült
- Városközpont rehabilitáció: színház, városháza, Kaszinó park (Belvárosi akcióterület, Agora projekt, I. ütem)
- Kórház felújítás
- Bányászati múzeum felújítása és bővítése az Ármin bánya területén
- Kerékpáros infrastruktúrafejlesztések: szakaszosan épült ki: Ifjúság utca-Bakonygyepes között, Úrkúti elágazó-Kenyérgyári csomópont-Padragkút belterülethatára között, ezeket összekötő belvárosi kerékpárút, Bakonygyepes 8. sz. főút-művház között. 2013-ban a Verga megnyitotta az erdei kerékpárutat a Kab-hegyen. 2013-ban készült el a Tósokberéndi kerékpárút I. ütem, a belvárosi jelzőlámpás csomóponttól a Liliom utcáig, 1,7 km-en. A beruházás részeként kerékpártárolókat is kihelyeztek. 2014-ben elkészült Bakonygyepesen a művháztól a templomig tartó kerékpárútszakasz. Ezzel a szakasszal összesen 14 km kerékpárút található a városban.
- Strand, uszoda és kemping felújítása
- Bakonyi Erőmű Zrt. a gőzkazánjait biomassza tüzelésre átalakította
- vörösiszap kazetták rekultiválása: VI., VII., VIII., IX. befejeződött, 100 hektár növényzettel fedett. A X. kazetta rekultiválása folyamatos. Új gátak építése és a régiek megerősítése megtörtént.
- Téglagyári út végén az új utcák már részben beépültek
- Béke utca – Téglagyári utca fejlesztése: utcaszélesítés, járda kiépítés, csomópont átépítés. A Téglagyári utca gyűjtőúttá történő fejlesztésével szélesítésre került az utca bevezető szakasza, új burkolatot kapott és gyalogosjárda készült. A Béke utcában 14 új parkoló került kialakításra. A parkolók kiépítése révén javult a területen a parkolási lehetőség. A gyalogátkelőhelyek előtt csúszásmentes balesetmegelőző burkolat készült. Közel 1 km hosszú úthálózat újult meg.
- Lakóterület fejlesztés: Babucska dűlő beépítése megkezdődött a határoló utcák fejlesztését követően
- szennyvízcsatorna-hálózat kiépítése az egész városban

Közeljövőben induló, illetve elkészülő, vagy tervezett fejlesztések:

- Kerékpáros infrastruktúrafejlesztések: Parkerdő, Csinger, Tósok, Belváros
- Parkerdőben további turisztikai létesítmények létrehozása
- Iskolabővítés Tósokon
- temetőbővítések
- elkerülő út kiépítése
- Agora projekt folytatása: városközpont területén köztér megújítás, parkolók kialakítása (ATT alapján)
- Városliget felújítása
- Hild park és Torna patak környezetének átalakítása, fejlesztése

- sport koncepció alapján a sportlétesítmények fejlesztése, bővítése: Bányász sporttelep
- oktatási és kulturális intézmények fejlesztése
- új gazdasági területek kijelölése, a régiek felülvizsgálata
- tósoki új lakóterület fejlesztésbe vonása (távlati fejlesztésre kijelölt 45,5 ha)
- padragkúti volt bányaterület újrahasznosítása, közfunkciót biztosító városközpont létrehozása
- Csinger városrészben a volt üzemi (barnamezős) terület hasznosítása vegyes területnek
- Ajkai Hőerőmű Zrt. régi szénosztályozó (PÓK) területén közösségi központ létrehozása: ifjúsági- és sportbázis
- városi múzeum megújítása.
- volt Jókai bánya újrahasznosításának elősegítése a szabályozás eszközeivel.

Ajka város településszerkezeti terve tartalmazza mindazt a sokrétű fejlesztési igényt, melyet az utóbbi 20 évben határozott el a város, összhangban a településfejlesztési koncepcióval. Ugyanakkor a tervet aktualizálni szükséges a különböző területigények racionalizálása, és a természetvédelem, környezetvédelem, stb. megváltozott jogszabályi háttere kapcsán. A szerkezeti terv átfogó felülvizsgálata javasolt a megyei területrendezési tervvel való összhang megteremtése és a közlekedésfejlesztési elképzelések miatt. A városi közfunkciók, intézmények bővítése és a barnamezős területek újrahasznosítása is szükségessé teszi a terv átstrukturálását. A város számos beépítetlen lakóterülettel és gazdasági területtel rendelkezik hosszú távon is. Ezeket a mezőgazdasági területeket ütemezetten javasolt fejlesztésbe vonni, és szabályozási tervet készíteni. A 8. sz. főút mellett kijelölt gazdasági területet az ökológiai hálózat miatt területcsérével módosítani szükséges. Az új jogszabályi változások miatt a város településszerkezeti tervét az egész közigazgatási területre el kell készíteni az új tartalmi követelmények és jelkulcs szerint, mivel 2016. január 1-től már nem lehet a régi terv alapján módosítani.

1.7 A TELEPÜLÉS TÁRSADALMA

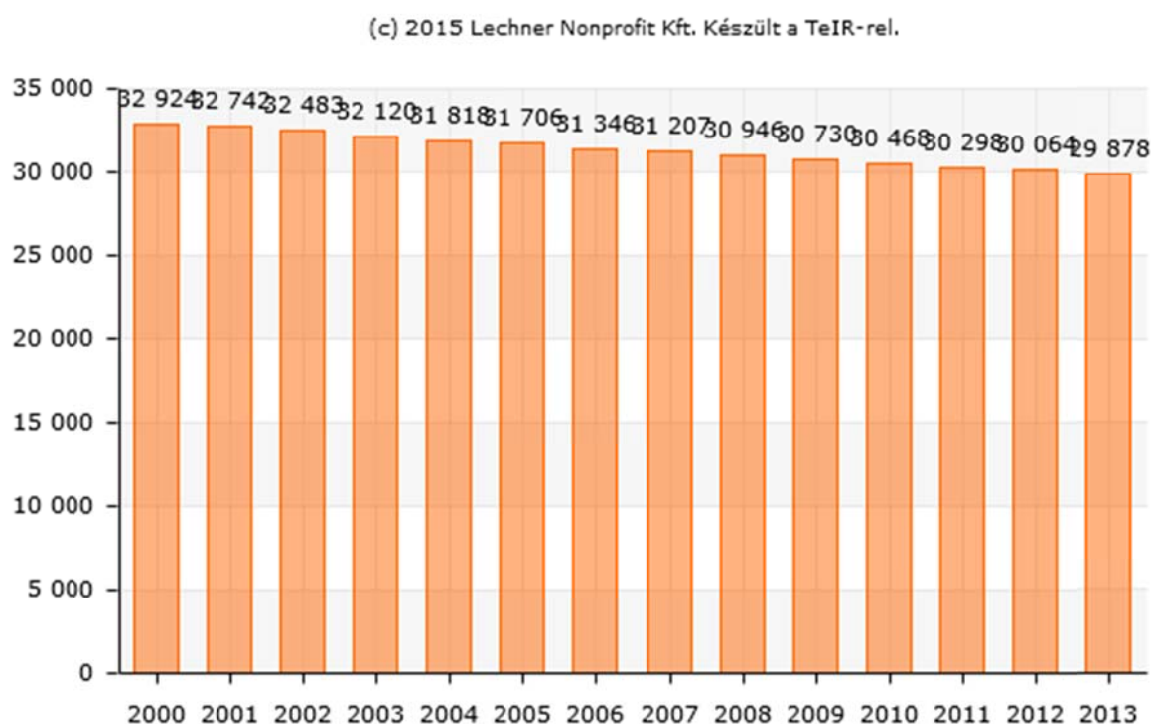
A település társadalmi helyzetének és gazdaságának vizsgálatakor fontos, hogy meghatározza pozícióját más, hasonlóan tekintett településekhez képest. E téren a megyei járásközpontok szerepe kitüntetett, így a legfontosabb területek települési mutatóinak bemutatása a megyei járásközpontok átlagához mérten is megjelenik az ezt követő két fejezetben. A megjelenített mutatók figyelemmel kísérése kiemelkedő feladatot – és egyben lehetőséget – jelent az ITS monitorozása és értékelése során, hiszen az ITS végrehajtása révén elért eredményeket a járásközponti átlagok aktuális eredményeivel, illetve helyzetének változásával összevetve a relatív fejlődés mértékére, a járásközpont pozíciójának, fejlesztései eredményezte pozíció-változásainak figyelemmel kísérésére kaphatunk választ – támogatva ezzel a stratégia „in-progress” értékelését, a fejlesztési irányok megerősítését illetve szükségszerű módosításait.

1.7.1 A település népességének főbb jellemzői

Demográfia

A 9 505 ha területű város állandó népességszáma 2013-ban 29.878 fő volt, népsűrűsége 309,5 fő/km². Népességszáma alapján Veszprém és Pápa után harmadik helyen áll a megyében. A 2000-2013-as időszakban népességszáma folyamatosan csökkent. 2000-ben még közel 33.000 főnek volt az állandó lakóhelye, 2013-ban mintegy háromezer fővel kevesebben éltek itt.

A lakónépesség alakulásánál is megfigyelhető a negatív tendencia: 2000-ben 32.210 fő, 2013-ban 28.775 fő alkotta Ajka lakónépességét, azaz a városban lakóhellyel rendelkező, és másutt tartózkodási hellyel nem rendelkező személyek, valamint az ugyanitt tartózkodási hellyel rendelkező személyek együttes számát.

Állandó népesség alakulása Ajkán, fő.

Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

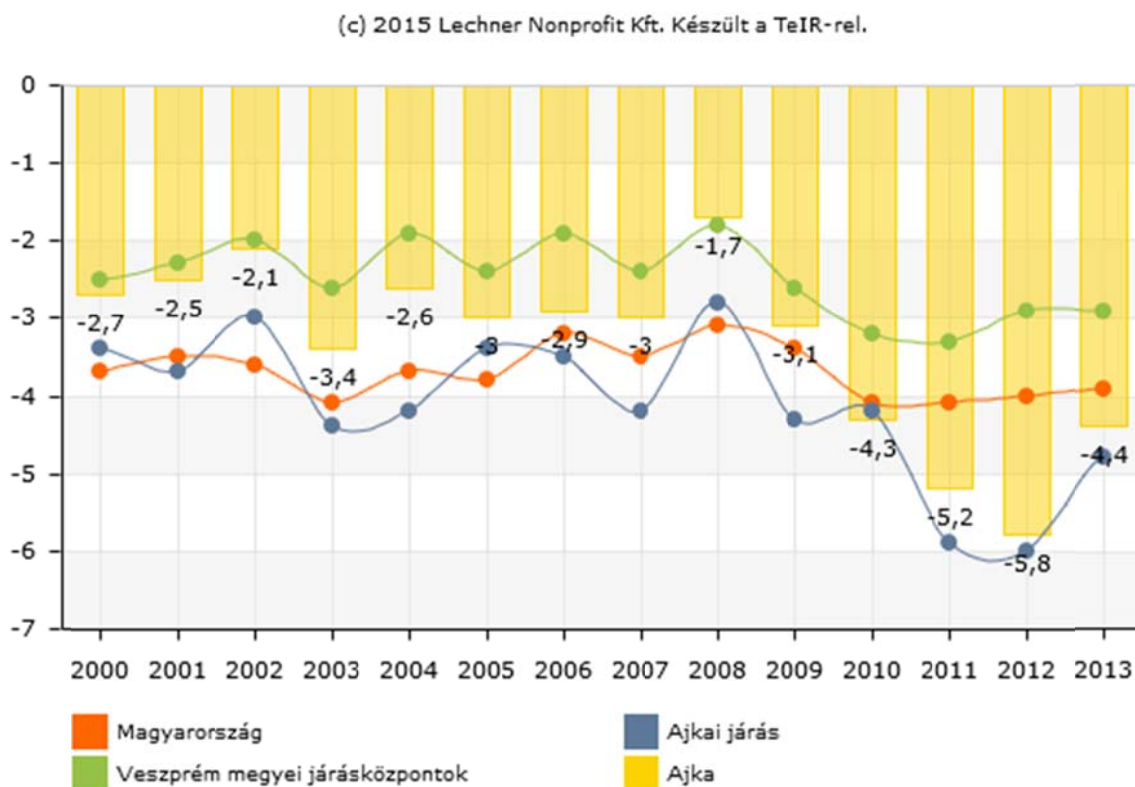
A lakosságszám csökkenése természetesen nem csak Ajkára, hanem szűkebb-tágabb környezetére is jellemző volt: az Ajkai kistérség népességszáma a központhoz hasonló mértékben csökkent, ahogyan Veszprém megye egészére is a népességcsökkenés volt jellemző: 10 év alatt majd 10.000 fővel csökkent a megye lélekszáma.

Az országos tendenciáknak megfelelően Ajka társadalma is egyre inkább előregedő korstruktúrát mutat, a 0-14 évesek aránya csökken, a 60-x évesek aránya nő. Azonban Ajkán az utóbbi években ezek a folyamatok fokozottabban figyelhetők meg, mint országos vagy megyei szinten. A 0-14 évesek aránya 2000-ben még megközelítette az országos átlagot (Ajka: 15%, ország: 16,3%). Az „olló” azonban fokozatosan kinyílt, és 2013-ban már csak 11,6%-át alkották a 0-14 évesek Ajka állandó lakónépességének. Országos szinten ez az arány 2013-ban 14,3% volt, a Veszprém megyei járásközpontokban pedig 13%.

A 15-59 évesek aránya az állandó lakónépességen belül kismértékű csökkenést mutat. 2000-ben Ajka lakosságának 67%-át alkotta ez a csoport, 2013-ban már csak 63,1%-át. Ez a trend megfelel az országos, illetve megyei adatoknak, nem látunk nagy különbségeket az egyes területi szintek között (2013-ban országos arány: 62%, Veszprém megyei járásközpontok aránya: 62,1%).

Az állandó lakónépességen belül a 60-x évesek aránya viszont jelentősen megugrott a vizsgált időszakban – ez szintén országos jelenség. 2000-ben még 17,7% volt Ajkán (országos arány: 20%), az idősök aránya, és az évtized második feléig kedvezőbb maradt az országos átlagnál. 2008-tól azonban magasabb lett a 60 feletti korosztály aránya a városban, mint az országban, vagy akár a megyében, és itt is egyre növekvő különbséget tapasztalhatunk: 2013-ra 25,3%-ra emelkedett a korcsoport aránya az ajkai állandó lakosság körében (országos arány: 23,8%).

Mindezek fényében nem meglepő, hogy az öregedési index (100 0-14 évesre jutó 60-x éves) drasztikus növekedést mutat: 2000 és 2013 közt szinte megduplázódott a mutató mértéke (2000-ben: 115,2, míg 2013-ban: 218,1).

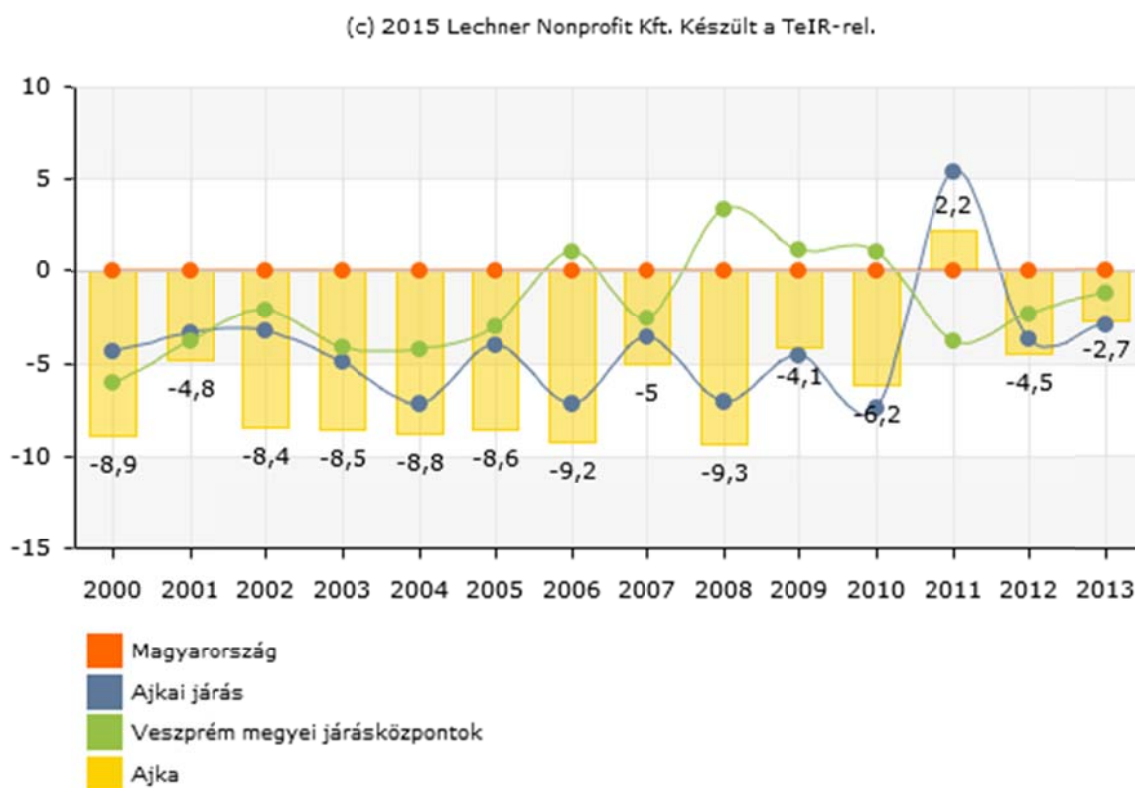

Természetes szaporodás, fogyás egyenlege (ezer lakosra).

Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

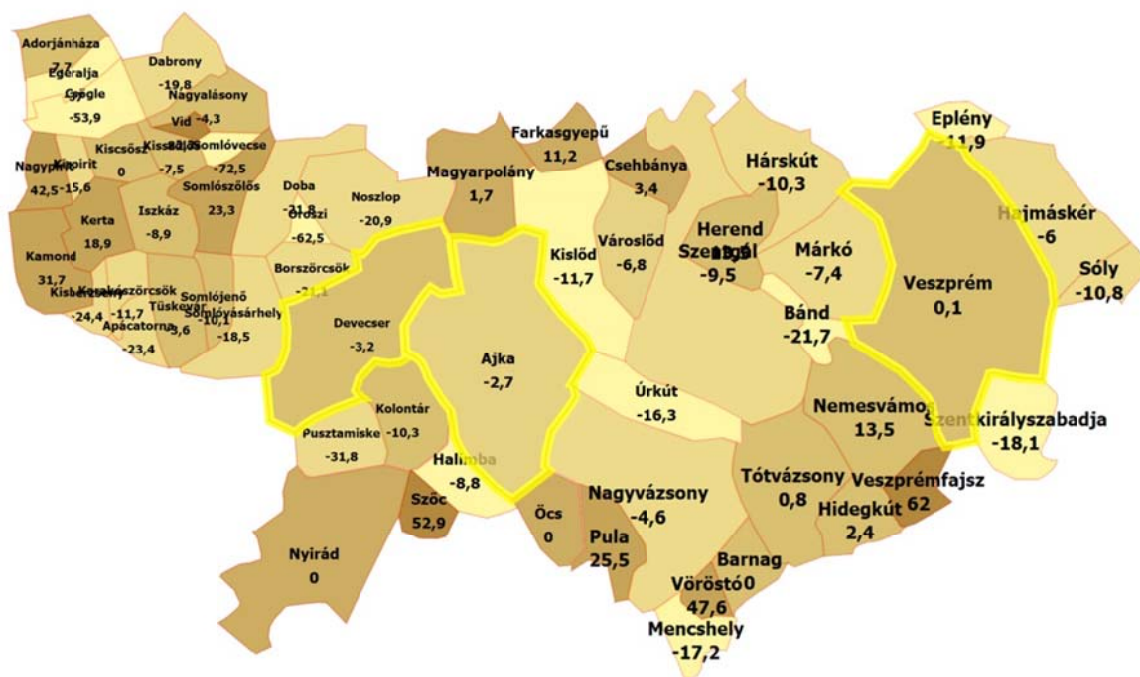
A csökkenő népesség nagymértékben az előregedésből, az idősök felé eltolódó korstruktúrából fakadó természetes fogyás következménye. Magyarországon utoljára 1980-ban volt magasabb az élveszületések száma, mint a halálozások száma, azóta természetes fogyásról beszélünk. A fenti grafikonból látható, hogy a természetes fogyás mértéke Ajkán 2010-ig alatta maradt az országos értéknek, 2010-től viszont Ajka népességének természetes fogyása nagyobb, mint Magyarországé, vagy a Veszprém megyei járásközpontoké. Ez a város népességszámának alakulását tekintve riasztó tendenciára utal.

Ajka vándorlási egyenlege is jellemzően negatív 2000 óta – a vizsgált időszak utolsó két esztendejében a megyei járásközpontok átlagának mintegy kétszerese. A 2011. év kivételt jelent a 200. óta eltelt időszakban, amikor többen költöztek Ajkára, mint ahányan a városból el. A népesség egy részét feltehetőleg a kistérség többi települése szívtá el, erre lehet következtetni abból, hogy a kistérségen belül pozitív vándorlási egyenleg jellemez több települést (főként Szóc, illetve a járás Ajkához közelebbi, észak-keleti felében Farkasgyepű, Csehbánya és Magyarpolány). A tágabb térség nyugatabbi részén (Devecseri járás) inkább - Ajkához hasonlóan - népesség-kibocsátó települések találhatók. Ajkára tehát egy kettős folyamat jellemző, egyfelől többen beköltöznek a szomszédos településekről Ajka felkapottabb településrészeire, másfelől azonban – az adatok alapján – feltételezhető egy ellenirányú folyamat is, amely a városi lakosság egy részének a környező településekre való költözését valószínűsíti.

Vándorlási egyenleg (ezer főre).

Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

Vándorlási egyenleg, 2013 (ezer főre).

Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

Nemzetiségi összetétel

Ajkán többféle nemzetiség él, legnagyobb arányban közülük a romák vannak jelen. A cigány (romani, beás) etnikai kisebbséghez tartozó népesség aránya a 2001-es népszámlálás adatai alapján 0,3% volt, ez jóval alatta marad az országos 2%-nak. 2011-ben az ajkai lakosság 0,9%-a vallotta magát romának (országos arány: 3,2%).

A többi hazai nemzetiségi kisebbséghez tartozók aránya 2001-ben 2,5%, 2011-ben 3,5% volt Ajkán. A városban cigány és német nemzetiségi önkormányzat működik.

A város Esélyegyenlőségi Programja megállapítja, hogy Ajkán nem jellemzőek a kiélezett etnikai konfliktusok, az együttélés a város lakosai között nem ütközik problémákba.

Képzettség

A lakosság képzettségi szintjét tekintve elmondható, hogy a legfeljebb 8 általános iskolai osztályt végzettek, illetve az érettségi nélküli középfokú végzettséggel rendelkezők aránya némileg az országos átlag felett van. Az érettségivel vagy felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya ugyanakkor az országos átlag alatt van. Mindez feltehetőleg a kisvárosi jelleggel és a helyi munkaerőpiaci kereslet sajátosságaival függ össze. Megjegyzendő azonban, hogy a 2001-es és a 2011-es népszámlálás adatait összehasonlítva ezek a különbségek „tompultak”, az ajkai lakosság képzettségi struktúrája 2011-ben jobban megközelíti az országos átlagot, mint 2001-ben.

A legfeljebb általános iskola 8. osztályát végzettek aránya a 7 éves és idősebbek körében 26,2%
Ajkán, az országos arány 25%, a Veszprém megyei járásközpontok aránya pedig ennél is alacsonyabb,
22,5%.

Az érettségi nélküli középfokú végzettséggel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya Ajkán 26,5%, az országos arány 19,5%.

Az érettségivel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya a 7 éves és idősebbek körében 26,9% Ajkán, ez nem tér el jelentősen az országos aránytól (27,5%).

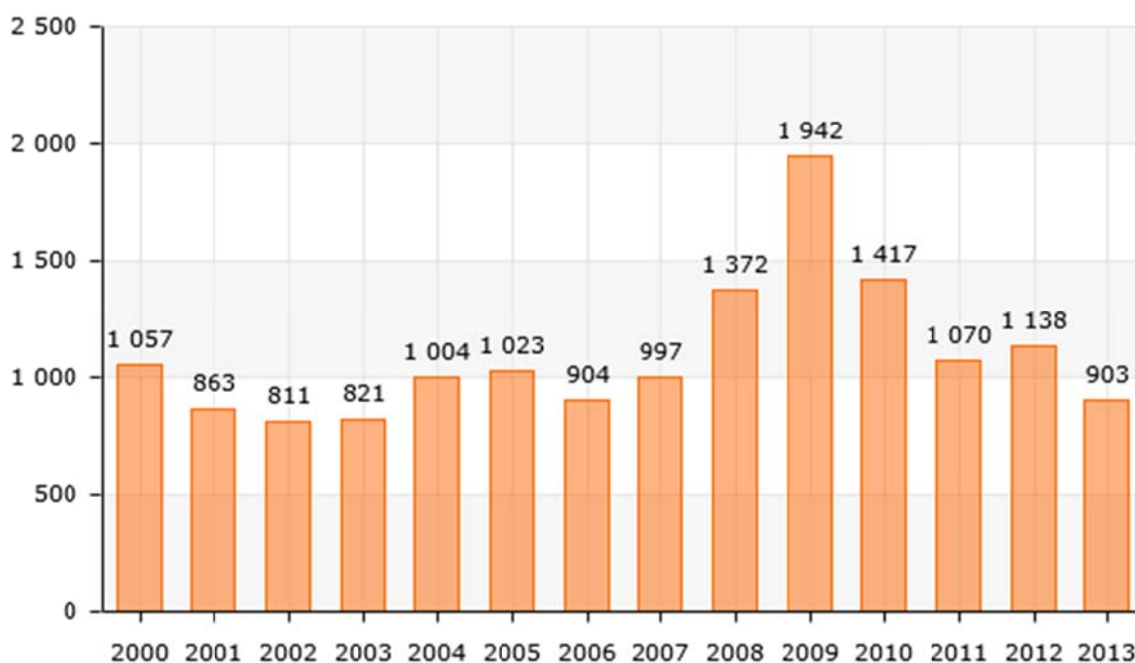
Az egyetemi, főiskolai, egyéb oklevéllel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya Ajkán 10,8%, ami jóval kedvezőtlenebb a 15,5%-os országos mutatónál (a Veszprém megyei járásközpontok átlaga még ennél is magasabb, 16,1%).

A lakosság képzettségi szintjét elemezve tehát elmondható, hogy a város gazdaságfejlődéséből és munkaerő-piaci kínálatából adódóan magasabb a kevésbé kvalifikált rétegek aránya. A két népszámlálás (2001, 2011) adatai közt látszik egy határozott tendencia, mely a lakosság képzettségi szintjének emelkedését mutatja.

Foglalkoztatottság

Ajka munkalehetőségei napjainkra valamelyest leszűkültek. A rendszerváltozás előtt a város a térség legjelentősebb foglalkoztatója volt, elsősorban a Timföldgyár, az Üveggyár, a Videoton, a bányák és az Erőmű üzemei révén, amelyek a környező települések munkavállalóit is ellátták munkalehetőséggel. A rendszerváltozás után a városban működő üzemek nagyszámú munkaerőt bocsátottak el, amely nem csak a város, hanem a környező települések foglalkoztatottaira is negatív hatással volt. A környező településeken, de még inkább az egykori kistérség nyugati részén, sok településen egyáltalán nincs foglalkoztató üzem. Ennek következtében a térség települései jelentős foglalkoztatási nehézségekkel küzdenek.

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

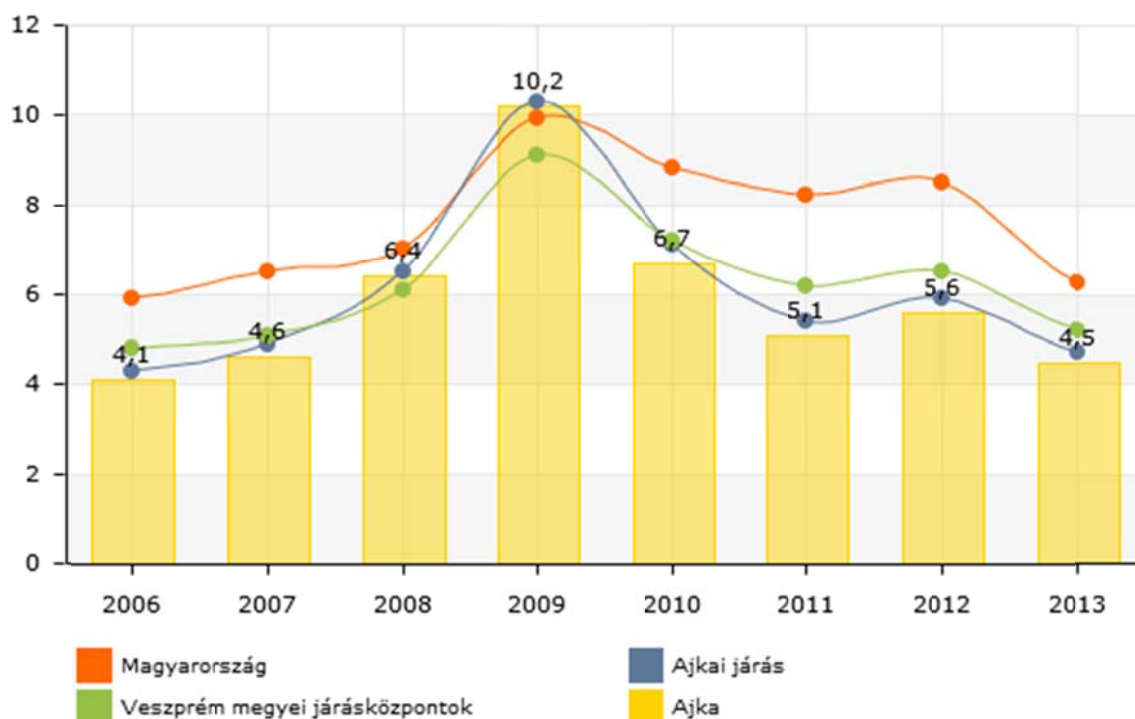

Regisztrált munkanélküliek Ajkán, fő.

Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

A regisztrált munkanélküliek száma Ajkán 2000 óta 1000 fő körül mozgott, ami a 2008-2010-es években megemelkedett, a kiugróan kedvezőtlen 2009-ben a gazdasági válság következtében a megelőző időszak kétszeresére emelkedett.

(c) 2015 Lechner Nonprofit Kft. Készült a TeIR-rel.

Nyilvántartott álláskeresők aránya a munkaképes korú népesség százalékában (%).
Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

Ha a munkaképes korú népesség százalékában vizsgáljuk a nyilvántartott álláskeresők arányát, akkor azt tapasztaljuk, hogy a 2006-os viszonylag alacsony (4,6%-os) szintről több mint duplájára emelkedik az álláskeresők aránya 2009-re (10,2%), majd 2013-ra ismét 5% alá süllyed (4,5%). Az országos arány nehezebben esik vissza a 2009-es csúcshoz, 2012-ig viszonylag magas szinten marad; a megyei járásközpontok átlagolt mutatója pedig 2010 óta folyamatosan magasabb értéket képvisel az ajkai. Mindez arra utal, hogy Ajka munkaerőpiaca magára talált a válságot követően.

A regisztrált munkanélküliek körében a legfeljebb 8 általános iskolai osztályt végzettek aránya relatíve magas. Ők igen sérülékeny réteget alkotják a munkaerőpiacnak, Ajkán azonban az országos átlag (39,7%) alatt marad az arányuk (2013-ban 26,4%), ami azt jelzi, hogy a városban az országos átlagnál magasabb kereset van az alacsonyan képzett munkaerőre. A 25 év alatti regisztrált munkanélküliek aránya a munkanélkülieken belül 15,4% Ajkán, ez nem tér el jelentősen sem az országos, sem a megyei aránytól.

A 45 év feletti regisztrált munkanélküliek aránya (az összes munkanélküli százalékában) 2000 óta stabilan emelkedik, ami szintén országos tendencia. Az ezredfordulón 29,3% volt Ajkán az arányuk, 2013-ban pedig 40,7%.

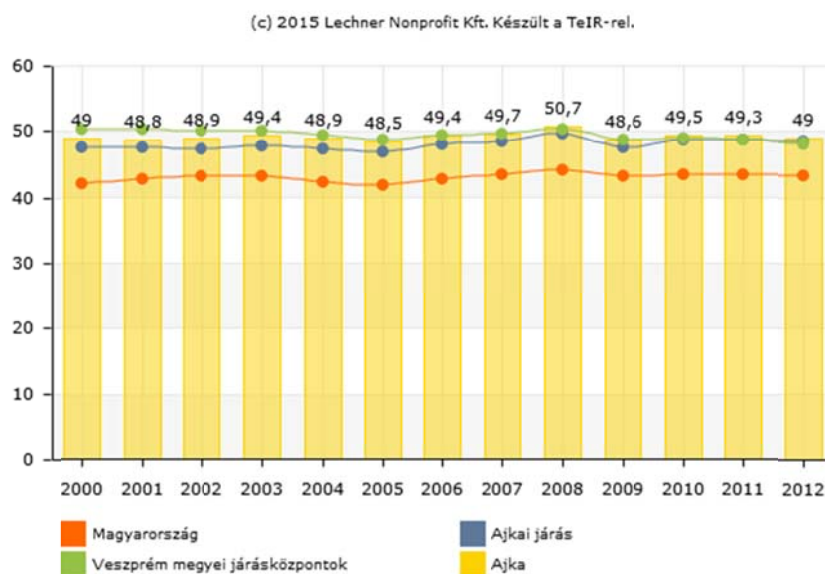
A foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül 58,8% volt 2001-ben, ami jóval kedvezőbb volt, mint az országos arány (53%). 2011-ben ez a mutató 63,2%-ra nőtt Ajkán, vagyis továbbra is magasabb a foglalkoztatottak aránya az országos (57,9%) szintnél és a megyei járásközpontok (61,3%) mutatójánál is.

A naponta ingázó (eljáró) foglalkoztatottak aránya a 2001-es népszámláláskor 16,6% volt Ajkán, tehát a foglalkoztatottak csekély része ingázott más településre dolgozni. 2011-ben ez 18,8%-ra nőtt, de még így is kijelenthető, hogy a foglalkoztatottak nagy része helyben dolgozik.

Jövedelmi viszonyok

A száz lakosra jutó adófizetők száma Ajkán meghaladja az országos arányt: a városban ez 49%, országos szinten 43,5%; A mutató mértéke a járásközpontok átlagával közel azonos 2000 óta - mindez magyarázható az országosnál kedvezőbb foglalkoztatási mutatókkal.

Az egy lakosra jutó éves nettó belföldi jövedelem emelkedő tendenciát mutat, a 2000. évi 310.799 Ft/fő értékről 2012-re eljutott a 725.617 Ft/fő értékig. A tendencia nem egyenletes, 2008-ig viszonylag magasan emelkedik a mutató (710.382 Ft/fő), majd 2009-ben visszaesik 678.581 Ft-ra. Hároméves stagnálás után 2012-ben kezd el újra emelkedni. Önkormányzati adatközlés szerint a foglalkoztatottak kb. 60%-ának a jövedelme a minimálbér szintjének felel meg.

Száz lakosra jutó adófizetők száma (fő). Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 éves) belül 36,6% volt 2001-ben, mely teljesen megegyezett az országos, illetve a megyei adatokkal. 2011-re ez 31%-ra csökkent, párhuzamosan az országos aránnyal.

Életminőség

A városi életminőséget több tényező határozza meg, ezek között legfontosabbnak említhetők a humán közszolgáltatások, az élhető városi környezet, a szabadidő minőségi eltöltésének, a rekreációnak változatos lehetőségei.

Humán közszolgáltatások, egészségügy

Ajka Város Önkormányzata jogszabályi kötelezettségeinek megfelelően gondoskodik a humán közszolgáltatások biztosításáról (szociális szolgáltatások, közoktatás, egészségügy), azonban ezen

felül is számos intézkedés történt a hozzáférés javítása, szolgáltatások minőségének fejlesztése érdekében.

A humán infrastruktúra állapotát részletesen az 1.8 fejezetben elemezzük.

Élhető lakókörnyezet

Ajka infrastrukturális szempontból (pl. közművek, épített környezet, közlekedés) megfelelően kiépített település, a városi élet fizikai feltételei rendelkezésre állnak és jelentős fejlesztések is történtek ezen a téren az utóbbi években. A városi infrastruktúra részletes elemzését az 1.12 – 1.20 fejezetek tartalmazzák.

A városi élet minőségét olyan, a mindennapi tevékenységekhez szükséges feltételek is meghatározzák, mint például játszóterek, bevásárló- és szolgáltató központok megléte, illetve zöldfelületek kellő aránya. A város zöldfelületi rendszere rendkívül változatos, városrészenként nagyon eltérő, ami abból is adódik, hogy a település nyolc egykori község összeolvadásából jött létre. A városközpont, azaz a szoros értelemben vett Ajka, jelentős, értékes zöldfelületi elemekkel rendelkezik. A városrészi elemzésből kitűnik, hogy alapvetően funkcióhiányos terület nincs Ajka városában, tehát az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosított. Az Önkormányzat ezen felül számos kezdeményezéssel igyekszik hozzájárulni a lakókörnyezet élhetőbbé tételéhez, a közelmúlt fejlesztései közül kiemelhetjük a városrehabilitációs projektet, vagy – egy jóval kisebb léptékű, de annál népszerűbb fejlesztést – a Generációk Ligetének bővítését felnőtt játszótérrel.

Rekreáció, szabadidő

A szabadidő minőségi eltöltésének feltételei alapvetően rendelkezésre állnak a városban. Önkormányzati intézményként a Nagy László Városi Könyvtár és Szabadidő Központ Sportcentruma koordinálja a szabadidős tevékenységeket. Az önkormányzat felismerte, hogy a város életében igen nagy jelentősége, közösségformáló ereje van a sportnak. Részben a sport anyagi támogatásával, részben pedig a legnagyobb sportlétesítmény működtetésével tudja a legnagyobb támogatást biztosítani a verseny-, a diák- és a szabadidősport tevékenységekhez. Létrehozta sportintézményét a város sportszakmai és létesítmény működtetési feladatainak ellátására: a napi munkát a város által működtetett intézmény, a Nagy László Városi Könyvtár és Szabadidő Központ Sportcentruma sportszervezője koordinálja. Az Önkormányzat alapelve, hogy nem fenntartója a helyi sportszervezeteknek, hanem támogatója.

A legkedveltebb szabadidősport a kispályás labdarúgás. Az egész év folyamán heti rendszerességgel 400-450 fő sportol a Városi Kispályás Bajnokság, a Városi Öregfiúk Bajnokság és a Téli Terembajnokság keretein belül.

Szintén nagyon népszerű a tekés. A versenyek az Ajka Kristály Sportegyesület tósokberéndi tekepályáján zajlanak. Kedvelt szabadidős tevékenység a természetjárás, melynek fő szervezője az Ajka Város és Környéke Természetbarát Szövetség. (Zöld túra, Fiatalok Tájékozódási Túraversenye; Kankalin túra) Nagyon sikeresek a futó programok, a Somló-csúcs futás, az „Ajka rajtja” és a Szilveszteri futás.

Emellett természetesen számos magánvállalkozás kínál sokoldalú szabadidős szolgáltatásokat. Kiemelendő közülük a Nomádia Park, a Dunántúl legnagyobb palánk játszóvárával, mely turisztikai vonzerőnek is jelentős.

1.7.2 Térbeli, társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

Az egyes települések társadalmi szerkezetét vizsgálva összefüggéseket lehet találni a területi és társadalmi tagolódás közt, melyek visszavezethetők a város gazdaságfejlődésére, városfejlesztési programokra és beavatkozásokra. Ajka városrészei is változatos képet mutatnak, hiszen a város több település összevonásával jött létre, mely településrészek máig megőrizték önálló karakterüket, intézményeiket, városközpontjaikat.

Az összeolvadt települések közül legnagyobb mértékben Ajka fejlődött. A csatolt települések egy része integrálódott, míg más része megőrizte különállóságát. Padrag városrész többször próbálkozott leválással, mivel a lakók egy része úgy érzi, hogy az egyes szolgáltatások színvonala eltér a városrészek között, jelenleg településrészi önkormányzat működik a városrészben.

A 2008-ban készült Integrált Városfejlesztési Stratégia 5 városrészt azonosított, leírta társadalmi és gazdasági sajátosságait, bemutatta egymáshoz viszonyított helyzetüket. Az alábbiakban ismertetjük az IVS főbb megállapításait, aktualizálva a 2011-es népszámlálás városrészi adataival.

Bakonygyepes-Ajkarendek

A Belvárostól északra, attól elkülönülten fekvő városrész Bakonygyepes, valamint Ajkarendeket foglalja magába. Funkcionálisan a két városrész nem elkülöníthető, mindkettőre lakófunkció jellemző, emellett a helyi vállalkozások nagy aránya is jellemzi. Ajkarendek eredetileg sváb falu volt, ahol ma is nagy a német nemzetiségűek aránya. Német nemzetiségi Önkormányzat mellett nemzetiségi óvoda és iskola is működik a településrészen. A városrészhez tartozik a Főnix Ipari Park (egykori Új Atlantisz Ipari Park), amely nem csak Bakonygyepes - Ajkarendek, hanem a város egészének fejlődését nagymértékben befolyásolja.

A városrész népesség száma a legalacsonyabb, 2001-ben összesen 2163-an laktak itt, ez 2011-re tovább csökkent 2035 főre. Kormegoszlását tekintve kedvezőbb képet mutat a város többi részénél, mivel a 60 év felettiek aránya itt a legalacsonyabb. A kedvező értékekben nagy szerep jut annak, hogy a környékbeli falvakból sokan ide költöztek az elmúlt időszakban, akik elsősorban a fiatalabb korosztályból kerültek ki.

A városrész kedvező helyzetét mutatja a foglalkoztatottak arányának városon belüli viszonylag magas értéke is (62,6%), amely viszonylag kedvező munkanélküliségi rátával párosul.

A kedvező foglalkoztatási helyzetben szerepe van a helyi népesség viszonylag magas iskolai végzettségének is. Az egyetemet, főiskolát végzettek aránya ugyanis itt a legmagasabb az egész városban, míg a legfeljebb 8 általánost végzettek aránya a városban a legalacsonyabb értéket képviseli.

Belváros

A sűrűn beépített Belváros a város központjaként lakófunkciója mellett a város közintézményeinek, vállalkozásainak, munkahelyeinek is legfontosabb területe.

A város kb. 29.000 fős lakosságából 17.255 fő ide koncentrálódik. 2001-ben még a város egészéhez képest kedvezőbb korösszetétel jellemezte a Belvárost, mára azonban az előregedés a főbb tendencia itt is: a 0-14 évesek aránya itt a legalacsonyabb az egész városban, az időskorúak aránya pedig itt a legmagasabb.

A foglalkoztatottak aránya a Belvárosban a legmagasabb (64%), a munkanélküliek aránya a városi átlagérték közelében található. A városrész lakossága viszonylag jól képzettnek tekinthető, bár a 2001-es adatokkal összehasonlítva megfigyelhető a diplomások kiáramlása a Belvárosból, Ajkarendek, illetve Tósokberénd városrészekbe.

A városrész szociális helyzete jónak tekinthető, a 100 foglalkoztatottra jutó inaktív keresők, illetve támogatásból élők aránya itt a legalacsonyabb.

Bódé-Csinger

Bódé és Csinger a vasútvonaltól délre terül el. Hozzá tartozik a Kandó Kálmán lakótelep, illetve a MÁV lakótelep is, mely a Belváros szomszédságában található, attól a vasútvonaltól választja el. Bódé - Csinger falusias jellegű, külvárosi mivoltát a mai napig megtartotta.

A városrészben 2619 fő élt 2011-ben, ami nagyarányú visszaesést mutat 2001-hez képest, amikor még több mint 4000 fő élt itt. Ezt a külvárosi városrészt tehát igen nagyarányú elvándorlás jellemzi. Korösszetétele viszonylag kedvező, városi szinten itt a legmagasabb a 0-14 évesek aránya, és viszonylag alacsonynak mondható a 60-x évesek aránya.

A városrészben problémát jelent a foglalkoztatottak alacsony aránya (59,1%), ezen belül is Csingeren rosszabb a helyzet. A munkanélküliség magas a városrészben, Csingeren meghaladja a 11%-ot. A gazdaságilag nem aktív népesség aránya több mint 55%. A városrész magasabb munkanélküliségű területeit a tartós munkanélküliség is sújtja.

Képzettség szempontjából is kedvezőtlenek a városrész mutatói. A felsőfokú végzettségűek aránya alacsony, (főleg Csingeren) ezzel szemben a csupán 8 általánost végzettek aránya magasabb a városi átlagnál. Magasabb arányú felsőfokú végzettségű népesség a városrésznek csupán kisebb tömbjeiben található, a városrész nagyobb részére inkább az alacsonyabban iskolázottak túlsúlya jellemző.

A városrész egyes pontjain (elsősorban a Csingeri városrészben) a romló szociális mutatók szociális városrehabilitációs program végrehajtását indokolják.

Padragkút

Padragkút a város többi részétől elkülönülve, a Padragi út mentén, hosszan elnyúlva található. A településrész az 1960-as években olvadt össze Csékút és Padrag falvakból.

2011-ben 2766 fő alkotta a lakónépességet, ez a szám 2001-ben még meghaladta a 3000 főt. A városrész társadalma erősen előregedő, itt az egyik legmagasabb a 60 év felettiek aránya. Az aktív

korú népesség alacsony aránya mellett, alacsony a foglalkoztatottság ránya (59,6%), illetve magas a munkanélküliség (9,8%).

Padragkút lakosságának képzettségi színvonala a városban a legrosszabb. A felsőfokú végzettségűek aránya igen alacsony, mindössze 8,1%, **a csupán nyolc általánost végzettek aránya pedig itt a legmagasabb (17%).**

A városrész szociális helyzete, a város többi részéhez viszonyítva, nagyon alacsony, **a 100 foglalkoztatottra jutó inaktív keresők, illetve támogatásból élők aránya itt a legmagasabb.**

A városrészben szegregációs folyamatok beindulására utaló jelek figyelhetők meg (itt működik: Családok Átmeneti Otthona, Hajléktalan szálló), amelyek enyhítése és megállítása érdekében szociális városrehabilitációs program kidolgozása és megvalósítása indokolt.

Tósokberénd

Tósokberénd a Belvárostól nyugatra elhelyezkedő városrész, amelyet a Belvárostól a Kiskertek választ el. 2011-ben 4314 fő volt a városrész lakónépessége, ami azt jelenti, hogy Ajka városrészei közül egyedül itt nőtt a lakosságszám 2001 óta (4000 fő). A városrész vonzó jellegét a közelmúlt településfejlesztési folyamatai indokolják: a telekalakítások és családi házas építkezések hatására a 3 vagy több szobás lakások aránya nőtt a településrészben, és több család költözött ide más településrészekről.

Tósokberénd korbeli összetétele a városi átlaghoz képest kissé előnyösebb, 1,6%-kal magasabb a 0-14 éves korosztály aránya, és 0,8%-kal alacsonyabb az időseké.

A felsőfokú végzettségűek aránya igen kedvezőnek mondható, meghaladja a városi átlagot. A városrész foglalkoztatottainak aránya (62,9%) és munkanélküliségi mutatója (7,3%) a városi átlag szintjén mozog.

A városrész szociális helyzete összességében nem különbözik a város egészére jellemző átlagértékektől. A legfőbb szociális támogatásoknál az aktívkorúak rendszeres szociális segélye, illetve a lakásfenntartási támogatás esetében van eltérés a város többi részétől, ugyanis ezek aránya a támogatások körén belül, igen alacsony ezen a területen.

1.7.3 Települési identitást erősítő tényezők

A városhoz kötődést, a helyi identitást alakító tényezők közül elsősorban a közösségteremtő, közösségi élményeket adó akciók, rendezvények emelendők ki, valamint a városi értékek, hagyományok tudatos ápolása, fenntartása. Ennek természetesen fizikai, infrastrukturális feltételei is vannak (például megfelelő rendezvényterek, közösségi terek rendelkezésre állása), de legalább ennyire fontos a közösségi „hajtóerők” (pl. művelődési intézmények, civilek) működése is.

A közösségi élet terei

A város közösségi életének felpezsdítésében sok szervezet, csoport vesz részt. Ilyenek a lakóközösségek, a munkahelyek, az oktatási, szociális intézmények, egyházak, civil szervezetek, sportegyesületek. Nagyon erős a civil szervezetek jelenléte, és az ő általuk szervezett programok, rendezvények igen népszerűek. Ajkán közel 70 civil szervezet tevékenykedik, ebből 40-et fog össze a

Civil Szervezetek Szövetsége. A civil szervezetek sokat tesznek a városi élet, a programok színesebbé tételéért.

A közművelődési feladatokat az önkormányzat fenntartásában önálló jogi személyként működő Nagy László Városi Művelődési Központ látja el. A Központnak több telephelye van, és minden városrészben van egy közösségi ház is: Csinger, Bódé, Babucs, Tósok, Gyepes és Padrag is rendelkezik ilyen intézménnyel. Rendeken működik a Simon István Általános Művelődési Központ.

A közösségi élet színtereinek egyik fontos alappillére a Civil Szervezetek Szövetsége, amelynek célja az ajkai régióban működő szervezetek területi, társadalmi, egészségügyi, szociális, oktatási, sport és kulturális tevékenységének összehangolása, előmozdítása. A Civil Szervezetek Szövetsége szolgáltatásaival, partnerkapcsolatok kiépítésével járul hozzá a hátrányosabb körülmények között működő szervezetek felzárkózásához. Az ajkai Civil Ház nyitott bármely szervezet vagy természetes személy számára. Lehetőség van módszertani segítség igénybevételére, programokban történő részvételre, valamint az érdeklődők díjmentesen használhatják a Ház eszközeit, amely önkormányzati támogatásból tartja fenn magát.

A Civil Szervezetek Szövetsége 2013-ban támogatást nyert a TÁMOP-5.5.4 kódszámú „Lakóközösségi programok, kezdeményezések támogatása” című pályázati felhíváson, melynek eredményeképpen létrehozták a PA-CI Panellakó Civilek programot. A kezdeményezés célja a társadalmi cselekvés, az aktív állampolgárság ösztönzése, a társadalmi kohézió erősítése a lakótelepeken. A program keretében 2014-ben Lakóközösségi Információs és Szolgáltató Iroda kezdte meg működését napi rendszerességgel annak érdekében, hogy a városban élőket információhoz, közösségi szolgáltatásokhoz hozzásegítse.

Az ajkai Nagy László Városi Könyvtár és Szabadidő Központ a térség egyetlen olyan intézménye, amely részintézményeinek segítségével a sport, az ifjúság közművelődése (Ifjúsági szakmai csoport), a felnőttoktatás-továbbképzés, táboroztatás, szabadidős tevékenységek – készségfejlesztés, módszertani-szakmai segítségnyújtás, és széles spektrumú programajánlatok által a város és térségének lakosságát, annak valamennyi rétegét megcélozza.

Városi hagyományok

Ajkán az elmúlt évek során számos új programmal gazdagodott a közösségi és kulturális élet, melyek közül jó néhány már hagyományos rendezvénné vált.

A Nagy László Városi Könyvtár és Szabadidő Központ 2007 augusztusában szervezte az első Nyári Fesztivált azzal a céllal, hogy a májusi „Ajakai Napok” folytatásaként olyan színvonalas nyárvégi programsorozatot hozzon létre, amely nagy turisztikai vonzerővel bír, minden korcsoportnak, korosztálynak igényes szórakozási lehetőséget nyújt, és valamennyi térségi, kistépülési, városi művészeti csoportnak bemutatkozási lehetőséget biztosít.

A Nyárbúcsúztató – augusztus végén – szintén 2007-ben került először megrendezésre, hogy a modern, felújított ajkai strand-és élményfürdő területén a szezont a lakosság számára vonzó programmal zárja. Nyári szünetben az iskoláskorúak számára az intézmény táborokat szervez a városban is - nemcsak a balatonszepezdi gyermektáborban - azzal a céllal, hogy a szabadidő hasznos

eltöltéséhez lehetőséget biztosítsanak – melyre egyre nagyobb az igény, így került megvalósításra az angol nyelvi tábor, két alkotó tábor – a kézműves és a bőrműves -, illetve a természetjáró szakkörök szervezésében egy vízi tábor a Balatonon Ezen kívül évről-évre bővül a városi programkínálat színes és változatos eseményekkel. 2009-ben először – bányász hagyományok megőrzése céljából – a bányásznapi alkalmából szervezte meg és bonyolította le a VMK a Bányász Városok Művészeti Találkozóját, 17 város részvételével. Az Ajkai Napok programsorozat gerincét minden évben a Városi Nyugdíjas Nap, és a Gyermeknap jelenti, melynek sokszínű programját – kiállítások, hangversenyek, a Magyar Film Napjának megünneplése – a Pütkösdi Borfesztivál négy napos rendezvénysorozata zárja.

A város életében folyamatosan jelen lévő és nagy vonzással bíró országos és megyei fesztiválok, - „Aranydeszka” Országos Színjátszó Fesztivál, Megyei Gyermeknéptánc Találkozó, Éneklő Ifjúság, Regionális Diákszínjátszó Találkozó, Pedagógus Kórusok Országos Találkozója, Veszprém Megyei Kórusok Találkozója – lebonyolításával változatos és vonzó művészeti rendezvényeknek ad otthont a VMK.

Helyi, megyei, országos és határon is átívelő tárlatok – évente közel húsz alkalom – között a legjelentősebb az évtizedek óta népszerű Ajka Tárlat Országos Képző- és Iparművészeti „seregszemle”, melyre több száz alkotó küldi el munkáját, s amely nagy jelentőséggel bír művészeti szakmai körökben.

Civilek

Az önkormányzatok és a civil szervezetek partnersége jellemző a városban. Ezen szervezetek folyamatosan együttműködnek pályázatokban, programok megvalósításában, rendezvények megszervezésében. Az önkormányzati döntések előkészítésébe is bevonásra kerülnek ezek a szervezetek. Az együttműködés következtében az önkormányzati rendezvényeken is aktívan részt vesznek a szervezetek. Emellett Ajka Város Önkormányzata költségvetéséből támogatja a nemzetiségi önkormányzatokat, civil szervezeteket, korábbi években még az egyházat is, például templom felújítás támogatásával.

A civil szervezetek támogatását pályázatok útján biztosítja a város. Önkéntes munka szervezésével a városban a Kristály-völgy Egyesület foglalkozik.

A főbb civil szervezetek felsorolása – a teljesség igénye nélkül:

	Közművelődési egyesületek	Egyházközség, gyülekezet	Nyugdíjas Klubok	Sportegyesületek
1	Ajka és Térsége Civil Szervezetek Szövetsége	Szent Márton Egyházközség Ajkarendek	Bányász Hagyományápoló Nyugdíjas Klub	Bánki Donát Természetbarát Egyesület
2	"Életet az éveknek" Ajkai Nyugdíjas Klubok Egyesülete	Ajkai Evangélikus Gyülekezet	"Dália" Nyugdíjas Klub Ajkarendek	Ajka Városi Amatőr-Schnur Sakkegylet
3	Ajka és Környéke Méhész Egyesület	Ajka-Tósoki Református Társegyházközség	"Jó szerencsét" Nyugdíjas Klub	Ajkai Kórház Sportegyesület Tömegsport és Természetbarát Szakosztálya
4	Ajka Városi Időügyi Tanács Egyesület	Jézus Szíve Egyházközség Ajka	"Lila akác" Nyugdíjas Klub	Ajkai Kosárlabda Egyesület

	Közművelődési egyesületek	Egyházközség, gyülekezet	Nyugdíjas Klubok	Sportegyesületek
5	Ajka-Csingeri Borostyán Férfikar	Nagyboldogasszony Egyházközség Bakonygyepes	"Nostalgia" Nyugdíjas Klub	Ajkai Lovas Egyesület
6	Ajkai Fotoklub	Padragkúti Evangélikus Gyülekezet	"Ősziórszák" Városi Nyugdíjas Klub	Ajkai Trampolin Sportegyesület
7	Ajkai Grafikai Műhely	Padragkúti Református Egyházközség	Ajkai Diabetes Klub	Bakonyi Tájfutó Klub
8	Ajkai Képzőművészeti Egyesület	Szent István Egyházközség	Ajkai Látássérült Klub	Bányász Sportkör Ajka

Jelentősebb Ajkai civil szervezetek. Forrás: Esélyegyenlőségi Program 2013-2018

1.8 A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA

1.8.1 Humán közszolgáltatások

Oktatás

Ajka a térség oktatási központja, a környékbeli településekről közel 1500 általános- és középiskolás diák utazik be naponta. A városban csaknem teljes egészében érvényesül a szabad óvoda- és iskolaválasztáshoz való jog, mivel a férőhelyek száma összességében több, mint a beiratkozók száma.

Óvodai nevelés

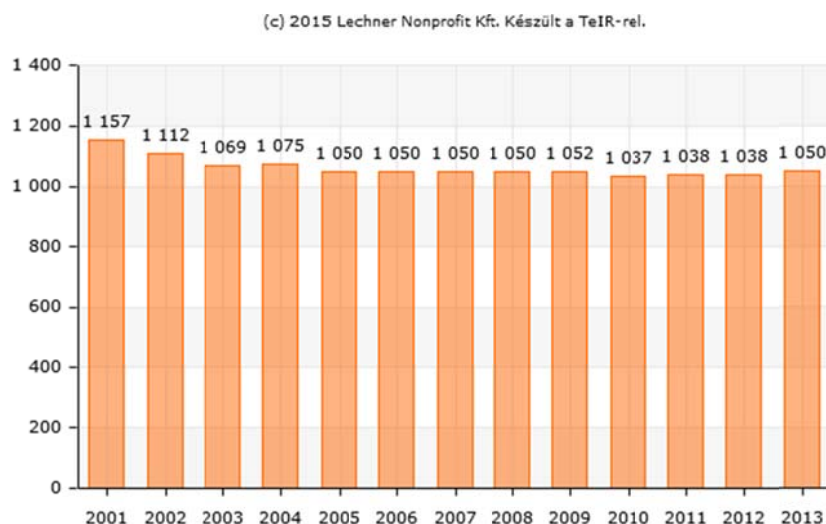
Ajka Város fenntartásában 2 körzeti óvoda működik. Az Ajkai Városi Óvoda 7 telephelyen, a német nemzetiségi óvoda egy helyszínen fogad gyerekeket. Ajka Város Önkormányzata nemcsak a jogszabályokban meghatározottak szerinti kötelező óvodai ellátást biztosítja, hanem azon túlmenően a szülői igényeket is kielégíteti. 2009 óta csökkent azon óvodáskorú gyermekek száma, akiket nem íratnak a szülők óvodába már 3 éves korban. Az óvodák kihasználtsága a gyakori hiányzások miatt azonban alatta maradt az engedélyezett létszámnak. Az óvodába beírt gyermekek és a tényleges igénybevétel között átlagosan 36 %-os eltérés tapasztalható, így a feladatellátás 2011-től 36 gyermekcsoportban valósul meg.

Intézménynév	Cím	Férőhelyszám (fő)		2014/15-ös tanévben beíratott gyerekek (fő)		Hátrányos helyzetű gyermekek (fő)	Halmazottan hátrányos helyzetű gyermekek (fő)
		Alapító okiratban	Működő csoportokban	2014. október 1.	2014. december 31.	2014. december 31.	2014. december 31.
Ajka Városi Óvoda – Székhely Óvoda	8400 Ajka, Bródy Imre u. 7.	125	125	121	122	4	0
Ajka Városi Óvoda – Katica Óvoda	8400 Ajka, Bródy Imre u. 6.	100	100	95	95	3	0
Ajka Városi Óvoda – Hétszínvirág Óvoda	8400 Ajka, Béke u. 6/A.	200	175	175	176	10	1
Ajka Városi Óvoda – Vízikék Óvoda	8400 Ajka, Sport u. 10.	150	150	138	141	8	2
Ajka Városi Óvoda – Zöldikék Óvoda	8400 Ajka, Úttörő u. 1/A.	125	100	89	91	2	2
Ajka Városi Óvoda – Pataktéri Óvoda	8400 Ajka, Béke u. 33.	200	150	138	139	13	0
Ajka Városi Óvoda – Szivárvány Óvoda	8452 Ajka-Padragkút, Padragi u. 198.	75	50	43	40	11	1
Regenbogen Német Nemzetiségi Óvoda és Művelődési Ház	8447 Ajka Gyepesi út 3.						

Az óvodai nevelés adatai.

A legtöbb óvoda 90% feletti kihasználtsággal működik, a Hétszínvirág Óvoda 100%-os, de a Szivárvány Óvodában 2014. december 31-én csak 80% volt a kihasználtság. A Padragkúti Szivárvány óvodába járnak a Családok Átmeneti Otthonában élő hátrányos helyzetű gyerekek is. Több család inkább Halimbára hordja óvodába a gyerekeit a hányatott sorsú, hátrányos helyzetű gyerekek beilleszkedési problémái miatt kialakuló konfliktusok miatt. (A városrészben szegregációs folyamatok beindulására utaló jelek figyelhetők meg /ld. 54. o./, amelyek enyhítése és megállítása érdekében szociális városrehabilitációs program kidolgozása és megvalósítása indokolt.)

Az óvodai férőhelyek száma nagyjából állandó szinten maradt az ezredfordulótól kezdve. Az egy óvodai férőhelyre jutó óvodások száma is tartósan 0,8 körül van (eltérés nem tapasztalható az országos átlagtól):

Óvodai férőhelyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (db). Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

Általános iskolai oktatás

A település általános iskoláit – kivéve az egyházi intézményt – 2013. január 1-től a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ működteti, de az üzemeltetési feladatok (karbantartás, javítás) nem kerültek átadásra, azokat továbbra is az Önkormányzat látja el a Városi Intézményeket Működtető Szervezete révén.

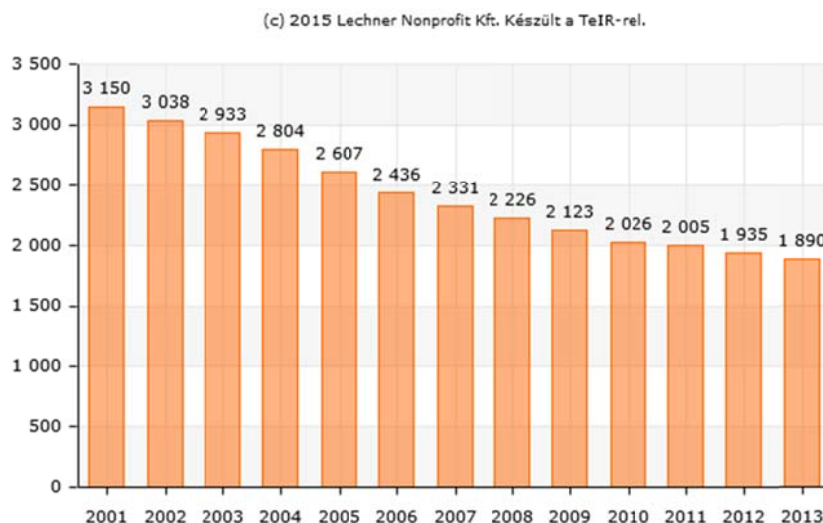
A Szent István Király Római Katolikus Általános Iskola fenntartója és üzemeltetője a Veszprémi Érsekség.

Intézménynév	Cím	2014/15-ös tanévben beiratott tanulók száma	HH/HHH tanulók száma
Laschober Mária Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola	8447 Ajka, Gyepesi utca 22.	134	-
Molnár Gábor Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Készségfejlesztő Speciális Szakiskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény	8400 Ajka, Verseny utca 18.	156	50
Fekete István - Vörösmarty Mihály Általános Iskola, Gimnázium és Szakközépiskola	8400 Ajka, Fürst S. u. 2.	1 003*	77
Ajkai Borsos Miklós Általános Iskola	8400 Ajka, Móra Ferenc utca 19.	510	44
Szent István Király Római Katolikus Általános Iskola	8400 Ajka, Dobó K. u. 16.	282	9

Az általános iskolai oktatás adatai.

* A gimnáziumi és szakközépiskolai tanulók létszámát is tartalmazza. Fekete István - Vörösmarty Mihály Általános Iskola, Gimnázium és Szakközépiskola: 3 telephelyen 845 általános iskolás és 158 fő gimnazista.

Az általános iskolai tanulók száma jelentős csökkenést mutat. 2013-ban az általános iskolás diákok 13,5%-a más településről járt Ajkára.

Általános iskolai tanulók száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (fő). Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

Megemlítendő még a VERGA Veszprémi Erdőgazdaság Zrt. erdei iskolája, mely a Kab-hegy nyugati lábánál található, Ajka központjától 7 km-re. Az erdei iskola az egész országból várja az óvodásokat, általános iskolásokat színvonalas erdőpedagógiai, környezeti nevelési programjaival.

Középiskolai oktatás

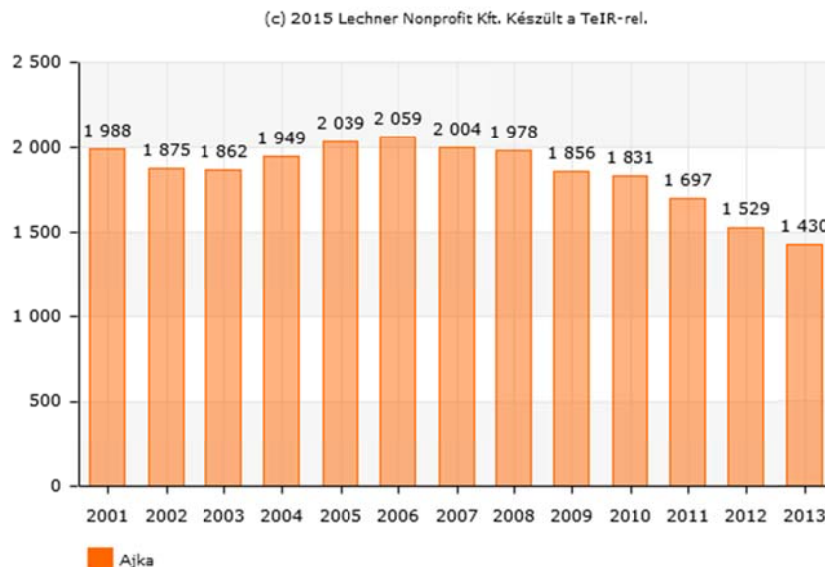
A település középiskolái közül a Bródy Imre Gimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola a KLIK fenntartásában működik. A két intézményegységgel (Bánki Donát és Bercsényi Miklós Intézményegység) működő Ajkai Szakképző Iskola és Kollégium fenntartója a Hit Gyülekezete Egyház. Létszámát tekintve a legnagyobb középfokú oktatási intézmény a Szent-Györgyi Albert Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium, melynek fenntartója az Ajkai „Szent-Györgyi Albert Szakközépiskoláért” Alapítvány.

Intézménynév	Cím	2014/15-ös tanévben beiratott tanulók száma	HH/HHH tanulók száma	Képzési profil
Ajkai Bródy Imre Gimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola	8400 Ajka, Bródy Imre utca 4.	625*	-	gimnáziumi oktatás angol, földrajz és informatika specializációval. Zeneoktatás
Ajkai Szakképző Iskola és Kollégium	8400 Ajka, Bródy I. u. 2.	547	12	építészet, faipar, vendéglátás-turisztika, ács, kőműves, épületlakatos, hidegburkoló, fűtés- és gázszerező, gépészet, informatika, kereskedelem, közgazdaság
Szent-Györgyi Albert Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium	8400 Ajka, Kandó K. ltp.4.	714		egészségügy, szociális terület, oktatás, vendéglátás-turisztika, közszolgáltat

A középfokú oktatás adatai.

*A Bródy Imre Gimnáziumba 394 fő, a Zeneiskolába 231 fő jár.

Ajka nappali tagozatos középiskolások száma az ezredfordulót követően némileg emelkedett, 2006-ra érte el legmagasabb értékét (2.059 fő), majd 2013-ra több mint negyedével csökkent (1.430 főre). Annak ellenére következett ez be, hogy a más településről bejáró tanulók száma számottevően emelkedett 2008-2009 között. 2013-ban a bejáró diákok 39%-át tették ki az ajkai középiskolásoknak, tehát oktatási szempontból jelentős a város vonzereje.

Nappali tagozatos középiskolai tanulók száma (a hat és nyolc évfolyamos gimnáziumok megfelelő évfolyamaival együtt) (fő). Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

Fejlesztő és rehabilitációs szolgáltatások

Ajka nappali tagozatos középiskolások száma az ezredfordulót követően némileg emelkedett, 2006-ra érte el legmagasabb értékét (2.059 fő), majd 2013-ra több mint negyedével csökkent (1.430 főre). Annak ellenére következett ez be, hogy a más településről bejáró tanulók száma számottevően emelkedett 2008-2009 között. 2013-ban a bejáró diákok 39%-át tették ki az ajkai középiskolásoknak, tehát oktatási szempontból jelentős a város vonzereje.

Ajka nappali tagozatos középiskolások száma az ezredfordulót követően némileg emelkedett, 2006-ra érte el legmagasabb értékét (2.059 fő), majd 2013-ra több mint negyedével csökkent (1.430 főre). Annak ellenére következett ez be, hogy a más településről bejáró tanulók száma számottevően emelkedett 2008-2009 között. 2013-ban a bejáró diákok 39%-át tették ki az ajkai középiskolásoknak, tehát oktatási szempontból jelentős a város vonzereje.

Egészségügy

A város önkormányzata – az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 152 § (1) bekezdése alapján – az alábbi egészségügyi alapellátás körébe tartozó feladatok ellátásáról gondoskodik:

- háziiorvosi, házi gyermekorvosi ellátás 12 felnőtt és 6 házi gyermekorvosi körzetben, vállalkozó orvosokkal, feladat-ellátási szerződés alapján, főként önkormányzati tulajdonú háziiorvosi rendelőben,
- fogorvosi alapellátás 6 fogorvosi körzetben, vállalkozó fogorvosokkal feladat-ellátási szerződés alapján saját tulajdonú fogorvosi rendelőben,

- az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátás felnőtt és házi gyermekorvosi ügyelet formájában, főként területi ellátási kötelezettségű háziorvosokkal és részben un. külsős orvosokkal, közreműködési szerződés alapján
- védőnői ellátás 9 területi védőnői körzetben, önkormányzati tulajdonú védőnői tanácsadóknál
- iskola-egészségügyi ellátás főként vállalkozó ifjúság-egészségügyi orvosokkal, közreműködői szerződés, illetve feladat-átvállalási megállapodás alapján, az iskolákban lévő orvosi rendelőkben, egy ifjúság-fogorvossal, valamint 6 iskolavédőnői körzetben alkalmazott védőnővel.

A városban – valamint megyei szinten is – a legjelentősebb egészségügyi szakellátást nyújtó intézmény a Magyar Imre Kórház.

Ajkán az egészségügyi alapellátási feladatok az Egészségügyi Alapellátási Intézményben zajlanak. Itt rendelnek a vállalkozó háziorvosok, fogorvosok, ifjúsági/gyermekeorvosok. A sürgősségi betegellátást kistérségi szinten biztosítja a Központi Ügyleten.

Az ajkai járás helyzete átlagosnak mondható országos és megyei szinten is az egy háziorvosra, ill. egy házi gyermekorvosra jutó betegek számát tekintve. Az ezer lakosra jutó kórházi ágyak tekintetében azonban messze felülmúlja az országos átlagot a település: Ajkán 14,7 ágy jut ezer lakosra, míg az országos átlag 7.

Szociális közszolgáltatások

1987. november 1-jén alakult meg Ajkán a Családsegítő Központ. 1997-ben a szociális intézmények összevonásával és a Családsegítő Központ integrálásával jött létre a Családsegítő és Gondozási Központ. 2013. július 1-től az intézmény megszűnt és két jogutóddal működik tovább: Szociális Szolgáltató és Gondozási Központ, valamint Térségi Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat.

Ez a két intézmény mára komplex, egymásra épülő szolgáltatási kínálattal rendelkezik, mely gyermekeknek, családoknak, pszichiátriai betegeknek, fogyatékkal élőknek, hajléktalanoknak és időseknek nyújt szolgáltatásokat, megyei szinten kiemelkedő színvonalon. Az alábbi kötelező önkormányzati feladatokat látják el: gyermekjóléti szolgáltatás, idősek nappali ellátása, hajléktalanok ellátása átmeneti szálláson, helyettes szülőnél elhelyezettek ellátása, időskorúak tartós bentlakásos szociális ellátása, időskorúak átmeneti ellátása, demens betegek bentlakásos ellátása, szociális étkeztetés, házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás.

A Szociális Szolgáltató és Gondozási központ ellátja a szociális étkeztetést, a nappali ellátást, a jelzőrendszeres házi segítségnyújtást, működteti az Időskorúak Gondozó Házát, az Idősek Otthonát, az Idősek Otthonát emelt szintű férőhelyekkel, a Családok Átmeneti Otthonát és a Hajléktalan Személyek Átmeneti Szállását. Az ellátás továbbfejlesztése érdekében egy új, akadálymentes alapellátási központ létesítését tervezik.

Gyermekvédelem

Ajkán 9 területi és 6 iskolavédőnői körzet van. A szakfelügyeletet a járási vezető védőnő látja el. Ajkához tartozik a védőnői ellátás szempontjából Ajka-Padragkút körzet és Öcs település is. Az egy

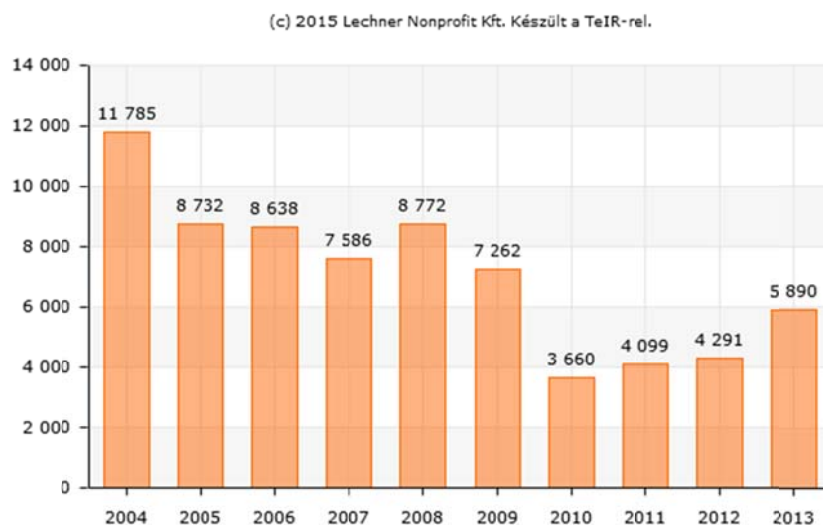
védőnőre jutó gyermekek száma 170-180 között van évek óta. Az egy védőnőre jutó gyerek szám 2010-ben volt a legmagasabb, majd folyamatosan csökkent az ellátottak száma. Ajkán egy bölcsőde működik (Városi Bölcsőde). A beíratott gyermekek száma 2012-ben 129 fő – 98 férőhely - volt. Az intézményt 2008 óta folyamatosan fejlesztik, férőhelyekkel bővítik a helyi igényeknek megfelelően, illetve az épületet korszerűsítik. 2013-ra megszűnt a várólista. Az intézmény kihasználtsága 100%-os. A bölcsőde mellett egy csoportszobával (7 fő) működik a Családi Napközi, amelynek kihasználtsága ugyancsak 100%-os.

Közösségi művelődés, kultúra

A megújult Nagy László Városi Könyvtár és Szabadidő Központ a város kulturális életének mozgatórugója. A 2007-2010 között felújított intézmény felnőtt-, és gyermek könyvtárral, 500 férőhelyes modern színházteremmel és 66 férőhelyes kamarateremmel, kiállító teremmel valamint információs központtal várja a látogatókat. A kulturális élet sokszínűsége a város erőssége és büszkesége. A színházlátogatók száma, a könyvtári szolgáltatásokat igénybe vevők száma és a kulturális csoportok száma országos összehasonlításban kiemelkedően magas a városban.

Ajka, „az iparból született város”, jellegéből adódóan számos ipartörténeti emlékhellyel büszkélkedik, melyek különlegességeit több helyi múzeum is őrzi. A Parkerdőben található Bányászati Múzeum, eredeti formában megőrzött gépházzal, aknaházzal, kovácműhely – kiállítótermekkel, földalatti tárolókkal hazánk első szabadtéri technikatörténeti emlékmúzeuma, az ajkai szénbányászat műszaki és történeti emlékeit gyűjti. Az épületegyüttes 2010 szeptemberében megújult, interaktív bemutatóhellyé vált.

A belvárosban a templom dombon fekszik a 18. századi evangélikus lelkészlakból kialakított Városi Múzeum és Fotógaléria. Emellett turisztikai szempontból fontos még megemlíteni az üvegyártás történetét valamint a településen készült legszebb termékeket bemutató Ajka Kristály Múzeumot is, melynek fenntartója az Ajka Kristály Üvegipari Kft. Emellett jelentős turisztikai látványosság még a Nomádia Park, és a VERGA Erdei Iskola bemutatóterme. Fontos turisztikai vonzerőt jelent még a Kristályfürdő is.

Múzeumi látogatók száma (fő).

Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

A múzeumi látogatók éves száma Ajkán nem kiemelkedő; 2013-ban 5890 fő volt.

1.8.2 Esélyegyenlőség biztosítása

Ajka Város Önkormányzata esélyegyenlőségi programmal rendelkezik, mely 2013-ban került elfogadásra. A Program elkészítése során az Önkormányzat figyelmet fordított arra, hogy az előforduló lakhatási szegregációt és oktatási kirekesztődést felszámolják. Törekednek a hátrányos helyzetű csoportok képzettségi és foglalkoztatottsági szintjének növelésére, azon okból, hogy az itt élők minél nagyobb eséllyel legyenek jelen a szabad munkaerőpiacon. Emellett elő kívánják segíteni a közszolgáltatásokhoz, egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés megteremtését. Küldetésük továbbá a megfelelő lakókörnyezet kialakítása a településen élő hátrányos helyzetű csoportok számára.

Az önkormányzat kötelező feladatainak ellátását saját fenntartású intézményeiben végzi, illetve azok teljesítésére feladatátvállalási szerződést köt. Feladatátvállalási szerződés jött létre Ajka Város Önkormányzata és a Molnár Gábor Műhely Alapítvány között az önkormányzat által kötelezően ellátandó fogyatékosok nappali ellátása céljából 2000. április 1. napjától.

További kötelező feladatait, amelyekben az esélyegyenlőségi célcsoportok is érintve vannak, az önkormányzat saját intézményeiben látja el, ilyen például a Térségi Családsegítő és Gondozási Központ.

Minden iskolában dolgozik gyermek- és ifjúságvédelmi felelős, akik a veszélyeztetett, hátrányos helyzetű gyermekekkel foglalkoznak. Az iskolák működésének támogatásával az önkormányzat közvetve hozzájárul a gyermekek- és ifjúságvédelmi felelősök munkájához is.

Az önkormányzat minden évben támogatja a Roma Nemzetiségi Önkormányzatot anyagilag. Ezt a támogatási összeget kulturális programokra, rendezvényekre és egyéb, a gyermekek védelmét szolgáló tevékenységre fordíthatja a nemzetiségi önkormányzat.

Az önkormányzat minden évben a szociálisan rászorulókat részére meghirdeti a Bursa Hungarica ösztöndíjpályázatot. A beérkezett pályázatokról a Humán és Népjóléti Bizottság elnöke dönt. A döntés pontozási tábla alapján történik.

Esélyegyenlőségi célcsoportok helyzetének rövid bemutatása – az Esélyegyenlőségi Program 2013-2018 alapján:

Romák és mélyszegénységben élők

A népszámlálási adatok alapján a város lakosságának közelítőleg 1%-a roma (kb. 280 fő), de tényleges számuk ennek valószínűleg többszöröse. A településen élő romákról összességében elmondható, hogy rossz anyagi körülmények között élnek. Az Esélyegyenlőségi Program megállapítja, hogy a romák körülbelül 10%-a rendelkezik munkahellyel, és minden 5. ember a közfoglalkoztatásban helyezkedett el. További 20-30% állatokat tart és körülbelül 5 család kertészkedik. Előbb leírtak alapján a jövedelmi helyzet bizonytalan, nem kielégítő, vannak, akik pusztán a segélyekből élnek.

A mélyszegénységben élők számáról semmilyen információ nem áll rendelkezésre, ezért csak helyszíni bejárás, illetve kutatás alapján volna lehetséges a helyzetet feltárni.

A városban élő hajléktalanok számára a Máltai Szeretetszolgálat nappali melegedője egész évben nyitva tart. Itt van fürdési, mosási, étkezési, szórakozási lehetőség az utcán élő hajléktalanok és rászorulóknak számára. November 1-től április 30-ig a téli krízisidőszakban pályázati forrásból éjjeli menedékhely is működik a nappali melegedő mellett, amely az utcán élő hajléktalanoknak biztosít éjszakai szállást.

A Hajléktalanok Átmeneti Szállását a Szent István Egyházközség működteti. Itt a hajléktalanok életvitelszerű tartózkodása biztosított átmeneti jelleggel. A férőhelyek száma 10 fő. Az intézmény átmeneti bentlakásos. Emellett a Szociális Szolgáltató és Gondozási Központ 16 fős átmeneti szállást működtet a településen.

A településen élők száma és ezzel együtt a gyermekek száma is folyamatosan csökken, 2013-ban 5172 0-17 éves gyermek élt Ajkán.

A veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma 2011-ben 392 fő volt, ami magasnak számít, figyelembe véve a települési gyermeklétszámot. A védelembe vett 18 év alattiak száma ugyanebben az évben 71 fő. Megállapítható, hogy Ajkán magas a bűncselekmény elkövetése miatt védelembe vett 18 év alattiak száma, és ez a szám 2008 óta folyamatos emelkedést mutat.

Az Önkormányzat által rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek száma 2012-ben 687 fő volt, ez csökkenést mutat az előző évekkal összehasonlítva. A rendkívüli gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek számának változása ingadozást mutat évről évre. Ajka Város Önkormányzatának képviselő-testülete a költségvetéstől függően határozza meg az anyagi keretet, amelynek terhére ez a támogatási forma osztható. A keret évről évre történő módosulásának tudható be a kedvezményezettek számának ingadozása.

Elmondható, hogy a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma évről évre növekszik, mivel sokan kerülnek egyre nehezebb anyagi körülmények közé. Ezzel arányosan szociális körülményeik is romlanak. Tovább súlyosbítja a helyzetet, hogy a Dunántúl több városával egyetemben Ajka is migrációs célpontjává válik a keleti országrész mélyszegénységben élő csoportjainak.

Nők

A városban található, nőket is foglalkoztató munkahelyek jellemzően a közszféra és a szolgáltatások területén találhatók. Az iskolákban, óvodákban, bölcsődében, önkormányzatnál, különböző hivataloknál nagy részben nők dolgoznak. A városban található szolgáltatóknál, elsősorban a kereskedelmi tevékenységet folytató üzletekben, ugyancsak a nők jóval magasabb aránya figyelhető meg.

A gyermeküket egyedül nevelő nők jobban ki vannak szolgáltatva, hiszen számukra rugalmasabb munkarendre lenne szükség, azonban ez nem jellemző a településen. Emiatt jóval nehezebben tudnak elhelyezkedni, mint a gyermek nélküli vagy idősebb gyermekkel rendelkező női lakosok.

Az állás keresők között a nők aránya évről évre folyamatos csökkenést mutat, jelenleg a nyilvántartott állás keresők kevesebb, mint fele nő. Ez azzal magyarázható, hogy a városban működő gazdasági társaságok főként betanított jellegű munkában, több műszakban foglalkoztatnak gyártósori összeszerelőket, akik többségükben a nők közül kerülnek ki. A közfoglalkoztatásban, ahol viszont jellemző a nehéz fizikai munka, alacsonyabb a nők részvétele.

A családon belüli erőszak, vagy más bűncselekmény áldozatává esett anyák, és egyéb okból kilátástalan helyzetbe került gyermekes családok számára Ajkán Családok Átmeneti Otthona működik. A CSÁO-t a Segítséggel Könnyebb Alapítvány működteti. Az Alapítvány célja a társadalmi szempontból vagy elemi csapás folytán átmenetileg vagy tartósan krízishelyzetbe került, kiszolgáltatott, gyermeket nevelő családok, gyermeküket egyedül nevelő anyák segítése, támogatása, élethelyzetük javítása, a családi kapcsolatok megtartásának, illetve helyreállításának segítése.

Idősek

Ajkán, ahogy az ország egészében is, évről évre nő a nyugdíjasok száma, a teljes lakosság száma pedig csökken. A nyugdíjasok aránya jelenleg 32% a teljes lakossághoz képest, amely érték, ha lassan is, de növekszik. Mindezek alapján elmondható, hogy a város lakossága öregedő. Látható még, hogy a nők száma jóval magasabb a férfiaknál. A szépkorú nőkre jobban jellemző, hogy egyedül élnek. Ez az életforma gyakran társul az elmagányosodás folyamatával, ezért kiemelt figyelmet érdemel ez a célcsoport.

A településen 26 nyugdíjas klub működik. Találkozóikat több helyszínen tartják. Helyszínek között szerepelnek iskolák, a Nagy László Városi Művelődési Központ, a városrészek művelődési házai, közösségi házak és a Civil Szervezetek Szövetsége.

Idősek számára biztosított önkormányzati szolgáltatások:

- Az Időskorúak Gondozóházába azok az időskorúak, valamint azok a 18. életévüket betöltött beteg személyek vehetők fel, akik önmagukról betegségük miatt vagy más okból otthonukban időlegesen nem képesek gondoskodni. Feladat az ellátásban részesülő személy életvitelének megkönnyítése, egészségi, mentális állapotának javítása, megőrzése, autonómiájának megőrzése mellett, segítségnyújtás biztosítása a mindennapi tevékenységének elvégzésében.
- Az Idősek Otthonába azok az időskorúak, valamint azok a 18. életévüket betöltött beteg személyek vehetők fel, akik önmagukról betegségük miatt vagy más okból otthonukban nem képesek gondoskodni. Feladat az ellátásban részesülő személy életvitelének megkönnyítése, egészségi, mentális állapotának javítása, megőrzése, autonómiájának megőrzése mellett segítségnyújtás biztosítása a mindennapi tevékenységének elvégzésében.
- Időskorúak járadéka: az időskorúak járadéka azon idős személyek részére biztosít ellátást, akik szolgálati idő hiányában a nyugdíjkorhatáruk betöltése után saját jogú nyugellátásra nem jogosultak, illetve alacsony összegű ellátással rendelkeznek.
- Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás: A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás krízishelyzetre történő gyors reagálás – az ellátott jelzése alapján – a nap 24 órájában. A szolgáltatásban készenléti- ügyeleti rendszerben 5 fő szociális gondozónő vesz részt. A gondozónők heti váltásban készenléti szolgálatot, szükség esetén ügyeletet vállalnak.

- **Nappali ellátás (Idősek klubja):** A nappali ellátás biztosítja a saját otthonukban élő tizennyolcadik életévüket betöltött, egészségi állapotuk, vagy idős koruk miatt szociális és mentális támogatásra szorulókat, nappali tartózkodását, társas kapcsolataik, valamint az alapvető higiéniai szükségleteinek kielégítését. Biztosítja a demens igénybe vevők ellátását, és szociális étkeztetést biztosít az arra rászorulókat részére.

Fogyatékkal élők

Az Ajkán található Molnár Gábor Műhely Alapítvány célja, hogy a városban és vonzáskörzetében élő értelmi,- érzékszervi fogyatékos, pszichésen és mozgásában sérült személyek nappali ellátását biztosítsa. Életkorra, nemre, sérülési fokra való tekintettel bárki bekerülhet az ellátottak körébe, amennyiben vállalja az ellátási megállapodásban rögzített feltételeket és amennyiben nem veszélyezteti saját és mások testi épségét. A Molnár Gábor Műhely Alapítvány 2011. szeptember 9-től tranzitfoglalkoztatásban egy főt tudott a nyílt munkaerő-piacon elhelyezni. A fogyatékkal élő emberek foglalkoztatásának e formájában jelenleg 7 munkavállalót foglalkoztat az Alapítvány.

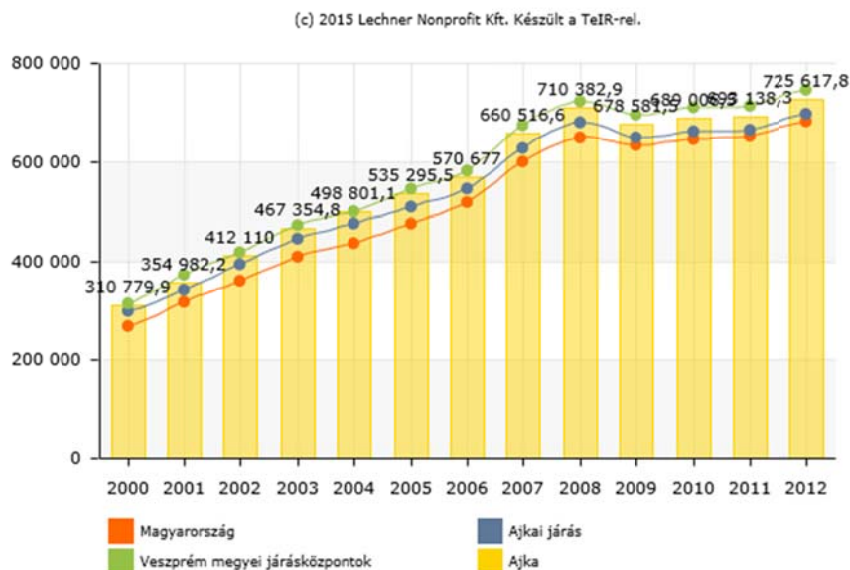
A Molnár Gábor Műhely Alapítvány integrált szervezeti formában, önálló szakfeladatokként biztosít két szolgáltatást: a fogyatékos személyek nappali ellátása, és a nappali ellátás ellátottjainak az intézményen belüli szociális foglalkoztatása munka-rehabilitáció és fejlesztő-felkészítő foglalkoztatás formájában. Az integrált szervezeti forma a fogyatékkal élő emberek komplex ellátását teszi lehetővé: időben, térben, módszerekben.

1.9 A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA

1.9.1 A település gazdasági súlya, szerepköre

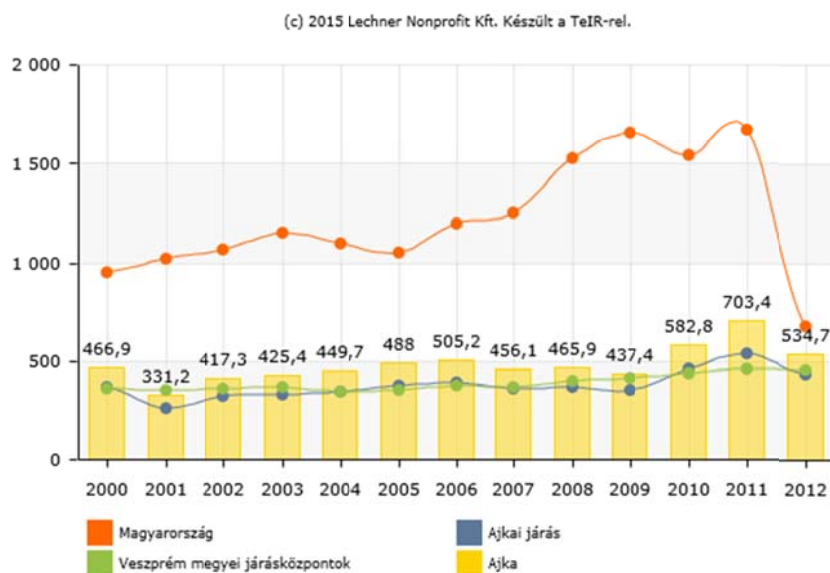
Az Ajkai Járás központjaként funkcionáló Ajka Város 95 km²-nyi területén 29.048 fő lakost tartottak nyilván a KSH 2012. évi adatai alapján. A település – a 240/2006. (XI.30) sz. kormányrendelet alapján – nem tartozik sem a társadalmi, gazdasági infrastrukturális szempontból elmaradott települések, sem az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések kategóriájába. Az Ajkai Járás a járások – komplex mutató alapján - emelkedő sorrendbe állított listáján, a 151. helyen található. A megyei fejlettségi rangsorban a Veszprémi, Balatonfüredi és Balatonalmádi járások előzik meg. A járás fejlettségi szintjét meghatározó komplex mutató értéke 56,85 - így nem tartozik a kedvezményezett járások körébe.

A térség gazdasági potenciáljának alakulását vizsgálva, megállapítható, hogy az egy lakosra jutó belföldi jövedelem – mind a járásközponti, mind a járási szintet tekintve – hozzávetőlegesen együtt mozog az országos átlaggal. A járásközpont mutatója évről-évre meghaladja az országos szintet, ugyanakkor kissé alatta marad a Veszprém megyei járásközpontok átlagolt értékeinek. A járás jövedelmi helyzetének alakulása szorosan kapcsolódik a központi város jövedelmi helyzetéhez: a térség és a város jövedelmi helyzete a rendszerváltozás óta hasonló tendenciát követ, a járásközpont gazdasági ereje tehát nagymértékben kihat a járás más településeire is.

Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem (Ft). Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

Az egy lakosra jutó jegyzett tőke mértékének járási-jarásközponti konstellációban vizsgált alakulása szintén nagymérvű összhangot mutat, jelezve ezzel a település központi szerepét, gazdasági hangsúlyát. A mutató vizsgálatakor elmondható, hogy az országos tendencia negatív térségi hatása mellett a rendkívüli helyzetet teremtő vörösiszap-katasztrófa időben eltolódó, direkt- és multiplikatív negatív hatásai egyértelműen mutatkoznak a 2012-es esztendőben. A térség gazdaságának és társadalmának rehabilitációjára vonatkozóan ugyanakkor egyértelmű a kormányzati elkötelezettség, melynek középpontjába az innováció- és tudásvezérelt térségi versenyképesség és foglalkoztatási színvonal növekedés szándéka helyeződött.

Egy lakosra jutó jegyzett tőke (1000 Ft). Forrás: TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

Veszprém megye 2013-ban elfogadott Területfejlesztési Konceptiójában rögzítettek szerint a járás kiemelt gazdaságfejlesztési szerepet tölt be a jelenleg futó programozási időszakban; a térség - Székesfehérvárig elnyúló, a megyét Várpalota – Veszprém – Ajka mentén érintő - gazdasági és innovációs tengelye, mely a Balaton térségével párhuzamosan, a térségi gazdaságfejlesztés és a tudásipar meghatározó célterülete.

A járásközpont fent említett gazdasági szerepe Veszprém Megye Területfejlesztési Programjában is megjelenik, elsősorban „A térségi és a helyi gazdaság fejlesztése, foglalkoztatás bővítése a megye hagyományos foglalkoztató központjaiban illetve vidéki térségeiben” prioritáshoz kapcsolódóan. A tervdokumentumban rögzítettek alapján „kiemelt fontossággal bír a Székesfehérvár - Várpalota - Veszprém - Ajka ipari- és innovációs tengely erősítése, Veszprémben és térségében a kutatási-, innovációs potenciál erősítésére, a magas hozzáadott értéket adó ágazatok fejlesztésére, Várpalota és Ajka térségében pedig a foglalkoztatás bővítésére helyezve a hangsúlyt.” A város határozott törekvése a foglalkoztatás minőségi fejlesztése, a magasabb hozzáadott értéket teremtő, kvalifikált és jól fizető munkahelyek arányának növelése.

Veszprém Megye Integrált Területi Programja (2014-2020) (ITP) a járásközpont és környezete számára szintén a gazdaság tudás- és innovációalapú növekedési pályára állítását helyezi középpontba. A megye magasabb fejlesztési potenciállal rendelkező tengelyeként a Székesfehérvártól Várpalotán, Veszprémen át Ajkáig tartó zónát valamint a Balaton térsége, illetve a Balaton-felvidék, mint az országos koncepciókban és tervekben is megkülönböztetett fejlesztési térséget rögzíti. A településhez hasonló módon azt azt magába foglaló Veszprém megye gazdasági szerkezete korszerűbb lett és jobban alkalmazkodott a világgazdasági trendekhez az elmúlt mintegy másfél évtizedben; A trendek és célkitűzések tekintetében Ajka megyén belüli versenyelőnyét erősíti, hogy a korábbi ún. nehézipari ágazatok - szénbányászat, alumíniumkohászat, nehézszerkezetgyártás - helyét a feldolgozóipar vette át, s ezen belül is meghatározó lett a versenyképes járműalkatrész gyártás és gépipar. Előretört és vezető ágazat lett a járműalkatrész-gyártás, melynek igénye alapján komoly kutató-fejlesztő bázisok alakultak ki a cégeknél, s ezek fejlődése jelentős technikai és technológiai fejlődést generált az egész megye iparában – Ajkát a megyeszékhelyet követő fókuszterületként pozicionálva, európai viszonylatban is versenyképes reprezentánsokkal, az exportban betöltött meghatározó szerepkörrel.

A megye említett, kelet-nyugati innovációs tengelye mentén lévő települések a megye gazdaságfejlesztésének elsődleges célterületei, mely a térség ITP-ben rögzített gazdaságfejlesztési fókuszú projektjeinek kiemelt kezelését hozza magával. Az ITP megfogalmazásában „a vállalkozásfejlesztéshez, munkahelyteremtéshez, innovációhoz, ipari park fejlesztéshez, K+F-hez kapcsolódó projektek nagy számban e térség városaiban valósulnak meg, hasznosítva a meglévő kapacitásokat és az azok továbbfejlesztésében rejlő lehetőségeket”.

1.9.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

A terület gazdasági életében legfontosabb szerep sokáig a mezőgazdaságnak és erdőgazdálkodásnak, később, a bányászatnak, timföldgyártásnak és alumínium kohászatnak, kerámia- és üvegiiparnak jutott. Ajka gazdasági ágazati struktúráját a TEAOR'08 szerinti besorolás 2012. esztendei tükrében vizsgálva elmondható, hogy a mezőgazdaság és a bányászati szektor dominanciája egyértelműen háttérbe került, az ágazati struktúra a „C Feldolgozóiparra” koncentrálódik. A 2010-es esztendőben történt „Vörösiszap-katasztrófa” a szocialista iparági struktúra és kultúra örökségét magán viselő

térség gazdasági stabilitását megingatta, fejlődését a katasztrófa infrastrukturális és erkölcsi hatása gátolja.

A legnagyobb iparűzési adót fizető vállalatok listáján évről-évre visszatér az Ajkai Kristály Kft., az Ajkai Elektronikai Kft., az AE Plasztik Kft., a Bakonyi Erőmű Zrt., a Bourns Kft., a Kókai Kft., a Kontex Kft., a Le-Belier Zrt., a MAL Zrt, a Pólus-Coop Kereskedelmi és Ipari Zrt., a Payer Kft. a Poppe+Potthoff Kft, és az SKS Kft.⁴ A befizetett helyi iparűzési adó mértéke alapján – a kialakult vállalati rangsort alapul véve

- a település jelenlegi iparági fókuszterületi összetétele elsősorban a

- Járműipari gyártmányok és alkatrészek gyártása;
- Mechatronikai, elektronikai- és elektromechanikai szerelés;
- Fémalapanyag gyártás, fémfeldolgozás;
- Üveg, üvegtermék gyártás

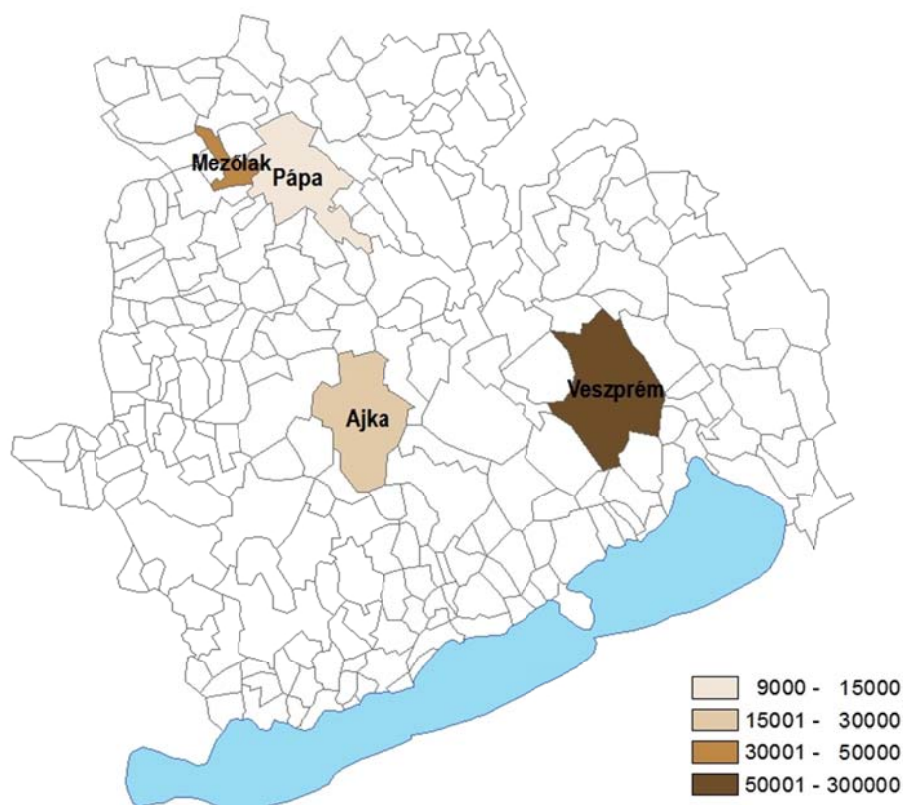
köré összpontosul.

A tercier szektor ágazatai közül a legnagyobb működő vállalkozásszámot magáénak tudó kereskedelem szegmense tekintetében kiemelendő, hogy a termeltetés, a helyi felvásárlás és a kereskedelem közötti kapcsolat erősítésre szorul. A szegmenst jellemzi, hogy a Pólus-Coop Kereskedelmi és Ipari Zrt. a legnagyobb foglalkoztatók között van, és egyedülként említhető a térségen belüli termeltetéssel is foglalkozó kereskedelmi vállalkozások sorában.

Gazdasági ágazat	Működő vállalkozások száma (2012)
„A” - mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	31
„B” - bányászat, kőfejtés	1
„C” - feldolgozóipar	192
„D” - villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	4
„E” - vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés	5
„F” - építőipar	138
„G” - kereskedelem, gépjárműjavítás	328
„H” - szállítás, raktározás	56
„I” - szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	78
„J” - információ, kommunikáció	45

Működő vállalkozások száma gazdasági ágazatonként (db). Forrás: KSH, T-Star 2013

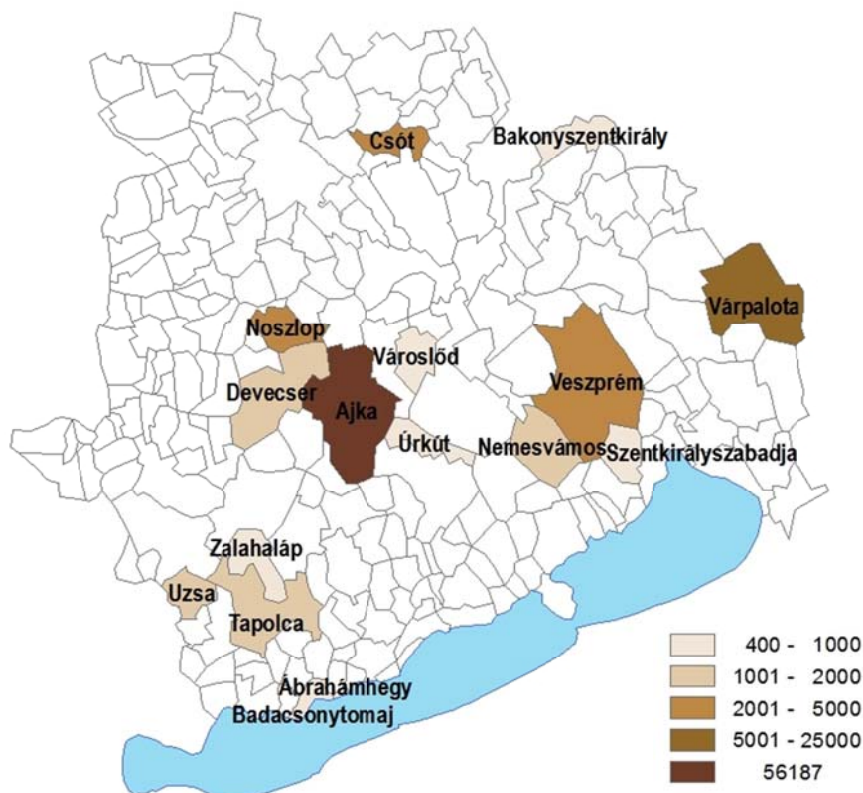
⁴ A felsorolás alfabetikus sorrendet tükröz.

A TOP 300 gazdasági szervezet közül a járműiparba tartozó vállalkozások 2013. évi nettó árbevétele (millió forint) Forrás: KSH, Veszprém megye gazdasága és fejlődési lehetőségei(2007-2013, 2014-2018), 2015

Gazdasági teljesítményéből adódóan a járműipar a megye, a járás és a település legfontosabb húzóágazata. Az ipari termelési érték, az értékesítésből származó bevételek – ezen belül különösen az exportbevételek –, az alkalmazotti létszám, a beruházási ráfordítások jelentős hányada kötődik hozzá. A 2013. évi kimutatások alapján Ajka a megyei járásközpontok sorában a megyeszékhelyet követően a 2. helyen áll.

A járműipar mellett a fémalapanyag gyártás, fémfeldolgozás iparági fókuszterülete is jelentősnek mondható Ajkán. A TOP 300 gazdasági szervezet listáját vizsgálva a kohászat, a fémfeldolgozás és a bányászat ágazatait egyesítő csoporton belül számukat tekintve a fémfeldolgozási termékeket gyártó, vagy fémmegmunkálást folytató gazdasági szervezetek meghatározóak – számosságukat tekintve 12–17 cég foglalkozott fémfeldolgozási termékek – elsősorban fémszerkezetek és szerszámok – előállításával, fémalakítással, vagy fém-felületkezeléssel, az árbevétel mintegy ¾-e pedig az alumíniumgyártás, valamint a fémöntés ágazataiban tevékenységet végző ajkai és várpalotai vállalkozásokhoz köthető.

A TOP 300 gazdasági szervezet közül a kohászat, a fémfeldolgozás és a bányászat ágazataiba tartozó vállalkozások 2013. évi nettó árbevétele (millió forint) Forrás: KSH, Veszprém megye gazdasága és fejlődési lehetőségei(2007-2013, 2014-2018), 2015

Az idegenforgalom és a turizmus lehetőségeinek kiaknázása a város fejlődése szempontjából ez idáig kevésbé vált jelentős területté. A város északi részén található a Kristályfürdő, mely a Városligetben, 4 hektáron elterülő, izgalmas, vízi elemekben gazdag élményfürdővel, kempinggel valamint fedett uszodával várja a pihenni vágyókat, közelében a mesterséges Csónakázó-tóval. A családi szabadidő-eltöltés terén további jelentős vonzerőt képvisel a Bakonygyepes felé elhelyezkedő Nomádia Szabadidőpark és Lovarda, valamint a Verga Erdei iskola bemutatóterme. A Templomdombon található a Városi Múzeum és Fotógaléria; a Kaszinó parkban városismereti tanösvény került kialakításra. A város legértékesebb műemléke a tósokberéndi városrészben található késő barokk stílusú plébániatemplom. Nagy jelentősége van az Ajka környéki hegyek biztosította vadászati és természetjárási lehetőségeknek, a Somló-hegy világhírű borának, valamint a közeli, Európa Nostra díjjal jutalmazott Magyarpolány népi műemlék együttesének. A városi rendezvények sorából kiemelkedik a néptánc-fesztivált, ipari vásár és kiállítást, művészeti csoportok gálaműsorát magába foglaló Ajkai Napok rendezvénysorozat. Ajka városa a környező településekkel összefogva, a helyi hagyományokra és emlékekre építkezve sajátos turisztikai arculatot kívánt létrehozni - a HERITOUR program révén tematikus utak kialakítása történt meg az elmúlt esztendőben, mely Ajka tekintetében a bányászati és ipari hagyományokat helyezi előtérbe. E tekintetben a települési vonzerőfeltár kiemelkedő elemei a Csinger-völgy Parkerdejében található Bányászati Múzeum valamint az üveggyár – részeként az Ajka Kristály Üvegipari Kft. tulajdonában lévő Kristály Múzeum.

A település szálláshely-kínálatát a kemping, a Hotel Ajka és több panzió jelenti, a járásközpont összes szállásférőhelyeinek száma (kereskedelmi és magánszállás) az elmúlt években 600 db körül stagnál. Kiemelten fontos megjegyezni, hogy a város szálláshelykínálatában nincsen legalább három csillagos színvonalú hotel. A vendégforgalom és vendégéjszakák száma ugyan nem éri el a 2010-es - vörösiszap katasztrófa előtti - települési maximum szintet, azonban a 2012-es mélypontot követően (5674 illetve 14364 db) 2013-ban ismét növekvő tendenciát mutat (6358 illetve 15472 db).

1.9.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fontosabb elképzelések

Az ajkai vállalkozásokra kivetett iparűzési adó meghatározó jelentőségű a település gazdasága tekintetében, mindenkor mértéke igazodik a település ezredfordulón megkezdett gazdaságfejlesztési reformjának eredményeivel. Az adó 2013-ig folyamatosan növekvő tendenciát mutató mértéke - a sajnálatos módon bekövetkezett „vörösiszap-katasztrófa” direkt és „gördülő”, multiplikatív gazdasági hatásainak betudhatóan - 2014-ben azonban jelentősen, mintegy harmadával csökkent az előző esztendeihez képest.

Helyi adónemek bevételei (eFt)	2010	2011	2012	2013	2014
Építményadó	361760	446870	446361	612775	619510
Magánszemélyek kommunális adója	25365	26511	23962	24249	25025
Iparűzési adó	1302510	1393993	1525669	1552278	1057319
Telekadó	19973	18182	42162	51926	18597

Helyi adónemek bevételei (eFt). Forrás: Önkormányzati adatgyűjtés

A település vállalkozói/gazdasági megközelítésű beruházásait tekintve a 2014-es esztendő kiemelkedő volt Ajka város nagyvállalatainak életében - a városi vállalkozások több mint 10 milliárd forintot fordítottak kiemelkedő beruházásaik befejezésére, a korábban megkezdettek folytatására, illetve új beruházások elindítására. A legnagyobb értékű beruházás a Poppe + Potthoff Kft-nél valósult meg, ahol az év elején sikeresen átadtak egy több mint hat milliárd forint értékű beruházást. További jelentős - milliárdos nagyságrendű – beruházás jellemzi a LeBelier Zrt-t és a Bourns Kft-t is. Fontos megemlíteni azt a tényt is, hogy a települési sportlétesítmények fejlesztéséhez szükséges vállalati TAO felajánlás mértéke 2014-ben mintegy 550 millió forint értékű volt a járásközpont vállalkozásai részéről.

A városi szintű gazdasági szervezetrendszer vizsgálatánál kiemelten fontos szólni a Bakony-Balaton Mechatronikai és Járműipari Klaszter szerepéről. A jelenleg 38 szervezetből álló tagság 15 meghatározó ajkai vállalkozást foglal magába, melyek tevékenysége, árbevétele, eredményessége, piaci pozíciójának javítása, belföldi- és nemzetközi kapcsolatainak erősítése, közös érdekeken alapuló fejlesztései, beruházásai egyaránt a Közép-Dunántúl kiemelt iparágainak (járműipar, mechatronika) versenyképességéhez, az iparág foglalkoztatottsági színvonalának emeléséhez kapcsolódik. A klaszter tagságának összesített statisztikai (dolgozói) létszáma 2012-ben 10.989 fő, a klaszterben résztvevő vállalkozások összesített árbevétele nagysága 2012-ben mintegy 300 mrd Ft. A tagság összesített export árbevétele mintegy 271 mrd Ft-ot tesz ki 2012-ben, melynek összesített árbevételhez viszonyított aránya 90% körüli. A klaszter szervezete 2014-ben megszerezte a klaszterek minősítésére vonatkozó legmagasabb fokozatot, az „Akkreditált Innovációs Klaszter” címet is.

Az elfogadott települési- és megyei szintű tervezési dokumentumok alapján a járásközpont, és egyben az azt magába foglaló járás, gazdaságfejlesztési elképzelései a foglalkoztatási helyzet és versenyképesség javítására irányulnak. E célok elérését szolgáló fejlesztések elsősorban a térség meglévő ipari tradícióira építenek, kiegészítő jelleggel a turisztikai vonzerő kiaknázására törekszenek - a hozzáadott érték, a fizikai- és humántőke növelése, mint versenyképesség-növelő tényezők figyelembe vétele mellett.

A járásközponttra vonatkozó gazdaságfejlesztési projektek alapjául szolgáló megállapítások az alábbiakban foglalhatók össze:

- A meglévő ipari parkok fejlesztésre szorulnak
 - A vállalkozói szegmens szerkezetváltását, az újraiparosítás megújulását és az innovációs folyamatokat érdemben támogató inkubátorház/innovációs és szolgáltató központ nem áll rendelkezésre;
 - A vállalkozásokat kiszolgáló bérbe adható műhely és raktárkapacitás szűkös;
 - Az ipari parkok általános infrastrukturális feltételei modernizálандók, csak részben igazodnak a betelepülői és üzemeltetői igényekhez
- A település barnamezős területei („Szénosztályozó”, padragi felhagyott bányaterület) kiaknázatlanok, termelésbe, városi szolgáltatásba nem kerültek bevonásra, környezetük rendezetlen
- A járműipari és mechatronikai beszállítói hálózat integrált együttműködése, innovációs készsége és képessége erősítésre, a megtermelt hozzáadott érték növelésre szorul, a húzóágazati klaszter (Bakony-Balaton Járműipari és Mechatronikai Klaszter) hálózati potenciálja bővítendő,
 - A klasztertagok termelési, innovációs és együttműködési feltételei fejlesztésre szorulnak
 - A klasztertagok és bevont együttműködő partnerek együttműködésén alapuló duális képzési megoldás hatékonysága fokozandó, a gazdaság jelenkori igényeihez igazítandó, jelenleg nincs a képzésnek az elvárt szinten otthont adó, „univerzális”, kiterjesztetten működtethető duális képzési központ a településen. A magas szintű, helyi, speciális humántőkét biztosító, fiatal, a településhez kötődő mérnökök, műszakiak jelenléte alacsony
- A helyi, tradicionális termékek (ajkai üvegipar, kézműipar) gyártása, értékesítési volumene alacsony szintű
 - A termelési kapcsolatok erősítésre szorulnak
 - A vállalkozások megjelenésének támogatása, a piacfejlesztés ösztönzésének eszközrendszere kezdetleges, a termelői piacok, termelői polcok száma elégtelen, a meglévők minősége fejlesztésre szorul
 - A termékekhez kötődő bemutató/látogatóközponti kapacitás elégtelen, minőségi fejlesztésre szorul

- A turisztikai kínálat minősége, a helyi adottságokon alapuló vonzerőfeltár erősítésre szorul, a jelentős helyi értéket képviselő felhagyott bányá- és ipari létesítmények hasznosítása megvalósítandó
- A helyi alternatív foglalkoztatáson alapuló foglalkoztatási szint és szerkezet javításra szorul
- A közintézményi-közfoglalkoztatási hálózat energiahatékonysága alacsony szintű
- Az önfenntartó gazdaságok száma a térség adottságaihoz mérten alacsony, a működő gazdaságok feltételrendszere fejlesztésre szorul

Fenti megállapításokhoz – és az abból adódó fejlesztési elvárásokhoz - kötődően, a Veszprém Megye Területfejlesztési Programjában rögzített fejlesztési projektcsomagok közül (II. Kötet - Operatív Program, a 47/2014. (IX. 25.) MÖK határozat melléklete) az alábbi csomagok tekintetében Ajka járásközpont külön is nevesítésre került:

- *„1.1.1. Ipari és gazdasági területek, telephelyek szolgáltatás- és infrastruktúra fejlesztése a munkahelyteremtés érdekében*
 - *Inkubátorházak létrejöttének és szolgáltatásainak támogatása a foglalkoztatási központokban, a megye várostérségi központjaiban a mikro- és kis- vállalkozások megerősödésének elősegítése érdekében*
 - *Ipari Parkok és ipari területek fejlesztése, a parkok által nyújtott szolgáltatások bővítése*
- *1.1.2. Megyei kis- és közepes méretű vállalkozások foglalkoztatás-bővítése és innovációs teljesítményének javítása*
 - *A járműipari klaszter támogatása és kibővítése*
- *1.1.3. A munkaerőpiaci kereslet és kínálat összhangjának javítása*
 - *Helyi foglalkoztatási tervek, „foglalkoztatási paktumok” létrehozása, működtetése*
- *1.1.4. A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi alternatív foglalkoztatás bővítést célzó programok támogatásával*
 - *Mezőgazdasági termelés - felvásárlás - feldolgozás kapcsolatrendszer létrehozásának, bővítésének ösztönzése, helyi és térségi rendszerek kialakításának támogatása, különösen a turizmushoz kapcsolódó termékfejlesztés és értékesítés, helyi oktatási-nevelési vagy szociális intézmények számára alapanyagok, élelmiszerek biztosítása területén.*
- *1.2.1. A természeti erőforrásokkal (ásványvagyonnal, ásvány- és termálvízzel, karsztvízzel) való fenntartható gazdálkodás*
 - *Az alumínium ágazat megőrzése és fejlesztése.*
 - *Szigorú környezeti feltételrendszer kidolgozása és biztosítása mind a szénkészletek hasznosítása, mind a bauxitra épülő alumíniumipari vertikum fejlesztése esetében.*
- *1.2.3. Veszprém megye egyedülállóan gazdag turisztikai potenciáljának hasznosítása*
 - *A kultúra (ezen belül kiemelten a helyi kultúra) szerepének erősítése a turisztikai kínálat bővítésében, strandfejlesztés, vár és múzeumfejlesztés*

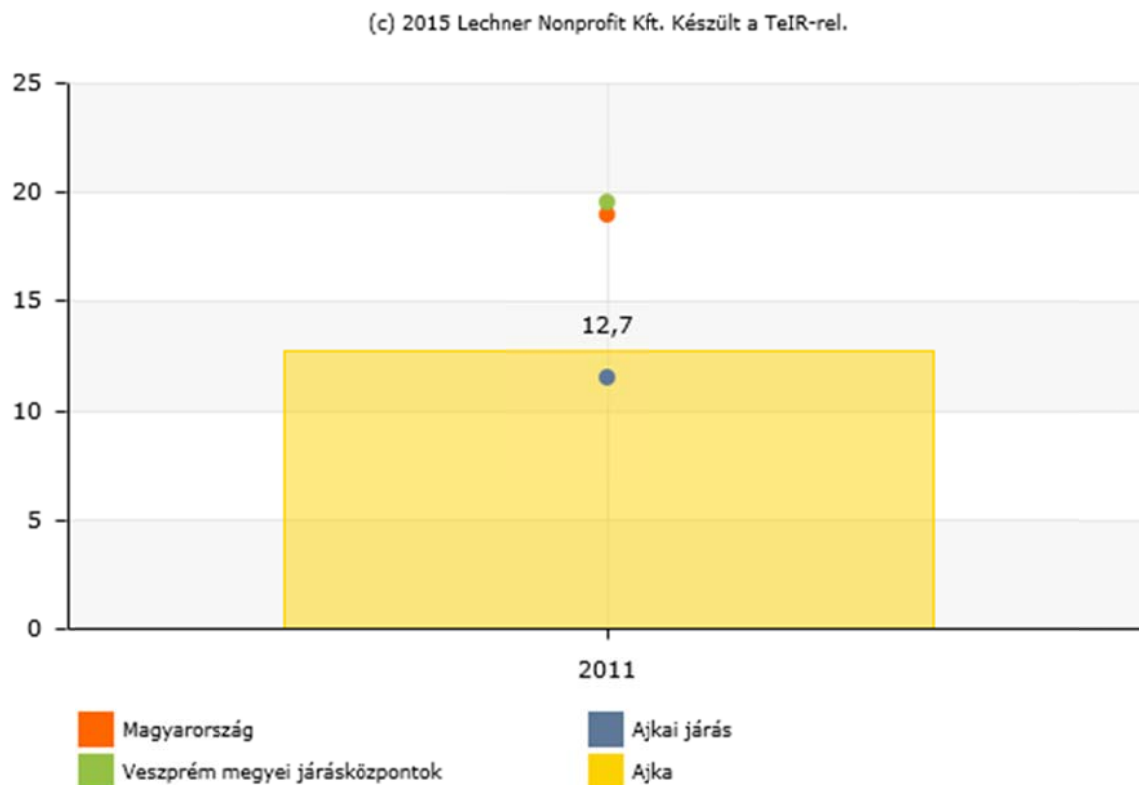
- *A speciális helyi és térségi termékek előállításának, helyi termékláncba való integrálásának támogatása*
- *1.4.6. A népesség képzettségének és innovációs képességeinek javítása, fiatalok, pályakezdők megyei foglalkoztatásba integrálása*
 - *Jelentős helyi értéket képviselő felhagyott katonai és ipari létesítmények környezetének helyreállítása, hasznosításra való alkalmassá tétele.”*

1.9.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők

A település külső elérhetősége tekintetében kiemelendő, hogy Ajka város a térség legfontosabb közlekedési folyosója, a 8-as főút mentén fekszik, amely kelet felé Veszprémmel és Székesfehérvárral, nyugat felé Devecserrel és Szentgotthárddal teremti meg közvetlen kapcsolódását. Ajka város észak-déli kapcsolatai ennél lényegesen rosszabbak, Ajka és a környező települések kapcsolatát négy számjegyű összekötő utak biztosítják. A járásközpontból, távolság szerinti optimalizálás esetén a legrövidebb út hossza a megyeszékhelyig 37 km, a legközelebbi autópálya csomópontig pedig 63 km. A vasúti megközelíthetőség kelet-nyugati irányban szintén jónak mondható, a város mellett halad el a villamosított Budapest-Szombathely, Budapest-Zalaegerszeg vasúti fővonal, amely a város jó vasúti elérhetőségét biztosítja.

A város gazdasági és ipari célú területkínálata folyamatos fejlődésen ment keresztül az elmúlt másfél évtizedben. Számos külföldi érdekltségű cég betelepülése a város ipari parkjaiba (Bakonygyepes - Ajkarendek) dinamikus növekvő települési adóbevételt eredményezett, valamint az emelkedő foglalkoztatási szinten keresztül növelte a vásárlóerőt. A betelepült cégek nemzetközi tulajdonosi, termelési és együttműködési kapcsolataik révén növelték a város ismertségét, mely a befektetői vonzerőnöveléssel párhuzamosan jótékony hatással van a turisztikai vendégforgalomra és az iparterületi fejlesztések gyorsabb megtérülését teszi lehetővé. Az előnyös vonzerő-potenciál kialakításában jelentős szerepe volt a városban létesült, ám időközben felszámolás alá került és megszűnt Új Atlantisz Ipari Park Kft-nek, amely elsősorban a járműipar, a fémszerkezetgyártás, a fémmegmunkálás, az elektronika, a csomagolóstechnika területén teremtett munkahelyeket. Az Új Atlantisz Ipari Park Kft felszámolását követően a PK Követeléskezelő Zrt. és Ajka Város Önkormányzata által alapított Ajkai Főnix-Park Szolgáltató és Tanácsadó Korlátolt Felelősségű Társaság tulajdonába került a területet, mely mellett vannak további, ipari park címmel rendelkező, az önkormányzat tulajdonát érintő területek is. A gazdasági szerkezetváltás érdemi megvalósulását ugyanakkor több tényező is nehezíti: a meglévő ipari területek fejlesztésre szorulnak, az innováció-orientált megújulást hatékonyan támogató inkubátorház/innovációs és szolgáltató központ nem áll rendelkezésre, valamint a potenciális barnamezős területek kiaknázatlanok.

A település képzettségi mutatóinak vizsgálatakor kiemelendő, hogy a felsőfokú végzettségűek 25 éves és idősebb népesség arányában mért értéke alulmúlja az országos átlagot, s jóval elmarad az országos átlagot meghaladó, megyei járásközpontokat figyelembe vett átlagértéktől:

Felsőfokú végzettségűek 25 éves és idősebb népesség arányában mért értéke [%].

Forrás: Népszámlálás 2011., TEIR - Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazás

Ugyancsak alacsonynak mondható a középfokú végzettségűek aránya, összességében tehát megállapítható, hogy a város munkaerő-kínálata elsősorban az alacsonyabb hozzáadott értéket képviselő ágazatok számára felel meg. A térség ipari tradíciói formálta munkaerő kultúrája megfelelő háttérrel biztosít a település domináns feldolgozóipari vállalkozásai számára, ugyanakkor a minőségi mutatók mindenképpen fejlesztendő, átalakítandók.

Ajka város magasabb színvonalú gazdasági ágazatok megtelepítését célzó települési szándékai és a letelepedett gazdasági szereplők igényei alapján a húzó iparágakhoz igazodó, a településen élő műszaki (mérnöki), felsőfokú végzettségűek száma növelendő, a vállalkozások elvárásaihoz igazodó duális képzési modell fejlesztésre szorul, egy duális képzési központ fizikai megvalósítása elvárt. A település elképzelései összhangban állnak Veszprém megye célkitűzéseivel, melynek középpontjában a gazdaság teljesítményének növelése, ezzel összefüggésében pedig a versenyképesség javítása áll - a fejlődés alappilléreiként a gazdaság által igényelt szakképzett munkaerő⁵, illetve a folyamatos munkavállalói utánpótlás biztosítását kiemelve.

A magyar gazdaság érdeke, hogy közoktatásban kialakított modell által biztosított a szakmatanulás vonzerejének növelése és a munkaerő-piaci igényekkel való összehangolása mellett minél több, szakképzett, versenyképes, a gazdaságban azonnal hasznosuló diplomával rendelkező fiatal

⁵ Hiányszakmák 2014-2015: CNC gépkezelő, épület- és szerkezetlakatos, gépi forgácsoló, hegesztő, húsipartermék-gyártó, ipari gépész, központifűtés- és gázhálózat-rendszereszerelő, szerszámkészítő, szociális gondozó és ápoló, villanyszerelő. Forrás: KSH, Veszprém megye gazdasága és fejlődési lehetőségei (2007-2013, 2014-2018), 2015

munkavállaló legyen, a munkaerő-piacnak és azon belül a munkaerő-piaci képzőknek is olyan kezdő szakemberekre van szüksége, akik konstruktívan és rövid időn belül tudnak bekapcsolódni a munkafolyamatokba. A duális jellegű felsőoktatás bevezetésének főbb alapelvei⁶:

- A vállalati kapcsolatrendszer megerősítése, a munkaerőpiacon felmerülő igények képzésbe való becsatornázása országos és intézményi szinten egyaránt.
- Új képzési szerkezet és alapképzési típusok kialakítása, a szakképzési rendszerből a felsőoktatásba való átmenet biztosítása.
- Gyakorlatorientált képzések erősítése, a duális képzési forma bevezetése.
- A felsőoktatás helyi gazdaságra gyakorolt hatásának erősítése, az intézmények aktivitásának növelése a társadalmi kihívások kezelésében.

2015 szeptemberében a 2015/2016-os tanévben először 17 felsőfokú intézményben, öt képzési területen (műszaki, informatikai, agrár, természettudományi és gazdaságtudományi) indítják el a duális képzéseket hazánkban; az új képzési forma a hagyományos alapképzésekkel párhuzamosan indul, duális jellegét a közoktatásban már ismert gyakorlatorientáltság adja. A Pannon Egyetem felvételi tájékoztatója szerint - az országos szintű premisszákat figyelembe vevően, ugyanakkor a felsorolás tekintetében kizárólag a település meghatározó vállalkozásainak, iparágainak igényeit vizsgálva - az alábbi karokon és szakok tekintetében válik elérhetővé a duális Bsc mérnökképzés:

- Gépészmérnök 60-80 fő
- Villamosmérnök 20-30 fő
- További tervezett szakok
 - Mechatronikai mérnök
 - Mérnök-informatikus

A település szervezeti versenyképessége tekintetében kiemelkedő szerepet játszik a Bakony-Balaton Mechatronikai és Járműipari Klaszter. A régióban ágazati fókuszát tekintve egyedülálló módon az akkreditált, innovációs klaszterek kategóriájába tartozó közösségen együttműködő kis-, közepes- és nagyvállalkozások, K+F intézmények, fejlesztési szervezetek formális hálózatát értjük. A nettó árbevétel alapján évenként rangsorba állított, Veszprém megyében működő 300 legnagyobb gazdasági szervezet körébe 2007 és 2011 között 10–11, 2012-ben, illetve 2013-ban pedig 9 járműipari vállalkozás tartozott, melyek közül. 2013-ban az ágazatcsoport legnagyobb árbevételű vállalkozásai között 4 meghatározó ajkai vállalkozás szerepel:

1. Continental Automotive Hungary Kft.
2. Valeo Auto-Electric Magyarország Kft.
3. Johnson Controls Mezőlak Fémalkatrész Gyártó Kft.
4. Jost Hungária Haszongépjármű Alkatrész Gyártó Bt.
5. Bourns Alkatrészgyártó Kft.
6. Poppe + Potthoff Hungária Gépgyártó Kft.

⁶ Forrás: KSH, Veszprém megye gazdasága és fejlődési lehetőségei (2007-2013, 2014-2018), 2015

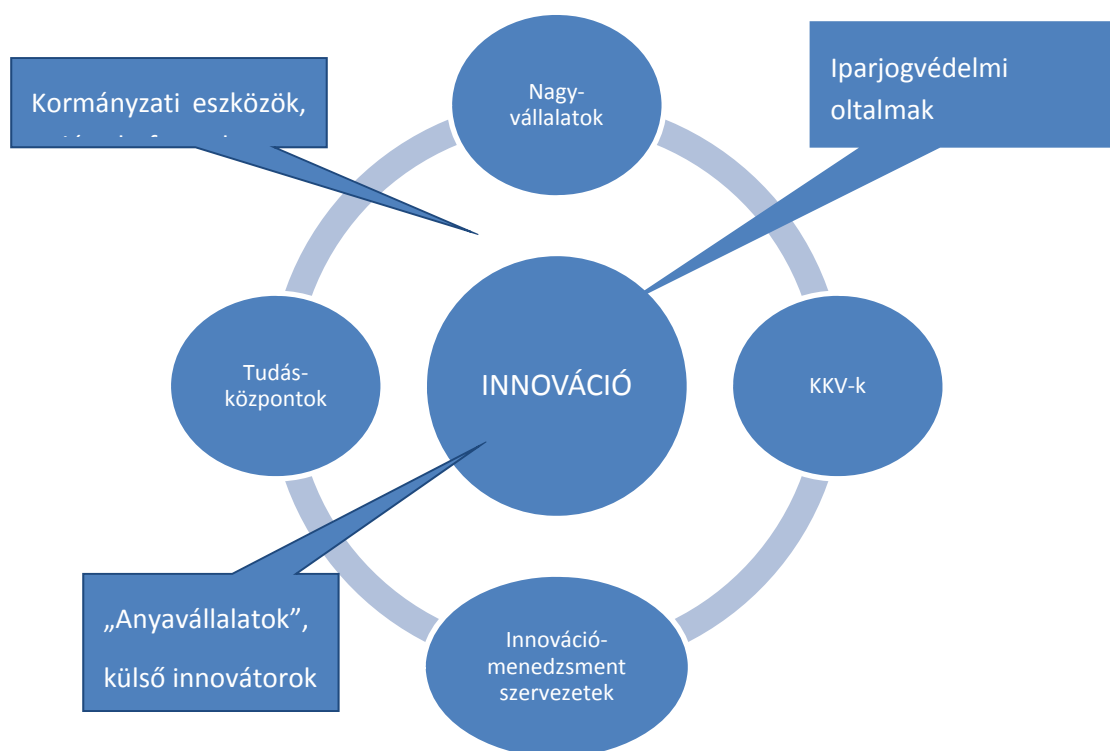
7. Hirtenberger Automotive Safety Hungary Bt.

8. Ajkai Elektronikai Gyártó és Szolgáltató Kft.

9. Kontex Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.

Forrás: KSH, Veszprém megye gazdasága és fejlődési lehetőségei(2007-2013, 2014-2018), 2015

A klaszter tagjai meghatározó módon járulnak hozzá a település innovációs folyamataihoz is – e tekintetben a stratégiai szövetség egymással kooperáló szervezeti kategóriái és összefüggéseik az alábbiak:

Innovációs szereplők és összefüggések a Bakony-Balaton Mechatronikai és Járműipari Klaszter tekintetében.

Forrás: saját szerkesztés

A szervezet K+F+I tudásközponti szerepét az alapítás óta betöltő, veszprémi székhelyű Pannon Egyetem, számos együttműködési megállapodást kötött a klasztertag vállalatokkal. Ezek célja a vállalatoknál alkalmazott technológiák fejlesztése, illetve újszerű, innovatív termékek fejlesztésében való közreműködés. Másfelől az is elmondható, hogy a klaszter tagvállalatai közül több az anyavállalat K+F+I egységeivel közös fejlesztések részese (pl. Poppe+Potthoff, Bourns, Johnson Controls, Balyfa, MTD, Payer Industries, Le Belier), harmadrészt kivétel nélkül együttműködnek a termékfejlesztésben érdekelt klasztertag kutatóhelyekkel (elsősorban a Pannon Egyetemmel), illetve klasztertagsággal nem bíró tudásközpontokkal (kiemelten a győri Széchenyi István Egyetemmel) is. Az „Innováció Régiójaként” aposztrofált Közép-Dunántúlon belül működő Klaszter innovációs készségét jelzik a tagokhoz közvetlenül kötődő iparjogvédelmi oltalmak is – azonban az elkülönült K+F+I egységek száma, illetve a hazai tulajdonú kis- és közepes vállalkozások K+F+I tevékenysége fejlesztésre szorul.

1.9.5 Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat)

A teljes egészében vagy részben önkormányzati tulajdonban levő épületek száma 2013-ban 47 db volt, ebből összesen 8 db a nem lakáscélú épület; a hasonló tulajdoni viszonyokkal jellemezhető bérlemények száma 147 db, ennek zöme - 126 db - lakásbérlemény, a 16 db nem lakáscélú bérlemény területe mindösszesen 451 m². Az önkormányzat a 2013-as év folyamán nem vett tulajdonba újabb bérleményt, a lakáscélú bérlemények száma 3-mal csökkent, a tulajdonból törölt nem lakásbérlemények száma 7 db – ezek közül 5 db értékesítésre került, 2 pedig egyéb okból került törlésre.

Az ingatlanágazat önkormányzati bevételeiben 19.075 eFt származik a bérlemények kiadásából, az ingatlanértékesítés volumene 43.067 eFt – ezzel szemben az önkormányzat által lakásgazdálkodásra költött összeg 29.503 eFt, melynek több mint 96%-a (28.458 eFt) szociális (lakásépítés, lakásfenntartás) kiadásokra fordítódott. Az önkormányzati tulajdonú épületek, lakásbérlemények és nem lakás céljára szolgáló bérlemények felújítására 2013-ban nem költött az önkormányzat, a 12 db karbantartási munkát mindösszesen 244 eFt értéket képvisel.

Az év folyamán, privatizáció révén, 17.001 eFt értékben értékesített 3 db lakásbérlemény összes alapterülete 159 m², az eladott nem lakásbérlemények alapterülete 126 m², becsült forgalmi értékkel egyező tényleges eladási ára mindösszesen 4.880 eFt. Az esztendő végén nem volt nyilvántartott vásárlási igény, a lakásprivatizációval kapcsolatban fennálló hitelállomány 4.663 eFt-tal csökkent (év eleji állapot: 42.830 eFt; év végi állapot: 38.167 eFt). A nem lakás célú helyiségek 1 m²-re jutó havi átlagos bére 3.000 Ft.

1.9.6 Fejlesztési csomagok listája

- Ipari Parkok fejlesztése, inkubátorház, vállalkozások flexibilitását elősegítő, bérbe adható műhely- és raktárkapacitással bővített Innovációs és Szolgáltató Központ létrehozása és tanácsadási szolgáltatások fejlesztése, ipari területek fejlesztése a szerkezetváltás folytatása, illetve az újrapiarosítás támogatása érdekében. Vállalkozások online megjelenésének támogatása, piacfejlesztés ösztönzése
- Helyi termékek gyártásának és piacteremtésének ösztönzése - az ajkai üvegipar, a kézműipar fejlesztése
- Látogatóközpont kialakítása az üveggyárhoz kapcsolódóan
- Autóipari beszállítói hálózat erősítése a már kialakult klaszterekre alapozva, innováció és a hozzáadott érték növelése az ágazatban, együttműködés erősítése a szektor szereplői között
- Termelői piacok, termelői polcok elterjesztése és a vállalkozások online megjelenésének támogatása, piacfejlesztés ösztönzése
- Magasabb hozzáadott értékű vállalkozások betelepítése
- Autóipari klaszter továbbfejlesztése a Győri Egyetem, az Ajkai Önkormányzat és az autógyárak együttműködésével. Foglalkoztatási paktum létrehozása a duális képzés érdekében. Duális képzési központ létrehozása.
- Ösztöndíj program fiatal mérnökök munkába állásához és letelepedésük biztosításához.

- A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi alternatív foglalkoztatás bővítést célzó programok támogatásával
- Energiatakarékos közintézményi-közzolgáltatási hálózat kialakítása
- Önfenntartó gazdaságok segítése a vidékfejlesztés eszközrendszerével
- Barnamezős területek átalakítása és vállalkozások számára alkalmassá tétele a Szénosztályozó területén, padragi felhagyott bányaterületeken termelésbe, városi szolgáltatásba való bevonása, a Szénosztályozó környezetének rendezése.

1.10 AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE

1.10.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Ajka Város Önkormányzatának költségvetése kiegyensúlyozott, stabil, megfelel az önkormányzati költségvetés-tervezéssel kapcsolatos jogszabályi alapelveknek. Az önkormányzati költségvetés elmúlt évekbeli alakulását áttekintve legnagyobb volumenű változást a 2014. évi adósságkonszolidáció jelentette, az önkormányzati hitelállomány állami átvállalása. A 2013. évi költségvetés főösszege a zárszámadás alapján 5.331.399 eFt.

Bevételek

Az éves költségvetések bevételi oldalának legnagyobb részét a saját bevételek, ezen belül is a helyi adók teszik ki (45,3%), melyek a tervezéshez képest változatosan teljesültek. Az eredményt lényegesen befolyásolta a helyi adók tekintetében a gondos kivetés, ellenőrzés és behajtó munka is.

A bevételek közt jelentős mértékű még a központi költségvetésből származó normatív támogatás (20,82%). A harmadik nagy önkormányzati bevételi forrás, az Önkormányzatoknak átengedett közhatalmi bevételek kis rész tesznek csak ki a város költségvetésében (0,4%).

Bevételi jogcímek	2011-ben teljesített bevételek	2012-ben teljesített bevételek	2013-ban teljesített bevételek	2012. évhez viszonyítva %	Bevételek megoszlása %
Önkormányzatoknak átengedett közhatalmi bevételek	12 988	14 189	1 892	13,33	0,04
Egyéb sajátos bevételek	645 260	286 124	439 102	153,47	8,87
Egyéb sajátos működési bevételek (pótlékok, bírságok)	33 857	15 489	9 946	64,21	0,20
Működési kiadásokhoz kapcsolódó áfa visszatérülés	154 660	75 242	88 555	117,69	1,79
Hozam- és kamatbevételek	5 634	6 815	3 134	45,99	0,06
Helyi adók összesen	1 885 556	2 038 154	2 242 156	110,01	45,30
Átengedett központi adók	210 679	215 835	83 073	38,49	1,68
Szja helyben maradó része	409 986	300 466	0	0,00	0,00

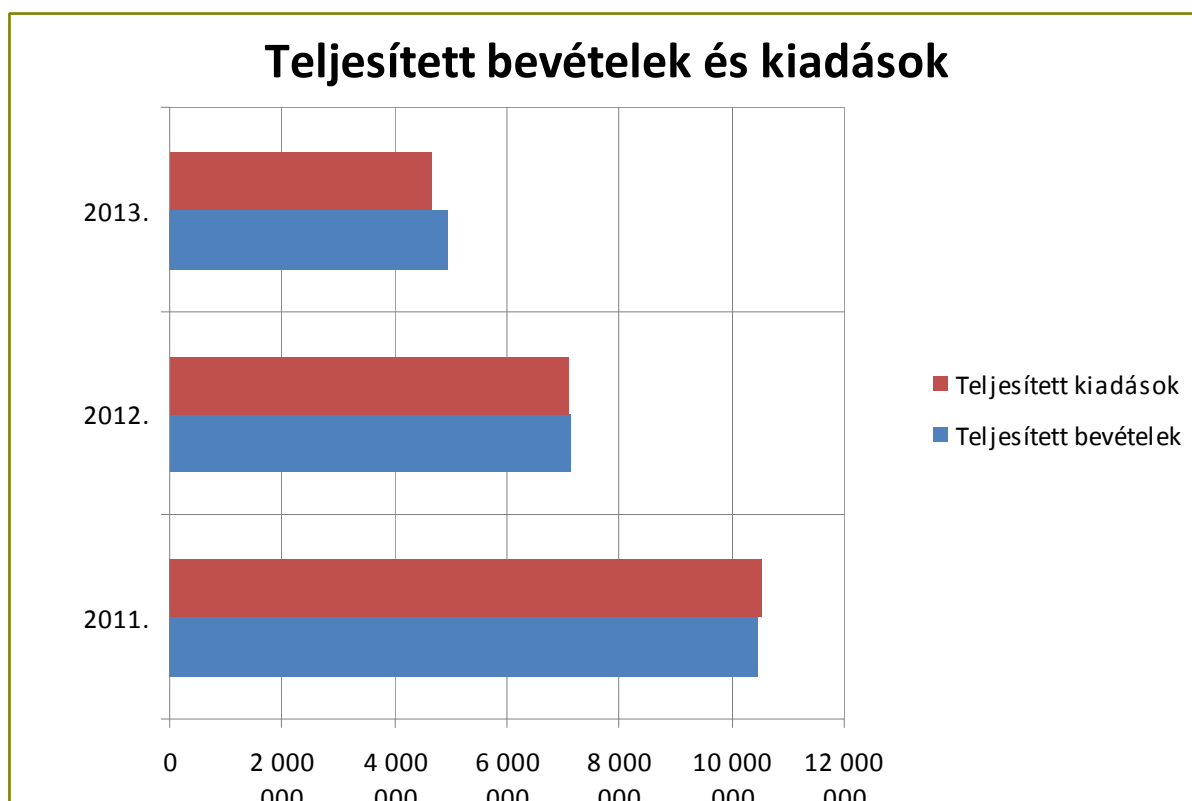
Bevételi jogcímek	2011-ben teljesített bevételek	2012-ben teljesített bevételek	2013-ban teljesített bevételek	2012. évhez viszonyítva %	Bevételek megoszlása %
SZJA jövedelemkülönbség mérséklése		45 827	0	0,00	0,00
Normatív támogatások	1 670 024	1 573 256	1 030 660	65,51	20,82
Központosított támogatások	265 784	155 217	439 976	283,46	8,89
Tárgyi eszközök, immateriális javak értékesítése	173 696	128 255	78 385	61,12	1,58
Egyéb sajátos felhalmozási bevételek	62 657	4 841	3 414	70,52	0,07
Osztalék bevétel, pénzügyi befektetések	70 000	20 054	0	0,00	0,00
Támogatás értékű működési bevételek	263 584	190 533	135 368	71,05	2,73
OEP finanszírozás	2 700 579	965 125	4 197	0,43	0,08
Támogatás értékű felhalmozási bevételek	1 268 634	287 171	238 967	83,21	4,83
Működési célú pénzeszköz átvétel	9 387	10 222	4 053	39,65	0,08
Felhalmozási célú pénzeszköz átvétel	74 980	107 601	68 200	63,38	1,38
Támogatási, pénzeszköz átadási működési kölcsönök visszatérülése	71 610	116 885	27 526	23,55	0,56
Pénzforgalom nélküli bevétel	69 724	231 584	51 473	22,23	1,04
Költségvetési bevételek összesen	10 059 279	6 788 885	4 950 077	72,91	100,00
Finanszírozási bevétel	413 475	340 977	0	0,00	0,00
Bevételek összesen	10 472 754	7 129 862	4 950 077	69,43	100,00

Ajka Város Önkormányzatának bevételei 2011 - 2013. Forrás: Ajka Város Önkormányzata Képviselő-testületének 13/2014. (IV.29.) rendelete az önkormányzat 2013. évi zárszámadásáról

A 2013. évben a fejlesztési feladatok forrásainak megteremtése érdekében nagy volumenű ingatlanértékesítést tervezett az Önkormányzat (építési telkek, földterületek, épületek eladása, valamint üzletrész-értékesítés). Az ingatlanpiac stagnálása miatt elsősorban olyan kisebb önálló és kiegészítő földrészletek értékesítésére került csak sor, amelyek révén a vevő jutott a funkcióhoz jobban igazodó ingatlanhoz.

A felhalmozási és tőkejellegű bevételek teljesítése a módosított előirányzathoz képest így csak 15,86%-ra realizálódott. Az elmaradást előidézte többek között az, hogy az értékesítésre kijelölt földterületek, és ingatlanok értékesítésére vonatkozó pályáztatások nem vezettek eredményre. A fejlesztési feladatok megvalósításában nehézségeket okozott a forráshiány, melyet az elmaradt felhalmozási bevételek okoztak.

Az alábbi ábrából látszik, hogy az éves költségvetési rendeletekben előirányzott bevételek, illetve kiadások milyen mértékben teljesültek:

Az éves költségvetési rendeletekben előirányzott bevételek, illetve kiadások teljesítésének mértéke (eFt)

2013. január 1-jétől a korábbi önkormányzati fenntartású oktatási intézményeket a KLIK működteti, továbbá a kórház is kikerült a város fennhatósága alól, ami a bevételi (átengedett közhatalmi bevételek), ill. kiadási oldalon (személyi juttatások) is jelentős csökkenést okozott a költségvetésben.

Kiadások

A 2013. évi kiadások 21,98 %-át a személyi juttatások, 5,48 %-át a munkaadókat terhelő járulékok, 44,76 %-át a dologi kiadások teszik ki. A költségvetés főösszegéhez viszonyítva jelentős, 72,22 %-os a három kiemelt működési előirányzat kiadási igénye. Az önkormányzat a 2013. évi tényleges kiadásait a módosított előirányzathoz képest 87,17 %-ban felhasználta.

Kiadási jogcímek	2011-ben teljesített kiadások	2012-ben teljesített kiadások	2013-ban teljesített kiadások	2012. évhez viszonyítva %	Kiadások megoszlása %
Személyi juttatások	3 143 222	2 448 225	1 021 630	41,73	21,98
Munkaadókat terhelő járulékok	835 125	641 514	254 518	39,67	5,48
Dologi kiadások	3 938 461	2 616 093	2 080 291	79,52	44,76
Támogatás értékű működési kiadás	5 179	38 512	94 308	244,88	2,03
Működési célú pénzeszköz átadás államháztartáson kívülre	175 185	442 162	290 601	65,72	6,25
Társadalom és szociálpolitikai támogatások	223 447	189 148	165 567	87,53	3,56

Kiadási jogcímek	2011-ben teljesített kiadások	2012-ben teljesített kiadások	2013-ban teljesített kiadások	2012. évhez viszonyítva %	Kiadások megoszlása %
Ellátottak juttatásai	25 089	50 094	2 422	4,83	0,05
Beruházási kiadások	1 632 622	223 907	461 744	206,22	9,94
Felújítások	40 385	203 799	25 965	12,74	0,56
Támogatás értékű felhalmozási kiadások	85 940	0	1 039	0,00	0,02
Pénzeszköz átadás felhalmozási célra	183 381	96 843	99 815	103,07	2,15
Pénzügyi befektetések	137 748	14 052	25 530	181,68	0,55
Felhalmozási célú kölcsönök nyújtása államháztartáson kívülre	14 428	63 146	2 378	3,77	0,05
Előző évi előirányzat maradvány	6 568		0	0,00	0,00
Költségvetési kiadások	10 446 780	7 027 495	4 525 808	64,40	97,38
Finanszírozási kiadások (hiteltörlesztés)	73 373	50 000	121 827	243,65	2,62
Kiadások összesen	10 520 153	7 077 495	4 647 635	65,67	100,00

Ajka város Önkormányzatának kiadásai 2011 – 2013 között. Forrás: Ajka Város Önkormányzata Képviselő-testületének 13/2014. (IV.29.) rendelete az önkormányzat 2013. évi zárszámadásáról

A 2014. évi adósságkonszolidáció során Ajka Város Önkormányzatának kötvényállománya, működési hitelállománya átvállalásra, fejlesztési hitelállománya pedig finanszírozásra került az állam által. Jelenleg Ajka Város Önkormányzata nem rendelkezik hitel-, illetve kötvényállománnyal.

Helyi adók

Ajka Város Önkormányzata által kivetett helyi adók 2014-ben: az építményadó, a magánszemélyek kommunális adója, az iparűzési adó és a telekadó.

Az adóigazgatási feladatkörben az átengedett központi adók Ajkán: a gépjárműadó 40 %-a, a termőföld bérbeadásából származó jövedelem személyi jövedelemadója, valamint a talajterhelési díj.

Az építményadó 2004. január 1. napjától került bevezetésre Ajka város közigazgatási területén. 2013. január 1. napjától - 2014. évben is - egységesen: 1.550,- Ft/m² az építményadó mértéke Ajka város bel – és külterületén és az Ipari parki területen egyaránt.

A talajterhelési díj 2005. április 1. hatállyal került bevezetésre. Talajterhelési díjat annak kell fizetni, aki az ingatlana előtti szennyvíz-csatorna hálózatra nem kötött rá, holott van vízórája és használja a vizet. A talajterhelési díjbevétele évről évre csökken, mivel egyre többen kötnek rá a csatornára.

Az iparűzési adó alakulását és a legnagyobb adófizetőket az 1.9.3 fejezet tartalmazza.

2007. július 01 napjától került bevezetésre a beépítetlen telkek után fizetendő telekadó. 2013. január 1-jétől a telekadó mértéke 300 forint négyzetméterenként.

Vagyongazdálkodás

Ajka Város Önkormányzatának vagyona a 2013. december 31-ei állapot szerint, a mérlegben, valamint a vagyonleltárban szereplő adatok alapján 33.063.588.000 forint.

Megnevezés	2012.01.01	2012.12.31	%
Törzsvagyon	33 486 866	31 210 384	93,20
forgalomképtelen	27 047 176	26 399 335	97,60
korlátozottan forgalomképes	6 439 690	4 811 049	74,71
Forgalomképes vagyon	681 559	690 682	101,34
Üzemeltetésre átadott vagyon	5 698 177	5 454 728	95,73
Összesen	39 866 602	37 355 794	93,70

Ingatlanvagyon forgalomképesség szerinti bruttó értékének megoszlása az évi záró állomány szerint (ezer forintban). Forrás: Ajka Város Önkormányzata Képviselő-testületének 13/2014. (IV.29.) rendelete az önkormányzat 2013. évi zárszámadásáról.

Gazdasági Program

A 2011-2014-es Gazdasági Program tartalmazza az Önkormányzat vagyoni helyzetének és gazdálkodásának elemzését, a különböző fejlesztési programokkal kapcsolatos érintettséget, valamint a város fejlesztési céljait, elképzeléseit, és ezek forrásait.

Ezen célok és fejlesztések az Integrált Településfejlesztési Stratégia vonatkozó fejezeteiben ismertetésre kerültek.

1.10.2 Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

Településfejlesztési célok

A Gazdasági Program 2011-2014 alapján az Önkormányzat településfejlesztési céljai elősegítik a település általános fejlesztését, valamint a közszolgáltatások biztosításához és fenntartásához kapcsolódnak:

- építési telkek és új utcák kialakítása,
- belterületi közutak építése, felújítása,
- városrészeket összekötő kerékpárutak építése,
- járdaépítések, -felújítások,
- középületek, közterületek környezetének rendezése, parkolók kialakítása,
- csapadékvíz-elvezető rendszerek felújítása, szennyvízcsatorna-hálózat kiépítése
- játszóterek felújítása, újak építése

Településfejlesztési intézményrendszer

Ajka Város szervezeti hierarchiájában a városfejlesztés általános irányvonalainak meghatározása a szervezeti és működési szabályzatról szóló 15/2013 (VI.27.) önkormányzati rendelet (a továbbiakban: SZMSZ) alapján a Képviselőtestület feladata.

A testület által létrehozott Gazdasági és Városfejlesztési Bizottságot elsősorban véleményezési, kezdeményezési, javaslattételi és közreműködő jogosítványokkal ruházták fel a főbb településfejlesztési területeken, az alábbiak szerint:

- véleményezi a városkép alakulását jelentősen befolyásoló önkormányzati építkezéseket
- véleményt alkot a megye területfejlesztési koncepciójáról, területrendezési tervéről
- véleményezi a rendezési tervet
- véleményezi a hatáskörébe tartozó önkormányzati pályázatokat
- figyelemmel kíséri a város környezeti állapotát, a városképi megjelenést, hiányosság esetén javaslatot készít

Emellett minden bizottság rendelkezik a településfejlesztéssel összefüggő jogkörökkel, amelyek esetében felmerülnek döntési, ellenőrzési és jóváhagyási feladatok is. A bizottságok saját szakterületükön közreműködnek a városfejlesztési tevékenységeket megalapozó dokumentumok tervezésében, véleményezésében, figyelemmel kísérik a fejlesztések megvalósítását, felügyelik a feladatkörükhöz kapcsolódó önkormányzati intézmények működését, de ezen általános hatáskörök mellett a bizottságok többsége speciális feladatokat is ellát a városfejlesztéshez kapcsolódóan

A településfejlesztési döntések előkészítése és végrehajtása a közös önkormányzati hivatal feladata. Az SZMSZ az alább felsorolt szervezeti egységekhez delegálja ezek jelentős részét.

Az Építési és Városgazdálkodási Iroda településfejlesztést érintő feladatai:

- városépítési, -tervezési feladatok szervezése, döntés-előkészítése
- beruházások szervezése, előkészítése, bonyolítása

A stratégiai és fejlesztési referens feladatai:

- pályázatfigyelési feladatok,
- fejlesztési pályázatok elkészítése,
- kapcsolattartás a térségben működő állami szakértői hálózattal,
- Európai uniós pályázatokkal kapcsolatos önkormányzati szintű pályázatkoordinálás

1.10.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység

Az Önkormányzat gazdaságfejlesztési tevékenységének középpontjában a vállalkozásbarát városi környezet létrehozása áll, mely elősegíti az itt működő cégek növekedését, illetve új befektetőket vonzhat a városba. Ennek eszközei elsősorban az infrastrukturális fejlesztések, beruházások, valamint a vállalkozásösztönző intézkedések, programok, támogatási konstrukciók.

Az Önkormányzat vállalkozásösztönzés terén megfogalmazott hosszú távú célja az „Ajka városban működő társas és egyéni vállalkozásokkal való eredményes együttműködés a város gazdasági életének fellendítése, a munkanélküliek számának csökkentése és a városi komfortérzet javítása” (30/2012. (XI.30.) önkormányzati rendelet).

Ennek érdekében Ajka Város Önkormányzata 2014 végén megalkotta az „Egymásért vagyunk” című, az önkormányzat és a város területén működő gazdálkodó szervezetek együttműködését elősegítő komplex gazdaságfejlesztési programot.

Ennek keretében a képviselő-testület megalkotta a vállalkozások támogatásáról szóló 34/2014. (XII.30.) önkormányzati rendeletet, mely pályázati alapot hoz létre helyi vállalkozások számára (de minimis támogatás nyújtása). A konstrukció keretében három jogcímen pályázhatnak vissza nem térítendő támogatásra a cégek:

- Munkahelyteremtő támogatás szakképzettség növelése révén. *A támogatás részletezését lásd az 1.10.4 fejezetben.*
- Beruházási támogatás szakképzettség növelésével: azok a vállalkozások pályázhatnak, amelyek technológiai fejlesztést vagy kapacitásbővítést eredményező beruházást hajtanak végre, és legalább egy fővel növelik a szakképesítéssel, vagy magasabb szakképesítéssel rendelkező, teljes munkaidőben foglalkoztatott alkalmazottak számát.
- Alapvető élelmiszerek árusításával foglalkozók támogatása a kereskedelmi szolgáltatásokkal gyengén ellátott vagy ellátatlan területeken: a támogatására azok a vállalkozások pályázhatnak, amelyek Ajka közigazgatási határain belül a gyengén ellátott vagy ellátatlan területeken olyan kereskedelmi vállalkozást működtetnek, amelyek a lakosság alapvető élelmiszerekkel történő folyamatos ellátását biztosítják.

A fenti rendeletben az Önkormányzat rögzíti a helyi vállalkozásokkal való kapcsolattartás módját is:

- az önkormányzat évente legalább egy alkalommal vállalkozói fórumot szervez a vállalkozásoknak az önkormányzati célok és tervek megismertetése, az együttműködésen alapuló tapasztalatcsere biztosítása céljából, és
- az önkormányzat által finanszírozott helyi médiumokban - kölcsönös megállapodás alapján – az önkormányzat lehetőséget biztosít a vállalkozások bemutatkozására, olyan fontos információk közzétételére, amelyek nem minősülnek reklámnak

1.10.4 Foglalkoztatáspolitikai

Az Önkormányzat kimondott célja a munkahelyteremtés feltételeinek javítása, a munkanélküliség csökkentése a településen. Ezt aktuálisan két intézkedéssel biztosítják:

Munkahelyteremtési támogatás

Az 1.10.3 fejezetben bemutatott Egymásért vagyunk program támogatási jogcímei közül kettő a foglalkoztatás bővítésére irányul. A munkahelyteremtő támogatást azok a cégek vehetik igénybe, melyek vállalják új munkahely létrehozását szakképzettséggel rendelkező, teljes munkaidőben foglalkoztatott, ajkai lakó- vagy tartózkodási hellyel rendelkező munkavállalók részére. Az egyszeri vissza nem térítendő támogatás mértéke 200.000 - 300.000 Ft/fő, a munkavállaló képzettségétől függően. A beruházási támogatás feltételei közt is szerepel legalább egy fő, szakképzett munkavállaló felvétele.

Közfoglalkoztatás

Az Önkormányzat kitűzött célja az állás nélküli személyek foglalkoztatásának elősegítése a közmunkaprogramban való részvétel útján (Gazdasági Program 2011-2014). A közfoglalkoztatottak létszámát mindig az aktuális pályázati lehetőségek határozták meg, az Önkormányzat átlagosan havonta 200 fő foglalkoztatását biztosította.

Az új közfoglalkoztatási rendszer célja, hogy minél több munkára képes és kész, tartósan munkanélküli ember dolgozzon. Az egységesen kialakított finanszírozási rendszerben a munkaügyi központokon keresztül lehetett pályázni. Ajka Város Önkormányzata, illetve annak intézményei és együttműködési megállapodás alapján civil szervezetek is rendszeresen pályáznak közfoglalkoztatottak alkalmazására. A pályázatokhoz szükséges önrészt az intézmények és a civilek esetében is az Önkormányzat biztosítja.

A téli, áthúzódó, hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás (2013. november 01. – 2014. április 30.) keretében 322 fő vett részt segédmunkás munkakörben, napi 8 órában. Ajka Város Önkormányzata 2014. első félévében 183 főt foglalkoztatott közfoglalkoztatásban, két pályázati szakasz keretében.

1.10.5 Lakás és helyiséggazdálkodás

Az Önkormányzat lakásgazdálkodási tevékenysége során gondoskodik az önkormányzati tulajdonú lakások, üzleti célú helyiségek hasznosításáról.

Az önkormányzat tulajdonában lévő szociális és szolgálati lakások üzemeltetését és karbantartását szerződéses jogviszony alapján az Ajkait Kft. látja el.

A teljes egészében vagy részben önkormányzati tulajdonban levő épületek száma 2013-ban 47 db volt, ebből 39 db lakóépület. A hasonló tulajdoni viszonyokkal jellemezhető bérlemények száma 147 db, ebből 126 db lakásbérlemény. A 16 db nem lakáscélú bérlemény területe mindösszesen 451 m².

Az önkormányzati tulajdonú lakások között az 1-1 ½ szobás lakások száma a legmagasabb (97 db), a 3 szobás vagy nagyobb lakások száma mindösszesen 3 db. A szükséglakások száma 9 db, szükség-, életveszélyes, bontandó lakások kategóriáján kívüli lakások szinte kivétel nélkül összkomfortosak, a komfort nélküli kategóriába csupán 1 lakás sorolt.

1.10.6 Intézményfenntartás

A kötelezően előírt és önként vállalt önkormányzati feladatokat hat önállóan működő és gazdálkodó költségvetési intézmény, valamint az Ajkai Közös Önkormányzati Hivatal látja el.

Az önkormányzati intézmények az alábbiak (az önkormányzat 2013. évi zárszámadásáról szóló 13/2014. (IV.29.) rendelet alapján):

- Városi Óvoda
- Regenbogen Német Nemzetiségi Óvoda és Művelődési Ház
- Városi Intézmények Működtető Szervezete
- Nagy László Városi Könyvtár és Szabadidő Központ
- Szociális Szolgáltató és Gondozási Központ
- Városi Bölcsőde

- Ajka Város Önkormányzata
- Ajkai Közös Önkormányzati Hivatal

1.10.7 Energiagazdálkodás

Az Önkormányzat célja saját intézményeinek, fenntartásában működő létesítményeknek energiatakarékos működtetése, felújítása. Ennek érdekében számos fejlesztést valósított meg a közelmúltban, illetve több projekt áll előkészítés alatt.

Az elmúlt években a „panelprogram” keretében az Önkormányzat nagymértékben támogatta a város iparosított, és hagyományos technológiával épült lakóépületeinek energiatakarékos felújítását, melynek keretében jellemzően a lakóépületek homlokzati hőszigetelése, a nyílászárók cseréje, illetve a lapostetők hő-, és vízszigetelése valósul meg.

A távfűtési rendszer energiahatékony korszerűsítése, az energiafogyasztás csökkentése érdekében az önkormányzati tulajdonú Primer Ajkai Távhőszolgáltatási Kft. Európai uniós támogatással korszerűsítési projektet valósított meg. A fejlesztés során 21 lakóépületben helyeztek el távfelügyeleti rendszerrel ellátott hőközpontot, amely három, korábbi szolgáltatóegység működését váltotta fel. A beruházással könnyen vezérelhető, az egyéni igények szerint szabályozható rendszer jött létre.

1.11 TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK

A településüzemeltetési szolgáltatások ellátását, biztosítását Ajka Város Önkormányzata az Ajkai Közös Önkormányzati Hivatal illetékes szervezeti egysége, illetve külső cégek bevonásával végzi.

Az Építési és Városgazdálkodási Iroda feladata az önkormányzat kommunális vízgazdálkodási és közlekedési feladatkörébe tartozó döntések előkészítése és végrehajtásuk szervezése, temetőfenntartás, vízrendezés és csapadékvíz elvezetés, csatornázás, közutak és közterületek (zöldterületek) kezelése, településtisztasági szolgáltatások, vízgazdálkodás és energiaellátás biztosítása.

A településüzemeltetési feladatok ellátásába az alábbi cégek kerültek bevonásra (zárójelben Ajka Város Önkormányzatának tulajdoni hányada):

- AVAR AJKA Városgazdálkodási és Hulladékgazdálkodási NONPROFIT Kft. (51%)
- AJKA-ÖKO Városüzemeltetési és Vagyonkezelési Kft. (51%)
- Ajkai Temető Fenntartó és Szolgáltató Kft. (50%)
- Kristályfürdő Idegenforgalmi és Szolgáltató Kft. (100%)
- PRIMER Ajka Távhőszolgáltatási Kft. (100%)
- BAKONYKARSZT Víz- és Csatornamű Zrt. (23,96%)

Kiemelendő, hogy a több településen is szolgáltató Bakonykarszt Zrt-t kivéve a településüzemeltetésbe bevont cégeknél többségi tulajdonban van az Önkormányzat – így garantálva a közszolgáltatások állandó színvonalát és megbízhatóságát.

A főbb településüzemeltetési feladatok, és ellátásuk bemutatása

Közterület fenntartás, köztisztasági feladatok: az AJKA-ÖKO Városüzemeltetési és Vagyongazdálkodási Kft. végzi az Ajka város Önkormányzata tulajdonát képező közterületek kézi és gépi tisztítási és pormentesítési munkáit, valamint a hó- és síkosság mentesítési munkákat. A köztisztasági feladatokat az önkormányzattal évente megkötött szerződés alapján végzi a Kft, mint kötelezően ellátandó önkormányzati feladatot. A tevékenység során van lehetőség önkormányzati igény szerint közmunkások bevonására.

Parkfenntartás: a városban a gondozott parkfelületek fenntartását az AJKA-ÖKO Városüzemeltetési és Vagyongazdálkodási Kft. látja el szerződés alapján. Mivel a tevékenység nagymértékben meghatározza a városképet, és a zöldterületek gondozottsága visszahat az idegenforgalmi lehetőségekre, vagy akár a városba betelepülni szándékozó ipari döntéshozók véleményére is, ezért az Önkormányzat az utóbbi időszakban jelentősen növelte a parkgondozás színvonalát a szerződéseken, megrendeléseken keresztül.

Hulladékgazdálkodás: az AVAR AJKA Városgazdálkodási Kft. legnagyobb volumenű, legjelentősebb tevékenysége a települési szilárd hulladékgyűjtés, kezelés. Ajkán és 47 környékbeli településen nyújtják a szolgáltatást az Észak-balatoni Térség Regionális Települési Szilárdhulladék-kezelési Rendszer részeként. A Kft. üzemelteti szerződés alapján az önkormányzat tulajdonában lévő települési szilárd hulladéklerakót, amely Ajka külterületén található.

Víztermelés, -kezelés, -ellátás : a feladaton belül az Önkormányzat gondoskodik a zárt rendszerű csapadécsatorna-hálózat, a víznyelőrácsok és az azokhoz tartozó bekötővezetékek tisztításáról, a nyílt, burkolt illetve burkolatlan árkok tisztításáról, szökőkutak, vízköpők, ivókutak fenntartásáról, Csónakázó-tó üzemeltetéséről.

Állat-egészségügy: éves szerződés alapján külső cég végzi a gyepmesteri feladatokat és a város közterületeinek, csapadécsatornáinak rágcsáló-mentesítését, gyepmesteri telep fenntartását.

Önkormányzati erdők fenntartása: az erdőfenntartással kapcsolatos önkormányzati feladatokat megbízási szerződés keretében helyi vállalkozó látja el.

Közvilágítás: Ajka város közvilágításának és áramellátásának fenntartásához – közterületek, közutak köz-, és díszvilágítása – szükséges pénzösszeg felhasználása az E.ON Áramhálózati Zrt-vel, mint áramszolgáltatóval kötött megállapodás szerint történik. A közvilágítási hálózat karbantartási munkáinak elvégzésére a GÁTIBA Energie Kft-vel kötöttek szerződést.

Szabadidős park, fürdő- és strandszolgáltatás: a Városi Strand és Uszoda üzemeltetését a Kristályfürdő Kft. látja el szerződés alapján.

Köztemető fenntartás és működtetés: Ajka város köztemetőinek üzemeltetését a Képviselő-testület által 2008. évben megalapított Ajkai Temető Fenntartó és Szolgáltató Kft. végzi, külön kegyeleti közszolgáltatási szerződés alapján. Az üzemeltetési díjon felül az önkormányzat finanszírozza a köztemetők vezetékes víz- illetve áramellátásának díjait.

Távhőszolgáltatás: a PRIMER Ajkai Távhőszolgáltatási Kft. feladata az erőmű hőtermelő létesítményéből kiindulóan a teljes távhővezeték-hálózat, a hőátalakító hőközpontok és a hőfogadó állomások folyamatos üzemeltetése, fenntartása, valamint korszerűsítése. A szolgáltató tevékenységének középpontjában a szolgáltatás műszaki színvonalának technikailag lehetséges emelése, a távhő-felhasználók zavartalan ellátása, a díjfizetőknek való megfelelés áll.

1.12 TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA

1.12.1 Természeti adottságok

Az ajkai határ táji-természeti értékekben való gazdagsága a sajátos, rendkívül változatos helyi geomorfológiai adottságok mentén kialakult természeti adottságok sokszínűségéből adódik. A térség geomorfológiai felépítésének sokrétűsége a hegyvidék és kiszélesedő medence határán megtelepülő város szempontjából igen kedvező, hiszen az országos viszonylatban szélsőségesen kedvezőtlen környezetminőséget a táj gazdagsága bizonyos mértékig ellensúlyozhatja.

Ajka város területe növényföldrajzilag a Pannóniaa flóratartomány preillír flóraterületének a zalai flórajárásába esik, amely ezen a területen közvetlenül határos a Dunántúli-Középhegység flóraterületével. Állatföldrajzilag az Ősmátra faunaszektor Dunántúli-Középhegység faunajárás területére esik. A jellemző öklimazonális vegetáció a domboldalakon cseres és a gyertyános tölgyes, a magasabb talajvízállású területeken a cseres tölgyesek helyét átveszik a gyertyános tölgyesek.

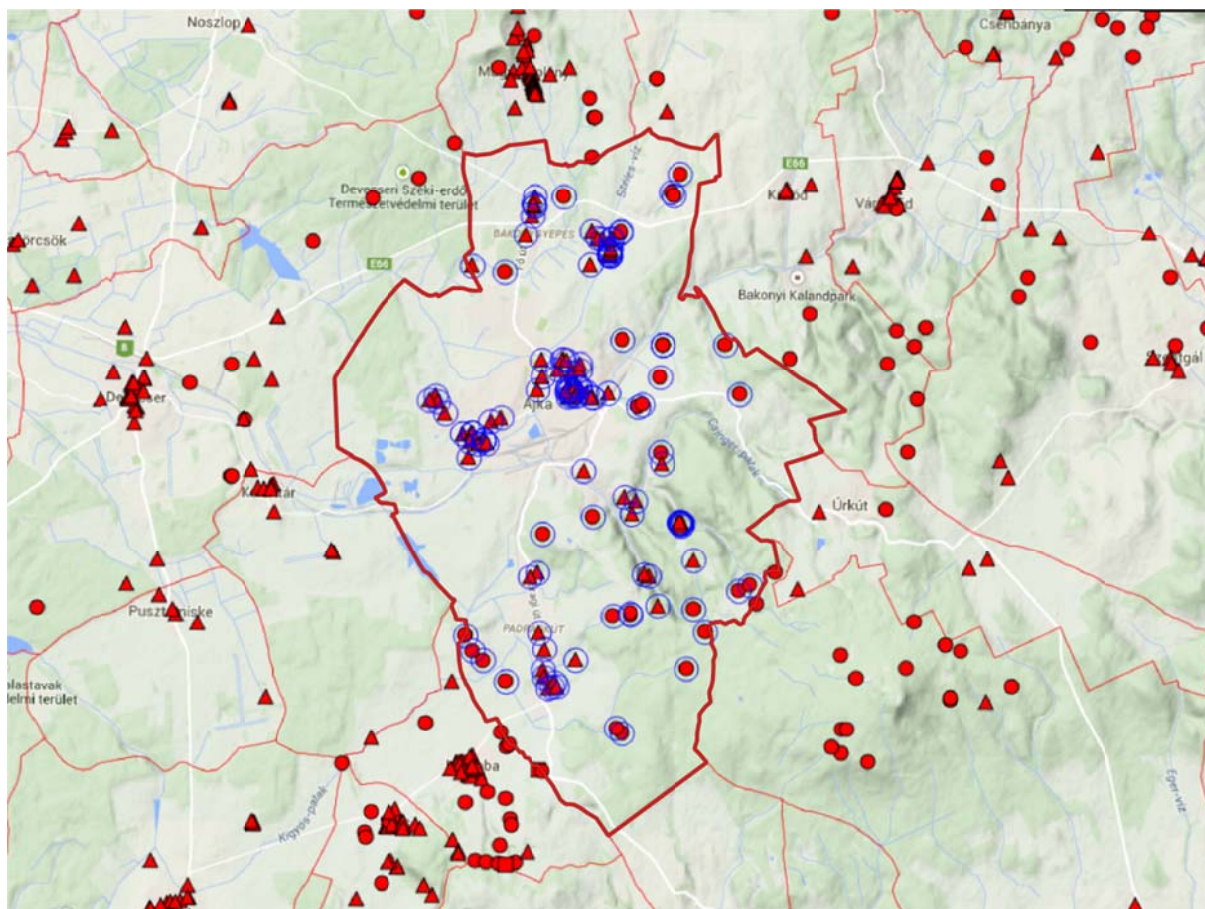
A terület faunája az országos átlaghoz hasonló, a gazdag közép-európai jellegű gerinces alapfaunát lápi maradványfajok (hüllő, kisémlős) egészítik ki. A gerinctelen fauna az atlanti-szubmediterrán jelleg és a jégkori maradványfajok kiemelkedően magas arányának köszönhetően különleges helyi sajátosságokat mutat. A térség gazdag lepke és szitakötő faunával rendelkezik, szinte hiánytalanul megtalálhatók a főleg atlantikus és boreális elterjedésű fajok, de olyan országosan veszélyeztetett, védett, reliktumok fajok is erős állománnyal rendelkeznek itt, mint a mocsári tarkalepke és a C-betűs aranybagoly (*Lamprotes c-aureum*). Az Ajkai iparterület közelében található kis kiterjedésű, bükk elegyes gyertyános-tölgyes maradványfolt védett növényei mellett néhány olyan védett, tipikusan erdőlakó bogárfajnak is otthont ad, mint például a nagy futrinka. A rekultiválásra került salakpernye és vörösiszap tárolókon őz és nyúl nyomát is fellelték már, de figyeltek már meg hazánkban is védett védett kis lilét (*Charadrius dubius*) költési időben.

1.12.2 Tájhasználat, tájszerkezet

Tájtörténeti vizsgálat

A település részletes tájtörténeti vizsgálata az Integrált Településfejlesztési Stratégia aktualizálása vonatkozásában nem releváns. Ugyanakkor Ajka területén jelentős turisztikai potenciált is hordozó egyedi tájértékek formájában gazdag ipari-termelési emlékanyagot hagyott a XX. század második felében magasabb sebességre kapcsolt iparosodási folyamat. Ajka közigazgatási határain belül összesen 125, kultúrtörténeti-, természeti-, és tájképi szempontból jelentős egyedi tájértékek található (a 1996. évi LIII. törvény 6. § (3) bekezdése alapján: „az adott tájra jellemző természeti érték, képződmény és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elem, amelynek természeti,

történelmi, kultúrtörténeti, tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentősége van”). A településen található egyedi tájértékek térbeli elhelyezkedését a következő ábra mutatja be.

Egyedi tájértékek Ajkán és a város környezetében. [Kör: természeti érték, képződmény; háromszög: emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elem] Forrás: tajertekar.hu]

Tájhasználat értékelése

Ajka a Bakony hegység egyik fő törésvonalában fekszik, az azonos nevű nagytájon belül mind az északi (Veszprém-Devecseri - árok), mind a déli (Devecseri-Bakonyalja) kistájba esik területe. A Devecseri-Bakonyalja kistáj morfológiáját a Déli-Bakony nyugati pereméhez kapcsolódó hegyláb felszín, hordalék-kúpok, teraszos völgyek határozzák meg. Alapvető domborzati jellemzője a Bakony felől a Balaton irányába tartó fokozatos szintcsökkenés. A Veszprém-Devecseri árok kistáj gyengén tagolt félmedence, amelynek folytatása a kisebb Bódéi-, és Halimbai-medence. Karakteres domborzati formációi a Bocskor-hegy, Dohányos-hegy, Peres-hegy és a Vörös-domb, talaját barna erdőtalajok, a löszön réti csernozjomok, a patakvölgyekben homok és vályog összetételű réti talajok, a középhegységi részeken rendzina talajok alkotják.

A terület éghajlata mérsékelt hűvös - a mérsékelt száraz és mérsékelt nedves éghajlattípus határain van. Ajka a levegőmozgás szempontjából egymástól lényegesen különböző részekre nem osztható, a város átszellőzése jónak minősíthető.

Ajka jellemző területhasználati módjainak részletesebb bemutatása az 1.14.1. „A területfelhasználás vizsgálata” alfejezetben történt meg.

1.12.3 Védett, védendő táji és természeti értékek, területek

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

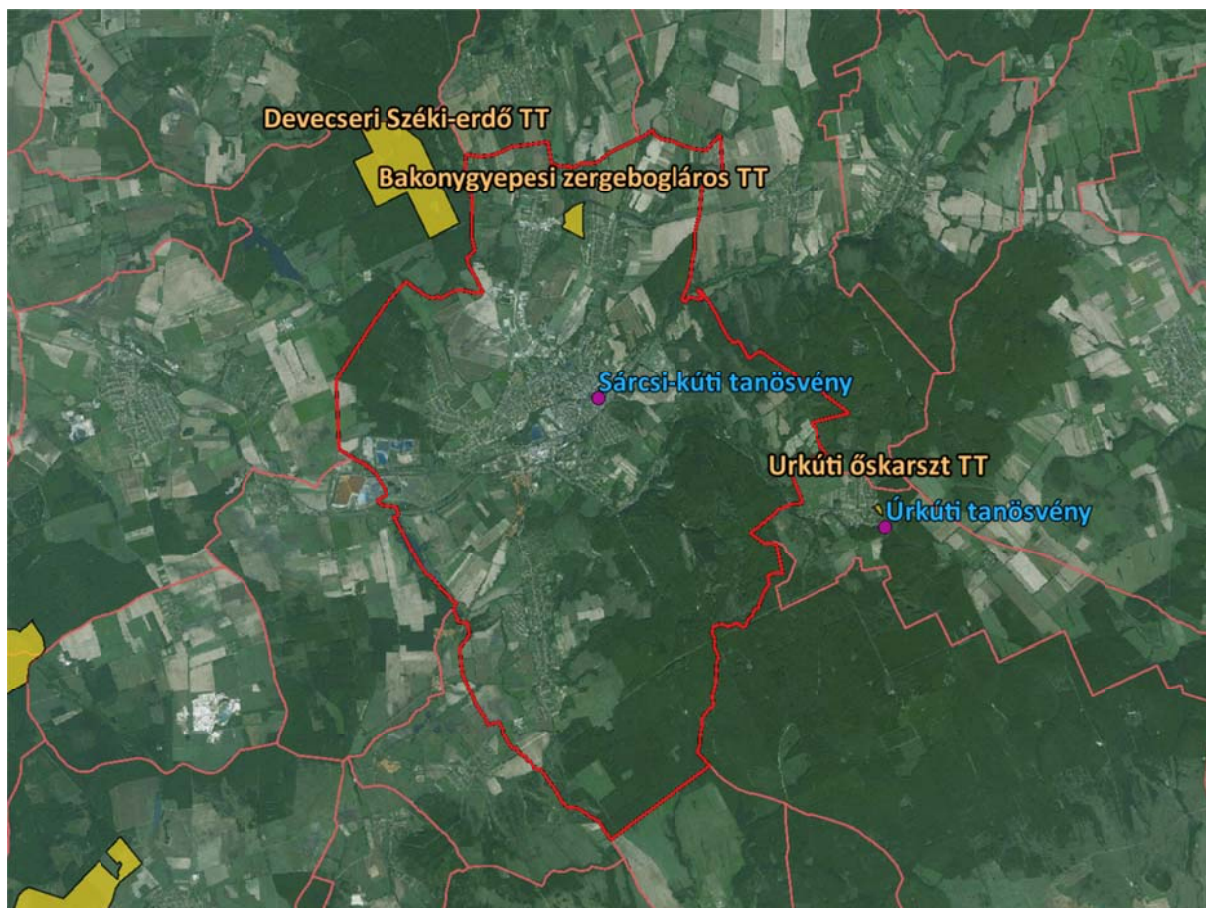
Az Országos Területrendezési Tervben meghatározott tájképvédelmi övezeteket nagyobb részletezettséggel lehatároló és Veszprém Megyei Területrendezési Terv Ajka területén nem határoz meg országos jelentőségű tájképvédelmi övezetet. A Csigere-patak völgye mentén Tósokberénd és Bakonygyepes északnyugati részén, valamint a Kab-hegy nyugati oldalától elnyúló erdő a település délkeleti részén ugyanakkor térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete húzódik.

Térségi jelentőségű tájképvédelmi területek Ajka térségében. Forrás: OTrT, 2013.

Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

Ajka közigazgatási területén nemzeti természetvédelmi oltalom alatt áll a 24 ha területű Bakonygyepesi zergebogláros. A terület védett növényei a közönséges zergeboglár (*Trollius europaeus*), a szibériai nőszirm (*Iris sanguinea*), a békakonty (*Listera ovata*) és a hússzínű ujjaskosbor (*Dactylorhiza incarnata*). A júniusban virágzó zergeboglár jelentős populációjának fennmaradását a helyszín speciális földrajzi helyzete, domborzati-mezoklimatikus adottságai teszik lehetővé. A védet növényegyüttes fennmaradásához szükséges többletvízellátásáról a völgyfenéki pozíciójú termőhely domborzati viszonyai mellett a Csigere-patak is gondoskodik.

Ajka közigazgatási területén egy darab nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló terület található. Ez a Natura2000 hálózat SCI HUBF20003 kóddal ellátott, a Kab-hegy és környezetét lefedő különleges természetmegőrzési terület. A 275/2004 Kormányrendelet 4. A) számú mellékletében felsorolt **közösségi jelentőségű élőhelytípusok** közül a területen az alábbiak fellelhetők:

- 7140 Tőzegmohás lápok és ingólápok
- 9130 Szubmontán és montán bükkösök
- 91M0 Pannon cseres-tölgyesek

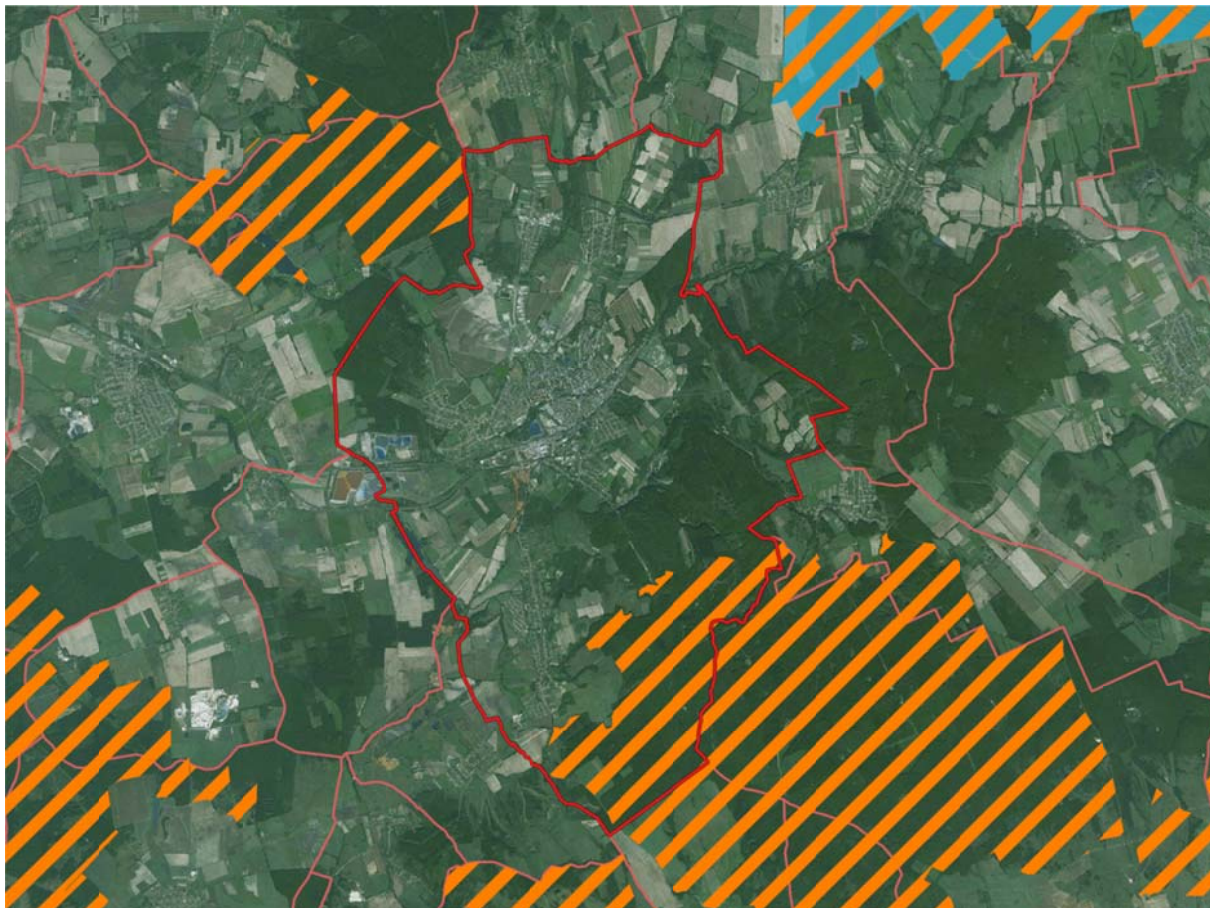
Az azonos Kormányrendelet 4. B) számú mellékletében meghatározott **kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípusokból** a területen a következők találhatók meg:

- 6240 Szubpannon sztyeppék
- 91G0 Pannon gyertyános-tölgyesek
- 91H0 Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*szel

A közösségi jelentőségű állatfajok közül az alábbiak megtalálhatók az Ajka közigazgatási területére eső különleges természetmegőrzési területen:

- Dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*)
- Füstös ősziaraszoló (*Lignoptera fumidaria*)
- Havasi cincér (*Rosalia alpina*)
- Közönséges ürge (*Spermophilus citellus*)
- Nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*)

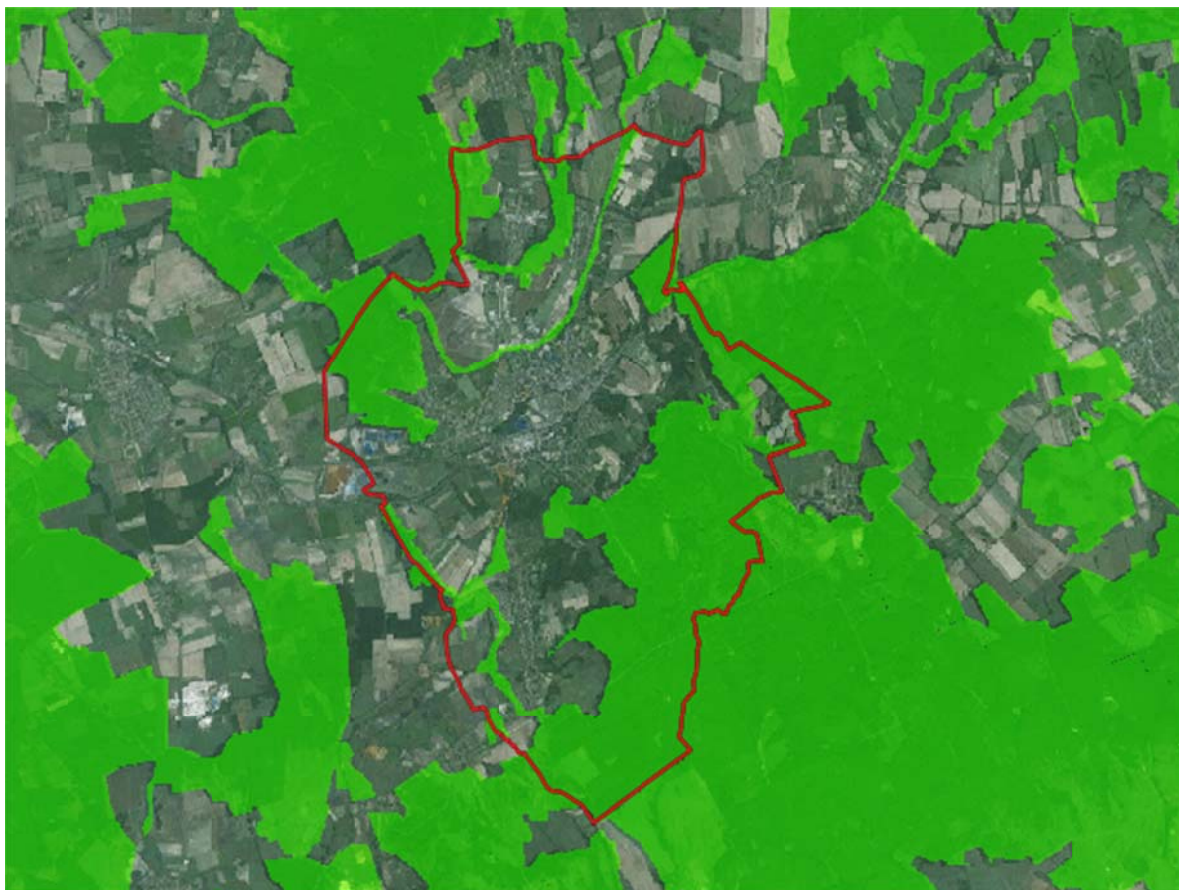
- Nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)
- Pisedenevér (*Barbastella barbastellus*)
- Skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)
- Szarvasbogár (*Lucanus cervus*).

Natura 2000 területek Ajkán és környezetében. Kék: Különleges madárvédelmi terület (SPA) Narancssárga: Különleges természetmegőrzési területek (SCI)

Ökológiai hálózat

Veszprém Megyei Területrendezési Terve alapján megállapítható, hogy város közigazgatási területén belül északon a Széles-víz és Csigere-patak, míg délen a Torna-patak és Padragi-víz környezete tartozik ökológiai folyosó övezetébe. Mindezek mellett a település nyugati részén az Apáti erdő, délkeleten a Parkerdő és a Kab-hegy nyugati lejtője Nemzeti Ökológiai Hálózat magterületének övezetébe, míg a Padragkút területén található erdő a hálózat puffer területének övezetébe tartozik.

A Nemzeti Ökológiai Hálózat elemei Ajka térségében. Forrás: OTRT, 2013.

1.13 ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA

1.13.1 A zöldfelületi rendszer elemei

A város zöldfelületi rendszere rendkívül változatos, városrészenként nagyon eltérő. Ez abból is adódik, hogy a település nyolc egykori község összeolvadásából jött létre. Ajka településrendezési tervéhez készült vizsgálatok részletesen számba vették a településen található összes parkot. A városközpont, azaz a szoros értelemben vett Ajka, jelentős, értékes zöldfelületi elemekkel rendelkezik, melyek a következők:

- Torna-patak völgye
- Városliget
- Szocialista realista lakótelepek zöldfelülete

A Torna-patak völgye, mely szinte ökológiai folyosóként funkcionál, kelet-nyugat irányban szeli át a várost: a patakot a teljes belterületen fák és zöldterületek övezik. A völgy a város kétharmadán keskenyebb (néhány 10 méter), Tósokberénd térségében, a mélyebb részekben szélesedik ki 100-150 méterre. Tovább nyugat felé, a vörösiszap kazetták térségében ismét leszűkül a völgye, osztozva a vasút területével. Itt csatlakozik a Pardragi-vízhez és annak zöldfolyosójához.

A Városliget településszerkezeti szempontból szintén jelentős zöldterület, a Fő út, valamint a Korányi Frigyes utca között helyezkedik el, helyi természetvédelmi terület. A területén mesterségesen létrehozott csónakázó tó található. A zöldterület elsődleges funkciója a szabadidő eltöltése, az itt található kereskedelmi és szolgáltató funkciók is ezt a célt szolgálják. Emellett a park vízfelülete és zöldfelülete fontos szerepet játszik a település levegőjének kondicionálásában, a városi klíma kiegyensúlyozásában. Mindezek érdekében fontos a Városliget folyamatos karbantartása, a zöldfelületi arány magasán tartása.

A nagyobb ipari és bányászvárosok jellemző beépítési módja a telepszerű beépítés. A többalakos épületeket úgy helyezték el, hogy a zsúfoltságot kerüljék, így legtöbbször az épületek között összefüggő zöldfelületek jöttek létre. A telepszerű lakásépítés 1953-ban indult meg Ajkán, ennek eredményeként épült meg – teljesség igénye nélkül – a Május 1. tér környéke, a Sport utca környéke, a Fáy András lakótelep, Kossuth utcai lakótelep, Kandó Kálmán lakótelep, A bányásztelepeket leszámítva ezeken a lakótelepeken egybefüggő zöldfelületeket alakítottak ki, melyek mára teljesen beálltak. A lakótelepek zöldfelületi rendszere kisebb pihenő parkokból, és az azokat összekötő fasorokból áll. A legértékesebbek az 50-es és 60-as években telepített platánsorok. Külön ki kell emelni a templomdombot, mely – kapcsolódásait tekintve – a lakótelepek zöldfelületi rendszeréhez tartozik szorosan, ugyanakkor központi fekvése és kiemelkedése miatt a településkép szempontjából is jelentős.

A bemutatott zöldfelületek településszerkezeti szerepe is jelentős, ezért a település a helyi építészeti örökség szempontjából is védelembe kívánja venni a területüket, ezzel is hosszú távra biztosítva zöldfelületi funkciójukat.

A további településrészek nagyrészt megőrizték eredeti falusias szerkezetüket (szalagtelkes szerkezet), ennek megfelelően viszonylag magas arányú a telkek zöldfelülete. Itt-ott a szabálytalan telekszerkezet következtében kisebb-nagyobb teresedések, szélesebb utcák alakultak ki (pl. Tósokberénd, Padrag), melyeken jellemzően zöldfelületek találhatók. A telkek nagyobb részét művelik, így a növényborítottság inkább szezonálisnak tekinthető. Ezek a zöldfelületek befolyásolják a városi klíma alakulását. Igaz ugyanakkor, hogy e zöldfelületek zöldtömege lényegesen kisebb, mintegy díszkerté. Megemlítenéd még, hogy Bódé és Csingervölgy esetében a Csinger-patak, Ajkarendek esetében a Széles-víz, Bakonygyepes esetében a Csigere-patak viselkedik fontos zöldfelületi tengelyként, ökológiai folyosóként. A külső településrészek az összefüggő fasorok kevésbé jellemzőek, melynek oka a közterületek viszonylag szűk keresztmetszete (Bakonygyepesi fűzfásor, Csékúti temető előtti vadgesztenyefásor), de közpark is jóval kevesebb van itt, mint a központban.

Sajnálatosan az iparterületekről ezek a pozitívumok már nem mondhatók el. A légifotók alapján megállapítható, hogy a régi ipartelepek (timföldgyár, erőmű és kapcsolódó területei) jelenlegi beépítettsége, a burkolt felületek magas aránya miatt, zöldfelületekről nem beszélhetünk. Ráadásul ezek kelet-nyugat irányban egy széles sávban helyezkednek el, mely gátolja a zöldfelületi rendszer észak-déli irányú kapcsolatainak kialakulását.

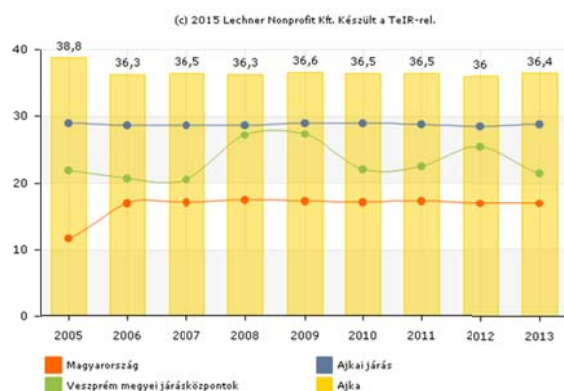
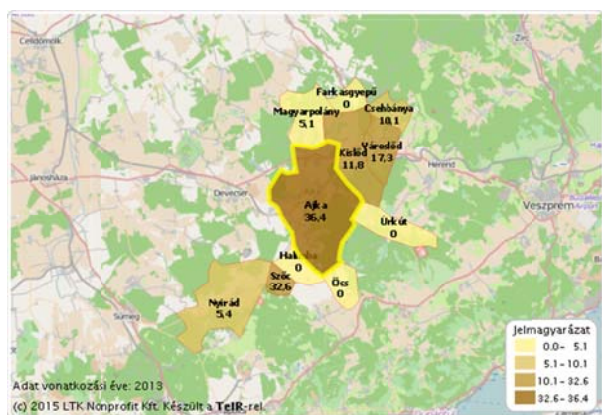
Városliget

Platánsor a lakótelepen

1.13.2 A zöldfelületi rendszer (városi klíma) konfliktusai, problémái

A város zöldfelületi ellátottsága – az iparterületeket leszámítva – kiválóan tekinthető: az egy főre jutó közpark terület nagysága $36,4 \text{ m}^2$, mely jóval magasabb, mint az országos átlag, vagy a járási átlag. A patakvölgyek, a lakótelepek beállt zöldfelületi rendszere, a Városliget, valamint a falusias lakóterületek zöldfelülete együttesen hozzájárulnak a település klímájának javításához, a levegő folyamatos kondicionálásához. Kifejezetten a lakótelepek esetében igaz, hogy a magasabb beépítési intenzitást jól ellensúlyozza a kiterjedt parkrendszer.

1 főre jutó zöldterület nagysága m^2 -ben 1 főre jutó zöldterület nagyságának alakulása 2005 és 2013 között m^2 -ben

Megállapítható, hogy a fenti zöldfelületek jól kapcsolódnak egymáshoz, illetve a Torna-patak menti zöldfolyosóhoz, valamint észak felé a Városligeten keresztül a Széles-víz folyosójához. Célszerű lenne a zöldfelületi rendszer északi kapcsolatait tovább erősíteni a Csigere-patakhoz is csatolva. Sajnálatos

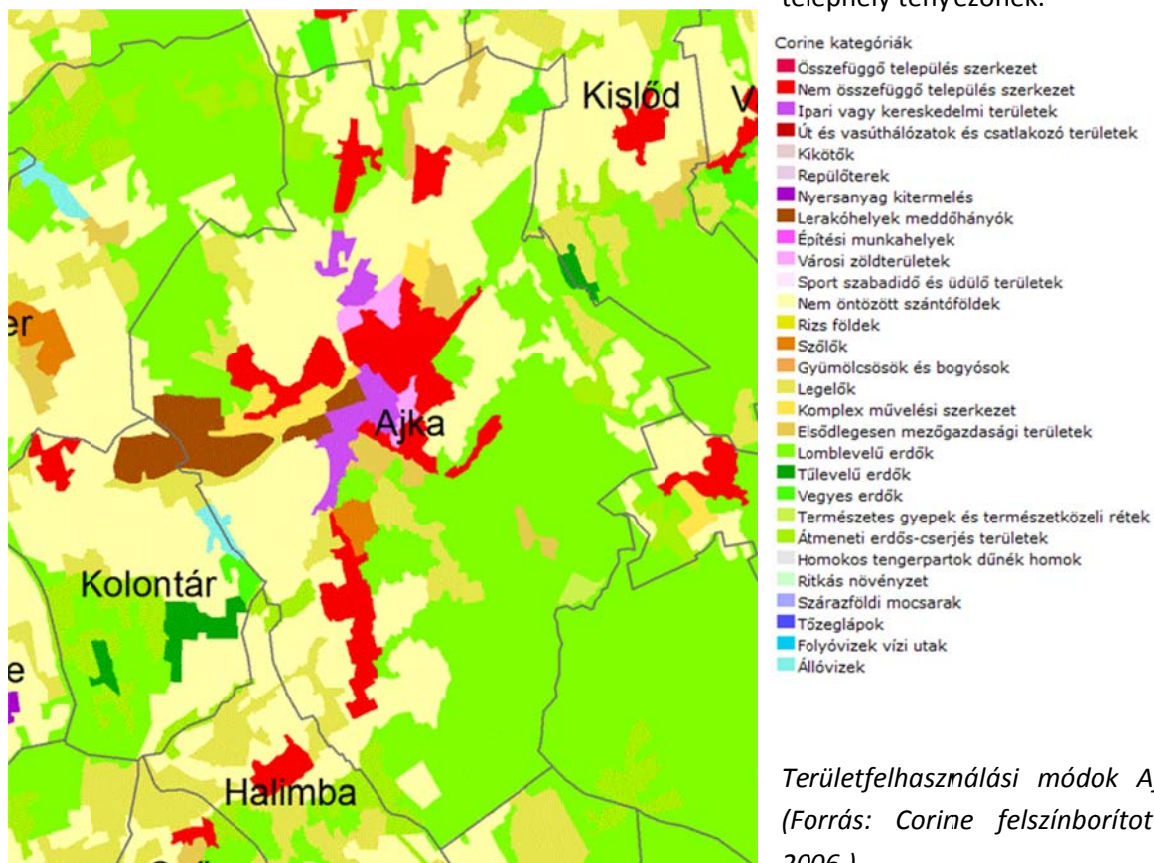
módon déli irányban ez a kapcsolat megszakad: a Csinger-patak Bódét követően a gyártelepen keresztül folyik, mesterségesen lefedett csatornában, így az ökológiai folyosó megszakad. A zöldfelületi rendszer folytonosságának jelzett hiánya tekinthető a legnagyobb konfliktusnak.

1.14 AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA

1.14.1 A területfelhasználás vizsgálata

Településszerkezet, helyi sajátosságok vizsgálata

Ajka jellemzően tagolt szerkezetű város. A város központi városmagja (központi belterület), mely négy településből alakult ki, mára már szinte összefüggő városi szövevé nőtt. Az egykor önálló falvak (Tósok, Berénd, Csinger, Bódé) lakótelepekkel való összekapcsolása révén alakult ki a mai központi belterület. A város alapvetően az ipari telephelyek köré települt, a település szerkezete az ipar által meghatározott, melyben kiemelt szerepe volt a vasúti kapcsolatnak, mint legfontosabb lokális telephely tényezőnek.

*Területfelhasználási módok Ajkán
(Forrás: Corine felszínborítottság 2006.)*

A város már a rendszerváltás előtt is északi irányba terjeszkedett. A nehézipar leépülése után ez a folyamat felgyorsult. Az újabb építésű lakótelepek és a rekreációs övezetek is az északi határterületeken épültek ki. Bakonygyepes és a városközpont között létrejött a város új gazdasági pólusa, az „Új Atlantisz” névre keresztelt ipari park (ma Főnix), és ezen a területen kaptak helyet a kereskedelmi beruházások is. Az ipari park bővítése folyamatos igényként jelentkezik.

A városszerkezetet ma is meghatározza a fő közlekedési utakból álló sugaras rendszer, melynek középpontjában helyezkedik el az egyre bővülő városközpont. A központi városrészben koncentrálódnak a városi intézmények mellett a központ környéki sűrűbb beépítésű lakóterületek és a területükbe ékelődött kisebb jelentőségű intézmények, városi közparkok, kereskedelmi létesítmények is. A településkonglomerátum mára egységes településszövetté formálódott. A központi várostettől távolabb helyezkedik el a három korábbi falu, Bakonygyepes, Ajkarendek és Padragkút. Ezek közül Padragkút helyezkedik el legtávolabb a központtól, és szerkezetét tekintve a legösszetettebb, sok alulhasznosított területtel.

Különös jellegzetessége a városnak a korábbi zöldmezős ipartelepek körülnövése és mintegy foglalatba ágyazása.

A város jelentős szerkezetalakító elemei:

- a nagyipari területek és a bányászati hulladéklerakók (vörösiszap kazetták, erőművi zagytér)
- 8. sz. főút, 7308 - Bakonygyepes-Tótvázsony összekötő út, 7306 - Ajkarendek-Ajka összekötő út, 7339 - Ajka-Devecser összekötő út, 7309 - Ajka-Pula összekötő út
- Torna-patak, Széles-víz, Csigere-patak
- az egyes településrészeket elválasztó vasútvonal és a felhagyott iparvasúti területek
- pufferzóna a beállt településszövet (lakó, intézményi, zöldfelületi) és az iparterületek között
- sajátos funkcióknak helyet adó területek: temetők, sportpályák, szennyvíztisztító telep és védőtávolsága, kommunális hulladéklerakó és védőtávolsága
- Városliget és szabadidős létesítményei
- országos ökológiai hálózat, Zergebogláros természetvédelmi terület
- Fejlesztési területek (stratégiai területek): lakóterület, gazdasági terület, zöldterület, védőzóna
- nagy kiterjedésű Ipari Park a tartalékterületeivel
- változatos domborzathoz (Csingervölgy, Bódé) igazodó közlekedési hálózat
- összefüggő, nagy kiterjedésű erdőterület a Parkerdővel
- volt zártkertek (Padragkút, Ajkarendek)

Ajka város közigazgatási területének mintegy 17 %-át teszi ki a belterület. A belterület terület felhasználásában meghatározó a lakóterületek jelenléte, ezen belül az egyedi telkes, családházak lakóterületek vannak túlsúlyban, de meghatározó a többszintes társasházak, lakótelepek száma is, mivel azok lakássűrűsége és intenzitása jelentős. A lakótelepekhez kapcsolódóan nagyobb garázssorok is épültek a gépjárművek kulturált elhelyezésére, és a lakótelepi zöldfelületek megtartása céljából. Több olyan garázsterület is található a városban, melyek pozíciója szorosan nem kapcsolódik lakótelephez (Határ u., Parragh u., vasút közelében).

Ajka, mint elsősorban iparváros, jelentős gazdasági-ipari övezetekkel rendelkezik a város északi részén és a vasúttól délre (Ipari Park, nehézipari gyártelepek). A nagy összefüggő gazdasági zónákon kívül elszórtan kisebb kiterjedésű gazdasági területek szinte minden városrészben megtalálhatók, kivéve Ajkarendek területét.

Bódé és Csinger egyaránt fejletlenebb intézményhálózattal és szolgáltatásokkal rendelkezik, mivel megközelíthetősége nehezebb, úthálózata is fejletlenebb. A vállalkozások betelepülésének elmaradását a 8-as főúttól való távolságuk is magyarázza.

Bódé - Csinger falusias jellegét, külvárosi arculatát a mai napig megtartotta. Az elsősorban bányászathoz kapcsolódó egyszerű, sokszor komfortnélküli társasházakkal beépített lakótelepei révén itt található a Belváros után, a legtöbb kislakás (Élmunkástelep, Viktortelep). A lakások nagy része Bódén található, míg Csinger területén a lazább beépítésű kisebb lakóházak jellemzők. Bódé észak-keleti dombos részén családi házas kertvárosias lakóterületek jellemzők, ahol a rendezési terv bővítési lehetőséget is ad. Ugyanígy a falusias lakóterület új beépítésre szánt területei Nagy Peres dűlőnél hosszú távra biztosítják az új építési telkeket.

Ajka közigazgatási területén belül az erdőterületek, rekreációs zöldterületek aránya jelentős, melyek közül kiemelendő a Parkerdő és a Városliget területe, továbbá a Sport utcai sporttelepek.

A Takarnet földrészlet statisztikája szerint a belterületi és külterületi földrészletek (épületek) száma és nagysága:

Fekvés	Földrészletek száma	Egyéb önálló épületek száma	Egyéb önálló lakások száma	Összes terület (ha)
Belterület	7554	397	9758	1616,8357
Külterület	2767	1	18	7795,2667
Zártkert	730	0	0	93,1074
ÖSSZESEN	11051	398	9776	9505,2098

1.14.1.2 Területfelhasználás az ingatlan-nyilvántartási adatok alapján, termőföld esetén a művelési ágak és a minőségi osztályok

A területfelhasználás részletes vizsgálata az előző fejezetben került bemutatásra az OTÉK kategóriái szerint. A földhivatali alaptérkép alapján pedig a művelési ág és jelleg szerint kell elvégezni. A földhivatali adatbázis a belterületek vonatkozásában a művelési ág besorolását csak részben tartalmazza, így ezeken a területeken az egyéb adatokat és helyszíni vizsgálatokat kellett figyelembe venni. A területfelhasználási információkat 13 területfelhasználási kategóriába soroltuk, melyek a Településszerkezeti Terv fő kategóriái között teremtenek kapcsolatot. A 13 területfelhasználási kategória a következő:

- 1) lakóterületek
- 2) vegyes területek
- 3) gazdasági területek (üzem, telephely, áruház, üzletközpont, autószaalon művelési ágak)
- 4) üdülőterületek
- 5) sport, szabadidő, oktatási, kulturális, egészségügyi funkciók különleges területei
- 6) a városüzemeltetés, közmű és az ipari hulladékok különleges területei
- 7) kertes művelésű területek (gyümölcs, kert, szőlő, rét, szántó)
- 8) mezőgazdasági művelésű területek (szántó, rét, legelő)
- 9) zöldterületek (park, közkert)
- 10) erdőterületek
- 11) felszíni vizek területei (patak, árok, csatorna, halastó, víztározó)
- 12) közúti közlekedési területek (út, közút)
- 13) vasúti területek (vasúti pálya, állomás, vasúti megálló)

A lakóterületek magukba foglalják az úszótelkes telepszerű lakóépületek telkeit, a falusias lakóterületeket, a kertvárosi lakóterületeket, a kisvárosias lakóterületeket, valamint az átalakuló területek lakóépülettel beépült telkeit.

A vegyes területek a különböző intézményi, valamint a lakóterületek közé ékelődött kereskedelmi és szolgáltató funkciók területeit öleli fel. A gazdasági területek jellemzően az ipari, az üzemi, valamint a telephely jellegű területfelhasználás területei, beleértve a nagyobb elkülönülten épült kereskedelmi és szolgáltató területeket és a bányaterületek még működő területeit Padragkútnál és Úrkút határában az ércbánya. A sport, szabadidő, oktatási, kulturális, egészségügyi funkció jellemzően a városi sportterületek, sportpályák, a fürdő és kemping területei, a kórház, a külterületi erdei iskola, a bányamúzeum területeit jelenti. Az üdülőterületek a Parkerdőben található beépített területek és a

A városüzemeltetés és közmű különleges területei között találjuk a nagyobb közműlétesítmények területeit (gáztelep, transzformátor telep), temetők területeit, illetve a különböző közszolgáltatók által igénybevett területeket, mint a vízgazdálkodás, vagy a hulladékgazdálkodás területeit, a szennyvíztisztító telepet. Az ipari hulladékokhoz a speciális zagytározók és töltései, gépészeti területei tartoznak, a timföldgyártás/alumíniumgyártás melléktermékeinek lerakói, a szürkeiszap és vörösiszap tározók, melyek 2011-től már nem tartoznak a veszélyes hulladéklerakók körébe. Ezen területek művelési ága a nyilvántartás szerint zagytározó, zagytér, szivattyúház, dögtér, erdő, alrészletként ezeken belül árok, mocsár, fásított terület, legelő, szántó található.

A kertes, a mezőgazdasági és az erdők területei az ingatlan-nyilvántartás szerint kerültek feltüntetésre. Az erdők legtöbbször vízmosásokat is tartalmaznak. A padragkúti régi meddőhányók egy része is erdőterületbe került a hatályos szerkezeti tervben.

A 8-as főúttól északra található külterületi motocross pálya területe motocrossz művelési ágban van, a szerkezeti tervben korlátozott használatú mezőgazdasági terület, fejlesztése, beépítése nem lehetséges.

A zöldterületek kategóriájába a városi parkok, a telepszerű lakótömbök közötti és a lakóterületekben kialakított közhasználatú parkok területei, valamint a kisebb teresedések zöldfelületei tartoznak.

Külön kategóriákba kerültek a közúti közlekedési területek, a vasúti területek, valamint a felszíni vizek területei (halastó, víztározó, patak, árok).

Művelési ágak és minőségi osztályok termőföld esetén

Ajka város külterületén természetföldrajzi és domborzati viszonyok miatt döntően közepes és rosszabb minőségű szántóterületek találhatóak (SZ 4). Ezt támasztja alá, hogy egyik területrendezési tervben sincs jó vagy kiváló termőhelyi adottságú szántó övezet kijelölve Ajka területén. A földhivatali nyilvántartás alapján, az egyes földrészletekre elvégzett vizsgálatok is azt mutatják, hogy a legtöbb mezőgazdasági terület 4-6 közötti minőségi osztályú, de vannak 7-8 osztályúak is. A nyilvántartás alapján találtunk SZ1 és SZ2 jó minőségű szántó területeket is Padragkút déli belterületi határa mentén, 9, illetve 8 hektár nagyságban.

A város legnagyobb területi kiterjedésű művelési ága az erdő. Az új OTRT alapján és az Erdészeti Igazgatóság két évvel ezelőtti adatszolgáltatása alapján elmondható, hogy Ajka meglehetősen sok jó minőségű erdőterülettel rendelkezik. A kiváló termőhelyi adottságú erdőterület aránya rendkívül magas az erdő művelési ágú területeken (3329,1 ha) belül. A 2010-ben jóváhagyott Veszprém MTrT szerint 2808,36 hektár, azaz több mint 66 %-a az összes erdőterületnek.

A gyepek (rét) és legelők szintén közepes minőségű területek közé tartozik, 3-6 minőségi osztályú.

A kertes mezőgazdasági területeknél (volt zártkerti területek) már vegyesebb a kép. A kis parcellák több művelési ágba tartoznak: szőlő, kert, gyümölcsös, rét, legelő, szántó. A gyümölcsösök általában jó minőségűek. Mellettük nagyobb területeket foglalnak még el a szőlők és a kertek, melyek 4-5-6 minőségű osztályúak, vagyis nem túl jók.

A Takarnet földrészlet statisztikája szerint a művelési ágak és területnagyságuk:

Művelési ág	hektár	Művelési ág	hektár	Művelési ág	hektár
Erdő	3329,1	Szántó:	2555,95	Gyep (legelő)	1041,74
Gyep (rét)	262,96	Szőlő	48,42	Kert	16,8
Gyümölcsös	8,4	Halastó	21	Fásított terület	0,61
Kivett	2220,09				

1.14.1.3 Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek

A beépítésre szánt területeket a hatályos szabályozási övezeti terv alapján mutatjuk be a mellékelt térképen. A vizsgálatban elkülönítve ábrázoltuk a jelenlegi belterületen belül, a tervezett belterületen belül, illetve ezen kívül elhelyezkedő beépítésre szánt területeket.

Ajka városának városias térsége 1741,58 hektár, ami a közigazgatási terület 18,3 %-a. A településszerkezeti terv szerint az összes beépítésre szánt terület mintegy 1730 hektár. Ennek 8%-a (140 hektár) jelenleg külterületen helyezkedik el.

A beépítésre szánt és a beépítésre nem szánt, valamint a külterületek és belterületek viszonyát a „Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek” térképen lehet nyomon követni.

1.14.1.4 Funkció vizsgálat

A városban található intézmények a TEIR Meta adatbázis (2014) felhasználásával:

Terület	Intézmény	darab
Közsoktatás	bölcsőde	1
Közsoktatás	óvoda	9
Közsoktatás	általános iskola	5
Közsoktatás	gimnázium	1
Közsoktatás	zeneiskola	1
Közsoktatás	szakközépiskola	1
Közsoktatás	szakiskola	1
Közsoktatás	szakképző iskola (technikus, felsőfokú szakképzés)	1
Közsoktatás	erdei iskola	1
Orvosi intézmény	kórház, szakrendelő intézet	1
Orvosi intézmény	házi orvosi rendelő	13
Orvosi intézmény	gyermekorvosi rendelő	8
Orvosi intézmény	fogászat	8
Orvosi intézmény	gyógyszertár	6
Orvosi intézmény	gyógyszerárúró hely	2
Közsokszolgáltatás	könyvtár	2
Sport és szórakoztatás	mozi	1
Sport és szórakoztatás	színház/művelődési ház	2
Sport és szórakoztatás	múzeum	2
Sport és szórakoztatás	sporttelep	2
Sport és szórakoztatás	strandfürdő és kemping	1
Kereskedelem /Szolgáltatás	posta	6
Kereskedelem /Szolgáltatás	bankfiók	7
Kereskedelem /Szolgáltatás	takarékszövetkezet	1
Közsoklekedés / Szolgáltatás	vasútállomás	1

Az adatbázis nem tartalmazta a közigazgatási, sport és szociális intézményeket, ezeket a város adatszolgáltatása alapján tüntettük fel a mellékelt térképen.

Ajka városában az alábbi intézmények szolgálják - leosztott állami feladatként - a város központi szerepeit:

- *Okmányiroda* (Ajka, Csehbánya, Halimba, Kislőd, Magyarpolány, Nyirád, Öcs, Szóc, Úrkút, Városlőd)
- *Tűzoltó parancsnokság*
- *Ajka Katasztrófavédelmi kirendeltség*
- *Rendőrkapitányság: Ajkai járás*
- *Járásai Népegészségügyi Intézet*
- *Ajka Járásbíróság és ügyészség*
- *Kistérségi kórház: 12 szakterületet*
 - *Járóbeteg szakellátás (belgyógyászat, sebészet, traumatológia, szülészet-nőgyógyászat, csecsemő-gyermekgyógyászat, fül-orr-gégészet, szemészet, bőrgyógyászat, ideggyógyászat, ortopédia, urológia, onkológia, infektológia, pszichiátria, reumatológia, tüdőgyógyászat, rehabilitáció, foglalkozás-egészs. ellátás, kardiológia, laboratóriumi*

diagnosztika, képalkotó diagnosztika és radiológia, patológia és kórszövettan, fizioterápia)

- *Mentőállomás*
- *Ajkai járási gyámhivatal* (Ajka, Csehbánya, Halimba, Kislőd, Magyarpolány, Nyirád, Öcs, Szőc, Úrkút, Városlőd)
- *I. fokú építéshatóság:* Ajka, Csehbánya, Halimba, Kislőd, Magyarpolány, Öcs, Szőc, Úrkút, Városlőd
- *Járási Földhivatal*
- *Ajkai Járási Hivatal Munkaügyi Kirendeltsége*

Fenti intézményei mellett Ajka város saját lakosságán felül további szolgáltatásokat is nyújt:

- *Szociális Szolgáltató és Gondozási Központ (Térségi Családsegítő és Gondozási Központ jogutódja)*
- *"Méltó élet esélye" Idősek Otthona*
- *Hajléktalan Személyek Átmeneti Szállása (Padragkúton)*

Az általános iskolai ellátásban Ajka szerepe a térségben kiemelkedő, más településből is fogad tanulókat, színvonalas gimnáziumai és művészeti oktatása, zeneiskolája egyértelműen térségi szerepkört tölt be. Az oktatási intézmények ellátottsága a város területén megfelelő.

Ajka központi szerepének jelentősebb növelését szolgálja a térségi szerepet is betöltő intézményhálózat fejlesztése, beleértve az állami/önkormányzati intézményhálózat létesítményeit, de azokat az intézményeket, szolgáltatásokat is, amelyek – függetlenül a tulajdonostól, működtetőtől – a város vonzerejét nagyobb térségek felé erősítik.

Ajka város számos egyházi intézménnyel is rendelkezik. A legtöbb templom műemléki védettség alatt áll. A város közfeladatokat ellátó intézményeit az Intézmények című térkép és a hozzá tartozó táblázat mutatja be.

Alulhasznosított barnamezős területek

Ajka azon magyar középvárosok közé tartozik, mely a szocializmus által létrehozott új (ipari) város. Az iparosodásában a nyersanyag-lelőhely játszott a legfőbb szerepet. A XIX. században három hullámban történt iparosítás eredménye a város barnamezőinek kialakulása. A barnamezők bővülése napjainkig tart, mivel a MAL Zrt. felszámolás alatt van, és kétséges a hatalmas alumíniumgyár újrahasznosítása.

Ajka a rendszerváltás előtt a Közép-Dunántúl egyik jelentős bányászati és nehézipari városa volt. A rendszerváltást követően több bánya és gyáregység bezárt, a felvevő piac hiányában jelentős mértékben csökkent a termelés, illetve a kapacitás, melynek révén egyre nagyobb számban jelentek meg barnamezős, tájrendezésre, rekultivációra szoruló területek az egyes vállalatok területén belül. Először a bányászat megszűnését követően. Ezek a változások következménye Ajka esetében is az alulhasznosított területek problematikája, azok tájkép-romboló hatása. A kiürült épületek és területek hasznosítási igénye, illetve a leromlott állagú épületek bontása mindig jelen van ezeken a területeken, ezt azonban az anyagi tényezők több esetben akadályozzák, hátráltatják, más esetben azonban pozitív, megvalósult törekvésekkel is találkozhatunk, mint például az Ármin bánya újrahasznosítása múzeumként, kiállítási térként, valamint a Jókai bánya rekultivációja, épületek bontása, és a terület előkészítése új hasznosításra, vagy az Edelman-féle téglagyár hasznosítása.

Ajka barnamezős területeinek teljes mértékű felmérése megtalálható a szakirodalomban is, melyet Pirisi Gábor és Sókuti Zsuzsanna készített 2013-ban, és megjelent a Területfejlesztés és innováció c. szaklapban (2013.június 29.). A kutatási anyag címe: *Egy zsugorodó ipari kisváros: a gazdasági szerkezetváltás településszerkezeti hatásai Ajkán*. A szerzők vizsgálták a bányászat és az ipar nyomán

keletkezett, beépítésre nem kerülő, de használatba vont és átalakított területek, meddőhányók és zagyatárolók sorsát is. A tanulmány részletesen bemutatja a város meglévő barnamezőit, a múltjukat és lehetséges jövőjüket, a város fejlődési irányát, a dezindusztrializáció negatív és pozitív folyamatát. A kutatás néhány javaslatot is tesz a felhagyott épületek hasznosítására.

Ajka, mint szocialista iparváros területhasználatának főbb elemei az 1980-as évek végén. Forrás: Pirisi Gábor és Sókuti Zsuzsanna szerkesztése

Ajka város területén a korábbi bányászati tevékenységből eredő tájsebek, meddőhányók, bezárt bányaüzemi területek nagyrészt rekultiválásra kerültek, mivel erre törvényi kötelezettségük volt. Azonban a tradicionális ajkai ipari és energetikai cégek (MAL ZRt.- timföldgyár, Ajka Kristály Kft., Bakonyi Erőmű), amelyek jelentős ingatlanállománnyal, azon belül nem rekultivált területtel rendelkeznek jellemzően a belterületi telephelyeken, ezek egy részét nem használják. Ezek az üres ingatlanok, épületek a városfejlesztés, városrehabilitáció során új funkciót kaphatnak önkormányzati koordinálás, kezdeményezés mellett (pl. PÓK közösségi központ fejlesztés).

Jelenleg alulhasznosított barnamezős területek a tanulmány szerint:

1. szénbányászathoz kapcsolódó barnamező:

- Jókai bánya: hétvégi házaspár üdülőterület és településközpont vegyes terület besorolású
- Padrag bánya: romos épületek, részben hasznosított
- Központi szénosztályozó (PÓK): üres
- Kolónia épületek: részben hasznosított
- Kötélpályák: részben bontott

2. iparvasutak: (közlekedés leépülése)

- csingervölgyi: részben hasznosított
- kölöskepe-völgyi: részben bontott
- padragi: részben hasznosított

3. timföldgyár:

- Épületállomány: részben hasznosított és üres
- tájsebek: részben hasznosított

4. Erőmű:

- épületállomány: részben hasznosított, üres és romos
- tájsebek: részben hasznosított

5. Elektronika és AE-Plasztik Kft. épületállománya részben hasznosított és üres

6. Ajka Kristály Kft. kriptongyár épülete üres

7. Bakonygyepes volt tsz. major, később varroda: romos épületek

Barnamezős fejlesztések az elmúlt években

Az MVM Bakonyi Villamos Művek Termelő Zrt. ajkai telephelyén „barnamezős” beruházásként egy új, 2~58 MW villamos teljesítményű nyílcsiklusú gázturbinás erőmű létesült.

Az erőmű beruházása 2009-ben kezdődött meg és 2011-ben kezdte meg kereskedelmi üzemét.

Az erőmű gázellátása a társaság saját tulajdonában levő, új építésű gáz-célvezetéken keresztül valósul meg. A környezet beépítettségére tekintettel létrehozott zajvédelmi rendszernek köszönhetően a működő erőmű által keltett zaj mértéke alacsonyabb a meglévő környezeti alapzaj szintjénél is.

Konfliktussal terhelt területek

Ajka városban nem található olyan szinten konfliktusokkal terhelt terület, amelyre egyértelműen kijelenthető, hogy szlömösödött terület. A korábbi ITS antiszegregációs terve 4 db. szegregátum gyanús területet vizsgált, ahol a város bizonyos szociális problémákkal küzd és a lakásállomány komfortfokozata alacsony. Ajkán a város különböző pontjain elszórtan helyezkednek el ezek a kisebb szegregátumok, elsősorban Padrag és Bódé-Csinger egykori bányásztelepein, a bányász lakásokhoz kapcsolódóan.

- Kossuth - Kohász –Ifjúság utcai által határolt tízemeletes panellakások (Belváros)
- Kosztolányi D. – Ifjúság - Móra F.- Móricz Zs. utca határolta téglalapépítésű lakótömbök (Belváros)
- Vájár u. lakóházak (Bódé-Csinger)
- Dózsa György u. menti lakóházak (Bódé-Csinger)
- Bartók Béla u.-Köztársaság u. által határolt lakótömb (Bódé-Csinger)

Ezek a helyeken az átlagosnál magasabb a munkanélküliek és a segélyből élők aránya. Ajkán az alacsony komfortfokozatú lakások aránya Bódén és Padragkúton haladja meg jelentősen a városi átlagot. Ezek a lakások a volt bányászok számára alacsony komfortfokozattal épültek.

A városnak a KSH 2011. évi népszámlálási adatai alapján számított mutatórendszere alapján nincs olyan szegregátuma, ahol a hátrányos helyzetűek koncentrációja kritikus lenne. A korábbi ITS helyzetelemzése szerint Ajkán nem alakultak ki a szegregációs kritériumoknak megfelelő lakóterületek, így a városnak antiszegregációs intézkedési tervet nem kellett kidolgoznia, azonban a szlömösödést megakadályozandó, több intézkedést írtak össze, a helyzet javítására, melyek közül néhányat kiemeltünk:

- Bódé-Csinger alacsony komfortfokozatú lakásainak korszerűsítése (Vájár utca) a komplex városrehabilitációs fejlesztés keretében (homlokzatfelújítás, házfelújítás, komfortfokozat javítás, stb.)
- távfűtött lakások energetikai korszerűsítése
- önkormányzati bérlakások értékesítése, magasabb komfortfokozatú cserelakás biztosítása a rászorulóknak

- a szegregálódó területek szlömösödését megakadályozandó, alacsony státuszú lakosokat csak akkor költöztet ide az önkormányzat, ha ott egyben városrész rehabilitációt is végrehajt, ezáltal biztosítva az integrált lakókörnyezet kialakulásának lehetőségét.

1.14.2 A telekstruktúra vizsgálata

Telekmorfológia és telekméret vizsgálat

Telekmorfológiai vizsgálat során megnéztük, hogy a szabályozási terv övezeti terve és a tényleges telekállomány között hol van ellentmondás. Hol lehet számítani telekaprózódásra, illetve melyek a leginkább telekátosztással érintett területek.

Általában elmondható Ajka lakóterületeiről, hogy a telekalakítások az övezeti besorolásnak megfelelőek, a telkek aprózódása nem várható. Nagyobb egybefüggő területek a lakóterületi fejlesztésre kijelölt területek, ahol a telekosztások a kertvárosi jelleg megőrzése miatt fontosak.

A lakóterületeken általában a beépítés intenzitásának növekedése a jellemző (tetőtér beépítés, plusz szint, másik főépület), telekátosztások kevésbé jellemzőek. A nyeles telkek sem jellemzőek. A társasházak, lakóparkok építésére irányuló telekösszevonás sem jellemző. A Városligetben kijelölt lakó és vegyes területeken várható még telekhatár-rendeztés, de a legtöbb belterületi lakóterület beálltnak tekinthető. A városszéli tervezett lakóterületeken, pl. a Babucska-dűlő, Nagy-peres dűlőnél a telekcsoport újraosztás az egyetlen optimális megoldási lehetőség a lakótelkek és közterületek rendezett kialakítására és ütemezett beépítésére. A hatályos szabályozási terv ezeken az új lakóterületeken a közterületeket kiszabályozta és a telekosztásokra is adott irányadó telekhatárokat.

Telekosztással érintett terület lehet a kijelölt gazdasági terület a városszéli területeken, az Ipari Park nyugati, keleti és északi bővítési területén, ahol koncentrált gazdasági zónákat határolt le a településszerkezeti terv Bakonygyepes határában.

Tulajdonjogi vizsgálat

Részletes tulajdonvizsgálat az integrált településfejlesztési stratégiához nem készül. A tulajdoni lapok alapján történő vizsgálatok a konkrét tervezési feladatoknál szükségesek.

Az ismert önkormányzati és állami tulajdonú területek alapján kijelenthető, hogy a legtöbb ingatlan magántulajdonban van. Az Ipari Park hasznosított területe is az infrastruktúra hálózattal együtt a vállalkozások tulajdonában van.

A településrendezési tervben kijelölt új beépítésre szánt területek is általában magántulajdonú ingatlanokat érintenek. Az önkormányzat tulajdonában lévő néhány fejlesztésre váró ingatlan a Jókai bányától északra (hétvégiházak terület), a Parkerdőben, az Ipari Park északi szektorában, a Körtvélyes nyugati oldalán, a Városligetben, Tósokberéndben található. Ezen kívül több önkormányzati beépítetlen telek elszórtan helyezkedik el a városban szinte minden városrészben található.

A legnagyobb kiterjedésű állami terület a főutak és az országos mellékutak. Ezen kívül a városban más állami tulajdonú fejleszthető ingatlan nem ismert.

Az állami tulajdonban lévő, MÁV kezelésű vasúti területek az alaptérkép alapján kerültek lehatárolásra. A várost átszelő vasútvonalak, iparvágányok miatt viszonylag sok vasúti terület található Ajka területén, melyek között több hasznosítatlan parlag terület is található.

1.14.3 Önkormányzati tulajdon kataszter

Ajka város önkormányzat tulajdonában 1451 db ingatlan van jelenleg a 2014.12.31.-i kataszteri napló szerint. A törzsvagyona 970 db ingatlan tartozik, a helyi közutak, kerékpárutak és műtárgyaik, a helyi önkormányzat tulajdonában álló közterek (garázsok és lakótelep), parkolók, közparkok, autóbusz végállomás (vasútállomásnál), autóbusz pályaudvar, és a helyi önkormányzat tulajdonában álló vízfolyások, vízmosások, kispiac (Sport utcánál), üzemen kívüli szemétkerakó (Padragkút), közműlétesítmény (transzformátorház)közcélú vízi létesítmények.

A város korlátozottan forgalomképes törzsvagyonaiba tartoznak a helyi önkormányzat tulajdonában álló közmű, valamint a helyi önkormányzat tulajdonában álló, a helyi önkormányzat képviselő-testülete és szervei, továbbá a helyi önkormányzat által fenntartott, közfeladatot ellátó intézmény, költségvetési szerv elhelyezését, valamint azok feladatának ellátását szolgáló épületek, épületrészek összesen 43 db ingatlan. Ezeken kívül helyi döntés alapján korlátozottan forgalomképes összesen 16 db ingatlan: szociális diszkontbólt, szemétkerakó telep, lakóépület, sportpálya, lakóházak, sportcsarnok, vásárcsarnoki parkoló, szociális lakás+rendelő.

Bérlakás állomány: vegyes tulajdonú épületben összesen 84 db lakás, 6 db önkormányzati épületben 39 db lakás áll rendelkezésre, ebből a szociális alapon rászorulóknak 11 db lakás érhető el az Iparos u. 8. sz. alatt. A bérlakások a városrészekben elszórtan helyezkednek el (Iparos utca, Padragi út, Fő u., Csokonai u., Pálmajor, Verseny u., Kossuth u., Kohász u., Újélet utcai Fecskeház, Kosztolányi u., Móra F. u., Móricz Zs. u., Petőfi S. u., Deák u., Központi telep, Vájár u., József A u.). A nem lakás célú helyiségek között található az Iparos utcai és Semmelweis utcai rendelő, a Gyár utcai Máltai szeretetszolgálat (szociális diszkontbólt), a Mikovinyi, Ifjúság, Fő és Kossuth utcai garázsok és a Bartók Béla utcai Bódéi Szolgáltatóház.

A lakásállományon kívül az alábbi funkciójú területek tartoznak önkormányzati tulajdonba:

- Közművelődési és sport intézmények
- Oktatási intézmények
- Beépítetlen telkek, építési telkek, udvarok, telephelyek
- Rekreációs területek
- Közparkok
- Egészségügyi, szociális intézmények
- Gyermektábor Balatonszepezd területén

Az üzleti vagyont képező saját tulajdonú ingatlanokhoz összesen 404 db ingatlan tartozik: udvarok, beépítetlen telkek, garázsok, szennyvíztelep véderdő, külterületi ingatlanok (szántó, kert, gyeplé, gyümölcsös, erdő), városligeti közpark, strand és uszoda, kispiac, régi gyártelep zagytározó, Parkerdő pihenőház, kemping, raktár, transzformátorház, Bódéi Szolgáltatóház, városligeti közlekedési park, telephely az ipari park mellett, állati hulladékgyűjtő, közösségi ház, játszótér (Padragi), Szt. István úti volt pékség, drótkötélpálya, bányatelek.

A nem 100% tulajdonú terület a volt MHSz lőtér és épület (50,8%), a Szt. István úti volt pékség (24%), Móricz Zs. úti épület (11%), a zagytérnél kialakított garázsok (8,4-2,7%), polgármesteri hivatal (88%), Bódéi Szolgáltatóház (20%).

A város önkormányzati tulajdonú adatait a térképi feldolgozáshoz az önkormányzattól kapott vagyonkataszter adatállományából gyűjtöttük le, földhivatali adatok hiánya miatt.

A közmű és közterületi ingatlanokon kívül funkciók szerinti leválogatásban az alábbi ingatlanszámokkal és területnagyságokkal rendelkezik a város:

Megnevezés	Teleknagyság (hektár)	Telekszám (db)
Beépítetlen ingatlanok	23,3	105
Intézmények	35,4	75
Építési telek (Gergőföldi út)	0,82	9
Külterületi föld (kert, szántó, gyeplő, legelő, erdő, gyümölcsös)	102,4	289
ebből résztulajdonú külterületi föld		4
Lakóépületben lakás, garázs	0,46	42
lakóház, udvar, gazd, ép.	1,25	10
Gyermektábor (Balatonszepezd)	0,79	1
Állati hulladékgyűjtő	0,01	1
Ebmegőrző telep (szennyvíztelep mellett)	0,96	1
szeméttelep	11,6	2
zagyter (gyártelep, volt Videoton, gázcserelelel mögött)	6	2
volt MHSZ lőter	0,91	1
temető	13,6	4
Összesen	197,5	546

Az önkormányzati tulajdonban lévő ingatlanok a „Tulajdonvizsgálat” című térképen kerültek bemutatásra.

1.14.4 Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése

A város épületállományát és a környezetet a településtervezéshez szükséges léptékben az önkormányzati adatszolgáltatásként kapott digitális földhivatali-ingatlannyilvántartási alaptérkép tartalmazza.

1.14.5 Az építmények vizsgálata

Funkció, kapacitás

Az építmények funkcióvizsgálatát a digitális földhivatali alaptérkép alapján és az önkormányzati adatszolgáltatás alapján végeztük el. A nyilvántartás által megkülönböztetett kategóriák:

- lakóépület
- üdülőépület
- közintézmény, intézmény
- gazdasági épület
- üzemi épület, és
- egyéb épület, építmény.

A kereskedelmi épületek a legtöbb esetben közintézményként, intézményként vannak nyilvántartva, ezért ez a vizsgálati módszer önmagában nem elegendő értékelésre és az összefüggések meghatározására. A nyilvántartási adatokat helyszíni vizsgálattal szükséges kiegészíteni.

A funkció vizsgálatot az 1.14.1. fejezetben részben már elvégeztük. Most a városrészekben elhelyezkedő fontosabb funkciókat mutatjuk be táblázatos formában:

Településrész neve	Intézményi funkciók	Kereskedelmi-szolgáltató funkciók	Egyházi, szabadidő funkciók
Belváros (Városközpont)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bölcsőde, óvodák, általános iskolák, gimnázium, szakközépiskola, szakiskola ▪ zeneiskola, erdei iskola ▪ művelődési ház, könyvtár ▪ mozi (színház) ▪ temető ▪ polgármesteri hivatal ▪ bíróság és ügyészség ▪ földhivatal ▪ rendőrkapitányság ▪ kórház (451 ágyszám) mentőállomás ▪ járási hivatalok ▪ sporttelep, sportcsarnok ▪ szabadidő centrum ▪ idősek otthona (40 fh) ▪ időskorúak gondozóháza ▪ fogyatékosok nappali intézménye ▪ családok átmeneti otthona ▪ családgondozó és gyermekjóléti szolgálta ▪ alkohol- és drogambulancia ▪ szociális szolgáltató és gondozási központ ▪ máltai szeretetszolgálat ▪ szociális étkeztetés 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ hotel ▪ panziók ▪ éttermek ▪ áruházak ▪ élelmiszer boltok, pékségek, üzletsor ▪ bevásárló központ ▪ autószerelők ▪ építőipari boltok ▪ vendéglők ▪ gyógyszerár ▪ üzemanyagtöltő 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ autóbusz állomás ▪ autóbusz végállomás ▪ strand ▪ uszoda ▪ kemping ▪ posta ▪ templomok ▪ körzeti orvosi rendelők
Padragkút	óvoda, általános iskola, művelődési ház, körzeti orvos, temető, idősek klubja, hajléktalan szálló, család átmeneti otthon	posta gyógyszertár élelmiszer üzletek	templom
Bódé	Szakközépiskola, temető, máltai szeretetszolgálat	Csopak vendéglő	templom
Csinger	Szakképző iskola és kollégium, Községi Ház, temető, múzeum	Parkerdő vendéglő és vendégházak	templom
Tósokberénd	Ifjúsági Ház, általános iskola, könyvtár, temető tűzoltóság katasztrófavédelmi kirendeltség	posta üzemanyagtöltő állomás panzió és vendéglő	lovastanya (2 db) templom
Ajkarendek	Művelődési Ház, Óvoda, általános iskola, temető	cukrászda	posta templom
Bakonygyepes	Művelődési Ház temető	Hajnal panzió és étterem autószalonok, építőipar, kisebb élelmiszer boltok bevásárló központok	posta szabadidőközpont és lovarda templom

Az intézmények kapacitás vizsgálata az 1.10 fejezetben került kifejtésre.

Beépítési jellemzők (beépítési mód, beépítési mérték, sűrűség)

A beépítés a több településből kialakult városszerkezet miatt és a sokféle területhasználatnak megfelelően igen változatos, de néhány kivételtől eltekintve a különféle beépítési módok csoportosan jelennek meg. A hatályos szabályozási terv a beépítési mód alapján is differenciálta az építési övezeteket. A gazdasági és különleges területek általában szabadonállóak, max. 50%-os

beépítésűek, a lakóterületek ennél sokkal árnyaltabban jelennek meg a városszerkezetben. Környezetükből markánsan kiemelkednek a szabadonálló többszintes közintézmények és lakóépületek. A városközpont nagy kiterjedésű lakótelepei nagy sűrűséggel, telepszerű beépítési móddal épültek (úszótelkeken). A Tósokberénd, Csinger és Padragkút többalakos társasházai már a szabadonálló beépítési mód szerint alakultak ki. A zárt sorú beépítési mód nem jellemző Ajkán. A külvárosi településrészekben a családi házas lakóterületek övezetében a laza, hagyományos oldalhatáronálló beépítési mód a domináns. A többalakos társasházaknál a csoportos beépítési mód is megjelenik egy tömbben a Deák Ferenc utcában. A hagyományos beépítési módok mellett számos tömbben az ikres beépítési mód alakult ki, Tósokberénd, Padragkút és a Városközpontban is. A beépítési mérték és sűrűség városrészenkénti jellemzése már bemutatásra került az 1.14.1. a 1.14.5. fejezetben is.

Jellemző beépítési módok a Városközpontban és Tósokberénden.

A lakóterületek beépítési módjait a Beépítési mód vizsgálat térképen mutatjuk be részletesen.

Magasság, szintszám, tetőidom

Ajka több városrészből összenőtt területén belül igen változatos az építmények magassága, szintszáma, és tetőidoma, mely szorosan összefügg az építés idejével, a beépítési móddal és a funkcióval. A lakóterületeken belül is igen differenciált a magasság és tetőidom.

A régi típusú bányászati kolóniák lakótelepein 2-3 szintes társasházak találhatók magastetővel: Felsőcsinger (tetőtér manzárdtetővel), Padragkút, Új Élet utca. A belvárosban épült szocialista realista lakótelepek 3-4 szintes társasházakkal épültek be, magastetővel, néhány esetben utólagos tetőtérbeépítéssel. A később épült panel lakótelepek már magasabb szintszámmal, F+4-F+10 és egyszerű lapostetővel épültek. A városközpontban a két legmagasabb épület a városháza és a kórház 10 emeletes épülete. Ajka város területén számos egyházi épület, templom található, melyek egyedi tömege és jellegzetes tornyaik kimagaslanak a környék beépítéséből.

A városközponton kívüli kertvárosias, falusias lakóterületi övezetek jellemzően a hagyományos földszint, tetőtérrel vagy a nélkül, F+1, vagy F+1+T lakóépületek közepes hajlású (25-45°) sátoztetővel, nyeregtetővel, félnyeregtetővel, kontytetővel, oromzatos kontytetővel, csonka kontytetővel, ritkábban manzárdtetővel (toronykiugrással) épültek be. Ajka város területén számos városrészben fellelhetők a XIX. század második felében épült paraszti, polgári lakóépületek (Ajkarendek, Padrag, Tósokberénd, Bakonygyepes), a népi lakóház képviselői. Ezek földszintes kialakításúak, nyeregtetős, kontyolt tetőidomúak és védelemre javasoltak az értékkataszter szerint.

Az újabb családiházak modernebb tetőidomúak (kishajlású max. 25°), földszintesek nagyobb alaprajzzal, de Ajkarendek új beépítésű területein (volt zártkert) találunk gúlatetőt is. A közintézmények és az ipari épületek magassági jellemzői is annyira változatosak, hogy a fszt-es kialakítástól a 30 méteres kórház épületig számtalan típus megtalálható.

A nehézipar telepein a technológiától függően általában magasabb beépítés a jellemző, esetenként ipartörténeti emlékek is találhatóak, magas színvonalú építészeti minőségben. Az új típusú logisztikai és környezetbarát gyártó üzemek kishajlású, vagy lapostetős csarnok kialakításúak, 7,5-10 m között. A nagyobb, modernebb áruházak alacsony építészeti minőséggel, raktárjellegűen vannak építve (pl. Tesco), funkcionális minimalista módon. Az újabb gyártó üzemek modernebb építészeti stílusban épültek, egyedi kialakítással (pl. Hársfa utcai Bourns Kft.). Az Ipari Parkban a legtöbb gazdasági épület egyszerű, funkcionálisan kialakított épület, max. 12,5 magassággal.

Ajka Értékvédelmi felmérésében további részletek, és jellemzők bővebben megtalálhatók.

Településkarakter, helyi sajátosságok

A város több kistelepülés összevonásával alakult ki. Ajka-őstelepülés, Bódé, Tósok, Berénd összevonásával 1959. november 01-i hatállyal a település-együttest várossá nyilvánították. A városhoz később hozzácsatolták a közeli Bakonygyepes, Ajkarendek és Padragkút településeket is. Ajka összenőtt városrészeinek és a különálló falvaknak is megvan a sajátos karaktere, beépítettsége, jellemző stílusa. A város, a központi részén kívül, kialakulásánál fogva laza szerkezetű lakóterületekből áll. A városközpont sűrűbb beépítésű, elsősorban panel lakótelepek jellemzik sok köztes zöldfelülettel, ipari létesítményekkel, parkkal, teresedéssel. A belvárosi központi tömbben is a városháza magas épülete mellett az áruházak, a hotel és a többszintes társasházak tartoznak az uralkodó városképhez. A belváros mellett, a lazán csatlakozó, tagoltan elhelyezkedő kertvárosias területek jellemzően földszintes, tetőteres családi házas beépítésűek.

A város központjában 1968-ig a házak főleg téglából készültek (Kandó Kálmán lakótelep, Petőfi-Munkácsi utca környéki lakótelep, Viktortelep, Csinger-Vájár utca, Sport utca, stb.), ezután a blokkos, panelos építési mód került előtérbe (győri, majd veszprémi házgyári termékek). Az első lakótelepek még színes homlokzatokkal készültek, magastetővel, 2-3-néha 4 szintes kivitelben, sávházakkal, majd jöttek a szürke panel lapostetős egyszerű blokkházak, melyek monotóniáját jól ellensúlyozzák az úszótelkek közötti zöldfelületek, a fásított közterek, az erdő közelsége, valamint a Városliget nagy kiterjedésű zöldfelülete a strand és kemping létesítményekkel és a csónakázó tóval. A régi városközpontot a 70-es években teljesen elbontották és helyette modern kialakítású belvárost építettek, üzleti, szolgáltató funkcióval, intézményekkel. A belvárosi tömbök kereskedelmi-szolgáltató üzletportáljainak modernizálása folyamatos igény a városban.

Ajka város szorosan vett városközpontja a Szabadság téri tömb, melyet délről a Deák F. utca határol és a Torna-patak is itt halad át a városon. Ebben a tömbben több intézmény is található, de a legjellegzetesebb a magas városháza. A városközpont egyedi arculatát a magas épületek, a köztük lévő fásított közterületek, a burkolt gyalogos terek és a Torna-patak jelenti. A lapos tetős úszótelkes beépítés jellemzi a város központi részét.

A város zöldfelületi aránya országosan is nagyon jónak mondható. Jelentős számú az esztétikai értéket növelő köztéri alkotás, és a szökőkút. A városra jelentős feladatokat ró a közterületi zöldfelületek ápolása, a hiányzó parkolók kiépítése, a jelentős számú panel jellegű épület és környezetének megújítása (Panel program).

Helyi sajátosságok közé sorolható a sok régi ipartörténeti épület, melyek közelébe ún. kolóniákat, (munkás)lakótelepeket alakítottak ki. A gyárak területén belüli egyedi épületek egy része már történelmi bányászati, ipari emlék, és építészeti szempontból különlegesség. Több olyan bányászati emlék is található a városban, melyek újjrahasznosítására lenne szükség (Padragkút, Csinger-völgy). Egyik ilyen önkormányzati kezdeményezés a Szénosztályozó (PÓK) közösségi központtá alakítása.

Bódé városrészben a hőerőmű mellett épült Kandó Kálmán lakótelep társasházai jellegzetes épülettípust képviselnek, a Városliget melletti egyedi alaprajzú tíz szintes kórház épület szintén helyi jellegzetességnek számít. A Csinger városrészben található több kisebb lakótelepek az adott bányász kolóniára jellemző sajátos karaktert képviselnek. A városközpontban épült 1950-60-as évek béli lakótelepek, melyek egységes beépítésűek, karakteresek és védendőek (Petőfi Sándor utca-Eötvös utca - Móricz Zsigmond utca - Móra Ferenc utca- Mikes Kelemen utca-Új Élet utca környékén). Ezen kívül az ipari épületek között is találhatók olyan bányászattal kapcsolatos épülettípusok, melyek meghatározzák az adott városrész arculatát. Ilyen a Csinger-völgyi épületek egy része, a Parkerdő üzemi épületei, a volt Ármin bányában kialakított múzeum, a hőerőmű és szénosztályozó területén lévő ipartörténeti épületek, vagy a város utolsó megmaradt malma és magtára Tósokberéndben, továbbá a timföldgyár szivattyúháza, a kenyérgyár, üveggyár, transzformátorházak, a szénüzem Vikortelepen.

A város építészeti múltját, arculatát, karakterét őrző épülettípusok vizsgálata részletesebben megtalálható az Épített környezet értékeit bemutató fejezetekben, továbbá a Város-Teampannon Kft. által 2013-ban készített Ajka Értékvédelmi Felmérés felülvizsgálatában.

1.14.6 Az épített környezet értékei

A település nem érintett világörökségi és világörökség-várományos területtel. A településszerkezet kialakulását a városra készült településrendezési terv⁷ és az Ajkai értékvédelmi vizsgálat⁸ már bemutatta, itt nem ismételjük meg. A településen 46 régészeti lelőhely található.

Műemlékvédelem, nemzeti emlékhely

A korábbi rendezési tervekhez készített, épített környezet védelmével kapcsolatos fejezetek, valamint a helyi építészeti örökség felméréséről készült értékvizsgálat bemutatják az Ajka területén lévő műemlékeket. A város közigazgatási területén 18 műemlék található, ebből tíz népi lakóház (legtöbbjük Ajkarendeken), öt egyházi épület, egy szobor, egy ipari épület, valamint egy lakóház. A településen történeti kert, temető és temetkezési emlékhely, valamint műemléki jelentőségű terület, és nemzeti emlékhely nem található.

Helyi védelem, védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

A 2006-ban készült, majd 2013-ban felülvizsgált részletes értékvizsgálat kijelölte azokat a népi lakóépületeket, egyházi és ipari épületeket, területeket, közterületi alkotásokat, melyek a helyi építészeti örökség részét képezik, megőrzésük Ajka építészeti hagyományainak fennmaradása

⁷ Készítette: M-Teampannon Kft. 2000-ben.

⁸ Készítette: M-Teampannon Kft. 2006-ban, és felülvizsgálta Város-Teampannon Kft. 2013-ban

érdekében szükséges. Az értékvizsgálat 75 épületet, 18 területet (védendő utcakép, településkép, településszerkezeti szempontból jelentős zöldterület), valamint 44 köztéri alkotást és köztárgyat tartott védelemre érdemesnek. Az egyedi védelemre javasolt épületek többsége népi lakóház, kisebb része polgári lakóház, villa, illetve kertvárosi lakóház.

A védendő területek közül kiemelendő az egykori bányásztelepek jellemző beépítési módja a Csingervölgyben, az 1950-60-as években a városközpontban épült szocialista realista lakótelepek a nagy kiterjedésű zöldfelületekkel, az egyedi építészeti karakterrel jellemezhető szolgáltató városközpont az áruházakkal és a polgármesteri hivattal, valamint a falusias építészeti karaktert hordozó egykori településközpontok, úgy mint Padragkút, Tósokberénd, vagy Bódé.

Településszerkezeti szempontból jelentős zöldterületnek tekinthető az ökológiai folyosóként is működő Torna-patak völgye, valamint a Városliget. A településen számos településképi és természeti értéket képviselő fasor található: pl. a lakótelepek platánfái, a cséki temető vadgesztenyéi, vagy a bakonygyepesi fűzfásor.

Ennek alapján a város elkészítette helyi értékvédelmi rendeletét, mely az egyes területekre meghatározta az egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzőket. Az értékvédelmi rendeletet a stratégia készítésével párhuzamosan tervezi elfogadni az Önkormányzat. Emellett a város meg kívánja alkotni a településképi véleményezési eljárással, a településképi bejelentési eljárással, a helyrehozatali és településképi kötelezéssel összefüggő helyi rendeletét is, hogy az érintett városrészek esztétikai megjelenésével erősítsék a településképi értékeit.

Bányásztelep (Felsőcsinger)

Szocialista realista lakótelep

Jézus Szíve Plébánia

Református templom (templomdomb)

Ajka Városközpont és Belváros javasolt értékvédelmi területei

Ajka számos épített örökséggel, és településszerkezeti értékkel rendelkezik. A város nagyon fontosnak tartja épített örökségének védelmét, ezért helyi értékvédelmi vizsgálat keretén belül felmérte a városban található építészeti értékeket. Az értékvizsgálat 75 épületet, 18 területet (védendő utcakép, településkép, településszerkezeti szempontból jelentős zöldterület), valamint 44 köztéri alkotást és köztárgyat emelt ki, mint védelemre érdemes építészeti - közterületi értéket. Az értékek többségét a népi lakóházak teszik ki, de ki kell emelni a településszerkezeti szempontból jelentős zöldfelületeket (Torna-patak, Városliget, lakótelepek zöldfelületei), valamint az 50-es és 60-as években teleszerűen kialakított lakótelepeket. Ajka a közeljövőben fogja megalkotni értékvédelmi rendeletét, valamint a helyi építészeti örökség, a településkép fennmaradását, erősítését elősegítő rendeleteit.

1.14.7 Az épített környezet konfliktusai, problémái

A védett értékeket tekintve a legnagyobb probléma az állagmegóvás hiánya, valamint a kialakult, hagyományos építészeti karaktertől eltérő homlokatzialakítások, anyaghasználat, színezés, különösen Padragkúton és a Városközpontban. Ennek eredményeként például a hagyományos rendeki és gyepesi utcakép teljesen szétesett, csak egy-egy épületen elszórva fedezhetők fel az egykori hagyományos utcakép nyomai. A reklámok elhelyezése további településképi problémát szül, hiszen vagy a városképet rontja (főként a lejárt reklámok), vagy a védett épületek utcaképi megjelenését. Ezek a problémák a helyi rendeletekkel szabályozhatók.

- Padragkúti városrész központ hiánya

- alacsony komfortfokozatú felújítandó lakóépületek (Bódé, Csinger, Padragkút, Tósokberénd)
- alulhasznosított barnamezős területek, üres, romos gyárépületek (Hőerőmű, MAL, Padragkút bányüzemei)
- beépítési módok keveredése egy tömbön belül
- zavaros utcafépi megjelenés a Belvárosi tömbökben (panelház, műemléki templom, kertesi családi ház egymás mellett)
- változó előkert méretek miatt az utcafépi nem egységes (Tósok, Bódé, Padragkút egyes utcái)
- néhány tömbből hiányzik az építési övezet
- a lakótelepeken való fejlesztés az úszótelkes beépítési mód miatt nehézkes, tetőtér építés, magastető építés, társasházak közé épülő kereskedelmi épület illeszkedésének hiánya
- Városliget zöldfelületének szétszabdálása az új építési telkek miatt, beépített terület aránya nő a zöldterület rovására
- kevés zöldterület, rekreációs terület Bódé, Csinger, Padragkút, Ajkarendek, Bakonygyepes városrészekben
- a gazdasági területek túlépítése, a telekhatár mentén hiányzó zöldfelületek
- lakóterületek közé ékelődő gazdasági telephelyek, a lakó és gazdasági területek között hiányzó védősáv, növénytelepítés
- a belvárost elkerülő út hiánya
- temető területek kapacitásproblémái
- közterületi fasorok hiánya

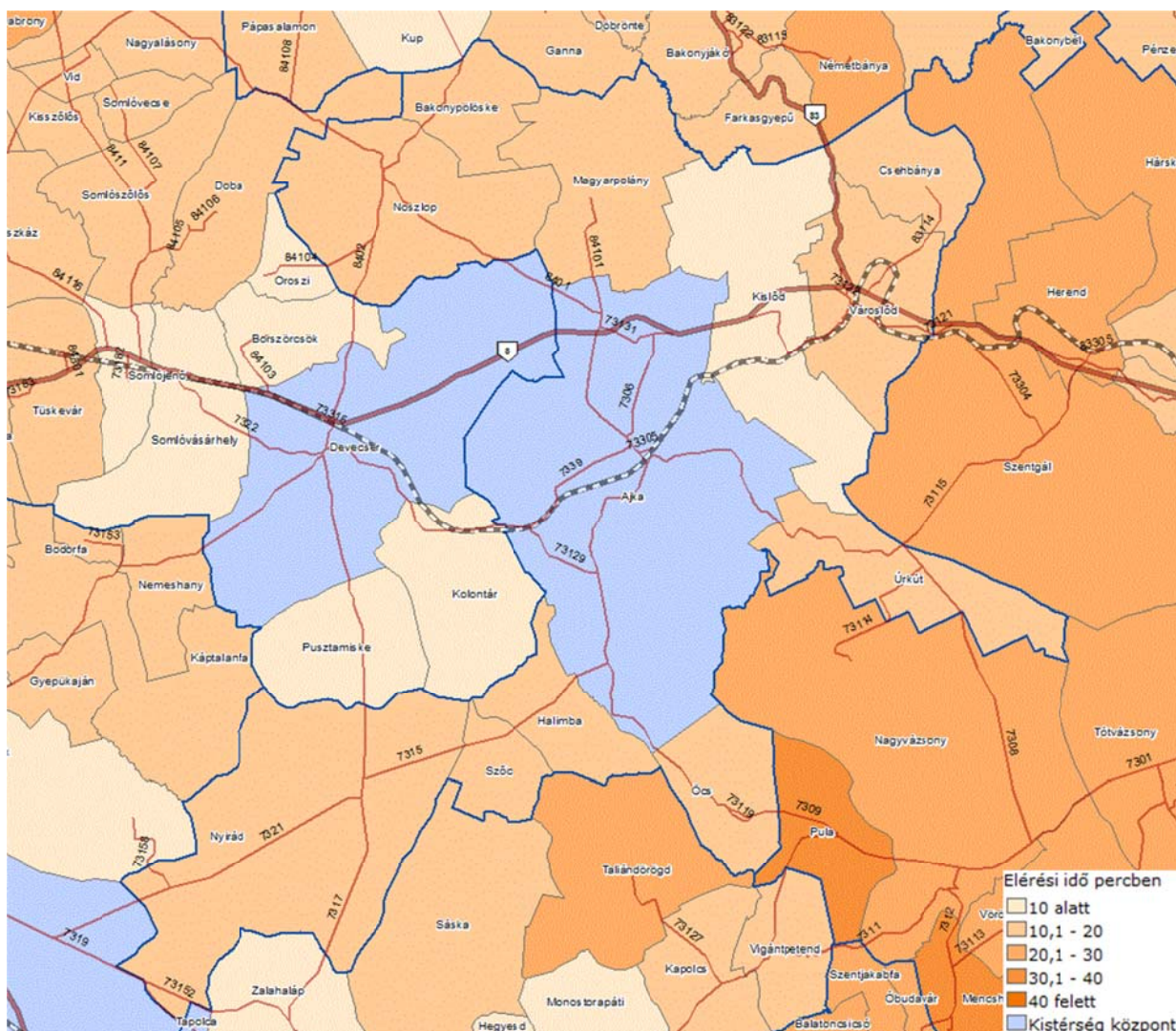
A problématerképen kerülnek ábrázolásra a vizsgálatok során feltárt problémák, amelyeket az Önkormányzattal folytatott konzultáció során kiegészíteni, illetve felülvizsgálni szükséges.

Ajka város beépített területeinek településszerkezete fő vonalaiban véve kialakultnak mondható. Nagyobb léptékű beavatkozás a település belterületén nem szükséges, azonban számos kisebb területhasználati anomália feloldása elengedhetetlen, illetve az egyes barnamezős területek átstrukturálásához módosítások vizsgálata indokolt Bódé, Csinger, Tósokberénd, Padragkút területén. A településszerkezeti terv a 8. sz. főút elkerülő szakasza mellett kijelölt távlati gazdaságfejlesztési célú területe az ökológiai hálózat magterületén került kijelölésre, emiatt fejlesztésbe vonása szinte lehetetlen. Az ipari park közelébe történő területcserével ez a konfliktus orvosolható.

1.15 KÖZLEKEDÉS

1.15.1 Hálózatok és hálózati kapcsolatok

Ajka város a térség legfontosabb közlekedési folyosója a 8. sz. főút mentén fekszik, amely kelet felé Veszprémmel és Székesfehérvárral, nyugat felé Devecserrel és Szentgotthárddal teremti meg közvetlen kapcsolatát. Ajka város észak-déli kapcsolatai viszont lényegesen rosszabbak, a Balaton felé ugyanis csak alsórendű utakon lehet eljutni, autóval kb. 45-50 perc alatt Révfülöp, Zánka. Az autópályák elérhetősége is viszonylag nehézkes, a legközelebbi M1 csomópont több mint 70 perc, az M7 autópálya 60 perc. A 8. sz. főút M8 autóúttá átépítése és Bakonygyepes elkerülése hosszú évek óta húzódik, az autóút nyomvonalának és csomópontjának bizonytalansága befolyásolja a város északi irányú fejlesztési lehetőségeit és a városi elkerülő út nyomvonalának és csomópontjának tervezhetőségét is.

Az Ajkai járás közlekedéshálózata és járásközpont elérhetőségek Forrás: TEIR

A város mellett halad el a villamosított Budapest-Szombathely, Budapest-Zalaegerszeg vasúti fővonal, amely a város jó vasúti elérhetőségét biztosítja. A vasútvonal fejlesztése, korszerűsítése napirenden van, a kiviteli tervek készen vannak. Az Ajkai járás valamennyi települését szilárd burkolatú úton meg lehet közelíteni, a hálózat azonban sok település környékén hiányosnak nevezhető. E hiányosságoknak a mindennapi életben következményei vannak a buszhálózat, igazgatás- és ellátásszervezés, munkavállalás és vállalkozásfogadás, valamint az emberi kapcsolati és az idegenforgalom lehetőségének kiaknázása terén.

1.15.2 Közúti közlekedés

A domborzati adottságok döntően befolyásolták a város úthálózati rendszerének kialakulását. Ajka város úthálózati rendszerének fő meghatározó útjai az országos közúthálózat részét képezik.

A városon belüli utakról elmondható, hogy a kiépített utak aránya az összes úthoz képest Ajkán 80 %, míg a környező városokban ez magasabb arányt mutat (Pápa 84 %; Tapolca 84 %; Várpalota 87 %; Herend 87 %). 2003 és 2012 között 10%-kal nőtt a burkolt utak aránya a belterületen, míg külterületen változatlan maradt. Jelentősen növekedett a kerékpárút hossza, mely a dunántúli városokhoz képest rendkívüli fejlettséget mutat (Pápa 11km, Sopron 9km, Mosonmagyaróvár 9km, Tatabánya 7km, Tapolca 3km, Sárvár 3km, Balatonfüred 3km, Várpalota 2km, Kőszeg 2km, Veszprém 1km).

Úthálózat	Mérték (2003)	Mérték (2012)	Mértékegység
Belterület kiépített	55	76	km
Gyalogút és járda	86	83	km
Belterület kiépítetlen	23	19	km
Belterület összesen	78	95	km
Belterületi kiépítettség	70	80	%
Külterület kiépített	2	2	km
Külterület kiépítetlen	75	85	km
Külterület összesen	77	87	km
Bel- és külterület összesen	155	181	km
Kerékpárút, közös gyalog- és kerékpárút	4	13,4 (2013)	km

Helyi közutak adatai 2003-ban és 2012-ben. Forrás: TEIR metaadatbázis (Magyar Közút Nonprofit Zrt.)

A város nyugati részén a bonyolult és rossz műszaki állagú úthálózat az autóbusz-közlekedést is befolyásolja.

Az országos közúthálózat részét képező utak kezelője a Magyar Közút NZrt. Veszprém Megyei Igazgatósága. A megye hálózati szempontból legfontosabb közlekedési tengelye a 8. számú főút, mely Ajka északi részén halad keresztül, Bakonygyepes belterületét kettészelve. A főút mentén főleg az utazók kiszolgálását biztosító létesítmények helyezkednek el, így üzemanyagtöltő állomás, külön gáztöltő állomás, autószerelő, étterem parkolóval és autószerelv eladóterrel. A főútra lakóépület nem nyílik. A 8. sz. főútnak Ajka területén három csomópontja van, egy Ajkarendektől keletre és kettő Bakonygyepesnél. A 8. sz. főközlekedési út négy forgalmi sávval rendelkező gyorsforgalmi úttá történő átépítése évek óta napirenden van. Zajvédő falak védelme mellett a jelenlegi nyomvonalon

akár 2 × 2 forgalmi sávval is üzemelhet a 8. sz. főút, és az M8-as távlatban autópályaként az elkerülő nyomvonalon.

A 8. sz. I. rendű főút valamennyi alsóbbrendű úttal elérhető, de átfogó koncepció az úthálózatban nem fedezhető fel. Az átmenő forgalom döntő hányada ezeken az utakon bonyolódik, illetve az önkormányzati kezelésű utak ezekre csatlakoznak.

Ajka és a környező települések kapcsolatát összekötő utak biztosítják, amelyek a következők: Déli irányban a 7309 sz. út összeköttetést biztosít a következő település(részek)ekkel: Padragkút, Halimba, Nyirád, Szóc, Pula. Északi irányban a 7308 sz. és 8401. sz. összekötőút biztosítja a következő település(részek)ek elérését: Bakonygyepes - Ajkarendek, Magyarpolány, valamint ez az út biztosítja a kapcsolatot a 8. sz. I. rendű főúttal. Délkeleti irányban a 7308 sz. út biztosít összeköttetést: Úrkút településsel. Északkeleti irányban a 7306 sz. út biztosítja a kapcsolatot Ajkarendek városrészével és a 8. sz. I. rendű főúttal. Nyugati irányban a 7339. sz. út biztosít összeköttetést Kolontár és Devecser településekkel.

A 73305. sz. út biztosítja a kapcsolatot a vasútállomáshoz az Alkotmány utcában. A 73131. sz. Bakonygyepes-Ajkarendek összekötő út szerepe főleg helyi jelentőségű, a várost a 8-as sz. főúttal összekötő út kedvezőtlen keresztszelvényi adottságok miatt egyirányúsítani kellett, így a Gyepesi (Korányi F. u.) út a 8-as út felé haladó ág, míg a Rendeki utca a centrum felé haladó ág (Önk. kezelésben van). A 84101. sz. Bakonygyepes-Magyarpolány út külterületen halad, a 8401. sz. útból ágazik ki. Az utat a 8. sz. főút Bakonygyepest elkerülő szakasza érinti. A 73129. sz. Padragkúti bekötőút a 7339. sz. Devecseri és a 7309 sz. utakat köti össze. Padragkút belterületi szakaszán a 7309. sz. úthoz való csatlakozásánál a keresztmetszeti adottságok kedvezőtlenek.

A közúti közlekedésben meghatározó szerepe van az északi bakonygyepesi 7308. j. összekötő útnak (Fő út) az ipari zóna megközelítése miatt. A településrendezési terv már 2000-ben kijelölt több új nyomvonalat a köldökszinóron közlekedő város számára, mely biztosítja a közvetlen kapcsolatot a 8-as főúttal az északi iparterület és Ajkarendek, valamint Bakonygyepes között.

Út száma	Összes forgalom j/nap	Személyg k. /nap	Kistehergk. j/nap	Autóbusz j/nap	Tehergk. j/nap	Motorkp. j/nap	Kerékpár j/nap	Lassú jármű j/nap
8. Ajkarendek-Bakonygy. között	16 580	8450	2226	229	2099	66	4	11
8. sz. főút Bakonygy.-nél	6681	3807	906	65	857	47	1	2
Összesen	23 261	12 257	3 132	294	2 956	113	5	13
7306	2712	2048	339	38	22	51	211	3
7308	15205	10714	2130	450	1526	229	107	49
7309	10406	6964	1209	318	1365	179	325	46
7339	13398	10564	1539	325	527	165	258	25
Összesen	41 721	30 290	5217	1131	3440	624	901	123
Növekedés a 2006. évhez képest (szorzó)	2,5	2,8	3,6	2,2	1,2	2,2	1,4	0,9

Ajka főútjának és összekötő útjainak éves átlagos napi forgalma járműtípusonként. Forrás: Országos Közutak Keresztmetszeti Forgalma, Magyar Közút NZrt., 2013.

Az összekötő utak összes járműforgalma 2013. évben 41 721 jármű/nap volt. A járművek közül a legtöbb személygépkocsi volt, amely az összes jármű 72 %-át tette ki. Jelentős arányt képviselt a kistehergépkocsi forgalom részesedése is, amely 12,5 % volt, továbbá kiemelendő a kerékpáros forgalom mértéke, amely 2013-ban az összes forgalom 2%-át tette ki. Az összes járműtípusban nőtt a forgalom 2006. évhez viszonyítva, legkisebb mértékben a tehergépkocsi forgalom nőtt, legnagyobb mértékben a kistehergépkocsi, több mint háromszorosára nőtt a forgalmuk.

2014. tavaszán a város megrendelte a Bartók Béla úti körforgalom forgalomszámlálását. Az 5 napos számlálási eredmények átlaga a következő táblázatban került bemutatásra:

Bartók Béla út észak	6974 jármű/nap
Csingeri út	5105 jármű/nap
Bartók B. út dél	5314 jármű/nap
Timföldgyári út	6885 jármű/nap
ÖSSZESEN	24 278 jármű/nap

Átlagos napi forgalom 2014. évre a 7309. jelű összekötő út és a Bartók Béla út csomópontjában. Forrás: Geoplaner kft.

A forgalomszámlálásból egyértelműen látszik a Bartók Béla út-Rákóczi utca-Gyár utca jelentősége az észak-déli irányú forgalom levezetésére.

A város gyűjtőúthálózata

A Sport u.-Gyár u.-Rákóczi u.-Bartók Béla u.-nak jelentős gyűjtő- és tehermentesítő szerepe van: a városközpont érintése nélkül lehet eljutni Padragkút és Csinger irányába a Devecser felől érkezőknek, valamint a Timföldgyári út, Gyártelepi út megközelítése is innen történik. Jelentős teherforgalmat bonyolít. A város legkritikusabb csomópontja is itt van a vasúti átkelőhelynél, melynek átépítése a vasút rekonstrukció keretében a közeljövőben megtörténik.

Béke utca-Téglagyári út: zsákutca, a Béke utca megfelelő gyűjtőút paraméterekkel és parkolósávokkal kiépítésre került, és közvetlen kapcsolatot biztosíthatna a vasútállomás felé (Torna-patak közúti hídjának megépítését követően).

Városközponti gyűjtőutak: Sport u., Gyár utca, Rákóczi u., Kinizsi u., Deák F. u., Szilvágyi u., Kossuth u., Semmelweis u., Ifjúság utca, Móra F. u., Alkotmány utca, Táncsics utca, Tűzoltó utca, Babucsá-dűlő területén a Táncsics és Téglagyári utcát összekötő út

Tósokberénd gyűjtőútjai: Liliom u., Dobó Katika utca, Pálma utca, Újvilág u., Széchenyi utca

Bódé-Csinger gyűjtőútjai: Bartók Béla utca, Fekete Gyémánt utca, Felsőcsingeri utca

Padragkút gyűjtőútjai: Cseri út, Bakony utca

Ajkarendek gyűjtőútjai: Gyepesi utcát és a Nyíres utcát összekötő nyugati lezáró út

Bakonygyepes gyűjtőútjai: Bakony utca

A településrendezési terv alátámasztó munkarésze (2000-ben készült), új gyűjtőút kapcsolatokat jelölt ki a Tósoki és Babucsá környéki területen, illetve Bakonygyepes-Ajka között a nyugati határszélen. Ezen felül a mellékúthálózat racionalizálásával is történtek tervi beavatkozások az úthálózatban: Ajkarendeken (Korányi F. utca helyett a Nyíres és Hársfa utca között), Bakonygyepesen

az elkerülő út miatt, Padragkútnál a „bauxit út” bekapcsolásával elkerülés. 4 db csomópont átépítési javaslatot is tartalmaz a terv, általában körforgalmú csomópont építését javasolja, melyek megvalósítása még nem történt meg.

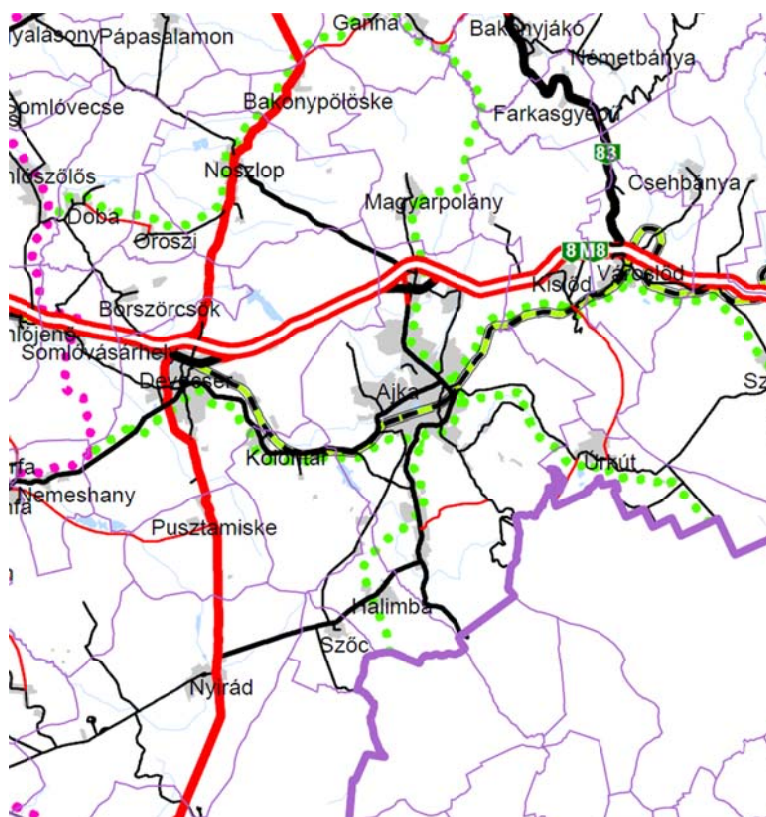
A város közlekedéshálózata a mellékelt térképen megtekinthető.

Várható útfejlesztések rövid- és középtávon

Veszprém Megye Integrált Területi Programja 2014-2020 1.5. melléklete szerint Ajka város előzetes megvalósíthatósági tanulmányai közé tartozik:

Főnix Ipari park közútfejlesztése: „Ajka mint jelentős ipari múlttal rendelkező város a kilencvenes évek közepén hozta létre az Ipari Parkot. A korábban magánkézben lévő Új Atlantisz Ipari Park Kft. megszűnése után az Önkormányzat és az ERSTE Bank kedvezményezettje létrehozta a Főnix Ipari Park Kft.-t annak érdekében, hogy a városba letelepedett és letelepedni kívánó cégeknek megfelelő szolgáltatási háttérrel nyújtson. Az ipari park fejlesztéséhez szükséges a belső úthálózat korszerűsítése ennek révén a Keleti szektorban valamint a fő úttal párhuzamosan egy szervízút kiépítése, mely az innovációs központhoz is kapcsolatot biztosít.”

Devecser-Tapolca 7317. sz. összekötő út a 6,5000-24,000 km között (projektgazda Magyar Közút NZrt.): „Közüti közlekedési infrastruktúra fejlesztése, a megyei gazdaságfejlesztés, a munkavállalók mobilitása és a mindennapi munkába járás elősegítése érdekében. Devecser, Ajka, Tapolca, Nyirád, Zalahaláp településeken.”

*Kivonat a Veszprém Megyei Területrendezési Terv Közlekedéshálózati tervéből
(Forrás: Veszprém Megyei TrT, Pestterv Kft., 2011.)*

Veszprém Megye Területrendezési Terve szerint az Ajkai járás területén tervezett útfejlesztések középtávon:

- M8 kiépítése Bakonygyepes elkerülésével;
- új észak-déli főúti kapcsolat: Pápa (83. főút) – Devecser – Tapolca (77. sz. főút) között Nyirád érintésével;
- új térségi mellékút szakasz az M8, 8401 és 7308. sz. út között (Bakonygyepes elkerülésére)
- településközi mellékúthálózat fejlesztésre javasolt kapcsolatok, melyek kiépítéséről a helyi testületek döntenek helyi érdekeik és anyagi lehetőségeik alapján: Padragkút-Úrkút (Jókai bánya), valamint Kislőd-Úrkút között (nem térségi mellékút kategória);
- térségi kerékpárúthálózat: Kislőd, Úrkút, Magyarpolány, Kolontár, Halimba érintésével a Pápa-Zánka, Ajka-Tihany, Nemeshany-Veszprém hálózat részeként.

1.15.3 Közösségi közlekedés

Közüti – autóbuszos közösségi közlekedés

A menetrendszerinti közösségi közlekedést lebonyolító autóbuszos és vasúti szolgáltató társaságok a megrendelő Nemzeti Fejlesztési Minisztériummal (valamint jogelődjével) kötött közszolgáltatási szerződés alapján végzik feladatukat.

Az Északnyugat-magyarországi Közlekedési Központ Zrt. megalapításával (2012. november), közös irányítás alatt működnek Győr-Moson-Sopron, Vas, Veszprém és Zala megye helyközi közösségi közlekedési szolgáltatói. A központ székhelye Szombathely. A Zrt. a Bakony, Balaton, Kisalföld, Somló, Vasi és Zala Volán Zrt.-k többségi tulajdonosaként irányítja a régió helyközi és távolsági közlekedését. A Zrt. távolsági járataival csaknem valamennyi dunántúli megyeszékhely elérhető Budapest irányába. Ajka autóbusz állomásról induló járatok a következők: Adorjánháza, Badacsony, Balatonfüred, Budapest, Dabrony, Devecser, Doba, Esztergom, Farkasgyepű, Gyepükaján, Győr, Halimba, Herend, Hévíz, Kaposvár, Keszthely, Kisberzsény, Kislőd, Lenti, Magyarpolány, Nagykanizsa, Nagyvázsony, Noszlop, Nyirád, Oroszi, Öcs, Pápa, Pécs, Pula, Somlósőzlős, Sümeg, Szentgál, Szombathely, Szőc, Tapolca, Úrkút, Városlőd, Veszprém, Veszprémgalsa, Zalaegerszeg.

A 2015. januártól az ÉNYKK Zrt.-be beolvadt a Somló Volán Közlekedés Zrt. biztosítja Ajka város helyi járási közlekedését is, melynek színvonala az országos átlaghoz hasonló. A járat sűrűség elfogadható, hisz a kevésbé forgalmas időszakokban óránként, nagy forgalmú időszakokban pedig félóránként közlekednek a járatok. Ugyancsak a kisvárosra jellemzően szinte minden járat érinti a belvárost, úgyhogy átszállásokról, hosszú ideig tartó utazási időkről nem igazán beszélhetünk. A helyi járat a következő megállóhelyekkel rendelkezik: Alsócsinger-Vasútállomás, Padragkút-Autóbuszállomás, Tósokberénd, Ajkarendek, Bakonygyepes, Tesco (Móra F. u., Liliom u.), Timföldgyár főbejárat, Új Timföldgyár. A közösségi közlekedéssel szemben általánosan jelentkező lakossági igényeket a meglévő tömegközlekedés megfelelően ki tudja elégíteni.

Az utóbbi évek közösségi közlekedés fejlesztéséhez kapcsolódik a 2012-ben Európai Unió támogatásával kialakított Petőfi utcai buszöböl-pár és új gyalogátkelőhely.

Kötőtpályás – vasúti közösségi közlekedés

A térségen halad keresztül a Budapest-Celldömölk-Szombathelyi fő vasútvonal. A vonalszakasz a 20 sz. vasúti fővonal része, mely „A” kategóriájú, villamosított vonal. Az európai jelentőségű, nemzetközi vasúti törzshálózat része (V. korridor). A belterülettől nyugatra lévő zagyterek területeinek egyesítése céljából a Budapest-Szombathely vasútvonal áthaladó szakaszának nyomvonala még a 90-es években áthelyezésre került.

A meglévő pálya sebessége 100 km/h, kivételt képez a Hajmáskér - Pétfürdő, illetve Herend - Ajka közötti 80km/h-s szakasz. A 20. sz. vasútvonal villamosítása 1999-ben befejeződött, ezáltal javult a vasúti közlekedés lehetősége a térségben. A felsővezeték kompenzált, 160 km/h pályasebességre alkalmas, üzemeltetése, kezelése koncesszió keretein belül történik.

Ajka város területén, a vonalszakaszon egy állomás és az Ajka-Gyártelep megállóhely található.

A vonal szerepköre az elmúlt években megváltozott. A vonal menti nagy ipari üzemek szállítási teljesítményei csökkentek, viszont a nemzetközi teherszállítás növekedett. A helyi személyszállítás nem túl jelentős, a távolsági gyorsvonati forgalom került előtérbe.

A vonal fejlesztésében a nemzetközi szállítási szempontok váltak meghatározóvá. A páneurópai hálózat kelet – dél - nyugat irányú forgalmában - V. sz. nemzetközi korridorként történt kijelölésével – a személy és áruszállítási teljesítmények növekedése prognosztizálható.

A Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztési Zrt. 2010-ben elkészítette a Székesfehérvár– Boba vasúti vonalszakasz rekonstrukciójának előkészítéseként a kiviteli terv dokumentációját (tervező konzorcium: UVATERV Zrt. – ÚT-TESZT Kft. – COWI Magyarország Kft.) is. A beruházásban a szintbeni vasúti átjárók korszerűsítése, illetve az átjáróra való rávezetéshez szükséges átalakítások szerepelnek (a Gyártelepi megálló peronjának átépítése mellett), melyek Ajka területén több vasúti kereszteződést is érintenek (Kinizsi u., Rákóczi u., Timföldgyári út és külterületi utak). A vasútvonal tervezési sebessége 80-120km/h között van. Ezen kívül az ajkai állomás területén belül működő 4 állásos P+R parkoló bővítését tervezik MÁV területen belül 24 db parkolóhellyel az állomás észak-keleti oldalán. Ehhez kapcsolódóan egy fedett, 20 db kerékpár rögzítésére alkalmas B+R kerékpártároló elhelyezését is itt tervezik.

Tervezett útátjárók:

- 782+30,00 szelv-ben burkolt helyi út Kinizsi utca (útkezelő: Ajka Önk.)
- 807+33,7 szelv-ben burkolt helyi út Bartók Béla út (útkezelő: Ajka Önk.)
- 811+37,8 szelv-ben Timföldgyári út (útkezelő: Ajka Önk.)
- 843+44,3 szelv-ben 73129 j. bekötő út (útkezelő: Magyar Közút Nzt.)

A rekonstrukciós terv szerint a vonatforgalom is változni fog a vonalszakaszon, a mai 67 vonat/csúcs nap helyett 78 vonat/nap forgalom várható:

Személyszállító vonatok:

Nemzetközi (TEC, gyorsteher)	36
Belföldi (gyors, -és irány)	16
Személyszállító vonatok összesen	52 vonat

Becsült vonatforgalom a rekonstrukciót követően – személyszállító vonatok. Forrás: Székesfehérvár– Boba vasúti vonalszakasz rekonstrukciójának kiviteli tervdokumentációja

Nemzetközi (TEC, gyorsteher)	12
Belföldi (gyors, -és irány)	12
Belföldi csomóponti kiszolgáló	2
Teherszállító vonatok összesen	26 vonat

Becsült vonatforgalom a rekonstrukciót követően – tehervonatok. Forrás: Székesfehérvár–Boba vasúti vonalszakasz rekonstrukciójának kiviteli tervdokumentációja

Ajka a Budapest-Székesfehérvár-Szombathely vonalon legrövidebb idő alatt Veszprémből (36 km) 32 perc alatt érhető el naponta 8 alkalommal, személyvonattal 41 perc alatt 6 alkalommal. Ajka város Budapest Kelenföldről 2 óra alatt közelíthető meg naponta 8 alkalommal, Intercity és Eurocity járat (Zalaegerszeg és Ljubljana) Budapest-Keletiből naponta két alkalommal indul Ajkára (144 km), amelynek menetideje 2 óra 19 perc. Nyugati irányba valamivel kevesebb járat indul, naponta 7-7 gyorsvonat (6 személyvonat) indul Celldömölk-Ajka (43 km) és szombathelyi átszállással Kőszeg-Ajka viszonylatban, az előbbi menetideje 40 perc, míg az utóbbi 1 óra 56 perc, 2 óra 36 perc és 3 óra. Gyakrabban járnak vonatok Szombathely-Ajka között (88 km) naponta 7 alkalommal, az utazási idő 1 óra 14 perc. Intercity és eurocity járatok indulnak Zalaegerszeg-Ajka között (91 km) naponta 2 alkalommal, menetidejük 1 óra, valamint 7 közvetlen járat indul 1 óra 23 perc és 1 óra 39 perc menetidővel.

1.15.4 Kerékpáros és gyalogos közlekedés

A településen az utóbbi 8 évben 10 km kerékpárút épült Bakonygyepes, Ajkarendek, Padragkút és Tósokberénd városrészek és a városközpont között, amelynek egyik szakasza (Bakonygyepes-városközpont-Csingeri út) korábban a K-40. számú országos kerékpárút hálózat részeként funkcionált. A kerékpárút több helyen közös gyalog- és kerékpárútként került kialakításra. A legutolsó kerékpárút építés az 1,7 km-es Tósokberéndi szakasz volt 2013-ban.

Az önkormányzati járdák kiépítettségére vonatkozóan csak a TEIR adatbázisa áll rendelkezésre, mely szerint 2009-2013 között nem változott az 1 km kiépített járdára jutó kiépítetlen járda értéke, maradt 0,002. 2012-ben összesen 83 km gyalogút és járda volt Ajka városában. A gyalogjárdák kiépítése, illetve átépítése a városközpontban a fő gyalogos irányokban megtörtént, a külső területeken a hiányosság még mindig fennáll. A Centrumban lévő lakótelepeken az önálló gyalogutak kiépítése megfelelő. A Belváros I. akcióterületi terv alapján elkészült a Szabadság tér Fő út közötti közterület rehabilitációs terve (gyalogos tér, parkolók, fasorok, stb.) 2009-ben (GMS Építész iroda).

Veszprém Megye Integrált Területi Programja 2014-2020 1.5. melléklete szerint Ajka város előzetes megvalósíthatósági tanulmányai között szerepel további 3 km kerékpárút megépítése Csinger városrész szakképző iskolájáig:

Csinger-völgy rehabilitáció - Csingeri kerékpárút: „A projekt illeszkedik a Csingeri városrész városrehabilitációjához. A tervezési terület Ajka délkeleti városrészén található. A Bartók Béla utca Ajka város egyik fő közlekedési útvonaláról, a 7309. sz. Ajka-Pula összekötő útról ágazik le déli irányban. Ez az utca vezet Csingervölgy felé, amely városrésznek (a barnaszénnek köszönhetően) fontos szerepe volt Ajka fejlődésében. A bányák bezárása hátrányosan hatott a környék életére, az épületek és közterületek leromlottak. Az érintett terület szolgáltatásai elköltöztek, bezártak. Az

utóbbi néhány évben történt változások teremtették meg újra az igényt a környék fejlesztésére, ezúttal azonban turisztikai szempontból. A kerékpáros forgalom a Bartók Béla utcán jelentősen megnövekedett, ezt az utcát használják a Kab-hegyi kirándulóközpont megközelítésére. A VERGA Zrt. 2013. évben kiépítette a Kab-hegyi erdei kerékpáros útvonalat. A területen található az Ajkai Szakképző Központ Bercsényi tagintézménye, ahova jelentős számú diák is jár. A kerékpárút kiépítésével, a kerékpáros forgalom növekedésével egyrészt segítjük a városrészben lakók közlekedését, másrészt lehetőséget teremt új szolgáltatások betelepülésére is. A kerékpárút mellett az út felújítását, szociális városrehabilitációs programok lebonyolítását tervezi a város. A tervezett útszakasz a 7309. sz. Ajka-Pula összekötő út 1+160 km szelvényében lévő körforgalmú csomópontjától déli irányban a Bartók Béla utca, Feketegyémánt utca és a Felsőcsingeri utca vonalán, mintegy 3,0 km hosszúságban haladna és érné el a Bercsényi Miklós Szakképző Iskola és Kollégium Intézmény bejáratát.”

További tervezett kerékpárutak: Tósok városrész - 2. ütem; belvárosi hálózat fejlesztése (Hild park, vasútállomás, a Sport utca), a kerékpárforgalmi terv készítése folyamatban van.

1.15.5 Parkolás

Ajka város Önkormányzata 11 db kijelölt parkolóval rendelkezik, melyekkel kapcsolatos üzemeltetési feladatait a többségi tulajdonában álló Ajkai Befektetési és Fejlesztési Kft.-n keresztül látja el. Ajka Város Önkormányzata 2 fizető parkolási övezetet jelölt ki. Az I. parkolási zóna kimondottan a belvárosban lévő parkoló területeket foglalja magába. Ebbe a zónába 5 parkoló terület tartozik, mely 324 parkoló helyet foglal magába. A II. parkolási zóna elsősorban a belvároshoz közvetlenül kapcsolódó területeket érinti, melyekben jellemzően már lakóépületek találhatóak, de ehhez a zónához is csatlakoznak kisebb számban üzletek. Ide 6 összefüggő, vagy egymással szoros kapcsolatban álló parkoló terület tartozik, mely 504 parkoló helyet tartalmaz. Összességében tehát a parkolási övezetek 2 zónája, 11 önálló vagy egymáshoz szervesen kapcsolódó parkoló területen 828 db parkoló helyet foglalnak magukban, melyet 18 db parkolójegy kiadó automata szolgál ki.

A város jellegéből következően - a telepszerűen kiépült lakóterületeken a parkoló és gépjárműtároló hiányának megoldására alakult ki a nem éppen esztétikus garázssoros-garázstelepes rendszer. Ezek felépítésére felhagyott bányaterület, vagy a hulladéklerakók pufferzónája (volt zagytér melletti hasznosítatlan területen) is szolgált. A volt téglagyári agyagbányák helyén és a Táncsics Mihály u. végénél 380 személygépkocsit befogadó garázstelep épült. A 2000-es évek elején annyira erős volt a nyomás a garázsok építésére, hogy zöldterület részletek is garázsteleppé váltak. A rendezési terv javaslata szerint a pufferzóna rekultivált területein, vagy éppen a megszüntetendő kiskertek helyén kell ezeket a gépjárműtárolókat elhelyezni.

Az utóbbi években a Belváros I. Akcióterület városrehabilitáció keretében a Szabadság téren több parkoló is épült, valamint készültek tervek a Fő út menti parkolóterület átépítésére, bővítésére is.

Továbbra is problémát jelent a parkolók hiánya a lakótelepeken. A motorizáció elterjedésével sokkal több embernek van autója, mint amennyit az épületek építése idején terveztek, így a lakóterületeken fontos az új igényekhez mérten a megfelelő mennyiségű és minőségű parkoló kialakítása.

1.16 KÖZMŰVESÍTÉS

1.16.1 Víziközművek

Vízgazdálkodás és vízellátás

A járásszékhelyen 1954 óta elérhető a közművesített ivóvíz-szolgáltatás, mely fokozatosan került továbbfejlesztésre, hogy képes legyen kiszolgálni a jelenlegi városi vízigényt (8000-10000 m³/nap). A település szükségleteit jelenleg három vízbázis biztosítja:

Vízbázis megnevezése	Vízbázis kapacitása (m ³ /nap)
I. Helyi vízbázis: Szélespataki kutak (6db rétegvízút + 1db karsztkút)	2000
II. Nyirádi vízbázis	54.500
III. Tapolcafői vízbázis	30.000
ÖSSZESEN	12205

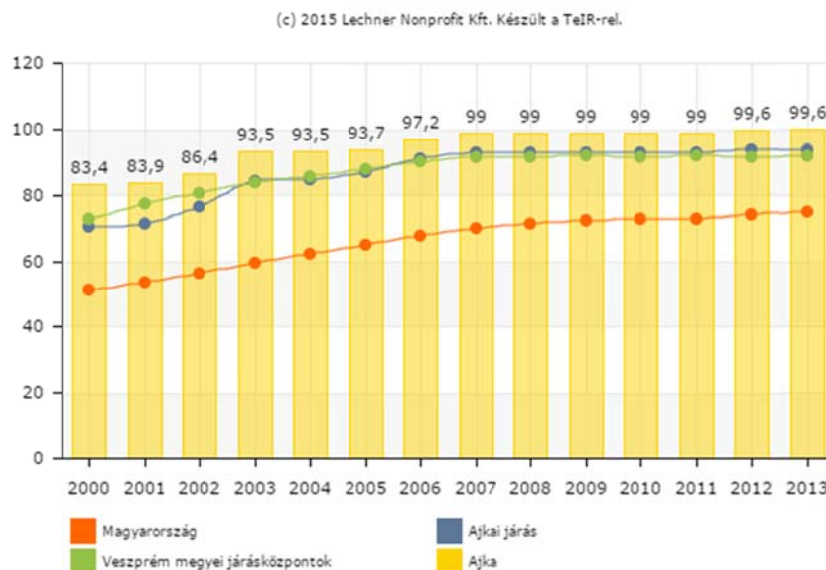
A város jelenlegi és középtávú vízigényeit a meglévő vízellátó rendszer mennyiségi és minőségi oldalról egyaránt biztosítani tudja, természetesen a szükséges felújítási munkák elvégzése esetén.

A település egésze vezetékes ivóvízhálózattal ellátott. A közüzemi ivóvízhálózat kiépítettsége 100%-os, hossza 81 km. A rendszerváltás után az addig állami tulajdonban lévő víziközmű hálózat az önkormányzat tulajdonába került. A leépülő ipar és a csökkenő fogyasztás következtében csökkent az ivóvízszükséglet a korábbi évekhez képest. A város vízellátása jelenleg a Nyirád-Ajka és Tapolcafői távvezetésekről és a saját Széles-pataki és T12-es vízbázisról történik. A Széles-pataki és T12-es bázisoknál időszakosan vízminőségi problémák adódtak az elmúlt időszakban (nitrát határérték feletti szennyezettséget állapított meg a Tisztiorvosi Szolgálat).

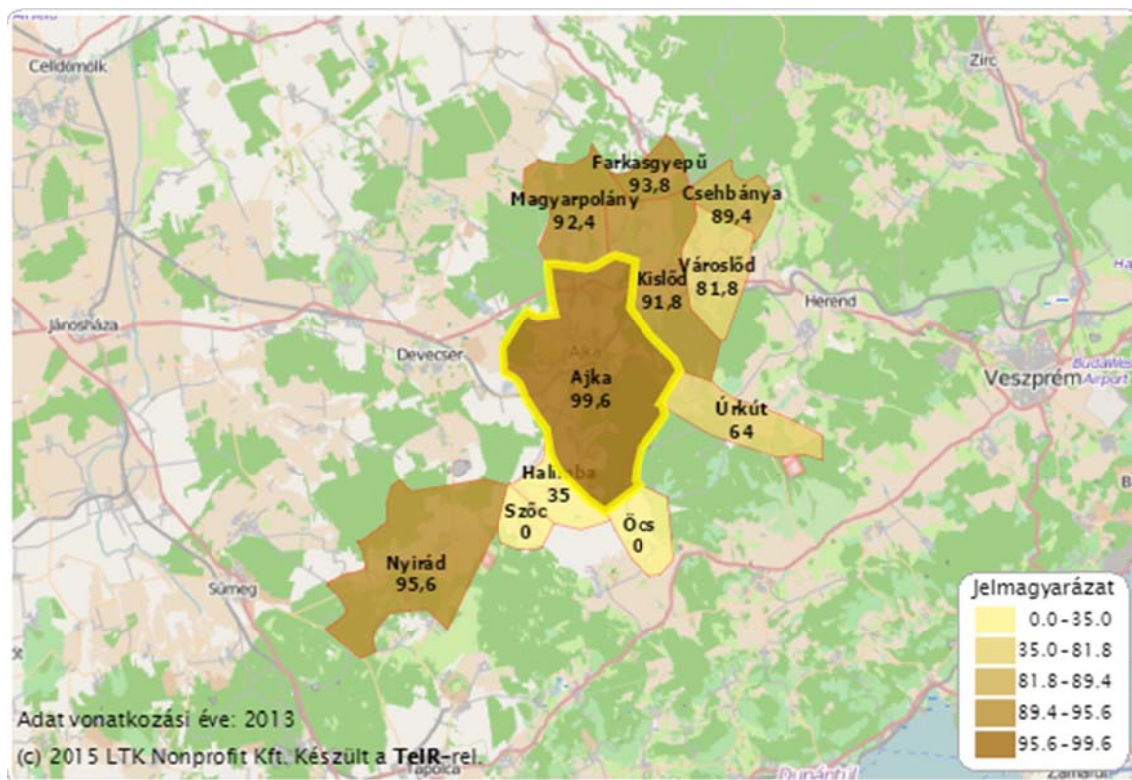
A város mintegy 90%-a csatornával ellátott, az 1950-60as években épült alapellátó hálózat elöregedett, rekonstrukcióra szorul. A szennyvízhálózatra kötött lakások aránya 99%-os, 48 km hosszúságú hálózattal. A központi szennyvíztisztító-telep bővítése és rekonstrukciója befejeződött. A tisztító kapacitás 9000 m³/d, a tisztított, szennyvíz minden hatósági, környezetvédelmi előírást kielégít. A város szennyvíztisztító telepe tisztítja Magyarpolány, Farkasgyepű, Csehbánya, Kislőd, Városlőd és Halimba szennyvizét is. A szennyvíz nagy távolságról való elvezetése következtében egyes szakaszokon jelentős szaghatások jelentkeznek.

Ajka város vízellátását és szennyvízkezelését a Bakonykarszt Víz- és Csatornamű Zrt. biztosítja.

A közcsonnahálózatba bekapcsolt lakások aránya a városban 2000 és 2012 között bővült 83,4%-ról közel 100%-osra:

Közcatornahálózatba bekapcsolt lakások aránya (%)

Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

Ajka város a Torna-, a Szélesvíz-, a Csinger- és a Csigere-patak vízgyűjtőterületén helyezkedik el, így ezek az élővízfolyások alkotják csapadékvizeinek főbb befogadóit

A Torna-patak a várost K-Ny-i irányban szeli ketté. Belterületi szakaszának nagy része burkolt, csak az alsó - tószoki - szakasza földmedrű. Komoly gondot jelent, hogy ez a burkolatlan szakasz elfajult medrű, s ennek nagyvizek idején komoly visszaduzzasztó hatása van. A patak rendezését a Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság Veszprémi Szakaszmérnöksége látja el.

A Szélesvíz-patak Ajka-Ajkarendek településrész felől Ajka É-i részét érintve halad át a városon. A patak medre burkolatlan, vízgyűjtőterülete nagy. A patak kezelését Ajka és Ajkarendek belterületén a Balaton-felvidéki Vizitársulat (Tapolca), egyéb területein pedig a Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság Veszprémi Szakasztechnósége látja el.

A Csinger-patak a csingeri településrész élővízfolyása, mely Bódé településrészt érintve torkollik be a Torna-patakba, megoldva a két városrész csapadékvizeinek levezetését. Kezelését a Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság Veszprémi Szakasztechnósége látja el.

A Csigere-patak Ajka-Bakonygyepes városrész K-i felét érinti, inkább időszakos vízfolyás képét mutatja. Medre feltöltődött, de kis vízgyűjtője miatt lakott részeket nem veszélyeztet. Kezelését a Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság Veszprémi Szakasztechnósége látja el.

A város csatorna-hálózata elválasztott rendszerű, tehát a szennyvíz és a csapadékvíz elvezetése külön-külön rendszerben történik. A csapadékvíz-elvezetés a város központi helyein zárt rendszerben, a külvárosi részekben pedig nyílt árkosan történik.

A zárt rendszer három nagyobb főzérre bontható:

1. A Sport u-i főgyűjtő, mely a Kosztolányi u., Ifjúság u., Kossuth u. Petőfi S. u. által körülhatárolt tömbházas beépítésű városrész csapadékvizeit juttatja el a Szélesvíz patakba. A betorkollás előtti kb. 100 m-es szakasza nyílt, burkolt árok. A rendszer állapota megfelelő, további bővítésre nincs szabad kapacitása, felújítást nem, de kapacitásbővítést igényel. A város tervezi a Sport utcában egy mentesítő vezeték kiépítését az Ifjúság utca és a Szélesvíz-patak között.
2. A Fő u-i főgyűjtő a Városközpont, Béke u., Szabadság tér, Kossuth u. és az Ifjúság u. által körülhatárolt tömbházas beépítésű városrész csapadékvizeit juttatja el a Szélesvíz patakba. A rendszer állapota megfelelő, további bővítésre van szabad kapacitása, felújítást nem igényel.
3. A Rákóczi u-i főgyűjtő a Csingeri u., Rákóczi u., Deák F. u. által körülhatárolt tömbházas beépítésű városrész csapadékvizeit juttatja el a Torna-patakba. A rendszer állapota megfelelő, további bővítésre van szabad kapacitása, felújítást nem igényel.

A nyílt árkos csapadékvíz-elvezetés az alábbi fő részekre tagolódik a városban:

1. A Csikólegelő csapadékvizeit a Hunyadi u. mögötti árok vezeti tovább a Zrínyi és Vörösmarty utcák között húzódó árokba, mely pedig a Bródi utcában található zárt rendszeren keresztül éri el Torna-patakot. A rendszer folyamatos karbantartást igényel, mivel kis esése miatt nagy a hordaléklerakódás.
2. Másik fontosabb nyílt csapadékvíz-elvezető rendszer a Gyár u-i rendszer, mely a Timföldgyár főportája felől érkező csapadékvizeket és a Gyár u-i csapadékvizeket vezeti a Torna-patakba. A rendszer sajátossága, hogy a nyílt burkolt árok alatt zárt rendszer található. Paraméterei megfelelőek, a csapadékvizeket biztonságosan levezeti.
3. Harmadik nagyobb csapadékvíz-elvezető árok a tósoki városrész Dobó Katica utcájából ered és a Damjanich utcán keresztül jut el Torna-patak felhagyott medrébe.

Összességében a város zárt és nyílt rendszerű hálózata megfelelő karbantartás mellett a jelenlegi terhelést ki tudja szolgálni, de az egyre intenzívebb esők esetén a rendszer hamar telítődik.

1.16.2 Energia

Energiagazdálkodás és energiaellátás

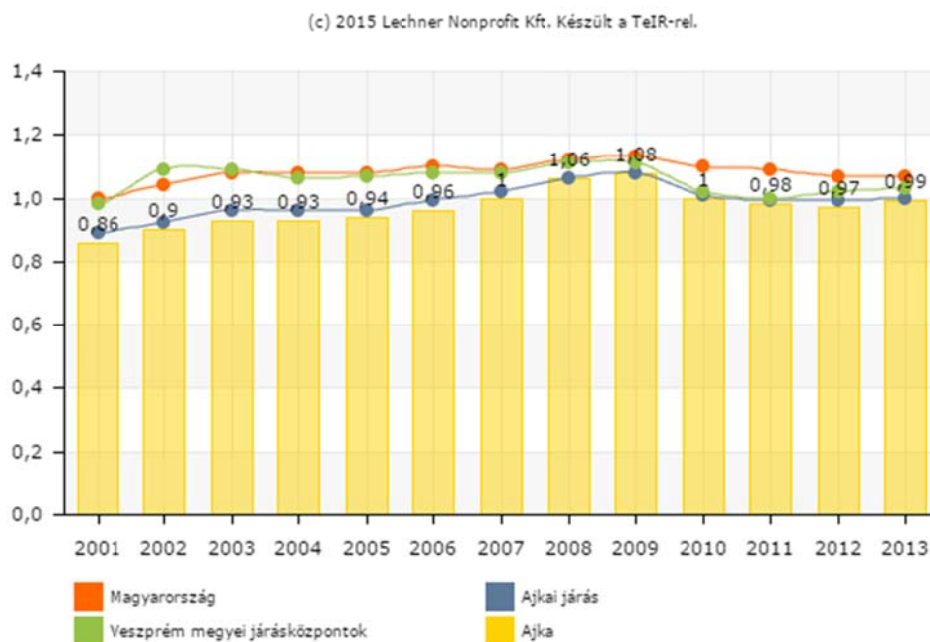
Ajka város és a hozzátartozó települések energiaellátása az OVIT (jelenleg már ÉDÁSZ irányítású) állomásról történik. Az OVIT transzformátor és kapcsoló állomás a Hőerőmű Vállalat 120 KV-os szabadtéri kapcsolóállomásáról kap kettős rendszerű 120 KV-os betáplálást.

A 120/35 kV és 120/20 kV-os erőátviteli transzformátorok egyrészt a szomszéd városok közti (Pápa, Veszprém) ellátást szolgálják, másrészt Ajka kommunális és ipari fogyasztói részére 20 KV-on biztosítanak villamos energiát.

Az OVIT állomásról 4 db 20 KV-os induló vezeték látja el Ajkát villamos energiával. A transzformátor állomások egy része sugaras ellátású a még sűrűbben lakott belső területek "felfűzött" transzformátor állomásokkal működnek. Ezek átkötése több variációs villamos ellátásra nyújt lehetőséget.

Ajka város villamosenergia ellátását az E.ON Észak-dunántúli Áramszolgáltató Zrt. végzi, mint a területileg illetékes hálózati engedélyes közműszolgáltató. Ajka város és kb. 30 km-es sugarú körzete az Ajka 120/35/20 kV-os alállomásról van ellátva villamos energiával. Ajka város alap üzemállapotban 3 egymástól független, szükség esetén egymással összekapcsolható, egymást kiegészíteni tudó 20 kV-os hálózatról van ellátva villamosenergiával. Ajka várost ellátó 20 kV-os hálózatok 24 km földkábeles hálózattól és 39 km légvezetékes hálózattól tevődnek össze. A hálózatok életkora vegyes. Néhány berendezés, hálózati szakasz 35-40 éves, de nem kevés az 1-5 éve átépített hálózatszakasz. Az elmúlt 5 évben csupán kommunális mtranszformátorállomásból 16 db épült Ajkán a növekvő villamosenergia igények kielégítése és az üzembiztonság növelése érdekében (teljes számuk 87). A villamos hálózatok, átalakító berendezések műszaki állapota a jelenlegi műszaki követelményeknek, energiaigényeknek megfelelő. Ezt a megfelelőséget a folyamatos fejlesztési és karbantartási munkák végzésével tudja biztosítani az E.ON Észak-dunántúli Áramszolgáltató Zrt. A Bakony Erőmű Zrt., Ajkai Hőerőmű a környező város és iparterület hőenergia igényeinek kielégítésében szénbázisú hő- illetve a biomassza alapú kondenzációs villamosenergia termelésű szolgáltató, amely hosszú távon földgáztüzelésű, kombinált ciklusú blokk felépítését tervezi.

Az egy lakosra jutó villamosenergia-fogyasztás – az ország egészében tapasztalt trendnek megfelelően – enyhe visszaesést követően stagnál. A 2009-es csúcspontot követően mind a járás egészben, mind a járásközpontban 1000 KWh körül alakult az egy lakosra jutó, háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége az utolsó három rögzített évben.

Egy lakosra jutó háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége (1000 kWh)

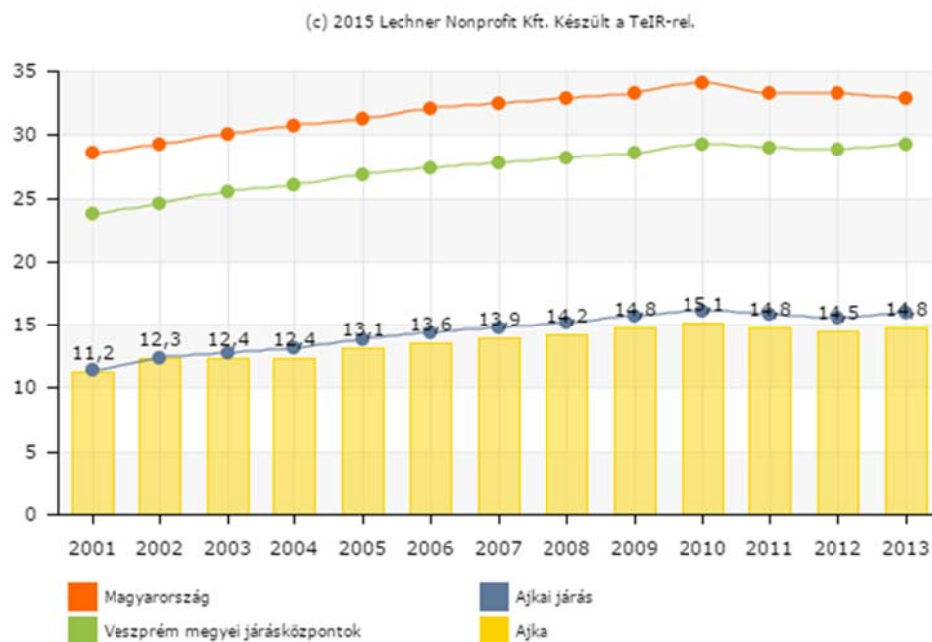
A várostól északra húzódó NA 400 mm átmérőjű 60 att. nagynyomású MOL Rt. kezelésében lévő vezetékről biztosított a város földgázzal való ellátása. A város nagyüzemeihez illetve a kommunális hálózathoz a bakonygyepesi városrész déli oldalán kiépített gázfogadó állomástól indulnak a gerincvezetékek.

A padragi városrész gázellátásának megvalósítását főképp a terület java részének alábányászottsága akadályozza. A gázellátás ezen a területen jobbára egyedi pb. gáztartályra alapított helyi rendszerekkel valósítható meg. Ezeknek a rendszereknek a népszerűsége a több szolgáltató megjelenésével várhatóan növekedni fog (TOTALGAZ, SHELLGAZ, PRIMAGÁZ).

A vezetékes gázellátásba nem kapcsolt területeken főképp a főzési energia szükséglet kielégítésére háztartási propán-bután gázt használnak. A felhasznált gáz túlnyomó részben 11,5 kg-os kiszerezésű. A város területén régebben egy központi gázcsere telep üzemelt. Ma több helyen lehet háztartási propán-bután gázt vásárolni a városban. A kereskedelmi egységeket a PRIMAGÁZ hálózat látja el palackkal. A gázpalack árúsító helyek száma a városban várhatóan spontán növekedni fog.

Ajka város földgázellátó rendszere 1972-ben épült meg a timföldgyári egyedi beruházás kiegészítő létesítményeként. Az ellátó rendszer elsődlegesen csak a timföldgyár gázellátását biztosította, a városi leágazás csak évekkel később került kiépítésre. A város földgázellátó rendszerét a bakonygyepes-ajkarendeki földgázátadó állomás és a várost megtápláló gerincvezeték és annak elosztó hálózata jelenti. A lakossági földgáz elosztó hálózaton 4-5 utca kiszolgálására telepítettek nyomásszabályozó szekrényeket. A városi összefogyasztás vonatkozásában a legnagyobb fogyasztást a nagyüzemek ipari jellegű fogyasztásai jelentik. Ezek együttes fogyasztása 11-12 ezer m³/ó. A földgázfűtés a családi házas területeken jellemző (a Belvárosban, mint említettük távfűtés van). A települést a gázenergiával az E.ON Közép-dunántúli Gázszolgáltató Zrt látja el.

A vezetékes háztartási földgázszolgáltatás a járáson belül Csehbányán és Öcsön nem került kiépítésre.

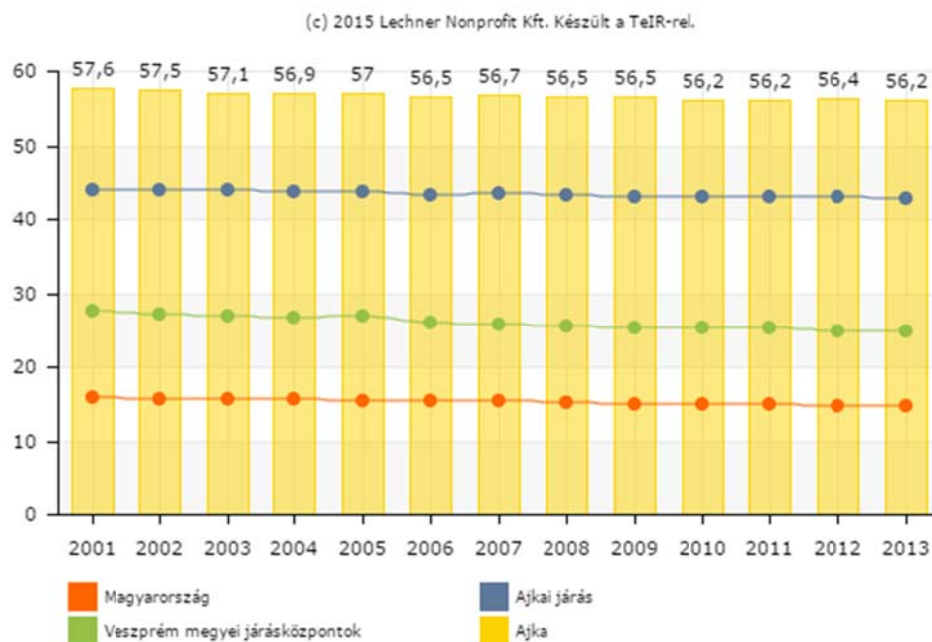

Száz lakásra jutó háztartási gázfogyasztók száma (fő)

A lakossági földgázellátó szolgáltatást igénybe vevők aránya fokozatosan növekszik. 2001 és 2013 között a száz lakásra jutó háztartási gázfogyasztók száma járásszerte 39,5%-kal, Ajka városában 32,1%-kal nőtt. A 100 főre jutó gázfogyasztók száma így is jóval alacsonyabb, mint országos szinten, és bár a növekedés folyamatos, a vezetékes távhőszolgáltatás megléte mellett nem várható, hogy a járás jelentősen megközelítse az országos átlagot.

Ajka városában a közüzemi távhőszolgáltatás 1968-ban, a hőerőmű beüzemelésével párhuzamosan indult. A fűtési- és használati meleg vizet egyaránt biztosító szolgáltatás jellemzően a több szintes beépítésű lakóingatlanokban, valamint az városi intézményhálózathoz tartozó építményekben hozzáférhető. A hőerőmű 130/80°C hőlépcsőjű forró vizet biztosít, mely folyamatosan korszerűsített hálózaton jut el a fogyasztókhoz; a kórház ellátó gerincvezetéke a 2000-es évek első éveiben került felújításra.

A távhőszolgáltatást a PRIMER Ajkai Távhőszolgáltatási Kft. végzi, melyet Ajka Város Önkormányzata 1993-ban a jogelőd városi vállalat átalakításakor alapított.

Távfűtési lakások aránya (%)

Bár a fenti diagram első olvasásra esetleg mást sugallhat, távfűtési szolgáltatás csak Ajkán hozzáférhető, a jelentős távolságokból adódó hőveszteségek miatt az ajkai járás egyetlen másik települése sem került bekapcsolásra a hálózatba. Vélhetően a rendszer rugalmatlanságai, a fogyasztásarányos fizetési lehetőségek korlátozottsága miatt lassan, de folyamatosan csökken a szolgáltatást igénybe vevők száma – 12 év alatt 2,4%-kal fogyatkozott a távfűtési lakások aránya.

A környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

A 2003-as év során kezdődött meg az ajkai hőerőmű biomassza-tüzelésre történő átállásának folyamata. Az év második felében megtörtént a fűtőanyag fogadási, tárolási és előkészítési létesítmények, berendezések kivitelezése, ezzel párhuzamosan az erőmű érintett kazánjainak átalakítása, tüzelőanyag ellátó-rendszerének kiegészítése is megtörtént. A rendszer egészében 2004. február 2-től működik, elvileg többlet CO₂ keletkeztetése nélkül biztosítva villamos energiát és a távfűtési rendszerben hasznosított hőenergiát. Fontos megjegyezni ugyanakkor, hogy a teljes ciklust tekintve a CO₂-semlegesség ténye erősen megkérdőjelezhető, ugyanis a biomasszaként hasznosított faanyag nem helyi energiaültetvényekből származik, hanem jellemzően jelentős távolságról, közúton kerül beszállításra.

A járás területén az egyes építmények, -együttesek fűtő- és villamosáram-termelését támogató rendszereken túlmenően jelentős, hálózatra is termelő rendszerek nem kerültek kialakításra.

Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

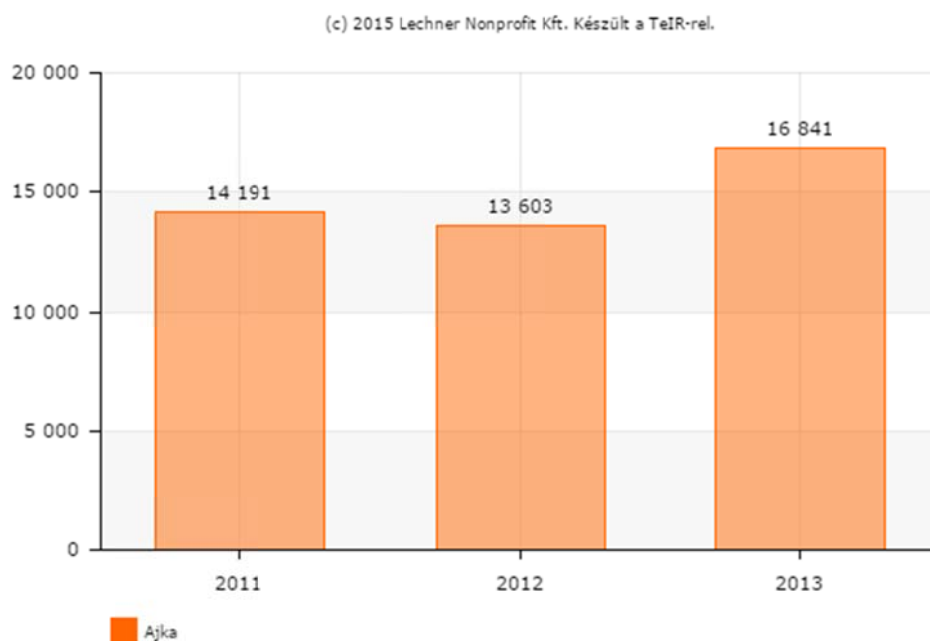
Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági mutatóinak értékelése a 1.10.7. Energiagazdálkodás fejezetben kapott helyet.

1.16.3 Elektronikus hírközlés

A legfrissebb (2012-es) adatok alapján a járásban egyedül Ajkán, Magyarpolányon és Kislődön érhető el szélessávú (legalább 30 MBit/s letöltési sebességet lehetővé tevő) internethálózat.

A 2013-as évre a járásközpontban a legalább 30 Mbit/s sávszélességre képes vezetékes internet-hozzáféréssel rendelkező lakosság száma elérte a 16 841 főt. Meghatározó jelentőségű trendként mindenképpen szót érdemel, hogy a teljes lakosság 57,9%-át kitevő lefedettség a 2012-es évben tapasztalható átmeneti visszaesés ellenére is rohamosan bővült: a 2011 utáni két éves időszakban a növekedés 18,7%-os volt.

Legalább 30 Mbps sávszélességre képes vezetékes internet-hozzáféréssel rendelkező lakosság száma (fő)

1.17 KÖRNYEZETVÉDELEM

Ajka Város Polgármesteri Hivatala a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény előírásának megfelelően 2001. évben elkészítette Ajka város környezetvédelmi programját. A környezetvédelmi programban megfogalmazásra kerültek a megvalósítandó környezetvédelmi célok (Nemzeti Környezetvédelmi Program célkitűzései) és az ezek eléréséhez szükséges intézkedések és eszközök. A programban megfogalmazott célok megvalósításaként egyebek mellett 2004. évben elkészült Ajka város és a környéki települések közös helyi hulladékgazdálkodási terve, amely alapját képezi a város és környéke korszerű hulladékgazdálkodási rendszere kialakításának.

A jogszabályi változásokból és a környezet állapotának változásából eredően ennek felülvizsgálatát 2008-ban a veszprémi székhelyű Blautech Humán- és Környezetvédelmi Szolgáltató Kft. készítette. A környezetvédelmi program tartalmazza mindazon feladatokat és intézkedéseket, amelyek a fennálló konfliktusokat enyhítik és a környezeti állapot javítását elősegítik. A felülvizsgálat során a 2002-2008 közötti időszakot vizsgálták a helyi önkormányzat és a felügyelőség által szolgáltatott adatok alapján.

Az alábbiakban összefoglaljuk a program javasolt intézkedéseit környezeti elemenként:

Levegőtisztaság-védelem:

- Közterületek tisztán tartása;
- Nyílttéri égetés szabályozása;
- Állattartás szabályozása;
- A kültéri munkák, útfelbontás, csatornázás, épületek építése, bontása, stb. szabályozása;
- Levegőtisztaság-védelmi követelmények érvényesítése a telepengedélyezési eljárásban;
- Forgalomszervezési intézkedések a torlódások elkerülésére
- Megújuló energiaforrások használatának elterjesztése;
- hulladéklerakón keletkező depóniagáz összegyűjtése és hasznosítása: erre vonatkozóan folyamatban van egy biogáz üzem létesítése;

Felszíni, felszín alatti víz és a talaj védelme:

- Roncsolt területek rekultiválása rehabilitálása
- Szennyvíztisztító telepen homokfogó megépítése;
- Egyedi szennyvízgyűjtők felülvizsgálata, ürítésének szabályozása és ellenőrzése;
- Hálózati rekonstrukciók és a házi bekötések cseréjének a gyorsítása, a meghibásodásokból eredő környezeti károk elkerülésére;
- a csónakázó tó mellett húzódó gyűjtő (Fő u.) rekonstrukciója;
- a bakonygyepesi szennyvízátemelő rekonstrukciója;
- egy új főgyűjtő építése az Ifjúság u. és a szennyvíztisztító telep között (a jelenlegi megtartása mellett);
- szennyvíztisztító telep tisztítási hatásfokának javítása
- Tisztított víz újrahasznosítása locsolásra, technológiai célra, takarításra, stb.
- csapadékvíz gyűjtése a lakossági háztartásokban, ivóvíz minőségű víz felhasználásának csökkentése miatt;

Hulladékgazdálkodás:

- szelektív gyűjtő kapacitás bővítése
- építési-bontási hulladékok gyűjtése és hasznosításhoz történő előkezelés (aprítás, osztályozás)
- el kell érni a csomagolóanyagok 50%-os hasznosításának az arányát

- A települési hulladék biológiailag lebontható szerves anyag tartalmát 2014-ig 35%-ra le kell csökkenteni
- el kell végezni a hulladéklerakó rekultiválását és a rendszerben hosszútávon működtetett létesítmények és berendezések kialakítását. A rekultiváció során meg kell teremteni a depónia gáz összegyűjtésének és hasznosításának a feltételeit.

Zaj - és rezgés védelem:

- Zajvédelmi követelmények érvényesítése az engedélyezési eljárásokban
- Helyi zaj- és rezgésvédelmi rendelet megalkotása, aktualizálása
- A már működő telephelyeknél, vendéglátó egységeknél, közlekedési útvonalaknál különösen lakossági panaszok felmerülése esetén zajkibocsátás vizsgálatokat, műszeres méréseket kell végeztetni, és ezek alapján lehet megtenni indokolt esetben a szükséges intézkedéseket a zajkibocsátás csökkentésére.
- A szabályozási terv felülvizsgálatakor figyelembe kell venni a zajvédelmi szempontokat elsősorban a lakóterületek és az ipari-gazdasági célú és a kereskedelmi-gazdasági célú területek kijelölésénél. A tervezett lakóterületek és a tervezett ipari telephelyek között védőtávolságot minden esetben fenn kell tartani, előzetes akusztikai szakvélemény alapján.
- kisebb ipari jellegű vállalkozások is a lakóterületektől távol - elsősorban a rendezési tervben kijelölt iparterületen – települjenek (ipari park)
- Az újabb forgalomszervezési intézkedések előkészítése során figyelembe kell venni a zajterhelés várható alakulását is, mind a csökkenő, mind a növekvő forgalmú területeken
- A jövőbeni ipari jellegű beruházások engedélyezése előtt akusztikai szakvéleményt kell készíttetni az engedélyezési eljárás folyamán. Csak olyan technológia betelepülése engedélyezhető, ami nem okozza majd a lakóterületek határérték feletti zajterhelését.
- A tervezett telephelyek engedélyezése során figyelembe kell venni a működésükkel járó közúti forgalmat is.
- Csendes övezet kijelölése

Természetvédelem:

- Roncsolt területek rehabilitálása, tájba illesztése. A fenntarthatóság szempontjait figyelembe véve ezeket a területeket kell elsősorban gazdasági célra hasznosítani a természeti területek fokozódó igénybevétele helyett.
- Védelemre érdemes helyi értékek védettségének megvalósítása
- A zöldfelületi rendszer fenntartása, állapotának megőrzése, szakszerű gondozása

Sugárzás védelem:

- A kockázat és lehetséges hatás minimalizálására el kell végezni a deponált pernye folyamatos lefedését, a lerakó rekultiválásának figyelemmel kísérését, elősegítését.
- Az erőművi pernye és salak felhasználásával készült épületek tulajdonosait, kezelőit tájékoztatni kell a kockázat mértékéről, ami az épület rendszeres karbantartásával és megfelelő szellőztetésével minimalizálható.

Emberi egészség védelme:

- A környezeti levegő ülepedő por (PM₁₀) terhelésének folyamatos figyelemmel kísérése
- Megfelelő közlekedésszervezéssel el kell kerülni a forgalomból eredő túlzott zajterhelést.
- A biológiai allergének környezeti levegőbe kerülésének visszaszorítása: az önkormányzati területek szakszerű gondozása, mentesítése.
- Az egészséges ivóvíz biztosításhoz szükséges feltételek hosszútávú megteremtése.

1.17.1 Talaj

A város földtani közeg, talajtani adottságai a 1.12.1. fejezetben ismertetésre kerültek. Az egyes külterületi ingatlanok földhivatali nyilvántartás szerinti minőségi osztályba tartozását az 1.14.1. fejezet mutatja be.

A Veszprém Megyei Területrendezési Terv (VMTrT) szerint Ajka területe vízerózióknak és szélérozióknak kitett terület. Ezen területek pontos lehatárolása nem történt meg. Valószínűleg a mezőgazdasági területek löszös, homokos talajtani adottságai miatt került Ajka az erózióknak kitett területek közé.

Az *erózióérzékeny*, illetve erodált területek nagysága Ajka térségében nem nagy, hiszen a meredek, lejtős területeken általában erdők, illetve gyepterületek találhatók. Az árkok, csatornák fenntartása a mélyebb fekvésű területek egyenletes vízháztartásának biztosítása miatt fontos.

Az ENVICOM Kft. 1997-ben készítette el az "Ajka város környezetvédelmi talajvizsgálatát, különös tekintettel az ipari- és lakóterületek közötti kijelölt pufferzónára" című dokumentációt. A pufferzóna határának módosítása a talajvizek kémiai elemzése alapján Tósokberénd északnyugati részén, továbbá a Szent István út - felhagyott vasút - Torna-patak által bezárt területeken volt indokolt 2000-ben. Az eltelt időszakban nem ismert a pufferzónában lévő lakóterület részletes talajvizsgálata, mely eldöntheti (talajvédelmi szempontból) az építési tilalom feloldásának lehetőségét.

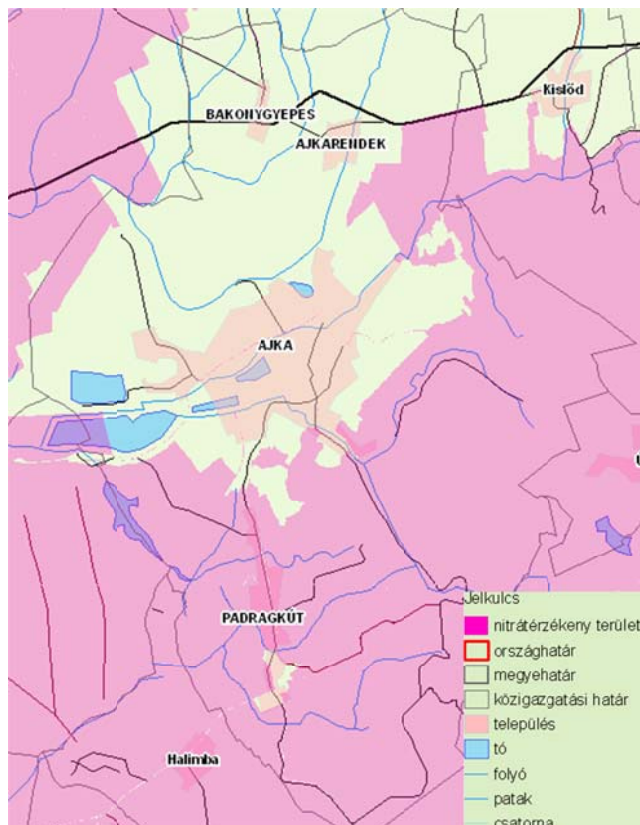
A bányászati hulladékkezelő létesítményeket meddőhányóknak nevezzük darabos anyag esetén, illetve zagytározóknak hívjuk finomszemcsés vagy folyékony anyag esetén. A Magyar Bányászati és Földtani Hivatal (továbbiakban: MBFH) honlapján keresztül elérhető a zagytározók (Z) és meddőtározók (M) nyilvántartása, rekultivációja és kockázati elemzése:

- 300 hektár nagyságú vörösiszap zagytározó még nem teljesen rekultivált, kockázati besorolása Z-3.
- Táncsics akna: 1,8 hektár nem rekultivált, kockázata M-1
- Hunyadi akna: 1,5 hektár rekultivált, kockázata M-3
- Előkészítő központi meddőhányó: 13,75 hektár, nincs adat
- Jókai bányatelep beszálló akna: 17,14 ha, nincs adat
- Jókai bányatelep Jolán akna? 21,09 ha, na.
- Ármin akna I. 4,5 ha, na
- Ármin akna II, 3,85 ha, na
- Kossuth akna A, 3,5 ha, na
- Kossuth akna B, 1,23 ha, na.

Az MBFH a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvényben (Bt.) és a bányászati hulladékok kezeléséről szóló 14/2008. (IV. 3.) GKM rendeletben biztosított hatáskörében elrendelte a MAL Zrt. (a vörösiszap tárolók, mint bányászati hulladékkezelő létesítmények üzemeltetője) számára a vörösiszap tárolók gátjai geotechnikai állékonyságának rendszeres vizsgálatát, illetve a folyamatos felügyelet céljából a tárolókon geotechnikai monitoring rendszer kiépítését.

Az MBFH honlapján elérhető felszínmozgás kataszter szerint Ajka területén több olyan terület is van, ami szerepel a nyilvántartásban, azonban a pontos kiterjedése nem ismert. Ezek a következők:

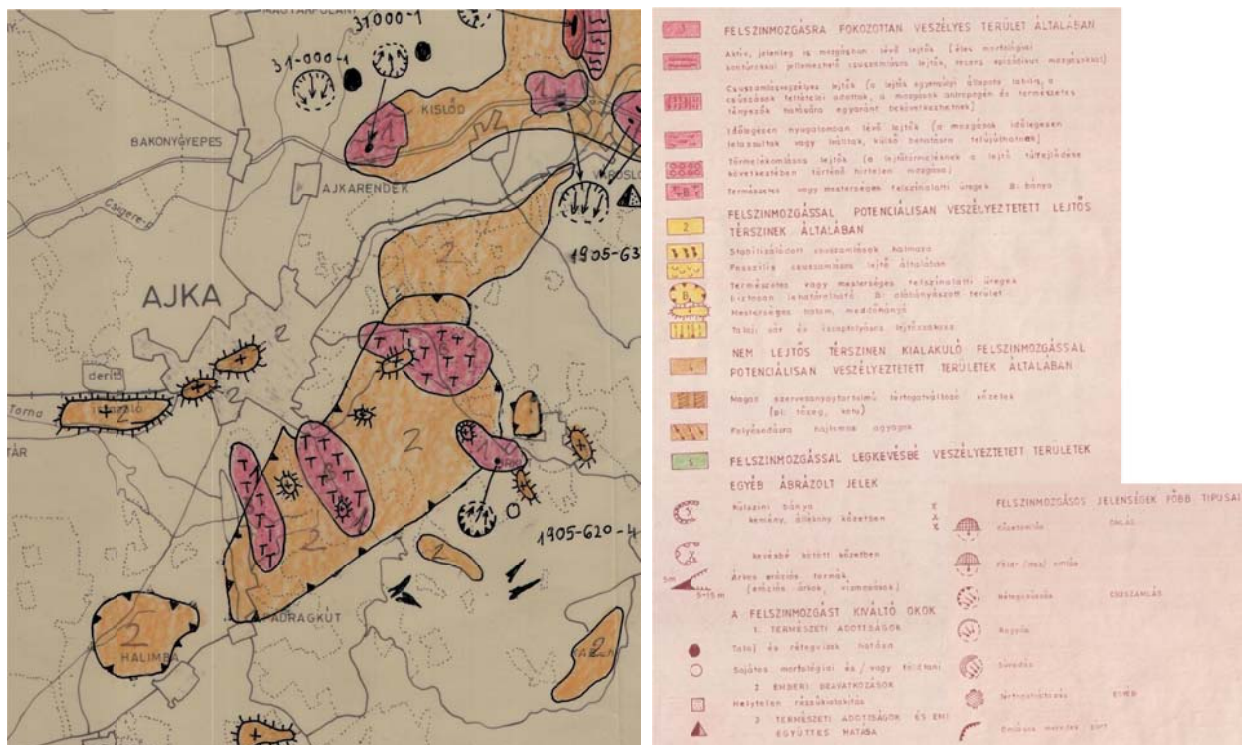
Esemény száma	Periodicitás	Mozgás-típus	Állapot	Terjedelem	Beépítettség	Lehet-séges ok	Megépített védmű
OEV_1931-000-1	folyamatos	regionális süllyedés	mozgásban	2000m x2500m	vegyes beépítésű	aláfejtés	nincs
OEV_1931-000-4	időnkénti	regionális süllyedés	mozgásban	1500m hosszú	külterület	aláfejtés	nincs
OEV_1931-000-5	folyamatos	regionális süllyedés	ismeretlen	2000m x2500m	vasút	aláfejtés	nincs
OEV_1931-000-6	folyamatos	rézsűhámlás, rézsűcsúszás	konszolidálódott	200m x 200m	vasút	átázás	nincs
OEV_1931-000-7	folyamatos	rétegcsúszás	mozgásban	-	külterület	átázás	nincs
OEV_1901-350-1	folyamatos	regionális süllyedés	mozgásban	600m	külterület	aláfejtés	nincs
OEV_1901-350-2b	folyamatos	regionális süllyedés	mozgásban	400m x 1000m	külterület	aláfejtés	Épületek vasbetonkerettel történő megerősítése
OEV_1901-350-2a	folyamatos	regionális süllyedés	mozgásban	500m x 600m			
OEV_1931-000-3c	időnkénti	regionális süllyedés	mozgásban	1500m x 2000m	vegyes beépítésű	aláfejtés	nincs
OEV_1931-000-3d	időnkénti	regionális süllyedés	mozgásban	1500m x 2000m	vegyes beépítésű	aláfejtés	nincs
OEV_1931-000-2a	időnkénti	regionális süllyedés	nyugalomban	1500m x 2000m	vegyes beépítésű	aláfejtés	nincs
OEV_1931-000-2b	időnkénti	regionális süllyedés	nyugalomban	1500m x 2000m	vegyes beépítésű	aláfejtés	nincs

A közigazgatási területen **nitrátérzékeny**nek minősülő területeket a mellékelt ábra tünteti fel MEPA (mezőgazdasági parcella) szerinti blokkok szintjén a 2010-i kijelölés szerint. A nitrátérzékeny területek olyan területek, amelyek geológiai, talajtani adottságaik és a vizeik magas nitráttartalma miatt különös figyelmet érdemelnek. A vizek mezőgazdasági eredetű nitrát-szennyezéssel szembeni védelméről szóló 27/2006 (II. 7.) Korm. rendelet (un. nitrát rendelet) meghatározza a nitrátérzékeny terület fogalmát, összegzi a vizek védelmét szolgáló általános szabályokat, előírja a vizek védelme érdekében cselekvési program készítését (helyes mezőgazdasági gyakorlat) és a termelőkre vonatkozó adatszolgáltatást. Ajka területén a 43/2013. (V.29.) VM rendelet 316 db blokkot jelölt ki a belterület, a karsztos terület, az ivóvízbázis és a bányató miatt.

Nitrátérzékeny területek Ajka városában (forrás: MGSZHK NTAI 2010.)

A VMTrT Ajka közigazgatási területét **földtani veszélyforrás** területként jelöli. A hatályos településszerkezeti terv nem határolja le az összes veszélyeztetett területet, csak az alábányászott területeket, mely utóbbi Padragkút térségében található.

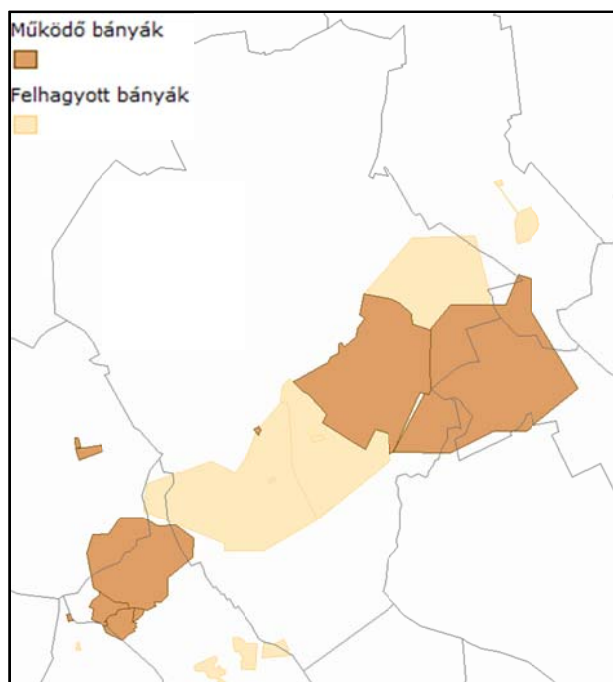

Ajka felszínmozgásos területei (Forrás: MBFH 2011.)

A Veszprém megye felszínmozgás veszélyességi térképének Ajkát érintő részét 2011-ben megküldte az MBFH, mely tartalmaz több olyan területet, mely befolyásolja a területhasználatot és beépítést. Ilyenek a Csingertől délre fekvő és a padragkúti nem lejtős térszínen kialakuló felszínmozgással potenciálisan veszélyeztetett területek, természetes és mesterséges felszín alatti üregek, meddőhányók, felszínmozgásra fokozottan veszélyes területek. A térképen feltüntetett területek digitálisan beazonosítható lehatárolása a kézzel készített térkép alapján nehézkes.

A VMTrT Ajka várost „ásványi nyersanyag-gazdálkodási övezettel” érintett településként tartalmazza. Az övezetbe azok a települések kerültek —teljes közigazgatási területükkel ábrázolva—, amelyek közigazgatási területén **bányatelek** vagy kutatással lehatárolt terület van. a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal honlapján hozzáférhető adatbázis (adatbázis dátuma: 2015.02.10.) szerint Ajka területén jelenleg 2 db működő bánya ismert. Egy mélyművelésű szénbánya és egy külfejtéses homokbánya.

Felhagyott és működő bányák (Forrás: TEIR, MBFH)

A *talajvédelem* legsúlyosabb problémakörét Ajka térségében azonban a nehézipar különböző szennyezései okozzák:

- a levegőszennyezés következtében mezőgazdasági területeken leülepedő szennyező anyagok (pl. pernye, timföldpor);
- a vörösiszap tározók, zagytározók, meddőhányók miatt csökkenő termőterületek;
- a vörösiszap és zagytározók talajvíz és felszíni vízszennyezéseivel együtt szennyeződő termőtalaj.

A *roncsolt területek* rekultivációja (meddőhányók, vörösiszap, szürkeiszap) lassan befejeződik. Környezetvédelmi szempontból a legkedvezőbb megoldás a felhagyott zagytározók erdősítése lenne, azonban kérdéses a telepítés fejlődése, fennmaradása az ipari hulladékon.

1.17.2 Felszíni és felszín alatti vizek

Ajka város a Víz Keretirányelv hazai megvalósítására készült vízgyűjtő-gazdálkodási terv szerint az 1-4. jelű Marcal vízgyűjtő területén fekszik.

A főbb vízfolyásokon végzett beavatkozások a Torna patak medrét érintették. 1986-90 években áthelyezték a medrét a 25+000-29+950 km szelvények között az ajkai timföldgyári iszapkazetták bővítése miatt. Az új medret az NQ_{1%}-os árvízhozam biztonságos levezetésére építették ki, mivel ezen a szakaszon a közút és a vasút párhuzamosan és közel halad a vízfolyással. Ajka és Devecser belterületét érintő mederszakaszai a városok védelme érdekében szintén az NQ_{1%}-os vízhozam biztonságos levezetésére lettek kialakítva.

Ajka város legjelentősebb vízfolyása a Torna patak, amely a várost kelet-nyugati irányban szeli át. A patak vízgyűjtőjén fekszik a regionális kommunális hulladéklerakó telep, valamint elfolyik a pernyehányók és vörösiszap tárolók mellett is, így a timföldgyártás során keletkezett és tisztított ipari szennyvíz befogadója. A Torna patak vizének minőségét a Közép-dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség rendszeresen ellenőrzi, így normál körülmények között nem kerülhet bele vizének minőségét károsan befolyásoló mennyiségű szennyezőanyag.

A felszín alatti víz és a földtani közeg minősége között szoros kapcsolat van. A minőségüket az adott területen végzett tevékenység jelentősen befolyásolja. Ezért került kialakításra a bányászati hulladéklerakók (vörösiszap) és regionális kommunális hulladéklerakó környezetében a figyelő kutakból álló monitoring rendszer, melyen keresztül figyelik a folytatott tevékenység felszín alatti víz és földtani közeg minőségére gyakorolt hatását.

Ajka város területén a mezőgazdasági tevékenység nem domináns, ezért a mezőgazdasági művelés alatt álló talajok vizsgálata nem kiemelten kezelt.

A monitoring rendszerek üzemeltetése, a mintázások és az elemzések a Felügyelőség határozatában előírt módon és gyakorisággal történik és a vizsgálati adatokról meghatározott időszakonként beszámoló készül.

Ajka vízellátására az ajkai –medence környékén oligo-miocén törmelékes összletre települt vízművek működnek (Ajka-Szélespataki vízmű). Az ajkai karsztos vízbázis nem sérülékeny, mivel az egyre mélyebbre kerülő alaphegység és egyre vastagabb fedőréteg miatt már védett a felszíni eredetű szennyeződésekkel szemben.

Ajka város vízellátó hálózatában, az országos tendenciának megfelelően a vízfogyasztások jelentős csökkenése volt megfigyelhető az elmúlt húsz évben. Ez a folyamat még napjainkban sem állt meg. Ajka város saját vízbázisa azonban még a csökkenő tendenciák mellett sem biztosítja a város

vízigényét. A szükséges hiányzó vízmennyiséget két regionális vízmű adja; Pápa –Ajka távvezeték, és a Nyirád-Ajka távvezeték.

Ajka városban az ivóvíz minősége jó, az országos átlagot lényegesen meghaladó. Ez döntően a vízellátó rendszer szakszerű üzemeltetésének a következménye, valamint annak, hogy a vízbázisok megfelelő védelme biztosított.

Ajka város vízfogyasztása (értékesített víz):

- 2010. 1.292.909,3 m³
- 2011. 1.281.936 m³
- 2012. 1.242.946,2 m³
- 2013. 1.235.531 m³
- 2014. szept. 30-ig 964.842 m³

Vízbázisok víztermelése:

- 2013. Szélespatak 567.538 m³ T-12 kút 6.466 m³ Szélespatak karsztkút 152.160. m³
- 2014.09.30-ig Szélespatak 495.561 m³ T-12 kút 4.958 m³ Szélespatak karsztkút 141.514. m³

Ajka város vízbázisainak vizei tisztítási technológia alkalmazása nélkül, csak a biztonsági fertőtlenítést (nátrium-hypoklorit oldat) alkalmazva közvetlenül a vízellátó hálózatra vezethetők.

Ajka város ivóvízbekötéseinek száma: 5.824 db, szennyvízbekötéseinek száma: 5.301 db.

A városban a szennyvízcsatorna hálózat elválasztott rendszerű. A szennyvíztisztító telepre a D 60-as beton főgyűjtőn gravitációsan érkezik az összegyűjtött szennyvíz, amely a Sport utca vonalán É-D-i irányban szeli ketté a várost. Erre a főgyűjtőre csatlakozik az Alkotmány és Rákóczi utcai ág, a Petőfi utcai, az Ifjúság utcai, az un. kórházi ág, valamint a Széchenyi utca. Ezek szintén nagy átmérőjű, 300-400 mm-es csatornák, melyek feladata a környező utcák kisebb átmérőjű csatornái által összegyűjtött szennyvizeknek a főgyűjtőbe, és ezáltal a szennyvíztisztító telepre való eljuttatása.

Az 1990-es évek elején elkezdődött az ellátatlan településrészek csatornázása. Elsőként Bakonygyepes, és azután szinte évente egy-egy városrész – Ajkarendek, Kinizsi és Téglagyári utcák és környéke, Tósokberénd, Bódé, Padragkút - csatlakozott a városi hálózatra. 2006 nyarán került sor Padragkúton a szennyvízhálózat üzembe helyezésére. Ezen városrészekből a domborzati viszonyok miatt a keletkező szennyvizet csak nyomott vezetékeken, szennyvízátemelők közbeiktatásával lehet eljuttatni a szennyvíztisztító telepre. A város területén jelenleg 17 db hálózati szennyvízátemelő üzemel. Ajka város szennyvízcsatornával való ellátottsága 99%-os. A város területén összegyűjtött szennyvíz a szennyvíztelepre kerül megtisztításra. A szennyvíztelepre érkező napi szennyvízmennyiség 5000 – 6000 m³ között mozog (a kapacitása 12.000 m³/d). Csapadékos időben ez az érték a duplájára is emelkedhet. Ilyenkor megnő az infiltráció. A telep Ajka város közigazgatási területén keletkező szennyvízen kívül fogadja még Magyarpolány, Farkasgyepű, Csehbánya, Kislőd, Városlőd, valamint KDOP beruházásban megvalósult összekötést követően Halimba települési szennyvizeit. A szennyvíz tisztítása 3 fázisban történik: mechanikai módon, biológiai módon, és iszapkezeléssel. A befogadó Széles víz, mely 1.997,4 em³/év mennyiségű biológiailag tisztított szennyvizet fogad és szállít a Csigere-patakon keresztül a Torna patakba. A telep megfelelően működik.

Ajka város szennyvíztisztító telepére érkező szennyvíz mennyiség:

- 2011.: 2.076.075 m³
- 2012.: 2.002.025. m³
- 2013.: 2.509.288 m³
- 2014.: 09. 30-ig: 1.793.215 m³

A vízgyűjtő alegység területén Ajka és Pápa térségében található a legjelentősebb ipari szennyvízkibocsátók, melyek többségében E-PRTR ill. EKHE kötelezettséggel is rendelkeznek. A tisztított ipari szennyvíz kibocsátással érintett közvetlen élővízi befogadó a Torna-patak. A fenti 2 településén kívül: Tapolcán, Devecserben, Noszlopon, Halimbán és Bakonyoszlopon található még olyan jelentősebb üzem, melynek tevékenysége E-PRTR ill. EKHE kötelezettséget von maga után, így az alegység vízgyűjtő-gazdálkodásában, ill. a befogadó felszíni vizek minőségének alakulásában ezek is döntő szerepet játszhatnak.

2010. október 4-én, hétfőn 12 óra 25 perckor a MAL Zrt. ajkai timföldgyár kolontári vörösiszap-tározó X. kazettájának nyugati gátja átszakadt. A vörösiszappal szennyezett víz azonnal elöntötte Kolontár települést. Az átszakadt iszaptározó balesete a Torna-patak völgyében összesen hét települést érintett, ezek: Kolontár, Devecser, Somlóvásárhely, Somlójenő, Tüskevár, Apácatorma és Kisberzseny. A gátszakadás következtében a Torna-patak és völgye súlyos, 700.000 m³ erősen lúgos kémhatású (pH 13), vörösiszap terhelést kapott. A vörösiszap beszennyezte a Torna-patak és a Marcal völgyét. A vörösiszappal elöntött térségben mentesítési munkálatokat, földcserét végeztek. A külterületi földek kárelhárítása (kárenyhítése), a vörösiszap szennyezéssel érintett vízfolyások kármentesítése és helyreállítása, valamint a vízfolyások melletti elöntött területek kármentesítése megtörtént. A Torna-patakon a kármentesítési munkálatok 2011. év végén fejeződtek be.

A felszín alatti vizeket érintő szennyeződések többnyire a talajvizet érintik, nagyobb részük két szennyezőanyag csoportba sorolható. Főként az állattartó telepek közelében fordul elő szennyezettségi határértéket túllépő ammónium és nitrát szennyeződés. Megfelelő eredményű kármentesítési technológia hiányában, valamint a természetes lebomlás miatt, ezekben az esetekben a tényfeltárást követően, a szennyező források megszüntetésén kívül, a szennyeződés figyelemmel kísérésére van mód. Az alegység számos volt, vagy jelenleg is működő állattartó telepének környezetében még mindig magas a szennyezőanyagok koncentrációja.

A másik, gyakran előforduló szennyezőanyag típus, a szénhidrogének. A korábbi szimplafalú, érzékelők nélküli üzemanyagtartályok meghibásodása, kilyukadása esetén jelentős mennyiségű szénhidrogén kerülhetett a földtani közegen át a talajvízbe. Ezeknek a szennyeződéseknek a többsége már feltárt, a kármentesítési folyamat különböző szakaszaiban jár, esetleg a kármentesítés már be is fejeződött.

Az alegység területén, Ajkán a vörös iszap okozott felszín alatti vízben fluorid és cianid szennyeződést, valamint Gógánfán ismert fenol szennyeződés.

1.17.3 Levegőtisztaság és védelme

A város területén a korábban jelentősen szennyezett levegő minősége az utóbbi időszakban nagymértékben javult. Az ipari szerkezetváltás, a jelentős környezetvédelmi beruházások és az

erősen szennyező üzemek leállítása eredményeként az ipari forrásokból eredő légszennyezés korábban meghatározó jellege napjainkra megszűnt.

A város területén a légszennyező anyag kibocsátás meghatározó forrása a fűtés, melegvíz ellátás. Ajka városban ezt a tevékenységet környezetkímélő módon végzik, mivel a város területén a lakások, intézmények 60%-a távfűtésbe be van kapcsolva és 30% körüli a földgázzal fűtött lakások aránya. A távfűtéshez a hőenergiát a Bakonyi Erőmű Zrt. szolgáltatja, amelynek a tüzelőberendezéseit hatékony leválasztó berendezésekkel szerelték fel és a légszennyező anyag kibocsátást folyamatos mérőberendezésekkel ellenőrzik. A földgáztüzelés mellett a biomassza erőmű megépítésével megvalósult a legkörnyezetkímélőbb tüzelési mód.

Ajka város szerkezete és beépítettsége kedvező, mivel a laza településszerkezet és a viszonylag széles közlekedési utak következtében a kibocsátott légszennyező anyagok normál időjárási körülmények között megfelelően hígulnak, ezért a megnövekedett közúti forgalomból származó légszennyezés nem jellemző.

A Közép-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi Felügyelőség folyamatosan méri a város levegő minőségét, és kritikus esetekben riasztja az önkormányzatot. Ajka város területén manuális és automata mérőállomások üzemeltetésével történik a levegő minőségének az ellenőrzése.

2002-től az immissziós adatok gyűjtésének feladata a környezetvédelmi felügyelőségek hatáskörébe került. Az ajkai mérőkonténer SO₂, NO₂, NO_x, CO, O₃ és PM₁₀ szilárd részecskék koncentrációját méri. A mért adatok a <http://www.kvvm.hu/olm/station.php?id=3> internet címen nyomon követhetők. Ezen automata mérőhálózat adatai alapján a kén-dioxid, szén-monoxid és nitrogén-oxidok szennyezettség szempontjából a levegőminőség kiváló, ózon és szálló por szennyezettség szempontjából a levegőminőség jó.

Az automata mérőhálózat keretén belül működő konténeren kívül, Veszprém megyében történnek levegőminőségi mérések az ún. manuális mérőhálózattal, amely az egész országot befedő hálózat. Az adatok megerősítik az automata mérőhálózat eredményeit. A kén-dioxid és nitrogén-dioxid szennyezettséget tekintve a levegőminőség kiváló, valamint az automatamérő hálózathoz képest plusz információként kijelenthető, hogy ülepedő por szennyezettséget tekintve a levegőminőség ugyancsak kiváló.

2013-ban december 31-ig nem volt szálló por tájékoztatási , illetve riasztási küszöbérték túllépés. 2014-ben szeptember 30-ig nem volt szálló por tájékoztatási, illetve riasztási küszöbérték túllépés.

Ajka városban a környezeti levegő minősítése jó és kiváló, bár a lakosok ezt nem feltétlenül így érzékelik.. A város területén a jelenlegi levegőminőség megőrzése, esetleges további javítása a feladat.

1.17.4 Zaj, és rezgésterhelés

Ajka város területén zajterhelés az alábbi zajforrások kibocsátásaiból tevődik össze.

- közlekedés;
- ipari, kereskedelmi, szolgáltató telephelyek;
- lakóterületen folytatott zajos tevékenység (pl. vállalkozások);
- szórakozóhelyek, hangosító berendezések
- egyéb zajforrások

A településen áthaladó gyűjtőutak mentén a zajterhelési határérték a környező védendő területek szabályozási terv szerinti területi besorolásától függ. A településen elhelyezkedő nagyvárosias lakóterületeken a közlekedési zajoktól eredő zajterhelési határérték nappal 65 dB, éjszaka 55 dB. A településen elhelyezkedő kisvárosias, kertvárosias és falusias lakóterületeken a közlekedési zajoktól eredő zajterhelési határérték nappal 60 dB, éjszaka 50 dB.

Ajka területén a Szombathely – Budapest vasútvonal halad át, a vasútközlekedés jelentős panaszokat nem okoz Ajka területén, azonban nem kizárható a vasútvonal közelében álló lakóépületeknél határérték feletti közlekedési eredetű zajterhelés sem. A települést alacsonyabb repülési magasságú, forgalmas légi folyosó nem érinti, így a légi közlekedés zajkibocsátásából adódó problémák nincsenek.

A lakóterületen kialakított kisvállalkozások, szolgáltató tevékenységek (pl. éjjel–nappal nyitva tartó üzletek, szerelő, javító műhelyek stb.) gyakori panaszok forrásai. Elsősorban helyi, néhány lakót érintő, de azok életminőségét jelentősen befolyásoló problémák alakulnak ki az eltérő funkciók egymás melletti működéséből. A szórakozóhelyek, vendéglátó egységek zajvédelmi hatásairól általában elmondható, hogy nem csak a hangosító berendezés által okozott zaj miatt lehetnek panaszok, hanem a vendégek éjszakai viselkedése legalább annyira zavaró a legtöbb esetben. A vendégek utcai viselkedésének zavaró hatását fokozott rendőri jelenléttel lehet csillapítani.

A településen elhelyezkedő nagyvárosias lakóterületeken a kereskedelmi-szolgáltató létesítményekből származó zajterhelési határérték nappal 55 dB, éjszaka 45 dB. A kisvárosias, kertvárosias és falusias lakóterületeken ez esetben a zajterhelési határérték nappal 50 dB, éjszaka 40 dB.

Ajka város jegyzője a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló 284/2007. (X.29.) Korm. rendelet alapján zaj és rezgésvédelmi ügyekben kistérségi szinten gyakorolja az első fokú környezetvédelmi hatósági jogkört.

1.17.5 Sugárzás védelem

Az 1940-es évek végén kezdődtek a hazai kőzetek és szének természetes radioaktivitásának a vizsgálatai. Ezek a vizsgálatok kimutatták, hogy az Ajkai medencében található liász és kréta kori kőszén az országos átlagot meghaladó urán tartalommal rendelkezik.

A szénben a radioaktív anyagok a nem éghető anyagokhoz kötődnek, ezért a nagy hamutartalmú szén – amilyen az ajkai barnaszén is – radioaktivitása nagyobb. A szén eltüzelése során a radioaktív anyagok a salakkal, pernyével kikerülnek a környezetbe.

Ajka környéke radiációs helyzetének vizsgálatára 1991-1997. közötti időszakban több intézmény – Kossuth Lajos Tudományegyetem Izotópalkalmazási Tanszék, Debrecen, Veszprémi Egyetem Radiokémiai Tanszék, Országos „Frédéric Joliot Curie” Sugárbiológiai és Sugáregészségügyi Kutató Intézet – kiterjedt vizsgálatot végzett.

2005. évben a Veszprém Megyei Önkormányzat megbízásából a Radon Kontroll Bt. elkészített egy olyan összefoglaló munkát, amelynek célja az volt, hogy Veszprém megye területén feltárja azokat a helyeket, forrásokat, amelyek potenciálisan olyan sugárforrásként jöhetnek számításba, amelyek az itt élő lakosság sugárterhelését az átlagosnál nagyobb mértékben megnövelik

Ajka város környezetére vonatkozó vizsgálatok adatai, eredményei a következők:

Az Ajka térségében bányászott szén természetes eredetű radionukleid koncentrációja a világtátlaghoz képest az alábbi:

Szén fajtája	Radionuklid-koncentráció (Bq/kg)		
	²³⁸ U sor	²³² Th sor	⁴⁰ K
ajkai	120-480	12-35	56-190
világtátlag	10-25	10-25	-

Látható, hogy az Ajka térségben bányászott szénekben az ²³⁸U sorozat radioaktivitása jelentősen meghaladja a világtátlagot.

A magas radioaktivitású szén eltüzelése során a radioizotópok a salakban, pernyében feldúsulnak. A vizsgálati adatok alapján a salakok, pernyék radioaktivitása a világtátlaghoz képest magas.

A város különböző pontjain a talaj felső 5 cm-ből vett minták ²²⁶Ra koncentrációja ajka eredeti talajához képest 4,3-szor magasabb. Ajkát körülvevő külső mezőgazdasági területen a talaj felső 5 cm-ben $35,3 \pm 10,9$ Bq/kg-ot mértek. A város kertjeiben 2,6-szoros volt a ²²⁶Ra koncentrációja, amit a sekélyebb talajművelésnek tulajdonítanak. Udvarokban vett mintáknál 14-szeres ²²⁶Ra-koncentrációt mértek, ami annak tulajdonítható, hogy a kályhákban elégetett szén salakját a lakosság egy része az udvarra hordta ki.

Ajka térségében a másik kiemelt ipari tevékenység volt a bauxitbányászat és a timföldgyártás. A normál talajokhoz viszonyítva a bauxitokban világsszerte magasabb radionuklid koncentrációt mértek. Így az Ajka térségében található bauxitban is számítani kell a magasabb radionuklid koncentrációra.

A bauxit feldolgozása során a radionuklidok szinte kizárólag a vörösiszapban koncentrálnak. A Debreceni Egyetem megállapította, hogy míg a ²²⁶Ra-koncentrációja a mélységgel jelentősen változik, addig a ²³²Th értékeinél ezt nem tapasztalták. Ebből következik, hogy a szennyezés az erőműi pernyéből származik, mivel a vörösiszap esetén (a vörösiszap magas ²³²Th koncentrációja miatt) a ²³²Th szennyezésnek is növekedni kellett volna. Így a kiszáradt vörösiszap távolabbi területeken nem okoz jelentős szennyeződést. A vörösiszap ²²⁶Ra és ²³²Th tartalma egyaránt jelentősen meghaladja a talajokra vonatkozó világ (azaz a 32 illetve 42 Bq/kg) és Magyarországi (azaz a 33 és 28 Bq/kg) átlagot.

Az elvégzett vizsgálatok adatai alapján megállapítható, hogy az ajkai lakosság egy részét az átlagost lényegesen meghaladó természetes forrásból eredő sugárterhelés éri. A legnagyobb veszélyt a salakkal feltöltött talajból és a salakot tartalmazó építőanyagból a lakás levegőjébe szivárgó radon gáz okozza. 1960 óta az ajkai barnaszén eltüzeléséből származó pernye és salak építőipari hasznosítását jogszabály tiltja, a kockázat az ezelőtt épült lakások esetében áll fenn. A környezet terhelése szempontjából a pernye fajlagos aktivitásán kívül a másik meghatározó tényező a

kibocsátott pernye mennyisége. Ez a mennyiség az 1980-as évek közepéig jelentős volt a város területén. Az erőműben felszerelt elektrofilterek és az utóbbi időben végzett rekonstrukciós munkák következtében a kibocsátott pernye mennyiség olyan mértékben csökkent, hogy a radiációs hatása elhanyagolható.

Az Országos „Frédéric Joliot Curie” Sugárbiológiai és Sugáregészségügyi Kutató Intézet alapos és kiterjedt expozíciós vizsgálatai az mutatták, hogy a szabad helyszíneken és épületekben az Ajkán mérhető dózisteljesítmény számtani középértéke és az épületekben mért radon koncentráció számtani középértéke alig tér el az országos átlagtól. Közvetlen veszélyeztetés tehát nem áll fenn.

1.17.6 Hulladékkezelés

A hulladékgazdálkodás területén jelentős és igen kedvező változást hozott Ajka városban is az új regionális hulladékkezelési rendszer, melyhez 2008-ban csatlakozott a város. A kezelési rendszer 2012. évi használatbavételéig Ajkán engedélyezte a Felügyelőség a hulladéklerakást. 2012. június 1-től az ömlesztve gyűjtött lakossági hulladék ártalmatlanítása a Királyszentistváni Regionális lerakóban történik. Az ajkai hulladéklerakó területe a hulladékrendszerben, mint térségi válogató központ és hulladékátrakó állomás működik. A hulladéklerakót az önkormányzati többségi tulajdonú AVAR Ajka Kft. üzemelteti, mely az Európai Unió és hazai jogszabályoknak megfelel.

A kommunális hulladéklerakó Ajka - Úrkút 7308. j. összekötő úttól északra, 150 méterre kezdődő völgyben, Ajka várostól kb. 1,5 km távolságra, a város északi - északkeleti irányában helyezkedik el. A hulladéklerakó helyrajzi száma 039, területe 11,5 hektár. A hulladéklerakó a Torna patak vízgyűjtő területén található, keleti és déli irányból erdő, dél-kelet és dél-nyugat felől mezőgazdasági területek, északról gyepek határolja. A hulladéklerakó hatásterületén belül keleti és déli irányokban 1 km távolságon belül természeti területek és ökológiai hálózatba tartozó területek helyezkednek el. A hulladéklerakó bővítésére nem ad lehetőséget a rendezési terv.

A hulladéklerakón elhelyezett hulladék hasznosítására megvalósíthatósági tanulmány készült, amely vizsgálja a lerakón elhelyezett hulladék energetikai, ill. komposztálás utáni mezőgazdasági hasznosítását.

Ajka város Önkormányzata a veszprémi központú Észak-balatoni Térség Regionális Települési Szilárdhulladék-kezelési Önkormányzati Társulás tagja (összesen 158 önkormányzat a tagja). A Társulás az Észak-Balatoni Hulladékgazdálkodási Rendszer kiépítésére és fejlesztésére is támogatást nyert a KEOP keretében. A 2009-2012 között megvalósult projektek hatására Ajkán 35 db hulladékgyűjtő sziget került kialakításra, amellet, hogy házhoz menő szelektív hulladékgyűjtés is bevezetésre került több városrészben (sárgaszákos megoldás Tósokberénd, Bányásztelep, valamint a Szőlőhegyi, Téglagyári, Kinizsi, Rákóczi utca környékén). 80 literes kukákat osztottak: Bakonygyepes, Ajkarendek és Padragkút, Bódé, Csinger és Csikólegelő városrészek családi házas övezetében. Az így gyűjtött hulladékot újrahasznosításra elszállítják.

Ajka város az "AVAR Ajka" Városgazdálkodási és Hulladékgazdálkodási Közzolgáltató Nonprofit Kft. székhelye, mely elsősorban a lakosság részére, illetve ipari társaságok és intézmények számára végzi a kommunális hulladék szállítást, ártalmatlanítását a Regionális Rendszerben. Szolgáltatási körzete 48 településre terjed ki. Az ajkai gyűjtőköri terület 35 ezer lakosra terjed ki: Adorjánháza, Ajka, Apácatorna, Bakonyjókó, Bakonypölöske, Bodorfa, Borszöröcsök, Csögle, Dabrony, Dáka, Devecser, Döbrönte, Egeralja, Farkasgyepű, Ganna, Gyepükaján, Halimba, Iszkáz, Kamond, Karakószöröcsök,

Kerta, Kisberzseny, Kiscsősz, Kislőd, Kispirit, Kolontár, Külsővat, Magyarpolány, Marcalgergelyi, Nagyalásony, Nagypirit, Nemeshany, Nemesszalók, Németbánya, Noszlop, Nyárad, Nyirád, Oroszi, Öcs, Pápadereske, Pápasalamon, Pusztamiske, Somlóvecse, Szóc, Tüskevár, Úrkút, Vid, Vinár.

A hatályos jogszabályoknak megfelelően, Ajka város sűrűn beépített területein heti kétszeri, a családi házas kertvárosi területeken heti egyszeri a begyűjtés gyakorisága.

Szelektív hulladékgyűjtés

Az Észak-balatoni Regionális Hulladékkezelési ISPA Programban foglaltaknak megfelelően a teljes körű szelektív hulladékgyűjtési rendszer kialakítása a teljes ajkai gyűjtőközvetben megvalósult 2011 év áprilisában.

Biológiai lebomló hulladék

A biológiai lebomló hulladékok külön begyűjtésének megoldása a közeljövő egyik legfontosabb feladata, ami azonban igen jelentős forrásokat igényel.

Elektronikai hulladék

2007. óta minden év tavaszán szervez az „Avar Ajka” Nonprofit Kft. elektronikai hulladékgyűjtést. Az e-hulladékok térítésmentes fogadása a hulladéklerakó telepen, a hulladékudvaron és a Szent István utca 1/a szám alatti telephelyen lehetséges.

Veszélyes hulladék

A közép-dunántúli régió két városának (Ajka, Almásfüzitő) kijelölt területén zagy- és iszaptároló kazettákat létesítettek a veszélyes hulladék tárolására, ártalmatlanítására.

A város veszélyes hulladéklerakói (2011-től már bányászati hulladéklerakó) Tósokberénd városrészben a belterülettől nyugatra találhatók, 10 zagy- és iszaptároló kazettára elosztva, melyeket a MAL Zrt. üzemeltet. Összesen 170 hektár nagyságú területet vontak be zagy- és iszap tárolásra. 2002-től folyamatos a vörösiszap terek rekultivációja (szürkesalak-termőréteg-füvesítés).

A vörösiszap katasztrófát követően megkezdődött a terület kármentesítése, mely folyamán a kiömlött vörös iszapot az épen maradt kazettákra hordták. A katasztrófát követő újraindulás után a MAL Zrt. 2011. januárjában megkapta a további működéséhez szükséges egységes környezethasználati engedélyt. 2011. március 1-től a MAL Zrt. áttért a „száraz vörösiszap” technológiára, majd 2013 augusztusától szüneteltette a bauxit alapon történő termékgyártást (vörösiszap nem keletkezik a rendszerben), termékeit vásárolt hidrát feldolgozásával állította elő. A korábban a legnagyobb légszennyezést okozó MAL Zrt. 2013. február 27-től felszámolás alatt van.

A vörösiszap, mint hulladék átkerült a bányászati hulladékok közé, így 2011. évtől a tározók térsége, annak hatósági felügyelete a Veszprémi Bányakapitányság fennhatósága alá tartozik. A területre, annak működtetésére a MAL Zrt. elkészítette a bányászati hulladékgazdálkodási tervét, melynek részét képezte a belső vészhelyzeti terv készítése is.

A MAL Zrt. Ajka város részére készített jelentéséből kiderül, hogy a katasztrófa után folyamatos a rekultiváció, és befejeződött a kazetták földdel való takarása, és a gátak kiépítése, megerősítése, csapadékvíz tározó építése és a monitoring rendszer (Torna patakon Kolontárnál) bővítése. A

tározókban keletkező csurgalékvizek Torna patakba történő kivezetése előtti kezelésére megépült két semlegesítő állomás és egy locsolórendszer a kiporzás lehetőségének további csökkentésére. Részletes tényfeltárás készült és az eljárás be is fejeződött a vörösiszap okozta talajvíz szennyezettség megfelelő módon történő kezelésére.

Folyékony hulladékkezelés

A szennyvíz települési folyékony hulladéknak számít. A hulladékkezelés ezen a területen megoldott Ajka városban és a kistérségben egyaránt. A települési folyékony hulladék kezelését a városi szennyvíztisztító telepen végzik. Szennyvíz-tisztítómű működik még Devecseren és Nyirádön. A város szennyvíztisztító telepe tisztítja Magyarpolány, Farkasgyepű, Csehbánya, Kislőd, Városlőd szennyvizét is. A keletkezett szennyvíziszap kezelését, hasznosítását a Bakonykarszt Víz- és Csatornamű Zrt. víztelenítéssel és rothasztással kezeli. A kezelt szennyvíziszap teljes mennyisége a Bakonykarszt Zrt. és a MAL Zrt. között megkötött szerződés alapján az ajkai vörösiszap kazettákra kerül elhelyezésre, a kazetták rekultivációjához felhasználásra.

Ajka város közigazgatási területén a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz begyűjtését, szállítását és ártalmatlanító helyre történő elhelyezését az Önkormányzattal kötött közszolgáltatási szerződés alapján a So-Pe Bt. (Ajka, Dobó Katica u. 45.) látja el. Az így összegyűjtött szennyvizet az Ajka központi telepen erre a célra kialakított műtárgyban helyezik el.

Konfliktusok

Annak ellenére, hogy a vörösiszap már bányászati hulladék, továbbra is problémát okozhat a használaton kívüli vörösiszap és szürkeiszap tárolók kiporzása, ahol még nem teljes körű a rekultiváció.

Jelentős az illegális lerakók száma a város térségében, azonban megtörtént a hulladéklerakatok feltérképezése.

1.17.7 Vizuális környezetterhelés

Ajka város vizuális terhelését okozzák a föld feletti elhelyezésű közműhálózatok és az elektronikus hírközlés hálózatai. A városban található hőerőmű és iparterületek miatt a távvezeték hálózat jelentős mértékben van jelen a városban. A 120 kV-os nagyfeszültségű átviteli hálózatok, a 130 és 22 kV-os főelosztó hálózatok, továbbá föld feletti elhelyezésű kisfeszültségű elosztóhálózatok, az elektronikus hírközlés vezeték nélküli szolgáltatását biztosító önálló tartószerkezetekre szerelt antennák mind szennyeznek vizuálisan a várost.

Vizuális környezetterhelésnek tekinthetjük az utak menti fényszennyezettséget, valamint az illegális hulladéklerakókat.

Ajka, nehézipari múltja miatt, számos olyan barnamezővel rendelkezik, melyek tájsebet jelentenek a városban: rekultívalatlan ipari-bányászati hulladéklerakók, meddőhányók formájában jelentkeznek és vizuálisan terhelik a környezetet. Az egykori bányaterületeken az elbontatlan romos épületek is vizuális környezetterhelést jelentenek, főként, ha lakókörnyezetben találhatók (Padrag).

A város déli részét jellegzetes elszíneződés jellemzi a MAL gyártelepének és zagytározóinak környezetében, az utak, árkok, közterületek, épületek rozsdabarnára színeződtek.

1.17.8 Árvízvédelem

Ajka város beépített területeit több vízfolyás is érinti. Az utóbbi évek csapadékosabb időjárása miatt előtérbe került a vízfolyások menti területek védelme. Ez elsősorban a Torna-patak és Szélesvíz-patak környékét érinti.

A Torna-patak a várost K-Ny-i irányban szeli ketté. A patak a város fő vízgyűjtője. Belterületi szakaszának nagy része burkolt, csak az alsó - tósoki - szakasza földmedrű. Komoly gondot jelent, hogy ez a burkolatlan szakasz elfajult medrű, s ennek nagyvizek idején komoly visszaduzzasztó hatása van. A patak rendezését a Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság Veszprémi Szakaszmérnöksége látja el. Aktuális lenne a patak alsó szakaszának - Liszt F. u. környékének - is a rendezése. A medret itt is burkolni kellene, ezzel lecsökkentve a meder érdességi tényezőjét a belterületi szakaszon, hogy a lefolyás felgyorsuljon. Szükség lenne a jelenlegi meder korrekciójára is, mivel az elfajult íveknek komoly lefolyás csökkentő hatásuk van.

A Torna patak medrét 1986 -90 években áthelyezték a 25+000 - 29+950 km szelvények között az ajkai timföldgyári iszapkazetták bővítése miatt. Az új medret az NQ1%-os árvíz hozam biztonságos levezetésére építették ki. A nagycsapadékok egyre gyakoribb és szélsőségesebb megnyilvánulásai miatt, a vizek kártételeire egyre inkább számítani kell. A dombvidéki területeken előforduló helyi vízkáresemények viszonylag gyors lefutásúak. Előrejelzés a legtöbb esetben nincs, vagy lehetetlen a rendkívül kis időelőny miatt. 2010-ben az ismétlődő árhullámok nagy kárt tettek a Torna-patak medrében is Ajkán. Kisebbségi helyi beavatkozásra volt szükség a Torna-patakon. 2014 szeptemberében a rövid idő alatt lehullott lokális nagycsapadékok hatására árhullám alakult ki a Torna-patakon, melynek vízszintje Városlódnál 11 cm-rel meghaladta a korábbi LNV-t.

Veszprém Megye Integrált Területi Programjának 1.5. mellékletének előzetes megvalósíthatósági tanulmányai között szerepel Ajka Városrehabilitáció - Torna patak mederrendezése c. megvalósíthatósági tanulmány: „A belvárosi szakaszon a 60-as években bekövetkezett áradások miatt új szakaszt építettek ki, szádfalas megoldással. Az azóta eltelt időszak alatt a betonelemek elhasználódtak az összekötő elemek elkorhadtak. A boltokhoz vezető híd állapota is leromlott. A város 2006-ban már elkészítette a terület felújítási tervét. Ennek keretében a patak revitalizációja történhet meg, a szádfalat elbontva a felső és alsó mederszakaszhoz hasonlóan rézsús növényzettel fedett partfal kerül kialakításra. A rézsú miatt új híd kiépítése is indokolt. A meder alkalmasabbá válik az utóbbi évek hirtelen nagy vízmennyiséggel járó esőzéseinek levezetésére.”

A Szélesvíz-patak Ajka-Ajkarendek településrész felől Ajka É-i részét érintve halad át a városon. A patak medre burkolatlan, vízgyűjtőterülete nagy.

1.17.9 Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

- Porszenyezettség az átmenő forgalom és zagytározók miatt, bár a zagytározók rekultiválása majdnem bejeződött.
- Zajterhelés- és levegőszennyezettség a nagyobb gépjárműforgalom miatt (átmenő tehergépkocsik), a városközponton átvető országos közutak közlekedési eredetű levegőszennyezése;
- az országos közutak belterületi szakaszai mentén, kiemelten 7308. jelű út mentén a forgalomból eredő zajhatások;
- Útburkolatok minősége miatt a zajterhelés fokozottabb, elsősorban Padragkúton, Ajkarendeken;
- Szennyvízcsatornázottság még nem teljes körű: 99%-os, a Táncsics utca és az Élmunkás lakótelep csatornázatlan.
- A város lassan rátelepült a szennyvíztisztító telepre. Az eredetileg meglévő védőtávolság É és D irányában elolvadt. Ez komoly gondot okoz a tervezett új főgyűjtő építésnél és probléma lehet egy későbbi esetleges bővítésnél.
- Széles-víz patak szennyezettsége?
- Torna patak szennyezettsége?
- A természetes forrásokból eredő sugárzás és sugárterhelés felmérése a város területén megtörtént. Mind a forrás, mind a hatások meghatározásra kerültek. A rendelkezésre álló adatok szerint az 1960 előtt erőművi salak és pernye építőanyagként történő felhasználásával létesített épületek és a deponált erőművi pernye jelent kockázatot. A rendszeres karbantartással és szellőztetéssel a sugárzás nem okoz problémát.
- Mederrendezés hiánya miatt árvizek veszélyeztetik a várost, az utóbbi évek intenzívebb esőzései miatt a vízelvezető rendszer hamar telítődik;
- Felszínmozgások területek, alábányászott területek;
- Rekultiválatlan bányaterületek, hulladéklerakók;
- az illegális hulladéklerakások talajszennyezést is okozhatnak;
- lejtős térszínen jelentős deflációra és vízerózióra érzékeny löszös, homokos talajok;
- a talajvizeket a város még csatornázatlan területei, a bekötetlen lakások veszélyeztetik;
- a város területe nitrátérzékeny terület;
- a löszös talajok a burkolatlan külterületi dűlőutak miatt porszenyezettséget okoznak;
- mezőgazdasági tevékenységek porszenyezése;
- a lakóterületek közé ékelődő üzemek, mint potenciális szennyezők;
- a lakóterületek közé ékelődő gazdasági, kereskedelmi, szolgáltató létesítmények potenciális veszélyt jelentenek a környezetükben levő zajterhelésre érzékeny területekre.

1.18 KATASZTRÓFAVÉDELEM

A katasztrófavédelem kérdésköre elsősorban a településrendezéshez kötődik, hiszen a veszélyeztetett területek elhelyezkedése határozza meg az építési lehetőségeket és a beépítésre szánt területek kijelölését. A katasztrófavédelemhez kapcsolódó fejlesztéseknek a kármegelőzésben van szerepük.

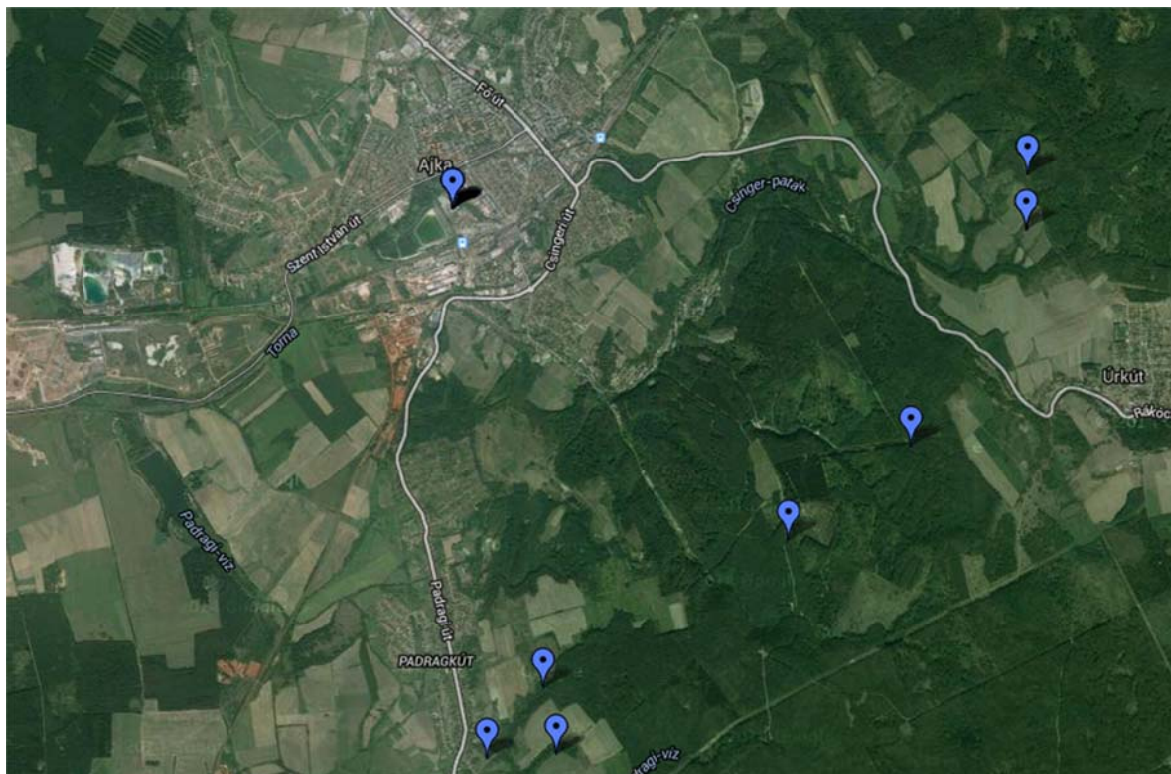
1.18.1 Építésföldtani korlátok

A Veszprém megyei területrendezési terv Ajkát a földtani veszélyforrás területének övezetébe sorolja. A korábbi évtizedekben 13 db földtani veszélyforrással összefüggő eseményt (lásd térkép) jegyezték fel nyolc területen. A Magyar Bányászati és Földtani Intézet Országos Felszínmozgás Katasztere alapján⁹ a legtöbb esemény emberi tevékenységre, a bányászatra vezethető vissza. Aláfejtés következtében regionális süllyedés tapasztalható Padrag egykori településközpontjában, valamint attól keletre külterületen, Padragkút és Úrkút közötti területeken. Ebből a Padrag belterületén lévők továbbra is mozgásban vannak. Intézkedésként az 1980-as években az épületeket vasbeton kerettel erősítették meg, mely egyedi karaktert kölcsönzött a kialakult hagyományos utcaképnek. A Petőfi Sándor utca – Gyár utca – Gyártelepi utca – Csinger-patak által közrezárt területen öt eseményt tapasztaltak: rétegcsúszást, valamint a vasútnál rézsúcsúszást, rézsűhámplást átázás miatt (ez utóbbi konszolidálódott), valamint három alkalommal regionális süllyedést az aláfejtés következtében. Az átázás okát közelebbről nem határozza meg a kataszter, de kiderül, hogy a rétegcsúszás továbbra is mozgásban van, védművet nem építettek.

Megerősített házak a Vöröstelki utcában

⁹ <http://www.mbfh.hu/home/html/index.asp?msid=1&sid=0&hkl=676&lng=1>

Földtani veszélyforrás Ajka közigazgatási területén, Forrás: www.mbfh.hu

1.18.2 Vízrajzi veszélyeztetettség

A Veszprém megyei területrendezési terv nem jelölt ki nagyvízi meder területét, sem rendszeresen belvízjárta terület övezetét. A belvizek megfelelő levezetését a település belterületén található csatornák biztosítják.

A településen több vízfolyás is található, a legjelentősebb a városközponton átfolyó Torna-patak, valamint a Padragi-víz. A 2012-ben készült előzetes kockázatbecslés országjelentése szerint jelentős kockázatú kisvízfolyás nem található Ajka területén. 2014 szeptemberében azonban kiöntött a Torna-patak a Belváros területén jelentős károkat okozva.

Megjegyzés: jelentős kockázatú vízfolyásnak tekinthető az a kisvízfolyás, ahol például fennáll a veszélye, hogy a villámárvizek veszélyeztetik az épített környezetet, a kulturális örökséget, az ipari létesítményt, vagy már a feljegyzések, adatok alapján történt ilyesmi.¹⁰

A város közigazgatási területe a Marcal vízgazdálkodási alegységhez tartozik. Az alegységre készült terv szerint a két jelzett vízfolyásról a következőket lehet tudni árvízvédelmi szempontból:

A Padragi-vízen található völgyzárógátas tározók elsődleges funkciója a horgászat, rekreáció, másodlagos az ipari vízigény biztosítása, a harmadlagos hasznosítási céljuk pedig az árvízcsúcs-csökkentés, mely jelentős gazdasági hatással bír.

A Torna-patak középső szakaszának medrét 1986-90 években áthelyezték az ajkai timföldgyári iszapkazetták bővítése miatt. Az új medret az NQ1%-os árvízhozam biztonságos levezetésére

¹⁰ http://www.kotivizig.hu/doksik/akk/elozetes_kockazatbecsles_orzagjelentes.pdf

építették ki, mivel ezen a szakaszon a közút és a vasút párhuzamosan és közel halad a vízfolyással. Amúgy a meder effajta kialakítása biztosítja Ajka és Devecser belterületének védelmét az árvizektől.¹¹

1.18.3 Egyéb katasztrófavédelmi tényezők

Ajka területén nincsenek kedvezőtlen morfológiai adottságokkal, valamint mélységi, magassági korlátozásokkal kapcsolatos építési korlátok. A térségi jelentőségű hulladéklerakó, valamint a szennyvíztisztító esetében védőterület került kijelölésre a településszerkezeti terven, ahol lakóterület nem jelölhető ki. A hulladéklerakó körül 1000 méter, a szennyvíztisztító körül 300 m (Padragon 200 m) került kijelölésre. Ezen túlmenően számos egyéb korlátozást kell figyelembe venni a nagyfeszültségű távvezetékek, a nagynyomású gázvezeték, valamint a nagyobb forgalmú közlekedési területek mentén (vasút, főút, országos mellékút).

Az Országos Katasztrófavédelmi Igazgatóság honlapja szerint a tárolt veszélyes anyagokat tekintve három ún. küszöbérték alatti üzem található¹²:

- Ajka Kristály Üvegipari Kft. (Tárolt veszélyes anyag: Hidrogén-fluorid, Arzén-trioxid, Ólom-monoxid, Kénsav)
- Bakonyi Erőmű (Tárolt veszélyes anyag: földgáz)
- Mal Zrt. (Tárolt veszélyes anyag: bányászati hulladék (vörösiszap). A tározók körül 500 méter széles védősáv került kijelölésre a településszerkezeti tervben.)

A katasztrófavédelmi törvény az ipari üzemek vezetői részére előírja, hogy az üzem területén lévő veszélyes anyagok kockázatát felmérjék, a reálisan feltételezhető súlyos balesetek bekövetkeztekor jelentkező hatásokat, valamint a lakosság és a környezet védelmének érdekében a szükséges üzemi megelőző intézkedéseket meghatározzák.¹³

Megjegyzés: a térségben történt 2010-ben Magyarország legnagyobb ipari katasztrófája, amikor a MAL Zrt. tulajdonában lévő, Kolontár és Ajka között fekvő vörösiszap tározójának gátja átszakadt. A katasztrófa – elsősorban a nagy mennyiségű kiömlő maró lúg miatt – halálos áldozatokat szedett, számos személyi sérülés történt és jelentős károkat okozott az épített környezetben (legfőképpen Devecserben), az élővilágban és a helyi gazdaságban. A kormány jelentős forrásokat mozgósított a károk felszámolására, azóta a timföldgyártást is átállították a száraz technológiára. Kolontár területén olyan gátrendszert alakítottak ki, mely megfelelő védelmet biztosít a településeknek, és kizárja a környezetkárosítást (pl. csurgalék vizek semlegesítése).

Ajka területén 13 eseményt jegyeztek fel földtani veszélyforráshoz kapcsolódóan. A legtöbb esemény oka az alábányászottság, ami miatt egyes padragkúti házakat is meg kellett erősíteni. Ajka nem tekinthető sem belvízveszélyeztetettnek sem árvízveszélyeztetettnek. A jelentősebb vízfolyásokon olyan módosításokat végeztek, melyek a lehető legkisebbre csökkentik a települések veszélyeztetettségét. Ajka területén három olyan üzem is található, ahol viszonylag nagy mennyiségű veszélyes anyagot tárolnak, ezek MAL Zrt., az Ajka Kristály Üvegipari Kft., és Bakonyi Erőmű telephelyei.

¹¹ http://vizeink.hu/files/1-4-Marcal.pdf_100422.pdf

¹² A tárolt anyagok mennyisége nem haladja meg a rendeletben meghatározott határértéket.

¹³ Ajka város lakossági tájékoztató kiadványa az ipari vészhelyzetekről, 2013.

1.19 ÁSVÁNYI NYERSANYAG LELŐHELY

A Veszprém megyei területrendezési terv ásványi nyersanyag-gazdálkodási területbe sorolja Ajka közigazgatási területét. A Magyar Bányászati és Földtani Hivatal honlapján elérhető 2015. február 13-ai adatbázis szerint Ajka területén két ásványi nyersanyag lelőhely található. Az Ajka II. (Ármin akna) bányatelken barnaszén bányásznak (a bányászás jogosultja a Bakonyi Zrt.), az Ajka III. (Padragkút) bányában pedig homokot.¹⁴

1.20 VÁROSI KLÍMA

A városi klíma a zöldfelületi rendszerrel, a település szerkezetével és a beépítés intenzitásával függ össze. Ez részletesen bemutatásra került a zöldfelület fejezetben.

¹⁴ www.mbfh.hu

2 HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ

A város társadalma

Ajkára a lakosságszám csökkenése jellemző, 2013-ban az állandó lakónépesség száma 30.000 fő alá került. 2010-től Ajka népességének természetes fogyása nagyobb, mint Magyarországé vagy a Veszprém megyei járásközpontoké. Ez a város népességszámának alakulását tekintve riasztó tendenciára utal.

A 0-14 évesek aránya 2000-ben még megközelítette az országos átlagot. Az „olló” azonban fokozatosan kinyílt, és 2013-ban Ajka állandó lakónépességének csak 11,6%-át alkották a 0-14 évesek (országos szinten ez az arány 2013-ban 14,3% volt). A 60-x évesek aránya viszont jelentősen megugrott a vizsgált időszakban, 2013-ra 25,3%-ra emelkedett a korcsoport aránya az ajkai állandó lakosság körében (országos arány: 23,8%). A csökkenő népesség nagymértékben az elöregedésből, az idősök felé eltolódó korstruktúrából fakadó természetes fogyás következménye.

Ajka vándorlási egyenlege is jellemzően negatív 2000 óta, de az elvándorlás közel sem olyan mértékű, mint ami az ország elmaradottabb régióira jellemző.

A lakosság képzettségi szintjéről elmondható, hogy a város gazdasági profiljából, illetve munkaerőpiaci kínálatából adódóan relatíve magas a kevésbé kvalifikált rétegek aránya.

A regisztrált munkanélküliek aránya a 2008-2010-es években a megelőző időszak kétszeresére emelkedett a gazdasági válság következtében, de napjainkra ismét alacsony munkanélküliségi ráta jellemzi a várost. A naponta ingázó (eljáró) foglalkoztatottak aránya kb. 18%, kijelenthető, hogy a foglalkoztatottak nagy része helyben dolgozik.

Városi életminőség szempontjából Ajka összességében kedvező körülményeket biztosít az itt lakóknak. Az elmúlt években a városvezetés tudatosan törekedett a rekreációs lehetőségek fejlesztésére, a közösségi és kulturális programkínálat növelésére, a városi és városrészi identitás erősítésére a civilek és a közművelődési intézmények bevonásával.

Ajka városrészei társadalmi-gazdasági szempontból változatos képet mutatnak, hiszen a város több település összevonásával jött létre, mely településrészek részben megőrizték önálló karakterüket, részben pedig a város tudatos törekvése intézményeik, városközpontjaik, valamint a helyi identitásuk újraépítése.

Ajka gazdasági súlya, szerepköre

A mezőgazdaság és a város gazdaságát évtizedekig meghatározó bányászati és alumíniumipari szektor dominanciája egyértelműen háttérbe szorult, az ágazati struktúra a „C Feldolgozóiparra” koncentrálódik. A 2010-es esztendőben történt „Vörösiszap-katasztrófa” a szocialista iparági struktúra és kultúra örökségét magán viselő térség gazdasági stabilitását megingatta, fejlődését a katasztrófa infrastrukturális és erkölcsi hatása gátolja.

Veszprém megye 2013-ban elfogadott Területfejlesztési Konceptiójában rögzítettek szerint a járás kiemelt gazdaságfejlesztési szerepet tölt be; a megye Várpalota – Veszprém – Ajka gazdasági és innovációs tengelye, a Balaton térségével párhuzamosan, a térségi gazdaságfejlesztés és a tudásipar meghatározó célterülete.

A járásközpont fent említett gazdasági szerepe Veszprém Megye Területfejlesztési Programjában is megjelenik, elsősorban „A térségi és a helyi gazdaság fejlesztése, foglalkoztatás bővítése a megye hagyományos foglalkoztató központjaiban illetve vidéki térségeiben” prioritáshoz kapcsolódóan. A tervdokumentumban rögzítettek alapján „kiemelt fontossággal bír a Székesfehérvár - Várpalota - Veszprém - Ajka ipari- és innovációs tengely erősítése.” Ajka a 2014-2020-as fejlesztési ciklusban az innovációs potenciál erősítésére, a magas hozzáadott értéket adó ágazatok fejlesztésére kívánja helyezni a hangsúlyt. E célok elérését szolgáló fejlesztések elsősorban a térség meglévő ipari tradícióira építenek, kiegészítő jelleggel a turisztikai vonzerő kiaknázására törekszenek - a hozzáadott érték, a fizikai- és humántőke növelése, mint versenyképesség-növelő tényezők figyelembe vétele mellett.

Ajka jelenlegi iparági fókuszterületei elsősorban:

- Járműipari gyártmányok és alkatrészek gyártása
- Mechatronikai, elektronikai- és elektromechanikai szerelés
- Fémalapanyag gyártás, fémfeldolgozás
- Üveg-, üvegtermék gyártás

A település vállalkozói/gazdasági megközelítésű beruházásait tekintve a 2014-es esztendő kiemelkedő volt Ajka város nagyvállalatainak életében - a városi vállalkozások több mint 10 milliárd forintot fordítottak kiemelkedő beruházásaik befejezésére, a korábban megkezdettek folytatására, illetve új beruházások elindítására.

A gazdasági szerkezetváltás érdemi megvalósulását ugyanakkor több tényező is nehezíti Ajkán: a meglévő ipari területek fejlesztésre szorulnak, az innováció-orientált megújulást hatékonyan támogató inkubátorház/innovációs és szolgáltató központ nem áll rendelkezésre, valamint a meglévő és különféle lehetőségeket kínáló barnamezős területek kiaknázatlanok.

A város humán infrastruktúrája

Ajka a térség oktatási központja, a környékbeli településekről közel 1500 általános- és középiskolás diák utazik be naponta. Az óvodai és iskolai férőhelyek száma összességében több mint a beiratkozók száma.

A bölcsődei és óvodai kapacitás teljes körűen ellátja az igényeket, jelentős férőhely-növelési fejlesztések voltak az elmúlt években. A település általános iskoláit – kivéve az egyházi intézményt –

2013. január 1-től a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ működteti, de az üzemeltetési feladatok (karbantartás, javítás) nem kerültek átadásra, azokat továbbra is az Önkormányzat látja el a Városi Intézményeket Működtető Szervezete révén. A településen egy gimnázium, egy szakközépiskola és egy szakképző iskola működik. Ez utóbbi két intézmény rendkívül széles képzési profillal rendelkezik.

Ajka Város Önkormányzata gondoskodik az egészségügyi alapellátás megszervezéséről. Ezen szolgáltatások nagy része az Egészségügyi Alapellátási Intézményben érhető el. A városban a legjelentősebb egészségügyi szakellátást nyújtó intézmény a Magyar Imre Kórház.

A szociális közszolgáltatások ellátásáért főként két intézmény, a Szociális Szolgáltató és Gondozási Központ, valamint Térségi Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat felelős. Komplex, egymásra épülő szolgáltatási kínálattal rendelkeznek; gyermekeknek, családoknak, pszichiátriai betegeknek, fogyatékkal élőknek, hajléktalanoknak és időseknek nyújtva színvonalas szolgáltatásokat.

A város kulturális életének központja a megújult Nagy László Városi Könyvtár és Szabadidő Központ. Ajka, „az iparból született város”, jellegéből adódóan számos ipartörténeti emlékhellyel büszkélkedik.

Ajka Város Önkormányzata esélyegyenlőségi programmal rendelkezik, mely 2013-ban került elfogadásra. Ennek fő célkitűzése az előforduló lakhatási szegregáció és oktatási kirekesztődés felszámolása, a hátrányos helyzetű csoportok képzettségi és foglalkoztatottsági szintjének növelése, azon okból, hogy az itt élők minél nagyobb eséllyel lehessenek jelen a szabad munkaerőpiacon. Emellett elő kívánják segíteni a közszolgáltatásokhoz, egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés megteremtését.

Az önkormányzat gazdálkodása, településüzemeltetés

Ajka Város Önkormányzatának gazdálkodása kiegyensúlyozott, jelentős mértékű helyi adóbevéttel. A 2013. évi költségvetés főösszege a zárszámadás alapján 5.331.399 eFt. Az éves költségvetések bevételi oldalának legnagyobb részét a saját bevételek, ezen belül is a helyi adók teszik ki (45,3%). Ajka Város Önkormányzata által kivetett helyi adók: az építményadó, a magánszemélyek kommunális adója, az iparüzési adó és a telekadó.

A gazdaságfejlesztés és munkahelyteremtés érdekében az Önkormányzat 2015-ben elindította az „Egymásért vagyunk” programot, melynek keretében vissza nem térítendő támogatásokkal ösztönzik a vállalkozásokat szakképzettséget igénylő munkahelyek létrehozására.

A településfejlesztés terén az Önkormányzat kiemelt célja a fenntartható, energia hatékony fejlesztések támogatása.

A településüzemeltetési szolgáltatások ellátását egyfelől az Ajkai Közös Önkormányzati Hivatal illetékes szervezeti egysége, másfelől külső cégek végzik. Külső cégek végzik – többek közt – a köztisztasági, parkfenntartási, hulladékgazdálkodási, temetőüzemeltetési, víz- és szennyvíz-szolgáltatási, közvilágítási, távhő-szolgáltatási feladatokat.

A több településen is szolgáltató Bakonykarszt Zrt-t kivéve a településüzemeltetésbe bevont cégeknél többségi tulajdonban van az Önkormányzat – így garantálva a közszolgáltatások színvonalát és megbízhatóságát.

A település jellemzői, sajátosságai

Ajka környezeti adottságai, környezeti állapota és infrastrukturális ellátottsága tekintetében több erősséget és gyengeséget egyaránt feltárt a megalapozó munkarész.

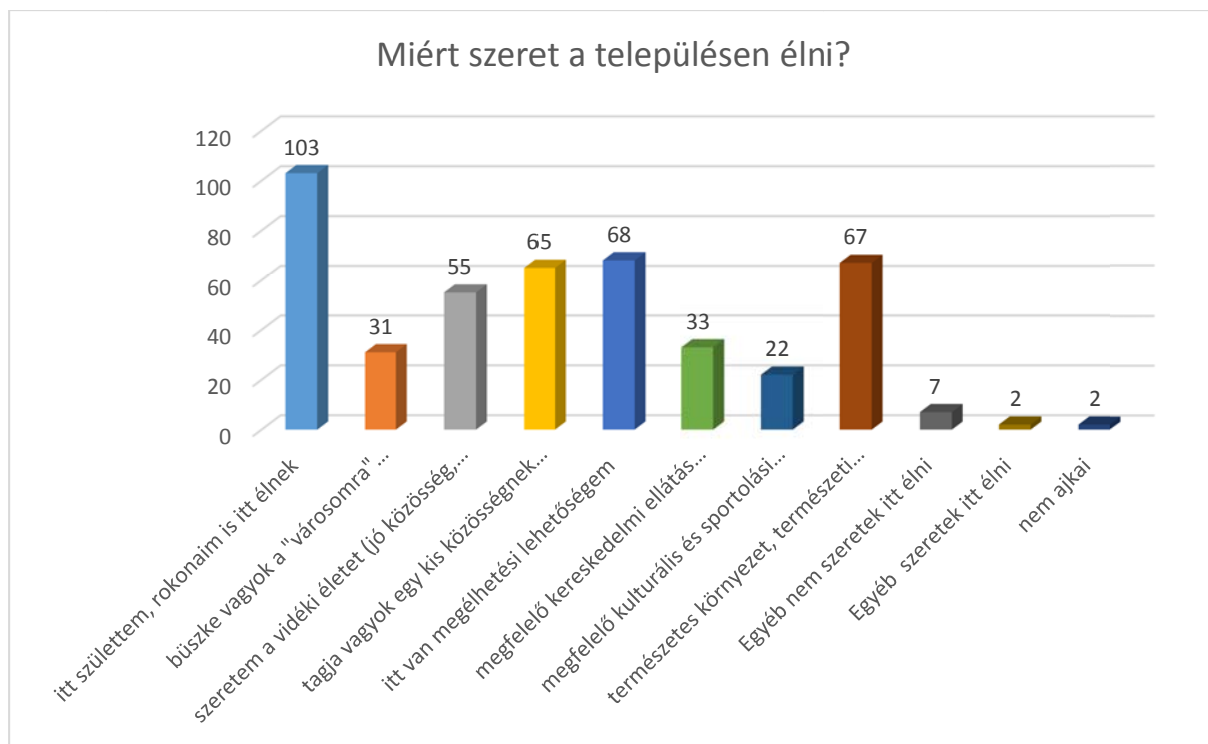
A fejlesztési program keretében kihasználható adottságok – *erőségek* - között kiemelkedő jelentőségű a város előnyös gazdaság- és közlekedés-földrajzi fekvése; teljes körű közművesítetttsége, a zöldterületek jelentős aránya a sűrűn lakott belső városrészben, a kiépült kerékpárút hálózat a város területén, valamint a lakásállomány többségének megvalósult korszerűsítése a panelprogram keretében. *Gyengeség* ugyanakkor az egyes külső városrészek központhiánya, a belvárost elkerülő út hiánya, a rekultiválatlan bányaterületek, a zaj- és levegőszennyezettség az átmenő tehergépjármű forgalom, valamint az erőmű üzemelése miatt, továbbá a mederrendezés hiánya a városközponti részen.

Ugyanakkor számos lehetőségre és veszélyre is felhívja a figyelmet a helyzetfeltáró munkarész. A *lehetőségek* elsősorban a város munkaerőpiaci és oktatási pozíciójának erősítésével, az Ipari Park jelentős (és bővíthető) szabad területeivel, a K+F+I tevékenységek támogatásával, az energiahatékonyság és megújuló energia használatának elterjesztésével, a 8-as út korszerűsítésével és az elkerülő szakasz megépítésével, a városrehabilitációs programok EU-s támogatásának és a vörösiszap katasztrófa sújtotta térség számára ígért kormányzati támogatásnak a kihasználásával ragadhatók meg.

Veszélyt jelent azonban a város népességének elöregedése, valamint a leszakadó népesség arányának növekedése egyfelől, a képzett és mobil fiatalok elvándorlása, másfelől. Miközben Ajka a magasan képzett munkavállalók arányának növekedését kívánja elősegíteni, a keleti - észak-keleti országrészekből **a tartós munkanélküliség és mélyszegénység reménytelenségéből „menekülő” migráció kezd kibontakozni** a térségben. Pl. B-A-Z megyéből érkeznek sokgyerekes családok a Családok Átmeneti Otthonába, ahol mindösszesen egy évet tölthetnek el, majd tovább kell vándorolniuk. A gyerekeknek ilyen rövid idő alatt esélye sincs az otthonról hozott hátrányok leküzdésére, az óvodába és az iskolába való beilleszkedésre. A probléma nincs kezelve, csak újratermelve! A mélyszegénységbe született gyerekek számára hosszútávú és komplex támogató programok hiányában nincs esély a kirekesztettség leküzdésére, a társadalmi beilleszkedésre.

Az önkormányzat gazdálkodása szempontjából veszélyt jelent, ha a város elveszíti önállóságát a közszolgáltatások biztosítása terén, illetve ha a bevételi és kiadási egyensúly megbomlik. A város lendületes fejlődését veszélyezteti a központi források bizonytalansága.

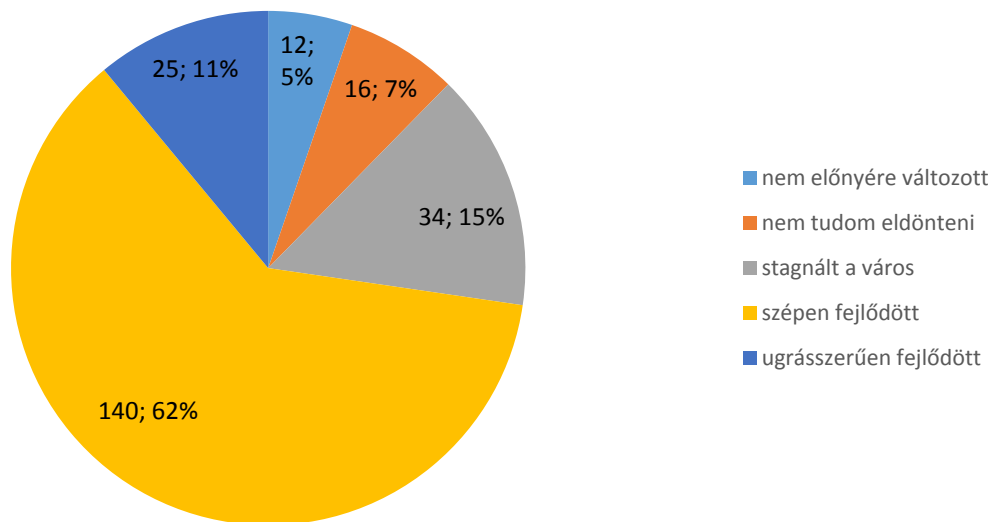
A megalapozó, helyzetelemző munkarész készítése során lakossági kérdőív segítségével is igyekeztek a tervezők megismerni a városlakók viszonyulását városukhoz, és véleményét városuk fejlődését illetően. Összesen 227 kérdőív került kitöltésre, amely természetesen nem tekinthető semmilyen szempontból reprezentatívnak a városban élők véleményének és hangulatának megismerése tekintetében. Néhány vonatkozásban azonban jelzés értékűek lehetnek a válaszok összegzéséből kiolvasható eredmények.

A kérdőíves közvéleménykutatás „Miért szeret a településen élni?” kérdésre adott válaszainak alakulása.

A „Miért szeret Ajkán élni?” kérdésre adott válaszokból kiderül, hogy a válaszadók közel fele azért szereti Ajkát, mert ideszületett, itt élnek a rokonai is, vagyis számukra ez egy adottság. A válaszadók jelentős részét a megélhetési lehetőségei kötik Ajkához, de közel ugyanennyien jelezték, hogy szeretik a város természeti környezetét, a természet közelségét, illetve azt, hogy ajkaiként egy kisebb közösség tagjának érezhetik magukat. A válaszok kb. 10-15%-a utalt kimondottan a város által nyújtott lehetőségekre: pl. megfelelő kereskedelmi ellátásra; megfelelő kulturális és sportolási lehetőségekre; illetve nyilatkozott úgy, hogy „büszke vagyok a városomra”.

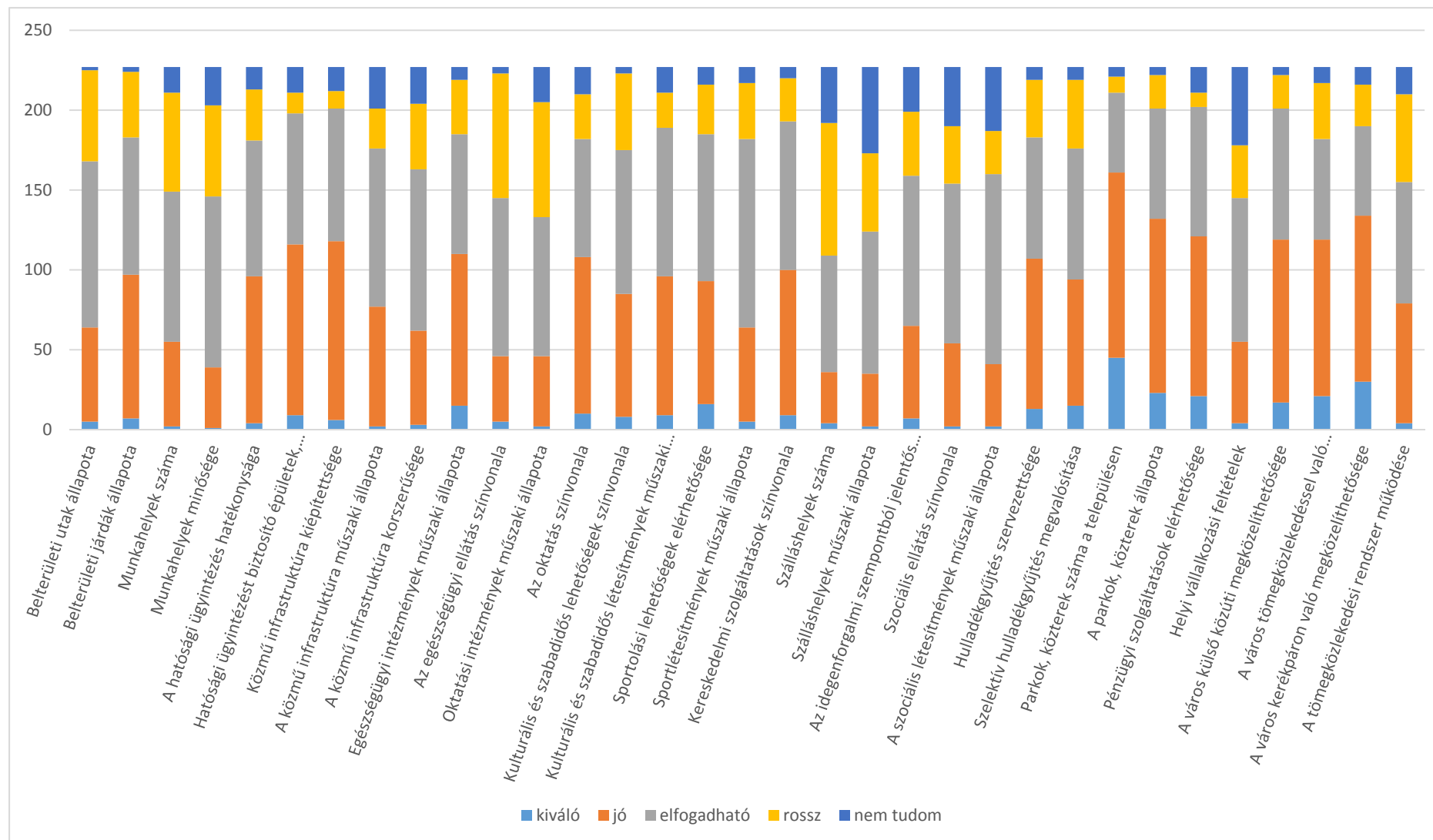
Hogyan jellemezné Ajka átalakulását az elmúlt 6-8 évben?

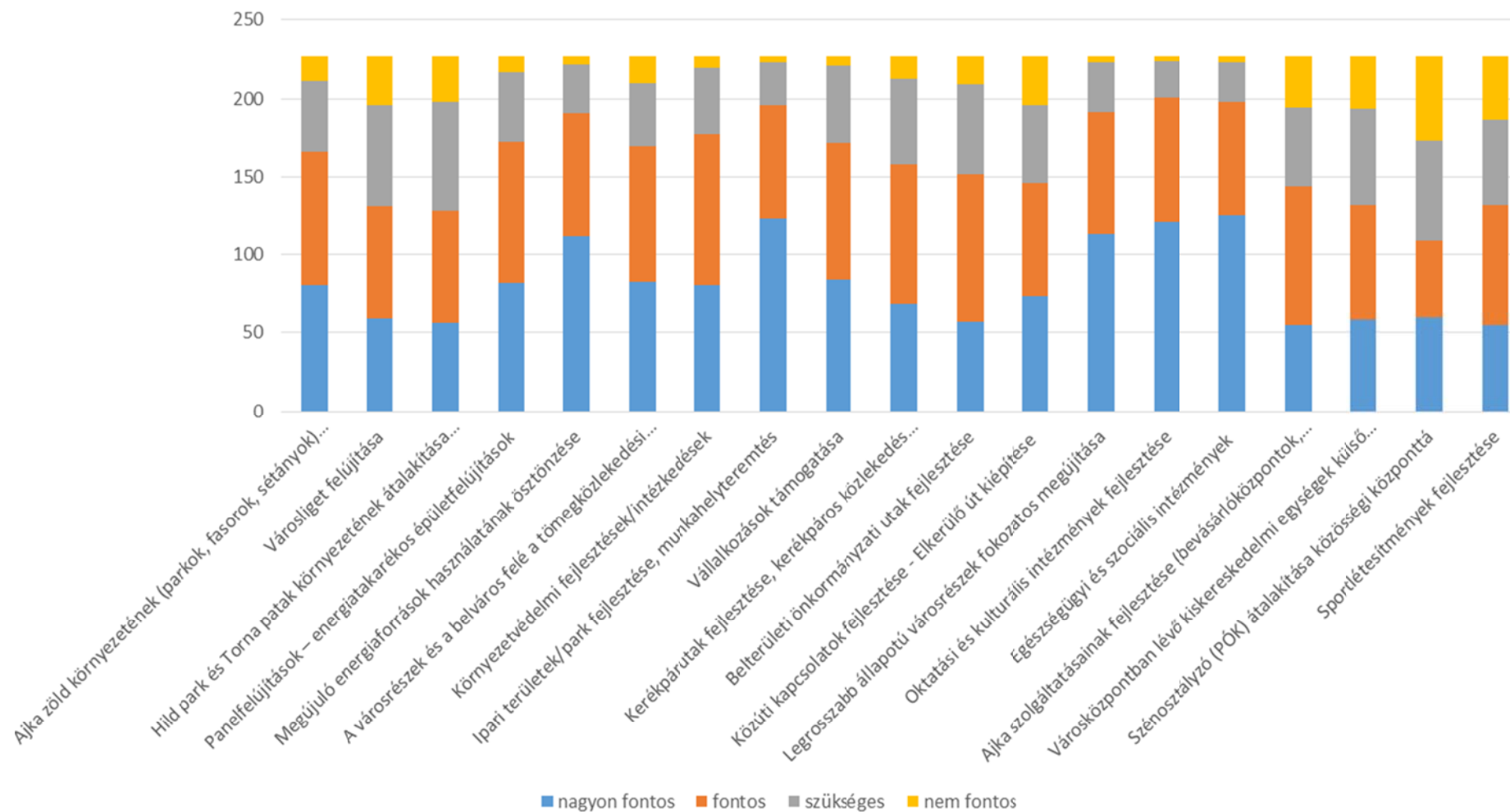
A kérdőíves közvéleménykutatás „Hogyan jellemzné Ajka alakulását az elmúlt 6-8 évben?” kérdésre adott válaszainak alakulása.

A válaszadók közel kétharmada szerint az elmúlt 6-8 évben Ajka szépen fejlődött, sőt minden tizedik válaszoló szerint ugrásszerű fejlődés volt tapasztalható. A 227 válaszból 165 (73%) tehát elégedettséget fejez ki a város fejlődésével kapcsolatban. Mindössze 12 válasz jelez elégedetlenséget, azaz csak 5% érzi úgy, hogy nem előnyére változott a város. A válaszadók 15%-a úgy tapasztalja, hogy összességében stagnált a város fejlődése, míg kb. 7% nem tudta eldönteni, hogyan értékeli a város fejlődésének alakulását.

A városi élet feltételeit, a város által nyújtott szolgáltatásokat és lehetőségeket több mint harminc féle szempont alapján minősíthették a megkérdezettek. Legtöbbször az oktatási intézmények műszaki állapotát, az egészségügyi ellátás színvonalát és a szálláshelyek számát minősítették rossznak. A munkahelyek számával és a munkahelyek minőségével, valamint a városi tömegközlekedéssel is viszonylag sokan elégedetlenek. Kimagaslóan magas a kiváló, illetve jó minősítés a parkok, közterek számát, illetve a parkok és közterek állapotát, továbbá a kerékpáros közlekedés lehetőségeit illetően. A többség inkább jónak tartja a hatósági ügyintézés biztosító épületek műszaki állapotát és a közmű infrastruktúra kiépítettségét, továbbá a város közúti és tömegközlekedési elérhetőségét, valamint a pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés lehetőségét a városban. Se nem jónak, se nem rossznak, hanem leginkább elfogadhatónak tartják a válaszadók a szociális és a sportlétesítmények műszaki állapotát, a szociális ellátás színvonalát és a belterületi utak állapotát.

A kérdőíves kutatás „Véleménye szerint az alábbiakban felsorolt tényezők tekintetében milyen a helyzet jelenleg Ajkán?” kérdésre adott válaszok.

A város fejlődése szempontjából legfontosabbnak értékelt fejlesztési elképzelések a kérdőíves megkeresés alapján.

A város fejlesztési elképzeléseivel, lehetséges fejlesztési irányjaival kapcsolatban is kifejezhatték véleményüket a megkérdezettek. A felsorolt 19 féle fejlesztési elképzelés mindegyikét többen tartják fontosnak és szükségesnek, minrt ahányan nem tekintik fontosnak azok megvalósítását. A válaszok (nagyon fontos, fontos, szükséges, nem fontos) eltérő aránya alapján megállapítható, hogy a válaszadók legfontosabbnak az oktatási és kulturális, valamint az egészségügyi és szociális intézmények fejlesztését tartják. Közvetlenül ezt követi a munkahelyteremtést szolgáló ipari területek fejlesztése, valamint a legrosszabb állapotú városrészek fokozatos megújítása. A túlnyomó többség nagyon fontosnak, illetve fontosnak tartja még a megújuló energiaforrások használatának ösztönzését, környezetvédelmi fejlesztések megvalósítását, az energiatakarékos épületfelújítások, panelfelújítások folytatását és Ajka zöld környezetének (parkok, fasorok, sétányok) fejlesztését.

A felkínált lehetőségek közül a válaszadók relatíve kevésbé tartják fontosnak a szénosztályozó (PÓK) közösségi központtá alakítását, továbbá a Hild park és Torna-patak környezetének átalakítását.

3 HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

3.1 HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE

3.1.1 A folyamatok értékelése

Ajka 10 település járásközpontja, Veszprém megye középső részén helyezkedik el, a Bakonyt északi és déli részre osztó törésvonal mentén, a 8-as főúttól délre, a Balatontól kb. 40 km távolságra. A város az országos viszonylatban **dinamikusan fejlődő Közép-dunántúli régióhoz tartozik**. A megyeszékhelytől és a legközelebbi középvárosoktól, Pápától és Balatonfüredtől kb. 40-40 km távolságra fekszik, így teljes körűen biztosított intézményi funkcióinak köszönhetően **kiemelt térségközponti szereppel bír**. A város kelet-nyugati irányban kiváló közlekedés-földrajzi pozícióban van, amely tovább fog erősödni a 8-as út és a Budapest-Székesfehérvár- Szombathely vasútvonal folyamatban lévő, illetve tervezett fejlesztésével, miáltal **a várost érintő közúti és vasúti tengely fokozatosan európai jelentőségű tranzitfolyosóvá növi ki magát**.

A településhálózati összefüggéseknél nem mehetünk el szó nélkül **a jelenlegi járáslehatárolás és a települési funkciók térbeli mintái között feszülő ellentétek** mellett. A 2011-ben létrehozott Devecseri kistérség, majd később Devecseri járás - bár célja szerint értelmezhető könnyebbiséget kívánt kínálni az Ajkától nagy távolságra fekvő településeknek - jelentős részt harapott ki Ajka város közvetlen funkcionális vonzáskörzetéből. Az így kialakult helyzetben, ha a járási határok felülvizsgálata nem is, de az önkéntes társulási formációk megújítása középtávú feladatként kiemelten javasolható.

Ajka sikeresen megőrizte bányászati hagyományokra épült iparvárosi szerepét a bányászati tevékenység felhagyását követően is. A szénbányászat és a timföldgyártás helyébe a feldolgozóipar dominanciája lépett. A város **jelenleg is a megye egyik foglalkoztató központjának számít**, ahol a következő fejlesztési ciklusban **az innovációs potenciál erősítésével a magasabb hozzáadott értéket adó ágazatok fejlesztése kiemelt cél**. A magasabb képesítést igénylő és magasabb jövedelmet biztosító munkahelyek arányának növelése a város sikeres fejlődésének és népességmegtartó képességének záloga. A város iparági fókuszterületei jelentős fejlődési potenciállal rendelkeznek: járműipari gyártmányok és alkatrészek; mechatronika és elektronika; fémgyártás és feldolgozás;

üveg- és üvegtermék gyártás. A **foglalkoztatási szerkezeten belüli minőségi javulás** (kvalifikációhoz kötött munkahelyek számának növekedése és a szakképzettséget nem igénylő foglalkoztatás visszaszorítása) **érdekében Ajka erősíteni kívánja pozícióját a Közép-dunántúli Székesfehérvár - Várpalota – Veszprém – Ajka ipari- és innovációs tengelyen.** Az innováció-orientált megújulás érdekében a város támogatni kívánja egy inkubátorház és innovációs szolgáltató központ létrehozását, valamint oktatási együttműködés megvalósítását a felsőfokú duális képzés feltételrendszerének kialakítása és működtetése érdekében a veszprémi Pannon Egyetemmel és/vagy a győri Szent István Egyetemmel. **A város gazdasági fejlődésének perspektíváiról** összefoglalóan azt mondhatjuk, hogy a jelenlegi iparágakhoz kapcsolódó, más, magasabb hozzáadott értékű iparágak megtelepedése és a részben ennek kapcsán megerősödő tercier szektor lehet Ajka gazdaságának jövőbeni húzóereje.

Ajka térségközponti szerepében a foglalkoztatáson túl, **az oktatási, egészségügyi, kulturális, sport, kereskedelmi, állami- és közigazgatási szolgáltatási funkciók is jelentősek.**

A város bölcsődei, óvodai és általános iskolai férőhely kapacitása teljes körűen kiszolgálja az igényeket. A járás határain is túlmutat Ajka középszintű oktatási intézményeinek jelentősége. Az ajkai Bródy Imre Gimnázium, a Szent-Györgyi Albert Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium, valamint az Ajkai Szakképző Iskola és Kollégium a város további fejlődésének fontos záloga. **A város oktatási intézményeire jelentős szerep vár** a lakosság iskolázottsági szintjének emelése, a korszerű és piacképes tudással rendelkező munkavállalók táborának bővítése során.

A város tágabb térségének, sőt a megye egészének egészségügyi ellátásában is jelentős szerepet játszik a frissen **felújított Magyar Imre Kórház.** A kórház – sok más egészségügyi intézményhez hasonlóan – bizonyos területeken orvos és egészségügyi szakember hiánnyal küzd. **A város megfelelő eszközökkel és juttatásokkal kívánja kellőképpen vonzóvá tenni a jövőben egyes szakorvosok és szakápolók számára az ajkai munkavállalást és megtelepedést.**

A város kulturális életére méltán büszkéek az ajkaiak. Az 1000 lakosra jutó színházlátogatások számát tekintve az ország élvonalában van a város, pedig a lakosság anyagi helyzete nem kiemelkedően jó (a foglalkoztatottak kb. 60%-a minimálbéren van bejelentve). Könyvtári tagság, rendezvények látogatottsága szempontjából is az élvonalban. A civil szféra és a társadalmi szolidaritás erős a városban. A megújult **Nagy László Városi Könyvtár és Szabadidő Központ** a város kulturális életének mozgatórugója. Az 500 férőhelyes színházterem és a kisebb kamaraterem számos színházi előadás, komolyzenei hangverseny, könnyűzenei koncert, városi programok helyszíne. A Központnak több telephelye is van, és minden városrészben van egy közösségi ház is. Az ajkai Nagy László Városi Könyvtár és Szabadidő Központ a térség egyetlen olyan intézménye, amely részintézményeinek segítségével a sport, az ifjúság közművelődése (Ifjúsági szakmai csoport), a felnőttoktatás-továbbképzés, táboroztatás, szabadidős tevékenységek – készségfejlesztés, módszertani-szakmai segítségnyújtás, és széles spektrumú programajánlatok által a város és térségének lakosságát, annak valamennyi rétegét megcélozza. A város életében folyamatosan, immár hagyományosan vannak nagy vonzással bíró országos és megyei fesztiválok, helyi, megyei, országos és határon is átívelő tárlatok, szabadtéri rendezvények.

A város **kiskereskedelmi hálózata** hozzájárul Ajka járás- és tágabb térségközponti szerepének sokoldalúságához. Az egy főre jutó kiskereskedelmi egységek száma 2010 óta meghaladja az országos

átlagot, de elmarad a többi megyei járásszékhely átlagától. Az élelmiszer jellegű üzletek száma közel felére csökkent az ezredfordulóhoz képest, de a ruházati üzletek és a vendéglátóhelyek száma már meghaladja a válság előtti évekre (2006 – 2007) jellemző számot.

A város **turisztikai szerepe nem számottevő**. Szállodai szállásférőhely 2011 óta egyáltalán nincs a városban, ami végképp megnehezíti a turizmusban rejlő lehetőségek kihasználását. Ajka nincs rajta a megye turisztikai térképén. A megye kiemelkedő turisztikai adottságaival, a Balaton parttal és Balaton felvidékkel, nehéz Ajkának versenyre kelnie. Ajkán a turizmus fejlesztésére leginkább a hivatás turizmus terén kínálkozik esély, amelyet természetesen kiegészíthetnek a város és környéke látnivalói, illetve vonzó természeti értékei: a város kerékpárút hálózata, tágas és rendezett zöldterületei, parkjai, a Kristályfürdő, Kemping és Fedett uszoda, a színvonalas kulturális rendezvények, múzeumok, a Bakony kirándulóhelyei, horgászati és vadászati lehetőségek.

Ajka lakásállománya 2013-ban 12561 db lakás volt. A lakásállomány túlnyomó többsége többszintes, többségében felújított panel épületekben található. A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül, 2011-ben mélyen az országos átlag alatt volt, mindössze 2,8%, az országos 10,5%-kal szemben. Az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül, jobban közelíti az országos átlagot: Ajkán 9,3%; országosan 11,7% volt 2011-ben. Az új lakások építése 2008 után drasztikusan lecsökkent, 2009 és 2013 között évente mindössze 3 - 10 lakás épült a városban. Az önkormányzat kevés lakással rendelkezik (126 db). Az önkormányzati tulajdonú lakások között az 1-1 ½ szobás lakások száma a legmagasabb (97 db), 3 szobás vagy nagyobb lakás mindösszesen 3 db. A szükséglakások száma 9 db, a szükség-, életveszélyes, bontandó lakások kategóriáján kívüli lakások szinte kivétel nélkül összkomfortosak, komfort nélküli kategóriába csupán 1 lakás tartozik.

Az egykori falvak várossá gyúrása következtében sokszínűség és sajátos településszerkezet jellemzi Ajka városát. A településrészek erős integrálása helyett a város vezetése tudatosan törekszik arra, hogy az egyes településrészeknek legyenek saját helyi intézményei. A helyi identitások megőrzésének támogatása mellett, fontos cél, hogy a városhoz tartozás előnyeit is érzékeljék az itt élők, valamint, hogy a városközpontal, illetve a többi városrészszel megfelelő összeköttetés (városi tömegközlekedés, kerékpárút hálózat) biztosítsa a napi kapcsolattartást. **Ajka víziója egy városrészenkénti szubszidiaritáson alapuló városirányítás.** Ellátó Intézményei, közösségi háza, nyugdíjas- és sportegyesülete legyen minden városrésznek, miközben polgárai a város magas szintű, központi szerepkörű intézményrendszerének is haszonélvezői.

3.1.2 A város és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése

A korábbi településfejlesztési dokumentumokból már jól ismert a SWOT elemzés módszere. E módszer az erősségek, gyengeségek, valamint a lehetőségek és veszélyek meghatározásával foglalja rendszerbe a vizsgálatok eredményeit. A SWOT-analízis a 2008-ban készült IVS-ben szereplő, azonos munkarész felülvizsgálata, amit egyrészt a vizsgálati eredmények változása, másrészt a SWOT elemzés módszerében való tapasztalat, jártasság növekedése is indokol.

Az erősségek és gyengeségek belső tényezők, amelyekre a város ráerősíthet, illetve amit mérsékelhet, a lehetőségek és veszélyek pedig külső tényezőknek tekinthetők, melyekre a

településnek alig, vagy egyáltalán nincs befolyása, de bekövetkezésük javítja/rontja az erősségek hasznosulásának, gyengeségek mérséklésének az esélyét. Fontos, hogy a lehetőségek ne a fejlesztési szándékokat, a veszélyek pedig ne ezek elmaradásának kockázatát tartalmazzák, ezek majd a stratégiában kapnak helyet. Részletesen:

Belső tényező	Erősség	Továbbfejlesztendő, felerősítendő, megőrzendő, hasznosítandó tulajdonságok, adottságok, eredmények
	Gyengeség	Negatív adottságok, folyamatok, rossz működési mechanizmusok, amelyekre a program felelősének, gazdájának befolyása lehet
Külső tényező	Lehetőség	Kedvező adottságok, folyamatok, melyekre támaszkodva az erősségek kihasználhatók, tovább javíthatók, a gyengeségek pedig mérsékelhetők
	Veszély	Korlátok, illetve kedvezőtlen tényezők, folyamatok, melyek csökkentik a tervezett fejlesztések sikerét, illetve kockázatot jelentenek

A térben lehatárolható értékeket és problémákat a fejezethez tartozó érték- és problématérképen mutatjuk be.

ERŐSSÉG	GYENGESÉG
a fejlesztési program keretében kihasználható, továbbfejleszthető immanens tulajdonságok, adottságok, elért eredmények, amit a program felelőse, gazdája befolyásolhat, még jobbra tehet	belső tényezők: negatív adottságok, dolgok, folyamatok, rossz működési mechanizmusok, amelyekre a program felelősének, gazdájának befolyása lehet
<p>Társadalmi szempont szerint:</p> <p>A foglalkoztatottsági mutatók kedvezőbbek az országos és a megyei átlagnál</p> <p>Magas a helyben foglalkoztatottak aránya</p> <p>Élhető város, szórakozási kulturális és rekreációs lehetőségekkel</p> <p>Erősödő települési identitás</p> <p>Bölcsődei és óvodai ellátás teljes mértékben kielégíti az igényeket</p> <p>Kiépült egészségügyi ellátórendszer</p> <p>Szociális közszolgáltatások jól felépített intézményi háttere civil szerepvállalással támogatva</p> <p>A város Esélyegyenlőségi Programmal és akciótervvel rendelkezik</p> <p>Erős civil szféra, civil aktivitás és társadalmi szolidaritás</p> <p>Hozzáadott értéket képviselő élő nemzetiségi kultúra</p> <p>Gazdasági szempont szerint:</p> <p>Széles szakképzési paletta</p> <p>Működő térségközponti funkció</p> <p>A térség előnyös földrajzi pozíciója</p> <p>Tőkeerős, húzóágazati vállalkozások jelenléte</p> <p>Kialakult iparterületi zónák, kiaknázható barnamezős területek</p> <p>Járműipari és mechatronikai beszállítói hálózat integrált együttműködése (Bakony-Balaton Járműipari és Mechatronikai Klaszter)</p> <p>Üvegipari hagyományok</p> <p>Az önkormányzat és a civil szféra együttműködésének</p>	<p>Társadalmi szempont szerint:</p> <p>Előregedő népesség, a 0-14 évesek aránya évről-évre alacsonyabb, mint az országos átlag</p> <p>Fiatалok kiáramlása, a képzett fiatalokat nem tudja megtartani a város</p> <p>Negatív vándorlási egyenleg</p> <p>Alacsony a kvalifikált rétegek aránya</p> <p>Egyes városrészekben leszakadó, romló szociális helyzetű környezet alakult ki</p> <p>Az általános és középfokú oktatási intézményekben folyamatosan csökken a tanulólétszám</p> <p>Gazdasági szempont szerint:</p> <p>Az innovációs folyamatokat érdemben támogató háttér hiánya: nincs inkubátorház/innovációs és szolgáltató központ</p> <p>A szakképzési paletta nem teljes körűen alkalmazkodik a helyi igényekhez</p> <p>A barnamezős területek kiaknázatlanok</p> <p>Nincs duális képzési központ a városban</p> <p>A helyi, tradicionális termékek (üvegipar, kézműipar) gyártása, értékesítési volumene alacsony szintű</p> <p>A turisztikai kínálat mennyiségi és minőségi színvonala nem megfelelő</p>

<p>eredményeként spontán foglalkoztatási paktumok jönnek létre</p> <p>Önkormányzat gazdálkodása, településfejlesztés</p> <p>Kiegyensúlyozott, stabil költségvetés és működés Nincs önkormányzati hitelállomány Aktív és eredményes pályázati tevékenység, sikeres településfejlesztési projektek Eredményes értékvédelmi törekvések Magas színvonalú településüzemeltetési szolgáltatások Közszolgáltatást végző cégek többségi önkormányzati tulajdonban vannak Széleskörű, változatos területkínálat</p> <p>Környezet és infrastruktúra</p> <p>Kiemelkedő térségi szerep Vonzó, természetközeli lakókörnyezet Teljes körű közművesítettség (szélessávú internet szolgáltatás kivételével) Zöldterületek jelentős aránya a sűrűn lakott belső városrészben Kieépült kerékpárút hálózat a város területén A lakásállomány többségének korszerűsítése a panelprogram keretén belül megtörtént</p>	<p>A közintézmények energiahatékonysága alacsony szintű</p> <p>Önkormányzat gazdálkodása, településfejlesztés</p> <p>A településfejlesztés forráshiányos: a beruházások nagyban függenek az aktuális támogatási lehetőségektől Településfejlesztési és településrendezési szerződések hiánya Városmarketing gyenge A hosszú távú fejlesztési koncepció 12 éve készült</p> <p>Környezet és infrastruktúra</p> <p>Külső városrészekben korlátozott a közcélú zöldfelületek biztosításának lehetősége Egyes külső városrészek központhiánya Belvárost elkerülő út hiánya Mederrendezés hiánya miatt árvizek veszélyeztetik a várost Rekultiválatlan bányaterületek, Zaj- és levegőszennyezettség az átmenő tehergépjármű forgalom valamint az erőmű üzemelése miatt</p>
<p>LEHETŐSÉG</p> <p>külső tényezők: olyan adottságok, amelyeket a program gazdája, felelőse nem tud befolyásolni, de kedvezőek lehetnek számára és rájuk építve az erősségek kihasználhatók, a gyengeségek mérsékelhetők</p>	<p>VESZÉLY</p> <p>külső tényezők: olyan korlátok, negatív tényezők, amelyeket nem tudunk befolyásolni, csökkentik a siker esélyeit, kockázatot jelentenek</p>
<p>Társadalmi szempont szerint:</p> <p>A gazdasági szerkezetváltozás hatására magasan kvalifikált munkahelyek keletkeznek a városban A járásközponti szerepkör tovább erősíti a város és térsége kapcsolatát A város munkaerő-piaci és oktatási pozíciójának erősödése a városba való bevándorlást ösztönzi Az egészségügyi infrastruktúra fejlesztésére szánt források felhasználásával javul a hozzáférés és a szolgáltatási színvonal A társadalmi kirekesztődés csökkentését célzó programok megvalósításával javul a szociális és oktatási színvonal</p> <p>Gazdasági szempont szerint:</p> <p>Ipari területek fejlesztésére, inkubátorház, Innovációs és Szolgáltató Központ létesítésére biztosított pályázati</p>	<p>Társadalmi szempont szerint:</p> <p>Mélyszegénységben élők migrációjának egyik célterületévé vált a város Tovább gyorsul a népesség elöregedése Növekedik a leszakadó népesség aránya A könnyen mobilizálható társadalmi rétegek kihasználják a szabad munka-erőáramlás nyújtotta lehetőségeket A kis- és középvállalkozások foglalkoztatásban játszott csekély szerepe miatt a városi munkaerőpiac kiszolgáltatott A szakképzési struktúra átalakulása nem jól alkalmazkodik a piaci igényekhez, nem jutnak versenyképes szakmához a fiatalok Fokozódik az oktatási kirekesztődés, nő a szakképzetlenek aránya</p> <p>Gazdasági szempont szerint:</p> <p>Nem, vagy csak kevésbé sikerül a tervezett fejlesztések</p>

<p>források kihasználása – TOP források felhasználása</p> <p>Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés - TOP források felhasználása</p> <p>Foglalkoztatási együttműködések (paktumok) a foglalkoztatás növelése érdekében – TOP források</p> <p>kkv-k növekedési lehetőségeinek megteremtése, vállalkozói ismeretek elterjesztése – GINOP források</p> <p>K+F+I tevékenységek, beruházások, kapcsolatok támogatása</p> <p>Energiahatékonyság és a megújuló energia használatának elősegítése</p> <p>Oktatási és képzési rendszerek munkaerőpiaci igényekhez való igazítása</p> <p>Kormányzati ígéret a vörösiszap katasztrófa sújtotta térség fejlesztésének támogatására</p> <p>Önkormányzat gazdálkodása, településfejlesztés</p> <p>8-as út korszerűsítése, kiszélesítése, elkerülő szakasz megépítése</p> <p>A Bakony erdősegeinek és a szomszédos falvak vonzó természeti és építészeti adottságainak (Magyarpolány), valamint a város kulturális és szabadidős kínálatának integrált turisztikai hasznosítása</p> <p>Városrehabilitációs programok EU-s támogatása</p> <p>Környezet és infrastruktúra</p> <p>épületenergetikai és panelprogram támogatások felhasználásával a megkezdett panelprogram folytatódik</p> <p>A város kerékpárút hálózata tovább épül, valamint összekötésre kerül az országos kerékpárút hálózattal</p> <p>a vörösiszap kazetták és felhagyott bányászati területek rekultiválása központi támogatásban részesül</p>	<p>megvalósításához EU-s forrásokhoz jutni</p> <p>Nem erősödik, inkább romlik az általános befektetői bizalom</p> <p>A vörösiszap katasztrófa tartósan negatív bélyeget nyom a városra, rontja a város versenyképességét</p> <p>Csökken a fizetőképes kereslet a helyi kiskereskedelmi és szolgáltató vállalkozások kínálata iránt</p> <p>Önkormányzat gazdálkodása, településfejlesztés</p> <p>A járás lehatárolása és a tényleges vonzáskörzet nincs összhangban</p> <p>A város előkészített projektjei nem kapnak központi támogatást</p> <p>A város elveszíti önállóságát a közszolgáltatások biztosítása terén</p> <p>Az önkormányzat bevételi és kiadási egyensúlya megbomlik</p> <p>A nagy ellátási körzethez viszonyítva a helyi egészségügyi ellátórendszer továbbra is kevés forrást kap</p> <p>Környezet és infrastruktúra</p> <p>Térségi infrastruktúratervezéssel kapcsolatos bizonytalanságok (pl. 8-as út)</p> <p>A belterületi utak minőségének romlása a karbantartásra fordítható központi források hiánya miatt</p>
---	--

3.1.3 A településfejlesztés és rendezés kapcsolata

A város folyamatosan frissíti településrendezési eszközeit a rövid és közép távú céljaival való összhang érdekében.

A szomszédos települések - Magyarpolány, Halimba, Városlőd - rendszeres egyeztetések során összehangolják az aktuális fejlesztési és rendezési céljaikat. Az említett települések polgármesterei, képviselő részt vettek az ITS workshopjain is, ahol jelezték és összehangolták településeik rendezési és fejlesztési elképzeléseit. A 8-as főút Ajka-Bakonygyepes elkerülő szakaszának megépítése során mind Magyarpolány, mind Városlőd irányában jó az együttműködés a közlekedési kapcsolatok, csomópontok kialakítása terén. Az állami (a NIF Zrt. által koordinált) projekt hatásaként kisebb-nagyobb mértékben szükség van a szerkezeti tervek és helyi építési szabályzatok módosítására, mely tervezési folyamatok az előkészítési szakaszban tartanak.

A települések a kerékpárút hálózat fejlesztése érdekében összehangolták elképzeléseiket.

Ajka 2015 folyamán megkezdte településrendezési eszközeinek az új jogszabályoknak (Étv. OTÉK, 314/2012. [XI.8]) Korm. rendelet) megfelelő módosítását. Ebben a folyamatban felülvizsgálatra kerül a több mint 10 éve készült településfejlesztési koncepció is. Így az új koncepció hosszú távú fejlesztési elképzelései és a jelen Integrált Fejlesztési Stratégiának megfelelő területi igények beépülhetnek az új szerkezeti tervbe, valamint a HÉSZ-be és mellékleteibe .

A város prioritásként kezeli, hogy a Kolontár – Devecser felé eső tájsebek, zagytározók, vörösiszap kazetták rekultivációjának érdekében a szomszéd településekkel összefogva, állami finanszírozású (támogatású) rekultivációs program kidolgozását kezdeményezze. A program eredményeként szükségessé válhat a HÉSZ övezetinek, előírásainak a módosítása is.

3.2 PROBLÉMATÉRKÉP / ÉRTÉKTÉRKÉP

A SWOT-elemzéshez képest kevésbé ismert értékelő módszer az érték- és problématérkép alkalmazása, melyek alapvetően a térben megjelenő, konkrét helyszínekhez köthető értékeket és konfliktusokat, a területi lehetőségeket és korlátokat térképi formában azonosítják.

A térképek a kötet végén, mellékletben találhatók.

3.3 ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ VÁROSRESZEK

3.3.1 A városrészek kijelölése

A 2008 májusában elkészített Integrált Városfejlesztési Stratégia öt városszerkezeti egységet határolt le: 1. Belváros (Lakóteleppel és Szőlőhegygel); 2. Tósokberénd; 3. Bódé (Csingerrel, Csikólegelővel és lparteleppel); 4. Bakonygyepes (Ajkarendekkel); 5. Padragkút.

Az IVS településrészi kijelöléseit a város az időközben felmerült igényekkel összefüggésben módosítani kívánja, indokoltá vált Bódé és Csingervölgy önálló városrészként történő lehatárolása és kezelése. Ennek megfelelően az jelen projektben a KSH-tól kért városrészi adatszolgáltatás során már az alábbi lehatárolás került alkalmazásra Ajka városán belül:

1. Padragkút

2. Bakonygyepes–Ajkarendek

3. Tósokberénd

4. Belváros (Lakóteleppel és Szőlőhegygel)

5. Bódé

6. Csingervölgy.

Padragkút

Központ (alközpont)	Iparos u.
Városrész területe	2795 ha
A városrész területe a következő utcákat foglalja magában	Csékúti utca, Iparos utca, Kállai Éva utca, Márvány utca, Mikovinyi utca, Munkás utca, Padragi út, Szőlőhegyi utca, Bólyai János utca, Cseri út, Gyűrhegyi utca, Honvéd utca, Martos flóra utca, Marx károly utca, Sugár utca, Szabó Gáspár utca, Sziget utca, Szivárvány utca, Tompa Mihály utca, Tulipán utca, Vajda Péter utca, Veres Péter utca, Barátság utca, Halimbai út, Iskola utca, Kilátó utca, Kodály Zoltán utca, Málnás utca, Mester utca, Padragi út, Tavasz utca, Virágos utca, Volán utca, Zöldliget utca, Vörösteleki utca.

Padragkút sokáig önálló falu volt, az 1960-as években Csékút és Padrag falvak összeolvadásából alakult ki a mai Padragkút. Ezt a városrészt csatolták legkésőbb Ajka városához, 1984-ben. Padragkút a város többi részétől viszonylag jól elkülönülve, azoktól délre, a Padragi út (7309. j. Ajka-Pula összekötő út) mentén, 4 km hosszan elnyúlva fejlődött ki. A korábban 4500 lakosú település mára 3000 fős városrészt csökként, melynek ugyan vannak a városrészben elszórva intézményei, szolgáltatásai, de igazi közösségi tér és városrészközpont a hozzá tartozó funkciókkal nincs. Az önkormányzati kerékpárút, gyalogút építések, köztéri szobor elhelyezés mellett spontán civil kezdeményezések hatására szépül a városrész, például a Szent Borbála bányászati emlékparknak és a köztéri szobroknak köszönhetően. Padragkút a szénbányászat hatására bányásztelepüléssé vált a 20. század közepétől, a fejlődését (újabb beépítések és szerkezet) egyértelműen a bányászat határozta meg. A kibányászott szén az ajkai erőmű hasznosította, ezért volt szükség a vasúthálózatra is, mely azóta részben felszámolásra került.

Sajátos szerkezeti adottságot jelentenek, a rehabilitált bányaterületek bel- és külterületen (külszíni- és mélyművelési bányák, tárók, aknák, meddőhányók). Csékút és Padrag határán, az egykori két falu között helyezkedik el a padragi bánya barnamezős területe, központi belterületi helyen. Ez a centrális elhelyezkedés, és a nagy beépítetlen, fejlesztésre váró terület jó adottságokat jelent egy hiányzó padragkúti központ létrehozására. Erre vonatkozóan 2014-ben kezdeményezte a város a rendezési terv módosítását. Padragkút nagyrészt kertvárosias és falusias lakóterületből épül fel, a városi lakásállomány 9%-a található itt. A családi házas beépítésnek köszönhetően laza szerkezetű, a lakások száma alig haladja meg az ezret, ezeknek pedig közel azonos hányada 2, illetve 3 vagy több szobás. Az 1 szobás lakások aránya alacsonyabb, mint a város egészére jellemző érték, a komfort nélküli lakások aránya azonban itt a legmagasabb, továbbá itt a legnagyobb az önkormányzati tulajdonú lakások aránya is. A kertvárosias szövetbe ékelődve találhatók társasházak a Padragi út mentén és gazdasági területek a volt bányák területén, melyek egy része hasznosításra került különböző vállalkozások révén.

Padragkút északi részén még megtalálható az ipari vasút területe, mely az ajkai ipari üzemek és a bánya között biztosította a kapcsolatot és itt ágazott el a halimbai szakasz is. A padragi vasúti hálózatot 2006-ban elbontották. Az ajkai bauxitrakodó és az egykori padragi bánya közötti vonalszakasz is része volt a Halimbára vezető vonalnak, ahol Csékút-Padrag nevű állomás is üzemelt.

A városrész jellegzetes épületei közé sorolható a volt padragi bánya területén megmaradt fürdőépület, és a mellette álló magas kémény, valamint a volt irodaház, családok átmeneti otthonának átépített 3 szintes társasháza. A Padragi út túloldalán található a 2 szintes, 6 lakásos bányász társasházak épületsora.

Padragkút városrész egyik nagy területfelhasználási hiányossága a közösségi tér, közpark, a szabadidős, rekreációs zöldfelületi intézményhiány.

Padragkút térségi jelentőségű kereskedelmi-szolgáltató funkcióval és intézménnyel nem rendelkezik. Általában kisvállalkozások és a helyi lakosság ellátást szolgáló kisebb üzletek és intézmények találhatók a városrészben: posta, gyógyszertár, művelődési ház, óvoda, általános iskola, hajléktalanszálló, családok átmeneti otthona, idősek klubja, ref. templom.

A városrész közlekedési kapcsolatai kielégítőek, megépült a városrészi kerékpárút a belterülethez, melynek déli irányú folytatására a tervek már készen vannak.

Bakonygyepes-Ajkarendek

Központ (alközpont)	Gyepesi u. –Rendeki u.
Városrész területe	1840 ha
A városrész területe a következő utcákat foglalja magában	Fűzfa utca, Gyepesi út, Kertalja utca, Kisbadacsony utca, Korányi Frigyes utca 170 és 171-től, Malom utca, Napraforgó utca, Nyíres utca, Panoráma utca, Zergeboglár utca, Rendeki utca, Bakony utca, Búzavirág utca, Csalogány utca, Fecske utca, Forrás utca, Fő út, Gyepű utca, Halom utca, Korong utca, Kökény utca, Nyárfa utca, Pipacs utca, Rigó utca, Somló utca, Széna utca, Tóbereki utca, Vadvirág utca.

A Belvárostól északra (a Hársfa utcától észak felé) eső, attól elkülönülten fekvő terület Bakonygyepes, valamint Ajkarendeket foglalja magába. Funkcionálisan a két városrész nem elkülöníthető, mindkettőre lakófunkció jellemző, emellett a helyi vállalkozások nagy aránya is jellemzi elsősorban Bakonygyepes környékét. A városrész központi része a Gyepesi utca és a Rendeki utca.

Ebben a városrészben található Ajka új gazdasági területeinek nagy része, a "Főnix IPARI PARK". Az Ipari Park a Budapest-Graz autópályától 1,5 km-re, Ajka város központjától északra, Ajka és Bakonygyepes - Ajkarendek között zöldmezős beruházások céljára létesült, az Ipari Park címet 1997-ben nyerte el. A nagyobb kereskedelmi egységek egy része is ennek közelébe koncentrálódik (Tesco, Lidl, Aldi, Jysk, Z+D). A 8. sz. főút menti autókereskedelmi egységek nagy száma funkcionálisan igazodik a főút adottságaihoz. Ajka új gazdasági pólusának területén környezetbarát feldolgozóipari és építőipari telephelyek mellett különböző kereskedelmi-szolgáltató vállalkozások (raktározás, szálláshely, logisztika, posta, távközlés, oktatás, stb.) is megtalálhatók. A 120 hektáros beépíthető terület és az infrastruktúrája magántulajdonban van. A szabad területek száma egyre csökken. A betelepült vállalkozások köre folyamatosan bővül, a meglévő vállalkozások pedig fejlesztik a technológiájukat. Az Ipari Park északi szektorában történik most a legtöbb beruházás. Nemrég ide épült a város egyik legnagyobb szabadidő létesítménye, a Nomád Szabadidőközpont és Lovarda, melynek rekreációs szolgáltatásai egyedülállóak a térségben.

A városrész intézményi ellátottsága alacsony. Ajkarendek területén gazdasági terület nincs kijelölve. Ajkarendek eredetileg sváb falu volt, ahol ma is nagy a német nemzetiségűek aránya. Német nemzetiségi Önkormányzat mellett nemzetiségi óvoda és iskola is működik a településrészen. Bakonygyepes - Ajkarendek a helyi köznyelv szerint „Ajka kapuja”, hiszen a városba a 8-as főútról ezen keresztül lehet a városba jutni. A városrészhez tartozik a Főnix Ipari Park, amely azonban a városrésztől élesen elkülönülve fekszik. Az Ipari Park nem csak Bakonygyepes - Ajkarendek, hanem a város egészének fejlődését nagymértékben befolyásolja. A városrésze elsősorban a jó színvonalú családi házas beépítés jellemző, a város többi részéhez viszonyítva magas a 3, vagy több szobás

ingatlanok aránya. Ajkarendeken a volt zártkerti területek beépítésére megnőtt az igény, ezért az utóbbi években az itt kijelölt lakóterület folyamatosan alakul át. A városi lakásállomány 5,7 %-a található Ajkarendeken és Bakonygyepesen. A lakásállomány minősége mellett a városrész a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya szempontjából is kiemelkedően jó mutatókkal rendelkezik, bár az országos átlagtól még így is elmarad.

Infrastruktúra szempontjából jó adottságú városrész. Itt halad keresztül a 8. sz. főút és a főút elkerülésére tervezett autótú nyomvonala. A városrészben kiépült a kerékpárút is, amely a két városrészt összeköti a belvárossal.

Bakonygyepes szlömös, rendezetlen területe, a volt TSZ telephely, mely később különböző vállalkozásnak (varroda) adott otthont, de jelenleg üresen áll a Bakonygyepes-Ajkarendek összekötő út melletti külterületen. A magántulajdonú mezőgazdasági major besorolású terület hasznosításának és bővítésének akadályt jelent a telephelyet körülölelő kiváló termőhelyi adottságú erdőterület.

Tósokberénd

Központ (alközpont)	Bajcsy-Zs. Endre u. - Vasvári Pál u.
Városrész területe	1306 ha
A városrész területe a következő utcákat foglalja magában	Bajcsy-Zsilinszky utca, Batthány tér, Beréndi utca, Dobó katica utca, Egri utca, Erdő utca, Erkel Ferenc utca, Kisberéndpuszta, Mátyás király utca, Vasvári Pál utca, Damjanich utca, Juhar sor, Kiss János utca, Liszt Ferenc utca, Széchenyi utca, Szent István út, Váci Mihály utca, Vasút utca, Gergőföldi utca, Tólas utca, Árvácska utca, Gyöngyvirág utca, Liliom utca, Szegfű utca, Tölgyfa utca, Diófa utca, Fekete István utca, Hóvirág utca, Ibolya utca, Kisfaludy utca, Mikszáth Kálmán utca, Nefelejcs utca, Pálma utca, Újvilág utca, Úttörő tér, Úttörő utca.

Tósokberénd a Belvárostól nyugatra elhelyezkedő városrész, amelyet a Belvárostól a Kiskertek területe választ el. A két településrész határán több távvezeték húzódik a kiskertek felett, ami a terület fejlesztési lehetőségeit erősen korlátozza. A városrész központja a Bajcsy-Zsilinszky Endre utca - Vasvári Pál utca.

A város nyugati településrészében leginkább a falusias és kertvárosias lakóterület a meghatározó, kiegészítve többlakásos társasházakkal a kisvárosias lakóterületeken (Szegfű utca, Széchenyi u., Nefelejcs u., Újvilág u., Mikszáth u., Úttörő-Diófa u.). Ajka teljes lakásállományának 13,3 %-a található e városrészben, a lakások nagy része 3 vagy több szobás családi ház. A városrészben a különleges területek közül két temető is található, továbbá a tervezett szabadidő központ és a szennyvíztisztító telep. A város potenciális környezetszennyező létesítményei közül szinte az összes bányászati hulladéklerakó a városrész déli és nyugati határán helyezkedik el. A vörös és szürkeiszap tározók már korántsem jelentenek akkora környezeti veszélyt, mint a 2010. októberi vörösiszap katasztrófa előtt. A zagykazetták karbantartása és rekultiválása folyamatos, és majdnem teljes. Az alumínium gyár átalakulása (állami tulajdonba került) is jó hatással van a már használaton kívüli hulladéklerakók ártalmatlanítására, újabb hulladéklerakók igénybevétele nem várható.

Tósokberénd több kisebb-nagyobb lakóterület-fejlesztési területtel is rendelkezik, kisvárosias beépíthetőséggel is. A lakóterületek beépülése még nem teljes, sok üres kiarcellázott utca található az északi területen. A távlati lakóterületfejlesztés 45,5 hektáros területe rengeteg új építési telket jelent a városrészben.

A városrész intézményi ellátottsága, hasonlóan a többi külső városrészhez, viszonylag gyenge. Az intézmények és a kereskedelmi egységek elsősorban a helyi lakosok igényeit elégítik ki: óvoda, katolikus általános iskola, posta. Ezekon kívül található a városrészben kisebb térségi jelentőségű intézmények is, mint a tűzoltóság, vagy a katasztrófavédelmi kirendeltség a Szt. István úton, valamint a Viktória panzió a Dobó Katica utcában.

Sport és rekreáció területén a városrész nem sok létesítménnyel rendelkezik. A tervezett szabadidőközpont fejlesztése egyelőre várat magára. A Bajcsy Zs. út folytatásában, külterületen található a Zarándok és a Nagy lovastanya.

A városrész szerkezeti sajátossága az a pufferterület, amit a rendezési terv jelölt ki annak érdekében, hogy megóvja a lakosok egészségét. Ennek felülvizsgálata a következő rendezési terv kidolgozásánál lesz aktuális a megváltozott környezeti állapot és az iparterületek szerkezetváltása miatt. Több lakóterület gazdasági célú átalakításával számol a terv a vasút és a Szt. István út (7339. sz. Devecseri út) között.

A városrész közlekedési hálózata kialakult, a kerékpárút I. üteme is megépült a többi városrész elérése érdekében a bányásztelepig (Liliom utca).

Ajka Városközpont

Központ (alközpont)	Szabadság tér
Városrész területe	731 ha
A városrész területe a következő utcákat foglalja magában	Tűzoltó utca, Béke utca, Alkotmány utca, Csokonai utca, József Attila utca, Szabadság tér, Csingeri út, Hét vezér utca, Fehérvári utca, Gábor áron utca, Kinizsi utca, Komáromi utca, Kórház utca, Malom utca, Pécsi utca, Szombathelyi utca, MÁV, Cserhát utca 2-14.ig, Fő út 1-17-ig, Rákóczi ferenc 2-12-ig, Rákóczi Ferenc 1-7. Bíróságig, Arany jános, Frankel Leó utca, Kosztolányi utca, Móricz Zsigmond utca, Május 1. Tér, Móra Ferenc utca, Petőfi sándor utca, Puskin utca, Ifjúság utca, Kosztolányi utca, Futó utca, Hársfa utca, Vásár utca, Verseny utca, Ifjúság utca, Kossuth utca, Újélet utca, Sport utca, Mikes Kelemen utca, Semmelweis utca , Bercsényi utca , Eötvös utca, Kohász utca, Unna utca, Fő út páros házszámok, Korányi Frigyes u. páros házszámok, Szabadság tér 1-3 épületek, Babits Mihály utca, Bem József utca, Bródy Imre utca, Deák Ferenc utca, Fürst Sándor utca, Gyár utca, Juhász Gyula utca, Madách Imre utca, Rózsa utca, Vörösmarty utca, Zöldfa utca, Zrínyi utca, Esze Tamás utca, Esze Tamás utca, Hunyadi János utca, Katona József utca, Lehel utca, Munkácsy utca, Szondy György utca, Korányi Frigyes utca páratlan, Alinka utca, Táncsics Mihály utca, Alinka utca, Avar utca, Csendes utca, Csók utca, Domb utca, Fiastyúk utca, Hajnalcsillag utca, Harmat utca, Határ utca, Klapka György utca, Lakos János utca, Parragh Lajos utca, Szilvágyi Károly utca, Téglagyári utca.

A Belváros a legkisebb területű, legsűrűbben beépített városrész. A város középső részének területe a vasútvonaltól északra terül el, északon az Ipari Parkig, nyugaton a távvezeték folyosóig és a hőerőművi zagytérig, keleten pedig a Kiskertig terjed. A terület a város központjaként lakófunkciója mellett a város közintézményeinek, vállalkozásainak, munkahelyeinek is legfontosabb területe. A Belváros központi területe a Szabadság tér. A Belváros két főutcára, a Petőfi S. u.-ra és a Fő u.-Csingeri u.-ra, mint fő közlekedési tengelyekre épül rá, emellett a Deák F. u.- Alkotmány u. fontos intézmények helye. A Belvárost a Deák F. u.-val párhuzamosan folyó Torna-patak vágja ketté, a két rész között 6 db híd teremti meg a kapcsolatot. Megjegyzendő, hogy a Béke utca végén szükség lenne egy új hídra a Torna-patakon. A Belváros közfunkcióknak helyet adó városmagja a Szabadság tér, és az azt körülölelő lakóövezet.

A Belváros beépítésére a 60-70-es években épült panelházak, valamint az 50-60-as évekbeli téglaeépítésű társasházak jellemzők. Az elmúlt években elkezdődött a lakásállomány fiatalodása, ami egyrészt a belvárosi rehabilitációknak (pl. volt munkásszálló átalakítása) másrészt, a városrész széli parcellázásoknak és új építésű családi házak felépülésének volt köszönhető elsősorban a keleti városrészben. A nagy intenzitású beépítéseknek köszönhetően e városrészben található a teljes lakásállomány 63 %-a, melyben a lakónépesség 59% a él. A mintegy 731 hektáros kiterjedésű területen több, mint tizenhétezer ember lakik, így a városrész laksűrűsége közelíti a 2400 fő/km²-t, mely megközelítőleg nyolcszorosa a városi átlagnak.

A városrészben koncentrálódnak a többszintes magas épületek. A lakótelepi lakásokra a 2 szobás elrendezés a leginkább jellemző, a 3 vagy több szobás lakások aránya alacsony, míg a garzonlakások aránya a városban itt a legmagasabb. Ugyancsak magas az önkormányzati lakások aránya, míg a komfort nélküli lakások aránya nagyon alacsony, amely elsősorban annak köszönhető, hogy a magasabb komfortfokozatot nyújtó panelházak ezen a területen koncentrálódnak. A Belvárosban tömörül a város lakásállományának legnagyobb hányada, közel 7000 lakás.

A legtöbb térségi és helyi intézmény a Belvárosban található, ide koncentrálódik a közigazgatási, egészségügyi, oktatási, szociális, kulturális intézmények nagy része és a zöldfelületi jellegű intézmények, mint a Városliget és turisztikai attrakciói, a köztemetők, a sportpályák és a kisebb parkok.

A Belváros lakóterületei közé ékelődve is találunk nagyobb gazdasági területeket. Itt épült Ajka leghíresebb működő iparvállalata, az 1878-ban alapított üveggyár, a Gyár utcai egykori Videoton gyár, és a modern egészségügyi termékek gyártója, az AMED-Tech Kft. a Téglagyár utcában.

A Belváros nagyobb telephellyel rendelkező vállalkozásai a Hársfa úti területen találhatóak, az Ipari Park és a Városliget között (pl. Somló Volán, Bourns Kft.), továbbá a Széles-víztől északra az Ipari Park területéig kereskedelmi áruházak és logisztikai telephelyek telepedtek meg a kedvező adottságok miatt. A városrész északi határán, az ún. Körvtélyes gazdasági területen koncentrálódnak a nagyobb kereskedelmi egységek (Tesco, Aldi, Park Center, Jysk, ParK Center).

A Belvárosra elsősorban a helyi lakosságot ellátó kereskedelmi-szolgáltatási formák a leginkább jellemzőek, melyek a lakóterületek között, azokat nem zavarva vannak jelen a városszerkezetben. A Belváros kereskedelmi funkcióinak teljesebbé tételéhez szükség lenne a meglévő vásárcsarnok átépítése-felújítása mellett, további kereskedelmi felületek kialakítására.

A városrész szerkezeti sajátosságai közé tartoznak a Templomdomb és vallási - kulturális intézményei, a Sport utca két oldalán található Szabadidő és Sportcentrum (és MHSZ lőtér) és a Bányász sporttelep, továbbá a Városliget (Jubileumi park) szabadidős, rekreációs intézményei (élményfürdő, uszoda, kemping).

Szerkezeti szempontból kiemelendő még, hogy itt található a Hársfa úti nagy köztemető, valamint a tanszformátor állomás. Utóbbi közmű létesítményhez fontos közműhálózatok kapcsolódnak. Itt koncentrálódnak a távvezetékek is, melyek védőtávolságai befolyásolják a beépíthető területek nagyságát a gazdasági területen belül.

A város legfontosabb közösségi közlekedési központjai a Belvárosi városrészben találhatóak: Béke utcai autóbusz állomás, Alkotmány utcai vasútállomás.

Bódé

Központ (alközpont)	Dózsa Gy. u. - Bartók Béla u.
Városrész területe	1306 ha
A városrész területe a következő utcákat foglalja magában	Ady Endre utca, Árpád utca, Bessenyei utca, Bogáncs utca, Csille utca, Csingeri út 2 páros házszámok, Csingeri út 7 páratlan házszámok, Dankó Pista utca, Élmunkás telep, Jószerencsét utca, Kandó Kálmán lakótelep, Kele utca, Kölcsey Ferenc utca, Löwy Sándor utca, Lutra utca, Martinovics utca, Pálmajor, Partizán utca, Somogyi Béla utca, Váralja utca, Akácos utca, Bartók Béla utca, Bóday Gábor utca, Dózsa György utca, Fenyő utca, Hámán Kató utca, Jókai Mór utca, Köztársaság utca, Mező utca, Molnár Gábor utca, Ságvári Endre utca, Timföldgyári út, Zagytér, MÁV lakótelep.

Bódé városrész jeletős hányada a Budapest-Székesfehérvár-Szombathely 20. sz. vasúti fővonalától délre terül el Padragkút és Csingervölgy városrészek határáig; a vasúttól északra a Gyár utca-Petőfi utca, Iszaptároló által határolt ipari terület is e településrészhez tartozik. A városrész központi területe a Dózsa György utca - Bartók Béla utca és azok környezete.

A városrész szerkezetében jelentős szerepet játszik a vasúti fővonal és a hasznosítatlan iparvasút nyomvonala. A két vasútvonal között terül el a város jelentős nehézipari területe (Hőerőmű, Szénosztályozó, alumínium és timföldgyár, a Le Belier Formaöntőde Zrt), továbbá a Kandó Kálmán lakótelep a középiskolával és kollégiummal. A MÁV Lakótelep a vasútállomás szomszédságában található, attól a vasútvonal választja el. A MÁV lakótelep a szerkezeti tervben erdőterületbe van sorolva.

A településrészben a városi lakásállomány 6,4 %-a található. 35,8%-os részarányal. E városrészben a legmagasabb a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül.

Bódé sportpályája használaton kívül van, az itt lakók életminőségének javítására újrahasznosítása indokolt lenne. A városrész kevés intézménye közül kiemelendő a Szent-Györgyi-Albert Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium, az oktatási intézmény térségi jelentősége miatt.

Az úrkúti út a hulladéklerakóval szemközi, már Bódé városrészhez tartozó Pálmajor külterületi lakott hely.

Csingervölgy

Központ (alközpont)	Feketegyémánt u., Vájár u.
Városrész területe	1551 ha
A városrész területe a következő utcákat foglalja magában	Bányász utca, Csákány utca, Csérvárpuszt, Feketegyémánt utca, Felsőcsingeri út, Gárdonyi Géza utca, Központi telep, Vájár utca.

A város legkeletibb településrésze a település teljes lakásállományának mindössze 1,9 %-ával rendelkezik. Az alacsony népességszámú háztartások magas előfordulását, és a lakatlan lakásállomány előfordulását jelzi, hogy ebben a lakásállományban csupán a teljes Ajkai népesség 1,66%-a él. A lakásállományra jutó lakónépesség aránya 13%-kal elmarad az ajkai átlagtól, a városrész lakóűrűsége 31 fő/km², mely mindössze tizede a városi átlagnak (306 fő/km²).

A városrész szolgáltatási és intézményi ellátottsága alacsony fokú, azonban az oktatási intézmények közül a Bercsényi Miklós Szakképző iskola és kollégium itt működik. Az alacsony presztízsű

foglalkoztatási csoportokba tartozók aránya (66%) itt a legmagasabb, ez 18 százalékponttal haladja meg a város egészére jellemző értéket.

A városrészhez tartozik a Parkerdőben található, részben rekultivált Ármin bánya és a Jókai bánya rekultivált területe, melyek egy része hasznosításra került. Az Ármin bánya területén alakították ki a Bányászati Múzeumot és Őslény Emlék- és Kőzettárat, valamint az Erőmű Jubileumi Emlékházat.

A városrész rendelkezik a város legnagyobb természeti értékeivel, kirándulóhelyeivel, itt található többek között a Verga Zrt. (Veszprémi Erdőgazdasági Zrt.) erdei iskolája és a vadaspark, továbbá számos ex lege védett forrás és barlang a mészkő hegységben.

Bódé és Csinger városrészek határán, ez utóbbi északkeleti részén található a város kommunális hulladéklerakója (a lerakás megszűnése folyamatban van).

Jellemző összehasonlító adatok

E rövid értékelés a városrészek jellemző statisztikai mutatóinak összehasonlítására a 2011-es népszámlálás adatainak felhasználásával készült. A lakónépesség közel háromnegyede a magas lakósűrűségű belvárosban él; a lakosság városrészenkénti megoszlását a következő táblázat szemlélteti:

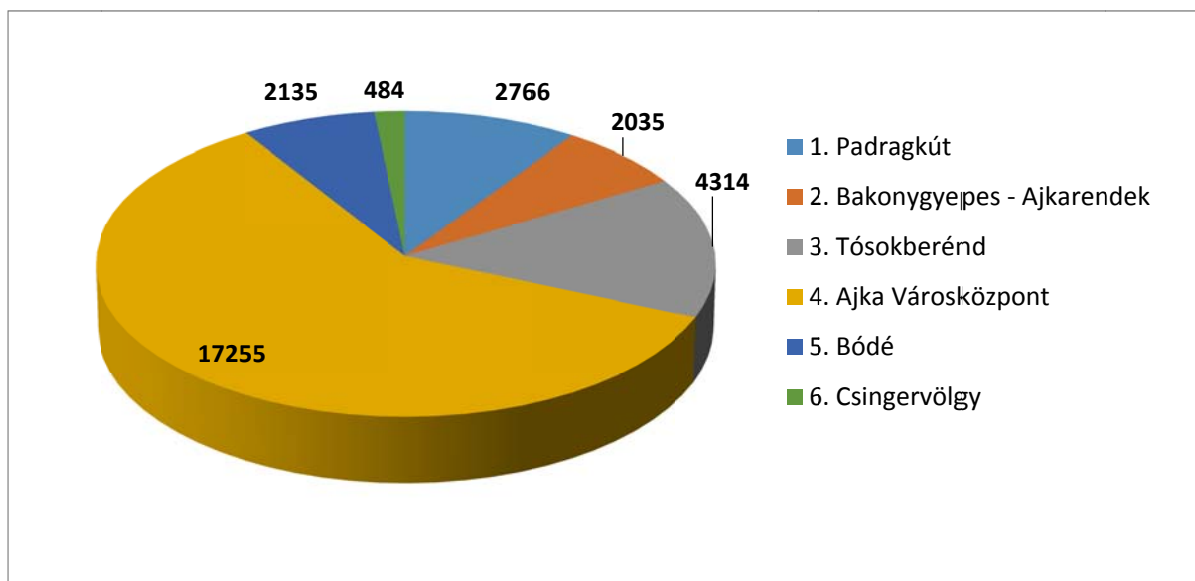
Padragkút	Bakonygyepes - Ajkarendek	Tósokberénd	Ajka Városközpont	Bódé	Csingervölgy
9,5%	6,99%	14,82%	59,28%	7,34%	1,66%

A lakosság városrészenkénti megoszlása. Forrás: KSH.

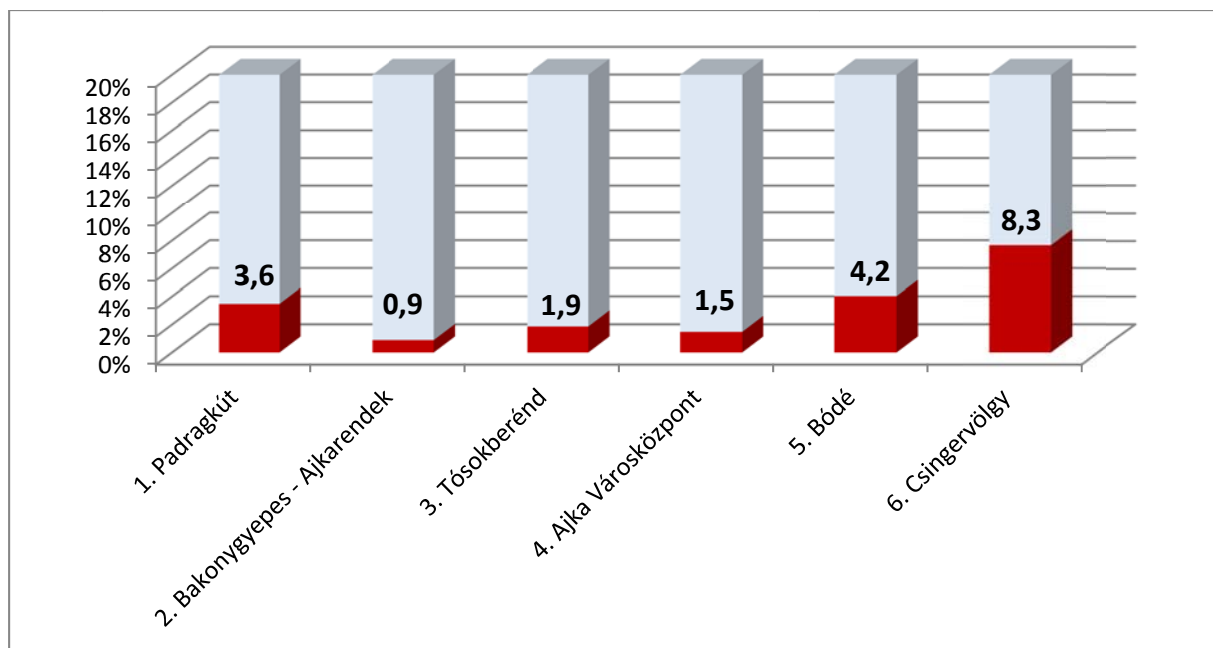
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül az egész város átlagában mérve 2,1%. Ez az arány a városrészek közül Csingervölgyben a legmagasabb, ahol az alacsony színvonalú lakóegységek aránya eléri a 8,3%-ot.

A felsőfokú végzettségűek aránya a 25 éves és idősebbek körében 12,7%, mely jelentősen elmarad az országos átlagtól (19%). Az átlagértéktől negatív irányban két városrészben tapasztalhatunk eltérést, Padragkúton 8,1, Csingervölgyben mindössze 6,1% a felsőfokú végzettségűek aránya a megfelelő korcsoportban. Az országos átlagot Bakonygyepes-Ajkarendek városrész közelíti leginkább, 17,1%-os átlagétékével.

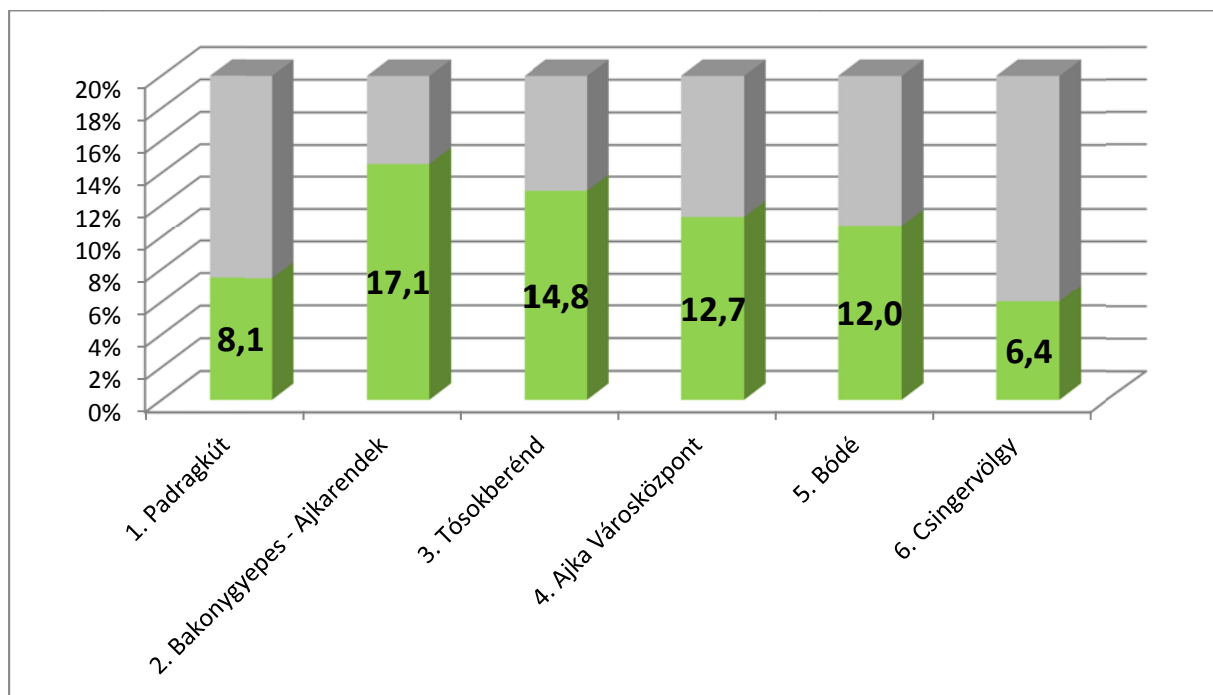
A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül a város egészét tekintve két százalékponttal elmarad az országos átlagtól (31%), ugyanakkor Padragkút, Bódé és Csingervölgy városrészekben jelentősen meghaladja ezt (35,6%; 35,8%, 37,1%).

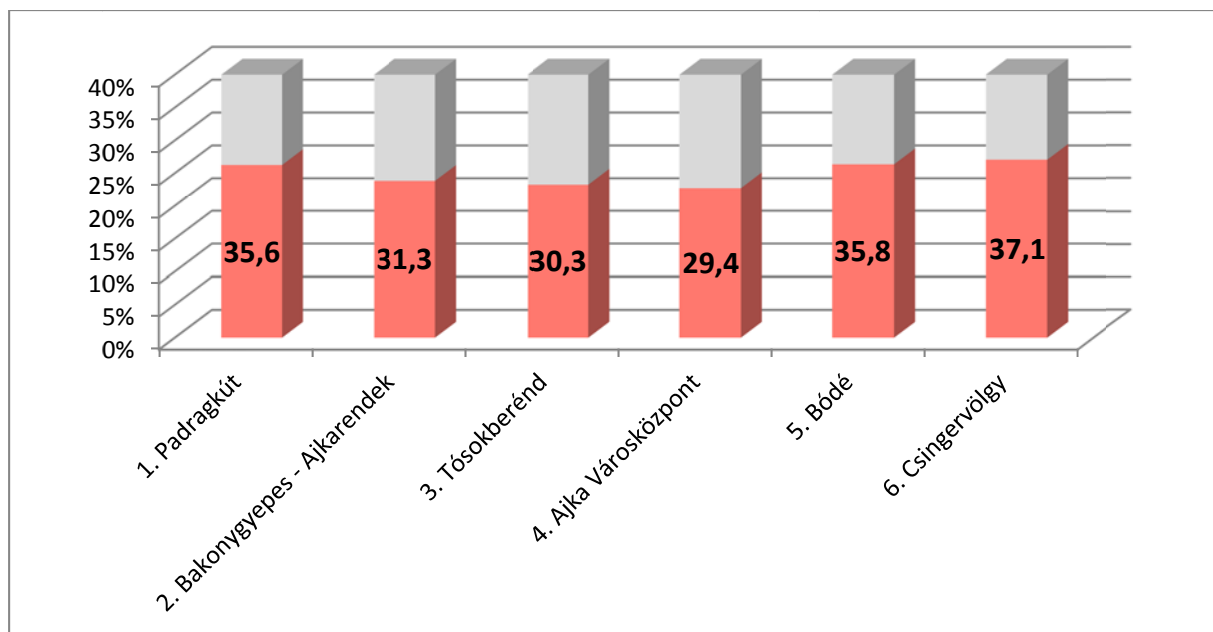
A lakónépesség számának megoszlása Ajka városrészeiben, 2011. Forrás: KSH 2011. évi népszámlálás

A komfort nélküli, félkomfortos és szüség lakások aránya a lakott lakásokon belül Ajka városrészeiben, 2011 (%). Forrás: KSH 2011. évi népszámlálás.

Felsőfokú végzettségűek aránya a 25 éves és idősebbek körében Ajka városrészeiben, 2011 (%). Forrás: KSH 2011. évi népszámlálás.

Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül Ajka városrészeiben, 2011 (%). Forrás: KSH 2011. évi népszámlálás.

3.3.2 Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek

A Központi Statisztikai Hivatal adatközlése alapján megállapítható, hogy **AJKA esetében nincs ilyen terület!** A városnak azonban folyamatosan figyelnie kell, hogy hol tapasztalhatók a társadalmi és fizikai leromlásra, illetve szegregáció kialakulására utaló jelek, és az így beazonosított területeken **komplex szociális rehabilitációs programok indítása indokolt.**

A Központi Statisztikai Hivatal a 2011-es népszámlálás adatai alapján elvégezte Ajka városban található szegregátumok lehatárolását. A lehatárolás a 314/2012-es Kormányrendelet 10. mellékletében meghatározott szegregációs mutató alapján történt (azon területek tekinthetők szegregátumnak, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 év) belül eléri, illetve meghaladja az adott településtípusokra vonatkozó határértéket). A két mutató együttes teljesülését jeleníti meg az ún. szegregációs mutató.

A szegregációs mutató 30-34% közötti értékénél az adott terület szegregáció szempontjából veszélyeztetettnek számít, 35% feletti értéknél pedig szegregátumról beszélhetünk, amennyiben a területen élő népesség száma eléri az 50 főt.

Ajkan a 2011-es népszámlálási adatok alapján, a fenti kritériumok szerint nem található szegregátum. Vannak azonban szegregációval veszélyeztetett területek, melyek azonban alacsony népességszámuk miatt nem tekinthetők valódi szegregátumnak.

30-34%-os szegregációs mutatóval rendelkező, szegregációval veszélyeztetett területek az alábbiak:

- Bódé-Csinger városrészben Kinizsi utca – vasútvonal által határolt terület
- Bódé-Csinger városrészben Timfölgári út menti telep
- Padragkút városrészben a Csékúti úttól délre eső telep

- Padragkút városrészben a Padragi út – Vajda Péter u. által határolt terület

35% feletti szegregációs mutatóval rendelkező, szegregációval veszélyeztetett területek az alábbiak:

- Bódé-Csinger városrészben Gyártelepi út menti telep
- Bódé-Csinger városrészben Dankó P. út, Váralja út menti telep
- Bódé-Csinger városrészben a Vájár út menti telep

A 2008-ban az Integrált Városfejlesztési Stratégia mellékleteként elkészült Antiszegregációs terv is a külvárosi övezetnek tekinthető Csinger városrészben azonosított szegregátumokat (a 2001-es népszámlálás alapján). A szegregációval veszélyeztetett telepek a 2011-es népszámlálás adatai szerint kissé eltolódtak, azaz nem ugyanazon háztömbök kerültek ebbe a kategóriába, mint tíz évvel korábban, ám továbbra is érvényes az megállapítás, hogy Csinger városrész szociális helyzete a város többi részéhez viszonyítva alacsony, és különösen a vasútvonal menti telepek mutatnak kritikus szociális-gazdasági állapotot. Azaz az antiszegregációs intézkedések legfőbb területe továbbra is Csinger városrész.

3.3.3 Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek

Egyéb szempont alapján beavatkozást igénylő terület nem került lehatárolásra.

4 MELLÉKLETEK

4.1 PROBLÉMATÉRKÉP ÉS ÉRTÉKTÉRKÉP

Ajka város Problématérképe és Értéktérképe a következő oldalakon kerültek elhelyezésre.

